

slutningen. Därav utgöres 1,9 miljoner kronor av aktiekapital och återstoden av reservfond och årets vinst.

I årsredovisningen för 1957 anmäldes, att bolaget förvärvat tomtmark med industribyggnad, gränsande till fabriksområdet. Efter ombyggnad kan byggnaden nyåret 1959 tagas i bruk för produktionen. Genom utvidgningen erhålles bättre utrymmen för tillverkning av fotografiska emulsioner och möjliggöres övergång till effektivare tillverkningsmetoder. På längre sikt innebär utbyggnaden dessutom möjligheter till en förbättring av beredskapen, i det att halvfabrikatproduktionen nu kan ökas så att den blir tillräcklig för drift av ytterligare en gjutmaskin. En dylik komplettering har tidigare ansetts önskvärd av beredskapsskäl och med hänsyn till den risk för driftavbrott, som finns så länge bolaget, som f. n. är fallet, endast har en maskin. För den angivna utbyggnaden erfordras investeringar — utöver dem bolaget redan verkställt med anlitande av egna medel — av storleksordningen 2,5 miljoner kronor.

Aktiebolaget Statsgruvor

Detta bolag bildades 1950 för att överta och bearbeta ett antal mellan-svenska gruvor, som tidigare ägdes av bolag med dominerande tyska intressen (se prop. 63/1950). De viktigaste av dessa gruvor är belägna i Håksberg och Stollberg norr respektive nordost om Ludvika, i Norbergs köping och i Intrånget nordost om Hedemora. I samtliga gruvor brytes järnmalm utom i Stollbergsgruvan, där en malm med bly, zink och järn tillgodogöres.

Vid bildandet erhöll bolaget ett aktiekapital å nominellt 10 miljoner kronor och en reservfond å 2 miljoner kronor. Härjämte beslöts, att staten skulle teckna garanti för lån till bolaget å högst 8 miljoner kronor.

Vad angår bolagets tidigare utveckling är det främst verksamheten vid Håksbergsgruvan som tilldrar sig intresset. Här var produktionen för liten för att tillfredsställande resultat skulle kunna nås. Erforderliga tillredningsarbeten i gruvan hade eftersatts och malmen var otillräckligt utforskad. Sedan det utretts, att driften kunde göras räntabel, fastställdes för ökning och rationalisering av gruvdriften en investeringsplan på tio år, omfattande i huvudsak undersöknings- och tillredningsarbeten samt viss komplettering av anläggningarna ovan jord. Kostnaderna beräknades uppgå till sammanlagt nära 16 miljoner kronor. Redan 1955 aktualiserades en ytterligare utbyggnad av produktionsapparaten vid Håksberg. Detta sammanhänge med att bolaget erbjöds långtidskontrakt å betydande årliga leveranser av järnslig. För att kunna anta detta erbjudande och samtidigt tillgodose äldre kunder bedömdes en fördubbling av produktionskapaciteten erforderlig. Då malmbasen efter nu gjorda undersökningar kunde anses tillräcklig och utsikter till räntabel drift förelåg, beslöts nya investeringar under i stort sett en femårsperiod å tillhoppa ca 8 miljoner kronor för att möjliggöra den angivna produktionsökningen. Planen omfattade i huvudsak en utbyggnad av anrikningsverket samt en komplettering av den maskinella utrustningen i gruvan. Investeringsprogrammet är numera i stort sett ge-

nomfört såvitt angår ovanjordsanläggningarna. När utbyggnaden avslutats beräknas årsproduktionen av järnslig vid Håksberg — som i början av 1950-talet utgjorde i runt tal 100 000 ton — kunna komma upp till omkring 240 000 ton.

Ett annat investeringsprojekt av större betydelse framlades 1957 och gällde gruvorna i Norberg. Malmen hade där tidigare kunnat utnyttjas för produktion av en styckemalm som, ehuru lågprocentig, vid goda malmkonjunkturer kunnat finna avsättning till tillfredsställande priser. Den på större djup befintliga malmen befanns emellertid vara svårare att bearbeta till godtagbar styckemalm. Ungefär samtidigt kunde konstateras att en bland malmkonsumenterna sedan länge pågående förskjutning av intresset från styckemalm till slig ytterligare accentuerats. Med hänsyn till nu nämnda omständigheter — som befarades i längden kunna medföra avsättnings-svårigheter för Norbergsmalmen — beslöt bolaget att övergå till anrikning av malmen. Härjämte ansågs förutsättningar föreligga för en ökning av brytningen. De för nu angivna ändamål erforderliga investeringarna, som omfattade bl. a. ett anrikningsverk och vissa gruvarbeten m. m., kostnadsberäknades till i runt tal 18 miljoner kronor, fördelade på fyra år. Kostnaderna beräknades vid oförändrat pris- och kostnadsläge kunna täckas genom självfinansiering.

Marknaden för bolagets malmprodukter är utsatt för ganska kraftiga konjunkturväxlingar. Rörelsen har inte undgått att röna inflytande härav. Till belysning bl. a. av variationernas styrka kan följande uppgifter rörande produktion och försäljning av järnmalm (styckemalm och slig) under de senaste verksamhetsåren anföras.

	Tusen ton				
	1953/54	1954/55	1955/56	1956/57	1957/58
Produktion	414	310	327	381	379
Försäljning	307	229	435	480	328
Därav export	251	174	320	379	274

Under 1958/59 väntas järnmalmsproduktionen komma att uppgå till ca 360 000 ton.

Av bly- och zinkslig har under senare år producerats i genomsnitt omkring 5 000 ton. Även dessa produkter är starkt konjunktur känsliga. Medan tidigare produktionen i stort sett kunde avsättas till godtagbara priser, förekom under verksamhetsåret 1957/58 på grund av det svaga prisläget inte några leveranser.

Rörelsens konjunktur känslighet återspeglas även i årsomsättningssiffrorna. Dessa var för vart och ett av verksamhetsåren 1953/54—1957/58 respektive 22,2, 17,8, 28,1, 32,5 och 22,7 miljoner kronor. För verksamhetsåret 1958/59 beräknas en omsättning av 21,7 miljoner kronor.

Genomsnittligt sett har dock rörelseresultatet under den tid bolaget bedrivit sin verksamhet varit tillfredsställande. Bolagets ganska betydande investeringskostnader har tills helt nyligen kunnat i sin helhet bestridas av

driftsöverskott. Ställningen är sålunda väl konsoliderad. Likviditeten kan dock inte undgå att ogynnsamt påverkas av den sedan 1957 kännbara konjunkturavmattningen och den omfattande investeringsverksamheten. Under år 1958 har en del av den av statsmakterna beviljade lånegarantien fått tagas i anspråk. Bolaget väntas vid nästa bokslutstillfälle redovisa en långfristig skuldsättning om ca 4 miljoner kronor.

Bolaget har under innevarande verksamhetsår sysselsatt i medeltal 700 arbetare och 115 tjänstemän.

Den vikande efterfrågan på malm har, såsom tidigare befarats, särskilt drabbat Norbergsgruvan. Här har det under 1958 blivit nödvändigt att övergå från tvåskiftsdrift till enskiftsdrift, vilket medfört friställning av ett femtiotal arbetare. Dessa har dock med undantag för ett fåtal arbetare över 67 år kunnat beredas sysselsättning vid bolagets övriga gruvor eller hos en för bolaget arbetande entreprenör. Risk föreligger för ytterligare driftsinskränkning i Norberg. En del av den personal, som kan komma att friställas, torde kunna beredas arbete exempelvis vid Håksbergsgruvan, där driften håller på att utvidgas. Viss risk för permittering av ett mindre antal arbetare föreligger emellertid. Bolaget anser sig inte inom ramen för sina egna resurser kunna kompensera sysselsättningsbortfallet i produktionen genom en intensifiering av investeringsverksamheten.

Aktiebolaget Svensk torvförädling

Bolagets verksamhet omfattar dels tillverkning av torvbriketter, dels forsknings- och utvecklingsarbete på torvområdet. Den industriella rörelsen är förlagd till Sösdala. För forskningsarbetet har bolaget ett laboratorium i Lund.

Verksamheten började vid det andra världskrigets utbrott som ett led i strävandena att främja bränsleförsörjningen. Bolaget fick närmast till uppgift att i Sverige exploatera den s. k. frästörvmetoden, som går ut på att tunna ytskikt av en särskilt iordningställd torvmosse uppfräses på maskinell väg. Torven erhålles i finfördelad form, torkas och pressas till briketter.

Vid bolagets bildande tillsköt staten ett aktiekapital av 5 miljoner kronor (prop. 71/1939 U, Rskr 85). Senare uppkommande kapitalbehov för förnyelse, rationalisering och utbyggnad av anläggningen har i sin helhet kunnat täckas genom självfinansiering. Dessutom har driftsresultaten medgivit avsevärda insatser i forsknings- och utvecklingsarbetet. Bl. a. har bolaget med anlitande av egna medel låtit uppföra laboratoriebyggnaden i Lund.

Marknaden för bolagets torvbriketter, som i huvudsak utnyttjas som hushållsbränsle, är begränsad till sydligaste delen av Sverige. Distributionen skötes genom den privata kolhandeln. Årsproduktionen av briketter, som brukar uppgå till omkring 70 000 ton, avsättes för varje bränslesäsong i sin helhet.

Bolaget sysselsatte under det senast förflutna verksamhetsåret i medeltal 210 anställda, varav 154 arbetare och 56 tjänstemän. Av de sistnämnda tjänstgjorde 22 vid forskningsavdelningen.

Omsättningen har under senare år i genomsnitt uppgått till omkring 5 miljoner kronor. För innevarande verksamhetsår, som utgår den 31 mars 1959, beräknas en försäljning av ungefär nämnda storlek. Som bruttovinst har bolaget för verksamhetsåren 1955/56, 1956/57 och 1957/58 redovisat respektive ca 1,6, 1,4 och 2,0 miljoner kronor. Utom till avskrivningar har bruttovinsten disponerats bl. a. för forsknings- och utvecklingsarbetet. För detta ändamål har sålunda under nyssnämnda verksamhetsår av bolagets medel använts i runda tal respektive 40 000, 276 000 och 535 000 kronor.

Bruttoanskaffningsvärdet av bolagets anläggningstillgångar utgjorde enligt balansräkningen den 31 mars 1958 i det närmaste 11 miljoner kronor. Härav var ca 9 miljoner kronor avskrivna. Det bokförda värdet av anläggningstillgångarna utgjorde alltså i runt tal 2 miljoner kronor. Omsättningstillgångarna uppgick till 4,0 miljoner kronor, varav 2,5 miljoner kronor utgjordes av likvida medel. Häremot stod kortfristiga skulder å 1,1 miljoner kronor. Någon långfristig skuldsättning förelåg inte. Bokvärdet av bolagets egna kapital utgjorde efter avdrag av en sedan krigsåren balanserad förlust å ca 374 000 kronor och inklusive disponibla vinstmedel omkring 4 892 000 kronor.

Av det anförda framgår, att bolaget är väl konsoliderat och har en god likviditet. Det finns anledning anta, att rörelsen även i fortsättningen skall kunna bedrivas med tillfredsställande resultat.

Under de närmaste åren kan en jämförelsevis omfattande investeringsverksamhet komma att aktualiseras. Sålunda kan en komplettering av råvarubasen för brikettfabriken i Sösdala visa sig önskvärd. Vidare undersöks de ekonomiska betingelserna för ett investeringsprojekt, som innebär att ett kraftverk med frästorvledning skulle uppföras till en beräknad kostnad av 50 miljoner kronor inklusive kostnaden för torvmosse och därtill hörande utrustning. Under utbyggnadstiden, som uppskattas till sammanlagt fem år, beräknas sysselsättning kunna beredas åt i genomsnitt 200 man. För driften förutses ett arbetskraftsbehov av ungefär samma storlek.

Bolagets forsknings- och utvecklingsarbete, som delvis bekostas med statsmedel (se p. 51), avser f. n. våtkolning av torv, som tar sikte på en ekonomisk metod för avvattning av torven. Arbetet har fortskridit så långt, att de tekniska frågorna kan anses i huvudsak lösta. Preliminära räntabilitetskalkyler ger stöd för antagandet att en våtkolningsanläggning kan bli ekonomiskt lönsam. Kostnaderna för en dylik anläggning jämte brikettfabrik uppskattas till 20 miljoner kronor. Personalbehovet beräknas till ca 100 man.

Slutligen kan erinras om att bränsleutredningen 1951 i sitt betänkande Bränsleförsörjningen i atomåldern (SOU 1956: 46) framlagt ett utvecklingsprogram för torvbränsleområdet. Programmet omfattar bl. a. försökstillverkning av maskintorv till en nettokostnad under sju år av 8 miljoner kronor samt iordningställande och underhåll av lämpliga torvmossar för en engångskostnad av uppskattningsvis 10 miljoner kronor jämte vissa årliga kostnader. Bolaget har förklarat sig berett att medverka vid genomförandet av de av bränsleutredningen föreslagna åtgärderna.

Svenska skifferoljeaktiebolaget

Skifferoljebolagets verksamhet och de framtida betingelserna därför prövades så sent som föregående år av statsmakterna (prop. 131 och B 33, SU B 38 och Rskr B 13). Hithörande spörsmål har nu upptagits till utredning av särskilda sakkunniga, oljeskifferutredningen, som beräknas slutföra sitt uppdrag under 1960. Vidare kan erinras om att bolagets rörelse f. n. åtnjuter stöd genom att en del av skatten på bensen, som bolaget tillverkar, får behållas av bolaget. Bestämmelserna härom upphör att gälla den 30 juni 1959. Bolaget har anhållit om fortsatt bensinskatteeftergift i första hand under utredningstiden. Framställningen behandlas inom finansdepartementet.

Enligt beslut av B-riksdagen föregående år har bolaget beviljats statlig lånegaranti å högst 15 miljoner kronor för vissa investeringar, som bl. a. syftar till en förbättring av lönsamheten. Dessa investeringar, som till huvudsaklig del avsåg ombyggnad av två skifferdestillationsugnar av Bergh-Kvarntorptyp, håller f. n. på att genomföras.

Utbyggnad av Aktiebolaget Statens skogsindustrier och Norrbottens järnverk aktiebolag

Aktiebolaget Statens skogsindustrier

Bolaget inrättades 1941 för att överta domänverkets skogsindustriella rörelse. Dess verksamhet bedrivs vid ett flertal företag i skilda delar av landet. Sålunda tillverkar bolaget sulfatmassa och papper vid Karlsborgs bruk i Nederkalix samt wallboard vid Lövhholmens bruk i Piteå och vid Skinnskattebergs bruk. Vidare driver bolaget ett antal sågverk, nämligen fem i Norrbottens län, två i Kopparbergs län samt ett i vart och ett av Västmanlands, Värmlands och Örebro län. Legosågning för bolagets räkning förekommer vid ett företag i Västerbottens län. Vid ett av sågverken i Kopparbergs län finns trähus- och snickeriavdelning, varjämte mineralull och stål-sand tillverkas vid en anläggning i Örebro län.

Enligt senast avgivna förvaltningsberättelse, som avsåg 1957 års verksamhet, utgjorde produktionen i runda tal 118 000 standards sågverksprodukter, 68 000 ton cellulosa jämte biprodukter, 21 000 ton papper, 94 000 ton wallboard samt 11 000 ton stålsand och mineralullprodukter. Avsaluleveransernas värde uppgick till 217 miljoner kronor, varav 86 procent avsåg exportleveranser. Företaget sysselsatte under året i medeltal 3 743 anställda, varav 3 180 arbetare samt 563 förmän, arbetsledare och tjänstemän.

Bolaget har under senare år bedrivit en omfattande investeringsverksamhet. Bl. a. har massa- och pappersproduktionen vid Karlsborgs bruk samt wallboardtillverkningen vid Skinnskattebergs bruk utvidgats väsentligt. Utbyggnadsarbetena har i huvudsak slutförts under 1957 och 1958. Genom nu nämnda investeringar samt erforderliga löpande förnyelse- och rationalise-

ringsarbeten har bolagets likviditet varit hårt belastad, vilket bl. a. medfört en ökning av den kortfristiga skuldsättningen.

Vissa härmed sammanhängande frågor rörande bolagets verksamhet och finansiering behandlades av riksdagen år 1957 (prop. 117, SU 111, Rskr 295). Bl. a. anvisade riksdagen 35 miljoner kronor till aktieteckning i bolaget. Genom detta kapitaltillskott i förening med en ej alltför ringa minskning av varulagret avsågs bolaget erhålla möjligheter att nedbringa sina kortfristiga skulder till vad som med hänsyn till det egna kapitalet kunde anses rimligt och därvid i första hand avveckla dåvarande utländska krediter. Kapitalförstärkningen förbands med villkoret att bolagets investeringar inte utan statsmakternas föregående prövning skulle givas större omfattning än att de kunde täckas genom självfinansiering och att bolagets kortfristiga skulder kunde hållas på normal nivå. Bolaget skulle inte få pantförskriva inteckningar i sin fasta egendom i större utsträckning än Kungl. Maj:t för viss period medgivit.

Under den tid, som förflutit efter riksdagens beslut, har som tidigare antytts den redan pågående investeringsverksamheten fullföljts. Investeringskostnaderna uppgick 1955—1957 till i medeltal 41 miljoner kronor per år men har under 1958 minskats till 22 miljoner kronor.

Beträffande utvecklingen i övrigt må nämnas, att lagren av trävaror kunde minskas något under 1957. Däremot medförde det försvagade marknadsläget för cellulosa en viss lagerökning. Under 1958 har läget varit ogynnsamt även på trävarumarknaden. Bolaget har likväl, i syfte att upprätthålla sysselsättningen, hållit driften vid sågverken i gång i full utsträckning. Till följd härav har betydande belopp bundits i varulagret. Någon minskning av de kortfristiga skulderna har därför inte kunnat ske under 1958.

Härjämte bör nämnas att Kungl. Maj:t genom två särskilda beslut medgivit bolaget att pantförskriva inteckningar för lån å sammanlagt 60 miljoner kronor, under förutsättning att lånen användes för betalning av kortfristig skuld. Genom denna åtgärd har bolaget beretts möjlighet till en önskvärd konsolidering.

Frågan om fortsatt utbyggnad av företaget sammanhänger delvis med ett av länsstyrelsen i Norrbottens län väckt förslag om utredning rörande industriellt utnyttjande inom länet av där förefintligt virkesöverskott.

I skrivelse den 14 april 1958 erinrar sålunda *länsstyrelsen i Norrbottens län* om att till länsstyrelsen överlämnats en av kommerskollegium och skogsforskningsinstitutet på uppdrag av Kungl. Maj:t upprättad virkesbalans för länet. Syftet med virkesbalansen är att belysa förhållandet mellan virkestillgångar och virkesförbrukning. Enligt de gjorda beräkningarna uppgår det beräknade virkesuttag, som ur skoglig synpunkt är önskvärt, till 4,0 miljoner skogskubikmeter, varav 15 procent utgöres av lövvirke, huvudsakligen björk. Den i verkligheten uttagna virkeskvantiteten beräknas i genomsnitt för avverkningssäsongerna 1952/53—1955/56 till 3,3 miljoner skogskubikmeter, varav 9 procent lövvirke. En jämförelse ger vid handen, att ett vir-

kesöverskott å 0,7 miljoner skogskubikmeter, motsvarande 20 procent av den nuvarande faktiska avverkningen skulle föreligga. Länsstyrelsen anser att resultatet av kalkylerna ger ett gott uttryck för storleken av det virkesöverskott, det här är fråga om. Beräkningarna belyser vidare förbrukningen av norrbottniskt virke inom respektive utom länet. Enligt utredningen har för perioden 1953—1956 förekommit en årlig nettoleverans av rundvirke från Norrbottens län till andra län av i genomsnitt 0,87 miljoner skogskubikmeter, varav 14 procent lövvirke. Detta innebär, framhåller länsstyrelsen, att ca 25 procent av den i Norrbotten avvercade virkeskvantiteten förädlas utom länet.

Enligt länsstyrelsens uppfattning ger virkesbalansen ett klart belägg för att råvarutillgångarna tillåter en avsevärd ökning av länets skogsindustri. Detta förhållande bör, menar länsstyrelsen, även ses mot bakgrunden av de sysselsättningssvårigheter, som råder inom länet.

Arbetsmarknadsläget i Norrbottens län har även under de senaste, konjunkturmässigt sett, goda åren kännetecknats av stor arbetslöshet. Av uppgifter, som återges i länsstyrelsens skrivelse, framgår, att i länet antalet arbetslösa och i beredskapsarbete sysselsatta stigit under perioden 1954—1957. Sysselsättningen är trots vidtagna motåtgärder alltså starkt säsongbetonad. Det otillfredsställande arbetsmarknadsläget har medfört bl. a. en stigande belastning på arbetslöshetskassorna och en kraftig ökning av arbetslöshetshjälpen i form av statliga och statskommunala beredskapsarbeten. Till följd bl. a. av det ogynnsamma sysselsättningsläget befinner sig många av länets kommuner i en svag ekonomisk ställning. Ett uttryck härför är, att huvudparten av de statliga skattelindringsbidragen går till kommuner i Norrbotten. Länsstyrelsen påpekar, att arbetslösheten inom länet är särskilt framträdande i Tornedalskommunerna, Överkalixbygden och Nederkalix-Töreområdet.

Sammanfattningsvis framhåller länsstyrelsen, att under de tre sistförflutna åren — då praktiskt taget full sysselsättning rått inom landet i övrigt — till länet i genomsnitt utgått årligen åtminstone 30 miljoner kronor i arbetslöshetsunderstöd, för beredskapsarbeten och som skattelindringsbidrag. Ehuru temporärt nödvändiga, kommer åtgärder av antytt slag att i längden permanenta ett tillstånd, som så småningom blir ohållbart. Det allmännas insatser bör mera än hittills varit fallet inriktas på att främja en ändamålsenligt bedriven och på längre sikt ekonomiskt lönande verksamhet inom näringslivet.

Då skogen utgör en av länets främsta råvarukällor, bör enligt länsstyrelsen förutsättningarna för en utbyggnad av skogsindustrien i Norrbottens län undersökas. Att råvaruunderlaget medger en betydande expansion har den framlagda balansutredningen visat. Huvudparten av råvarutillskottet bör uppenbarligen användas för massa- och papperstillverkning. Däremot synes det böra närmare undersökas huruvida tillverkningen bör äga rum inom länets två stora industricentra i Piteå- och Kalixområdena eller på andra platser inom länet. Det kan visa sig ändamålsenligt att förlägga speciella typer

av massaindustri till inlandet. Härvid bör bl. a. beaktas de nya rön, som gjorts i Förenta staterna beträffande slipmassa och halvkemisk massa och som möjliggör ett gott ekonomiskt resultat med förhållandevis små enheter. Råvarutillgången kan vidare motivera nyanläggningar för tillverkning av spånskivor och spånplattor samt trähus o. dyl. Även sågverksindustriens omfattning, struktur och driftteknik bör ägnas uppmärksamhet.

Länsstyrelsens framställning utmynnar i en hemställan om utredning genom särskilda sakkunniga av betingelserna för att inom länet industriellt utnyttja det påvisade virkesöverskottet.

Över framställningen har, efter remiss, yttranden avgivits av Sveriges skogsägareförbund — som även överlämnat ett utlåtande av Svenska cellulosa aktiebolaget — Sveriges skogsägareföreningars riksförbund samt Aktiebolaget Statens skogsindustrier.

Svenska cellulosa aktiebolaget ifrågasätter, huruvida virkesöverskottet är så beläget att det i sin helhet kan ingå som led i ett uthålligt skogsbruk, samt påpekar att vissa ogynnsamma geografiska och klimatologiska förhållanden beträffande skogarna i Norrbotten måste beaktas. Bolaget erinrar vidare om att efterkrigstiden visserligen kännetecknats av goda avsättningsmöjligheter för skogsindustrien men att marknadsläget numera försämrats. Världsmarknaden för cellulosa och papper tryckes f. n. av ett stort kapacitetsöverskott, som kan väntas bestå under åtskillig tid. Den redan nu hårda konkurrensen — som tvingat till priseftergifter och produktionsinskränkningar — kan väntas bli ytterligare skärpt genom utbyggnad av skogsindustrien i länder, där de skogliga betingelserna är mera förmånliga än i övre Norrland.

Med hänsyn till den fortgående konsumtionsstegringen i fråga om papper och papp — ökningen utgjorde 1951—1957 5,5 procent per år och prognoserna tyder på en oförminskad ökningstakt — framstår dock efterfrågesituationen enligt bolaget på längre sikt såsom gynnsam. Den norrländska skogsindustrien bör även framdeles ha goda möjligheter att hävda sig på marknaden. Här möter emellertid en stark konkurrens från i första hand den finländska och den nordamerikanska skogsindustrien. I Finland är en större andel av massaproduktionen än i Norrland förlagd till stora enheter och den nordamerikanska skogsindustrien består till stor del av stora och moderna enheter. Om en cellulosaindustri i Norrland skall kunna drivas med fullgod lönsamhet, måste man därför tillvarataga alla de fördelar, som är förenade med storproduktion och en långt driven rationalisering. Virkesöverskottet bör i första hand utnyttjas genom att nu befintliga cellulosa-fabriker utvidgas och ytterligare rationaliseras.

Sveriges skogsägareförbund instämmer i cellulosabolagets synpunkter och understryker vidare, att frågorna rörande skogsindustriens lokalisering svårligen kan lösas separat för en begränsad del av Norrland. Krafterna bör i första hand inriktas på en ökning av skogsvårdsarbetet.

Sveriges skogsägareföreningars riksförbund tillstyrker länsstyrelsens hemställan om utredning.

Aktiebolaget Statens skogsindustrier anmälde den 19 juni 1958, att bolaget varit medvetet om möjligheten till ökad skogsavverkning i Norrbotten och att bolaget övervägde olika industriprojekt för att tillvarata bl. a. här ifrågavarande virkesmängder. Till hithörande frågor återkom bolaget den 10 september 1958 och framlade därvid vissa riktlinjer för utbyggnad av bolagets anläggningar i Norrbotten.

Inledningsvis framlägger bolaget, i anslutning till vad länsstyrelsen anfört, vissa synpunkter på utnyttjandet av virkesöverskottet i Norrbotten. Bolaget understryker därvid vikten av att varje ny industrienhets så planeras i fråga om läge, produktionsstruktur och storleksordning, att den på längre sikt blir fullt ekonomiskt lönande. Norrbottens geografiska läge med begränsad sjöfart och under vintern långa landtransporter till isfria hamnar ställer speciellt höga krav på konkurrenskraften. Därför är det i Norrbotten av större betydelse än i landets sydliga delar att tillverkningen fullföljes fram till färdigprodukt. Produktionen måste koncentreras till enheter av sådan storlek att full integration kan uppnås i fråga om ång- och kraftproduktion, värmeekonomi, kemikalieåtervinning o. s. v. Fabrikerna bör förläggas vid hamn för att undvika omlastning och extra transportkostnad för importerade bränslen, kemikalier o. dyl. samt för att möjliggöra direkt utlastning av färdigprodukterna. För en förläggning nära kusten talar även avloppstekniska skäl och hänsyn till fiskeintressen.

Efter att ha framlagt dessa allmänna synpunkter övergår bolaget till en närmare bedömning av olika möjligheter för en utbyggnad av skogsindustrien i Norrbotten. Den av länsstyrelsen åsyftade tillverkningen av halv-kemisk massa kan enligt bolaget ingå som del av en större produktion för en folkrik lokal inlandsmarknad men saknar däremot förutsättningar i Norrbotten, där produktionen måste avses för export. Erfarenheterna av trähusfabrikation är ej uppmuntrande och bolaget finner det mycket osannolikt att en sådan tillverkning kan bli lönande. Beträffande produktion av spånplattor har bolaget gjort kalkyler, som utvisar att något driftsöverskott, som möjliggör förräntning av anläggnings- och driftskapital ej är att förvänta. Sågverksdriften har vid nuvarande priser och kostnader en mycket svag lönsamhet i Norrbotten, även vid långt driven rationalisering och avfallsförädling. Marknadsläget för trävaror i de viktigaste importländerna inbjuder ej till expansion. En jämförelsevis stor överproduktion har pressat ned exportprisläget samtidigt som kraven i fråga om kvalitet och specifikationer alltmera skärpts. Härtill kommer, att sågverken utgör den sektor av skogsindustrien, som har den svagaste virkesförsörjningen.

Av vad sålunda anförts följer enligt bolagets uppfattning, att riktlinjerna för en utbyggnad av Norrbottens skogsindustri bör ta sikte på ökad cellulosaproduktion samt en längre driven förädling av produkterna. Härför talar ur bolagets synpunkt även, att bolaget — som f. n. äger ca 80 procent av den norrbottniska skogsindustrien i årsproduktion räknat — har en alltför stark produktionsinriktning på trävaror, vilken innebär en strukturell belastning och inte står i lämpligt förhållande till virkesavkastningens

sammansättning i de områden där bolaget hämtar sin råvara. Vad angår lokaliseringen av nya anläggningar anför bolaget att, sedan cellulosaproduktionen vid Karlsborg nu utbyggs, möjligheterna till en ytterligare ökning på denna plats är förhållandevis begränsade. Med hänsyn till skogarnas sammansättning och geografiska läge är Piteå-distriktet bäst lämpat för utbyggnad av ytterligare en större produktionsenhet baserad på sulfatved. Bolaget framlägger planer för dels en utbyggnad av sulfatfabriken och pappersbruket vid Karlsborg, dels en ny sulfatfabrik med pappersbruk i Piteå, nära ansluten till bolagets nuvarande anläggningar därstädes (Lövholmens sågverk och boardfabrik). En närmare redogörelse för projekten lämnas i yttrandet. Bolaget säger sig inte under de närmaste åren kunna igångsätta utbyggnaden utan kapitalförstärkning eller upptagande av betydande långfristiga lån. Emellertid skulle utbyggnaden medföra — utom förbättrade sysselsättningsmöjligheter och förutsättningar för en god skogsvård i Norrbotten — en avsevärd förbättring av bolagets produktionsstruktur. Om det ur allmänna synpunkter anses önskvärt, att projekten snart kommer till utförande, är bolaget därför berett att medverka härtill.

I anledning av vad som framkommit i ärendet beslöt Kungl. Maj:t den 28 november 1958 hemställa till bolaget att skyndsamt utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande utbyggnad av skogsindustrien i Norrbottens län och sättet för finansiering av utbyggnaden. Bolaget har sedermera i skrivelse den 9 december 1958 under hänvisning till Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut anført bl. a. följande.

Att samtidigt realisera båda projekten bör inte komma i fråga. Bortsett från den ekonomiska belastning detta skulle innebära, skulle det erbjuda mycket stora svårigheter att samtidigt utföra projekteringsarbete för mer än ett företag av ifrågavarande storlek. Bolaget har kommit till den uppfattningen, att såväl ur råvaruförsörjningssynpunkt som ur bolagets industriella synpunkter Lövholmen-projektet bör ges företräde. Detta torde få anses lämpligt jämväl med hänsyn till det betydande överskott på arbetskraft, som finnes i Piteådistriktet. Vad bolaget sålunda förordat innebär inte att man behöver avstå från tanken på att utvidga produktionen vid Karlsborgs bruk. I bolagets preliminära investeringsplan för de närmaste åren ingår nämligen ganska omfattande ersättnings- och kompletteringsarbeten därstädes. Dessa arbeten tar bl. a. sikte även på att skapa möjligheter till en produktionsökning längre fram.

Om utbyggnaden vid Piteå kan av handlingarna inhämtas följande.

De nya anläggningarna skall avses för en årlig tillverkning av tillhopa ca 110 000 ton sulfatmassa och halvkemisk massa av björk samt för vidare bearbetning av massan till papper. Vedförbrukningen per år beräknas till ca 11 miljoner f³tr sulfatved och ca 2,4 miljoner f³tr björkmassaved. Personalbehovet för anläggningarnas drift uppgår till ca 300 arbetare samt ca 40 arbetsledare och tjänstemän. Den för råvaruförsörjningen erforderliga arbetsinsatsen kan beräknas motsvara minst 300 000 dagsverken i skogen årligen. Investeringskostnaden beräknas till sammanlagt ca 120 miljoner

kronor. Erforderliga maskiner torde med smärre undantag kunna beställas från inhemska verkstäder.

Vid sin bedömning av finansieringsmöjligheterna framhåller bolaget att rörelsen under förutsättning att marknadsförhållandena inte ytterligare försämrats även i fortsättningen kan väntas ge tillfredsställande resultat. Försiktigheten bjuder dock att man icke räknar med att driftöverskotten samtidigt kan räcka till både finansiering av nyanläggningar i Norrbotten som till att nedbringa de kortfristiga skulderna. I den mån det visar sig möjligt att minska lagren bör de medel, som därigenom frigöres, användas för minskning av sistnämnda skulder.

Vidare anföres, att bolaget under den närmaste femårsperioden har att räkna med medelsbehov för dels investeringar för fortlöpande förbättringar av bolagets nuvarande anläggningar till ett belopp av omkring 50 miljoner kronor, dels förutnämnda ersättnings- och kompletteringsarbeten vid Karlsborgs bruk, vilka beräknas kosta 25 miljoner kronor. Under förutsättning att bolaget medgives rätt att som säkerhet för lån pantförskriva inteckningar i bolagets egendom anser sig bolaget kunna under den närmaste femårsperioden självt finansiera nu nämnda investeringar och därjämte högst en tredjedel av kostnaden för den nya anläggningen vid Lövhölmens bruk. Återstoden av sistnämnda kostnad, omkring 80 miljoner kronor, måste täckas genom kapitaltillskott till bolaget. Detta bör lämpligen ske genom att bolagets aktiekapital ökas med 21 miljoner kronor till 100 miljoner kronor samt att 60 miljoner kronor tillföres bolaget som amorteringsfritt lån. Om utbyggnaden skall påbörjas under nästkommande år, bör enligt bolaget ökningen av aktiekapitalet ske den 1 juli 1959 och lånet ställas till förfogande med 20 miljoner kronor den 1 juli under vart och ett av åren 1960, 1961 och 1962.

Norrbottens järnverk aktiebolag

Norrbottens järnverk aktiebolag bildades efter beslut av 1939 års urtima riksdag (prop. nr 70, Rskr nr 98). Frågan om järnverkets utbyggnad och finansiering har prövats vid skilda tillfällen, senast år 1954. I enlighet med de av statsmakterna godkända planerna har järnverket utbyggt, utom med allmänna avdelningar och hjälpanläggningar, med sinterverk, koksmasugn, tre elektriska tackjärnsugnar, thomasstålverk, elektrostålverk med fyra ugnar samt valsverksanläggning för tillverkning av i huvudsak ämnen, balkar, stångjärn, armeringsjärn och valstråd. Till utbyggnaden, som i huvudsak slutfördes under 1954, har anvisats 342 miljoner kronor i form av aktiekapital. Av detta har enligt beslut av riksdagen 42 miljoner kronor avskrivits. Aktiekapitalet uppgår sålunda f. n. till 300 miljoner kronor. Behovet av rörelsekapital har tillgodosetts genom att bolaget medgivits disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret å högst 75 miljoner kronor. För närmare kännedom om järnverkets utbyggnad och finansiering m. m. torde få hänvisas till 1954 års proposition i ämnet, nr 51.

Avsaluproduktionen vid valsverksanläggningen uppnådde under 1955 den storlek, som avsetts i utbyggnadsplanen, omkring 250 000 ton. Under 1956

och 1957 kunde tillverkningen ökas till i runt tal 300 000 ton. För år 1958 beräknas en något lägre siffra. Försäljningen av valsade produkter har i stort sett hållit jämna steg med produktionen. Priserna har emellertid sedan hösten 1957 varit pressade och under 1958 har konjunkturavmattningen gjort sig starkt gällande. Sålunda beräknas för sistnämnda år en omsättning av endast 160 miljoner kronor mot omkring 200 miljoner kronor 1956 och 1957. Driftresultatet har under den här avsedda perioden medgivit en viss konsolidering och likviditetsläget har varit tillfredsställande. Rörelsekrediten i riksgäldskontoret har under senare år behövt utnyttjas endast till omkring hälften. Järnverket sysselsatte 1958 i medeltal 2 040 arbetare, vilket innebär en nedgång från 1957 med ca 150 man. Antalet tjänstemän är 380.

I sin förvaltningsberättelse för år 1956 redovisade styrelsen vissa planer för järnverkets fortsatta utbyggnad. En första etapp av denna utbyggnad omfattande en elektrisk stålugn, utökning av sinterverket samt en anläggning för produktion av syrgas har genomförts. I övrigt planerades bl. a. en utökning av den metallurgiska delen av järnverket samt utbyggnad av valsverksanläggningen med ett plåtvalsverk.

Norrbottens järnverk aktiebolag har nu i skrivelse den 10 november 1958 lämnat en redogörelse för ett av dess ledning fattat principbeslut om fortsatt utbyggnad av järnverket.

I skrivelsen upplyses, att produktionskapaciteten i fråga om valsat material är ca 320 000 ton per år. Härav kan emellertid vid järnverket endast 230 000 ton förädlas till färdiga produkter. Återstoden, 90 000 ton, måste säljas som halvfabrikat i form av s. k. billets och slabs. Under goda konjunkturer kan sistnämnda produkter vinna avsättning till relativt goda priser. Vid försämrade konjunkturer drabbas emellertid i första hand halvfabrikaten av prisfall och avsättningssvårigheter.

Bolaget kommer härefter in på frågan hur nämnda kvantitet av 90 000 ton halvfabrikat skall kunna vidarebearbetas vid järnverket i syfte att en säkrare avsättning skall vinnas. Tidigare utredningar om ytterligare utbyggnad av valsverksanläggningen har inriktats på möjligheterna att bygga ett grovplåtvalsverk. Denna utvecklingslinje har emellertid övergivits. I stället har andra, mindre riskfyllda och mindre kapitalkrävande alternativ undersökts. Bolaget förordar nu en utbyggnad av järnverket med ett kontinuerligt varm- och kallvalsverk för tillverkning av tunnplåt.

Vad angår avsättningsmöjligheterna för tunnplåt framhåller bolaget, att den just nu anmärkningsvärda expansionen på konsumtionsvarumarknaden måste medföra en kraftig ökning av tunnplåtförbrukningen. Tunnplåt ingår i nästan alla moderna hushållsmaskiner; som exempel nämnes kylskåp, värmeskap, elspisar, disk- och tvättmaskiner m. m. Tunnplåten har också väl hävdat sig som material för emballage av olika slag. Bolaget har låtit verkställa en marknadsanalys, vars resultat redovisas i en till skrivelsen fogad bilaga. Härav kan inhämtas, att tillförseln till den svenska marknaden av varm- och kallvalsade plåtar och band av ifrågavarande dimension

utgjorde i medeltal för 1954—1957 omkring 415 000 ton per år, varav 157 000 ton per år importerades. Det bör enligt bolaget beaktas, att importen av kallvalsad tunnplåt är i starkt stigande och att någon hänsyn ej tagits till exportmöjligheterna.

Bolaget berör även möjligheterna till vidare bearbetning av tunnplåten. Viss förädling bör enligt skrivelsen ske vid järnverket, exempelvis ytbehandling av olika slag; i det föreliggande utbyggnadsprojektet har även upptagits en förtenningsanläggning. Annan bearbetning av tunnplåt, såsom pressning, stansning eller svetsning, passar väl i en småindustriell verksamhet. Bolaget anför, att tillverkning av tunnplåt vid Norrbottens järnverk skulle i betydligt högre grad än järnverkets nuvarande produktion vara ägnad att stimulera tillkomsten av småindustri i Norrbotten.

I tekniskt avseende innebär bolagets förslag, att en jämförelsevis ny valsningsmetod skall komma till användning. Tunnplåttillverkning sker eljest antingen i s. k. handplåtverk, som numera anses föråldrade och som successivt uttrangeras, eller i kontinuerliga verk med mycket hög kapacitet; sistnämnda verk är starkt kapitalkrävande. Bolaget har emellertid stannat för en ny typ av valsverk, det s. k. sendzimirverket, som arbetar kontinuerligt och befunnits väl lämpa sig för produktion av den storlek varom nu är fråga eller 90 000 ton per år. F. n. finns fyra sendzimirverk i drift för valsning av stål.

Investeringskostnaderna beräknas till sammanlagt 83 miljoner kronor. Av beloppet, som inbegriper egentliga anläggningskostnader, ränta under utbyggnadstiden samt valsar och reservdelar, belöper sig 41,3 miljoner kronor på ett varmvalsverk, 26,7 miljoner kronor på ett kallvalsverk och sålunda tillhoppa 68,0 miljoner kronor på själva valsverksanläggningen. Återstoden, 15,0 miljoner kronor, avses för en förtenningsanläggning. Bolaget har under hand upplyst, att utrustning för i runt tal 40 miljoner kronor kan beställas hos svenska firmor.

Enligt bolagets driftkalkyler är den planerade investeringen lönsam. Sålunda kan förutses visst driftöverskott efter årlig avskrivning och ränta å tillhoppa 15 procent. Kalkylen uppges baserad på försiktigt beräknade självkostnader och dagens prisläge, vilket enligt bolaget kan betraktas som pressat.

Ur sysselsättningssynpunkt innebär planen, vad först angår anläggningsarbetena, som kan påbörjas under 1959 och avslutas under 1961, ett behov av arbetskraft motsvarande nära 100 000 dagsverken för byggnads- och montagearbetare. För driften av anläggningen beräknar bolaget nyanställning av ca 175 man, om endast de båda valsverken kommer till stånd. Uppföres även förtenningsanläggningen blir nyrekryteringsbehovet ca 235 man. Bolaget framhåller, att utbyggnaden inte endast ökar arbetstillfällena utan även tryggar försörjningen för tidigare anställda, som när försäljningen av halvfabrikat visar sig förlustbringande löper risk att permitteras.

Beträffande finansieringen av utbyggnadsprojektet anför bolaget, att frågan i vilken omfattning medelsbehovet för investeringarna kan täckas av

bolagets i rörelsen tillgängliga medel är i stort sett beroende på konjunkturutvecklingen och kan inte f. n. med säkerhet överblickas. Det synes emellertid realistiskt att räkna med att ett kostnadsbelopp av 10—20 miljoner kronor kan täckas med dylika medel. Sammanlagt är alltså ett kapitaltillskott utifrån av i runda tal 60—70 miljoner kronor behövligt för projektets genomförande. En del av nämnda belopp torde kunna anskaffas genom lån mot inteckningar i bolagets fastigheter och förlagsegendom. För finansieringen i övrigt hemställs om medverkan av statsmakterna. Det erforderliga kapitaltillskottet i denna del torde kunna lämnas i form av lån av statsmedel eller statlig lånegaranti. Storleken av det lånebelopp, som härvidlag kan komma i fråga, är beroende på undersökningar, vilka ännu ej slutförts, och kan sålunda inte nu närmare angivas. Bolaget avser emellertid att framlägga förslag härutinnan så snart ske kan.

Arbetsmarknadsstyrelsen som efter remiss yttrat sig över bolagets framställning, tillstyrker livligt, att den föreslagna utbyggnaden av järnverket kommer till stånd. Styrelsen anför bl. a. följande.

Trots att en icke obetydlig utbyggnad av näringslivet i Norrbottens län skett under efterkrigstiden har arbetslösheten alltjämt legat på en jämfört med riket i övrigt hög nivå. Under de senaste åren har arbetslösheten i länet ytterligare stigit. Vid mitten av november i år var hos arbetsförmedlingarna anmälda 4 900 arbetslösa mot i november 1957 och 1956 respektive 2 300 och 1 600. Den ökade arbetslösheten får bl. a. ses mot bakgrunden av att den tidigare kraftiga utbyggnaden av gruv- och järnindustrien tills vidare upphört. Härtill kommer att befolkningsutvecklingen i Norrbottens län sedan länge kännetecknats av en kraftig ökning av tillgången på arbetskraft. Detta förhållande kan väntas bestå. Trots betydande avflyttning till andra län föreligger och kommer, därest ej åtgärder vidtages, uppenbarligen att föreligga svårigheter att bereda arbete åt alla som inträder i arbetslivet under den tid, som nu kan överblickas med någon större säkerhet. Den pågående rationaliseringen inom jordbruk och skogsbruk ställer också krav på tillskapande av nya försörjningsmöjligheter.

Även *länsstyrelsen i Norrbottens län* tillstyrker att utbyggnadsplanen genomföres. Länsstyrelsen betonar särskilt, att den tilltänkta verksamheten synes skapa goda förutsättningar för småindustrien och serviceföretagen i länet. Ur sysselsättningssynpunkt är detta av lika stor betydelse som den utökade driften vid järnverket.

Norrbottens företagareförening, som av länsstyrelsen beretts tillfälle yttra sig, anser att tillkomsten av tunnplåtproduktion vid järnverket även kan medföra förbättrad konkurrenskraft för de hantverks- och småindustriföretag inom länet, som använder tunnplåt. Vidare förklarar sig föreningen vilja klarlägga vilka produkter, som inom länet lämpligen kan tillverkas av tunnplåt och därefter arbeta för att tillverkningen härav upptages.

Till länsstyrelsens utlåtande är även fogat ett för *Luleå stad* avgivet yttrande, i vilket bifall till bolagets framställning livligt tillstyrkes och härjämte uttalas, att det behov av bostäder och serviceanordningar, som en ut-

ökning av järnverkets arbetsstyrka skulle föra med sig, kan utan svårigheter tillgodoses av staden.

Departementschefen

Verksamheten vid de statsägda aktiebolagen bör i princip bedömas ur affärsmässiga synpunkter. Inte minst gäller detta de företag, som driver sin rörelse på konkurrensbasis och på vilka uppmärksamheten särskilt riktats i det föregående. Dock bör beaktas att samtliga dessa företag tillkommit för att i ett eller annat avseende tillgodose ett samhällsintresse. Det kan exempelvis ha gällt att ta upp en ur försörjningssynpunkt angelägen produktion av viktiga förnödenheter och därmed förbundet utvecklingsarbete eller att skapa eller stödja sysselsättning i områden där stor arbetslöshet varit rådande eller befarats uppkomma. De sociala aspekterna på de statliga bolagens verksamhet aktualiseras under tider då, såsom just nu är fallet, sysselsättningen inom vida områden av näringslivet sviktat och det allmänna nödgas inskrida med olika medel för att motverka den ökande arbetslösheten. Av särskilt intresse i detta sammanhang är företagens investeringsverksamhet. Liksom inom den privata sektorn av näringslivet föreligger hos de statliga bolagen ett kontinuerligt behov av investeringar för utbyggnad och rationalisering. I vetskap härom har jag under hand uppmanat bolagsledningarna att aktualisera förefintliga investeringsprojekt, så att dessa, samordnade med övriga samhälleliga åtgärder, skall kunna sättas in för att upprätthålla sysselsättningen då så befinnes lämpligt i ett skärpt arbetsmarknadsläge. Om ifrågavarande projekt kan utnyttjas i nu nämnt syfte och på längre sikt bedömes gagneliga för företagen, bör dessa enligt min mening kunna räkna med finansiell medverkan av statsmakterna, i den mån ett sådant stöd är erforderligt.

I nu förevarande sammanhang torde få anmälas två investeringsprojekt av större omedelbart intresse. Båda gäller företag i Norrbottens län. Det ena avser uppförande av nyanläggningar i Piteå för Aktiebolaget Statens skogsindustrier och det andra innebär fortsatt utbyggnad av Norrbottens järnverk.

Innan jag går in på en bedömning av de båda projekten, finns anledning att ånyo fästa uppmärksamheten vid de särskilda förhållanden, som karakteriserar arbetsmarknaden i Norrbottens län. Detta län är av naturen ovanligt rikt rustat; man behöver endast erinra sig de rika tillgångarna på malm, skog och vattenkraft. Dessa naturtillgångar har också i stor utsträckning exploaterats. Inte minst genom statliga insatser har härvidlag betydelsefulla försörjningsmöjligheter för den norrbottniska befolkningen öppnats. Såsom anmärkningsvärt kan emellertid betecknas, att utnyttjandet av naturtillgångarna allt fortfarande endast i jämförelsevis ringa mån gått längre än till att frambringa råvaror och halvfabrikat. Förädlingsindustrier, i vart fall i privat regi, har hittills haft svårt att slå rot i länet. Härigenom har näringslivet blivit ensidigt och starkt konjunkturkänsligt. Till detta kommer, att den naturliga befolkningstillväxten medfört en kraf-

tig ökning av tillgången på arbetskraft samtidigt som arbetskraftbehovet minskat genom rationaliseringen inom jordbruket och skogsbruket. Relationen mellan försörjningsmöjligheterna och de rika naturtillgångarna är i följd härav alltjämt ogynnsam för befolkningen. Utflyttningen från länet är betydande; i vissa kommuner kan man tala om en utarmning av befolkningsunderlaget. Inte ens under konjunkturmässigt goda år har arbetstillfällen i tillräcklig utsträckning kunnat beredas i Norrbotten.

De nu föreliggande investeringsprojekten synes väl ägnade att sättas in som led i strävandena att förbättra försörjningsmöjligheterna för befolkningen i Norrbotten. Redan utbyggnadsarbetet medför ett inte ringa antal sysselsättningstillfällen i länet under de närmaste åren. På längre sikt väntas stadigvarande sysselsättning kunna beredas för ytterligare omkring 300 man vid nya skogsindustriianläggningar i Piteå och i runt tal 200 man vid järnverket. Vad vidare angår utbyggnaden av skogsindustrien är att märka den betydande ökning av arbetstillfällen i skogen, som kan väntas följa; ökningen uppskattas till 300 000 dagsverken per år. Av skäl, som jag längre fram vill beröra, kan den planerade utvidgningen av järnverket även förutses ha en stabiliserande effekt på driften av de nuvarande anläggningarna.

Ytterligare kan i detta sammanhang framhållas, att det ur sysselsättnings-synpunkt även för landet i övrigt framstår såsom fördelaktigt att de båda utbyggnadsprojekten sättes i gång inom den närmaste framtiden. En av de beaktansvärda följderna härav är nämligen att svenska företag, främst inom verkstadsindustrien, bör kunna påräkna beställningar av betydande omfattning.

Vad angår förslaget om en utbyggnad av skogsindustrien kan först framhållas, att de av länsstyrelsen åberopade utredningsresultaten visar, att erforderlig råvarubas är för handen i form av lämpliga virkestillgångar, som nu ej utnyttjas inom länet. Vidare synes klarlagt, att huvudparten av de påvisade virkestillgångarna bör utnyttjas för tillverkning av massa och papper. Visserligen kan vid en bedömning av föreliggande projekt tvekan råda med hänsyn till det f. n. tryckta marknadsläget för dessa produkter. Det ligger dock i sakens natur, att ledningen för Aktiebolaget Statens skogsindustrier, då den förklarat sig beredd att medverka till utbyggnaden, även övervägt de framtida avsättningsmöjligheterna för den ökade produktionen. Vidare har från den privata skogsindustriens sida i ärendet framhållits, att efterfrågesituationen på längre sikt är gynnsam. I samband därmed har anförts uppgifter, som ger stöd för ett antagande om fortsatt stegring av världskonsumtionen av papper och papp av storleksordningen 3 miljoner ton per år. Mot denna bakgrund finns det enligt min mening skäl utgå från att på längre sikt erforderligt marknadsutrymme skall finnas för den nu aktuella svenska produktionsökningen om ca 110 000 ton i massa räknat, även om hänsyn tages till den betydande utbyggnaden av skogsindustrien på andra håll i vårt land och annorstädes.

I detta sammanhang är det av vikt att ställa frågan huruvida den tilltänkta nya produktionen kan väntas bli konkurrenskraftig. Samtidigt som utgångsläget för den skogsindustriella verksamheten i Norrbotten vad angår tillgången på råvara och arbetskraft kan betecknas som gynnsam, är de för konkurrenskraften avgörande betingelserna i vissa avseenden mindre fördelaktiga. Avståndet till avsättningsmarknaderna är betydande. Till följd av isläggningen måste produkterna under stora delar av året transporteras landvägen till isfria utskeppningshamnar. Härav följer, att jämförelsevis höga transportkostnader kommer att belasta produktionen.

Genom det sagda understryks angelägenheten av att den norrbottniska skogsindustriens utbyggnad planeras på ett sådant sätt, att alla möjligheter till stärkt konkurrenskraft tillvaratas. Företrädare för den privata industrien har särskilt påpekat vikten av att produktionen förlägges till stora och moderna företagsenheter med långt driven rationalisering av driften. Om denna förutsättning uppfylles menar man på detta håll, att den norrländska skogsindustrien bör framdeles ha goda möjligheter att hävda sig. Det statliga skogsindustribolagets nu framlagda projekt avser en jämförelsevis stor ny produktionsenhet vid Piteå respektive utvidgning av den redan f. n. betydande produktionsenheten vid Karlsborgs bruk. Det kan med hänsyn till de erfarenheter, som samlats inom företaget, förutsättas att anläggningarna kommer att i tekniskt avseende fylla alla nutida anspråk. Vidare har bolaget i fråga om lokaliseringen framhållit och vid planeringen beaktat de omständigheter, som bl. a. ur kostnadssynpunkt talar för en förläggning invid hamn. Slutligen innebär förslaget, att råvarans förädling skall drivas så långt som med hänsyn till omständigheterna är möjligt, nämligen till framställning av papper. Härigenom vinnes den fördel, som ligger i att färdigvaran bättre än mellanprodukterna kan bära de höga transportkostnaderna.

Sammanfattningsvis torde kunna hävdas, att de av bolaget planerade anläggningarna har förutsättningar att kunna drivas med godtagbar räntabilitet.

Av huvudsakligen finansiella skäl anser bolaget, att endast ett av de föreliggande projekten bör igångsättas för närvarande. Bolaget har förordat Piteåprojektet och därvid framhållit bl. a. att detta ur såväl arbetsmarknadssynpunkt som i fråga om försörjningen med råvaror bör ges företräde framför förslaget om en utbyggnad av Karlsborgs bruk.

Bolagets förslag vilar enligt min mening på en realistisk marknadsbedömning och synes även i övrigt på avgörande punkter väl motiverat. Med hänsyn härtill och under hänvisning till vad tidigare anförts om arbetsmarknadsläget, främst i Norrbotten, och om den betydelse ett genomförande av utbyggnadsförslaget kan väntas få för en gynnsam utveckling av sysselsättningen i länet vill jag förorda, att utbyggnaden snarast verkställas i huvudsaklig överensstämmelse med bolagets plan. I anslutning härtill vill jag framhålla, att jag inte anser bolagets utveckling i Norrbotten avslutad i och

med att anläggningen vid Piteå färdigställes. Fastmera vågar jag hysa förhoppningen att det framdeles skall visa sig möjligt att aktualisera frågan om ytterligare utbyggnad, varvid självfallet även en utvidgning av produktionen vid Karlsborg bör kunna övervägas.

Kostnaden för att uppföra den nya anläggningen i Piteå har av bolaget beräknats till 120 miljoner kronor. Av detta belopp anser sig bolaget kunna bestrida en tredjedel genom självfinansiering eller — under förutsättning av Kungl. Maj:ts medgivande — genom lån mot inteckningar. För att täcka återstoden av kapitalbehovet erfordras tillskott av staten. En del av detta tillskott bör, bl. a. för att ett lämpligt förhållande mellan bolagets egna och främmande kapital skall upprätthållas, anvisas i form av aktiekapital. Jag tillstyrker därför bolagets förslag att 21 miljoner kronor tillföres bolaget under nästa budgetår genom nyteckning av aktier — varigenom aktiekapitalet skulle komma att uppgå till 100 miljoner kronor — och kommer senare denna dag att göra hemställan om anvisande av investeringsanslag för ändamålet. Ett bifall härtill torde få anses innefatta ett godkännande av riksdagen av här behandlade investeringsplaner hos Aktiebolaget Statens skogsindustrier och därmed möjliggöra för bolaget att omedelbart göra erforderliga maskinbeställningar och påbörja arbetena. Frågan om det ytterligare erforderliga kapitaltillskottet, som uppgår till i runt tal 60 miljoner kronor och som av bolaget föreslås skola tillhandahållas såsom lån, torde framdeles, i den mån medelsbehov uppkommer för utbyggnadsföretaget, få anmälas för riksdagen.

Utbyggnadsplanen för Norrbottens järnverk syftar till att göra det möjligt för företaget att inom verket vidarebearbeta en kvantitet av 90 000 ton valsverksprodukter, vilka f. n. måste saluföras i form av halvfabrikat. Försäljningen av dessa är i särskilt hög grad konjunkturkänslig, och genom att driva förädlingen längre på föreslaget sätt avser bolaget att eliminera de förlustrisker, som vidlåder produktionen i denna del. Härigenom minskas självfallet även risken för driftsinskränkningar i vikande konjunkturlägen. Bolagsledningen, som redan långt tidigare uppmärksammat den nyss berörda svagheten i verkets struktur och även sedan länge övervägt olika utbyggnadsalternativ, avseende bl. a. grovplåt, har nu stannat för tillverkning av tunnplåt som den lämpligaste förädlingsformen.

Detta alternativ har bl. a. den fördelen, att en jämförelsevis bred och i tillväxt stadd avsättningsmarknad synes kunna påräknas. Sålunda erinras om att tunnplåt ingår i ett stort antal konsumtionsvaror och i stor utsträckning användes såsom emballagematerial. Viss betydelse torde även få tillmätas den omständigheten att tunnplåtens vidare bearbetning med fördel kan ske inom verket eller i fristående småindustriföretag. Det synes inte obefogat att till det här framlagda utbyggnadsprojektet knyta förhoppningar om en ur arbetsmarknadssynpunkt önskvärd utveckling av förädlingsindustrin inom länet.

Vid tidigare överväganden om fortsatt utbyggnad av Norrbottens järnverk har betänkligheter kunnat anföras bl. a. inför de mycket betydande kapitalbehov, som därvid anmält sig. En ny anläggning för exempelvis valsning av grovplåt är för att bli lönsam mycket kapitalkrävande och medför därjämte anspråk på en likaledes kostsam utvidgning av bolagets metallurgiska avdelningar. Bolaget har emellertid nu funnit en väg att med jämförelsevis måttlig kapitalinvestering få till stånd en valsverksanläggning, som medger en röntabel drift i den skala som nu är lämplig för järnverket. I utbyggnadsplanen ingår ett varmvälsverk och ett kallvälsverk till en beräknad kostnad av sammanlagt 68 miljoner kronor.

Den föreslagna utbyggnaden av Norrbottens järnverk kan alltså väntas få stor betydelse dels, som tidigare framhållits, för arbetsmarknaden i Norrbotten och dels för bolaget ur rent företagsekonomiska synpunkter. Enligt min mening bör utbyggnaden därför komma till stånd. Med hänsyn till det rådande sysselsättningsläget bör arbetet med uppförandet av varm- och kallvälsverken påbörjas utan tidsutdräkt.

I ett senare skede av utbyggnaden avser bolaget enligt föreliggande plan att uppföra en anläggning för förtenning av tunnplåt, kostnadsberäknad till 15 miljoner kronor. Jag inser önskvärdheten av att förädlingen av produkterna drivs så långt lämpligen kan ske inom järnverket och vill därför i princip förorda, att järnverket framdeles utrustas med en anläggning för ytbehandling eller förädling i annan form av tunnplåten. Ställningstagandet till utbyggnadsplanen i denna del synes emellertid utan olägenhet kunna anstå i avvaktan på resultatet av ytterligare överväganden om bl. a. avsättningsmöjligheterna för olika slag av vidarebearbetad tunnplåt.

Kostnaderna för uppförandet av de båda välsverken beräknas till 68 miljoner kronor. Härav erfordras, enligt vad jag inhämtat, omkring 15 miljoner kronor under 1959, 37 miljoner kronor under 1960 och 16 miljoner kronor under 1961. Efter fortsatta undersökningar av finansieringsmöjligheterna har vidare upplysts, att ett belopp av sammanlagt omkring 40 miljoner kronor torde kunna ställas till förfogande för utbyggnaden med anlitan av bolagets egna medel och inteckningslån. Sistnämnda belopp beräknas vara tillräckligt för att täcka investeringskostnaderna till och med budgetåret 1959/60. För detta budgetår är sålunda något kapitaltillskott från statens sida för uppförandet av välsverken inte erforderligt. Huruvida även återstoden av kapitalbehovet för välsverken, eller högst i runt tal 30 miljoner kronor, kan helt eller delvis anskaffas genom bolagets egen försorg synes kunna klarläggas till nästa höst. Därest det då visar sig, att statens medverkan vid projektets fortsatta finansiering är påkallad, torde frågan om i vilken omfattning och i vilken form detta skall ske få upptagas i statsverkspropositionen 1960. Då utbyggnadens igångsättande och fullföljande kan medföra framtida anspråk på anslag eller finansiella åtaganden av staten torde emellertid frågan redan nu böra underställas riksdagens prövning.

Under åberopande av det anförda hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna de i det föregående angivna riktlinjerna för
utbyggnad av Norrbottens järnverk aktiebolag.

Härefter anför föredragandena följande.

A. Handelsdepartementet**[1] 1. Handelsdepartementet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 106 600	1 061 078
1958/59 (statsliggaren s. 925)	1 346 000	
1959/60 (förslag)	1 354 500	

Två tjänster som förste kanslisekreterare i Ae 23 bör uppföras å ordinarie stat. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag 8 300 kronor. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med (1 346 000 + 8 300 =) avrundat 1 354 500 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för handelsdepartementet utbyta två tjänster som förste kanslisekreterare i Ae 23 mot tjänster som förste kanslisekreterare i Ao 23;

b) godkänna följande avlöningsstat för handelsdepartementet att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	47 200
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	559 900
3. Ersättning till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	170 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	414 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	154 600
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	8 300
Summa kronor 1 354 500	

c) till *Handelsdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 354 500 kronor.

[2] 2. Handelsdepartementet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	90 000	82 483
1958/59 (statsliggaren s. 926)	90 000	
1959/60 (förslag)	70 500	

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet anfört vid anmälan av det under sjunde huvudtiteln uppförda anslaget till Finansdepartementet: Omkostnader föreslår jag, att i handelsdepartementets omkostnadsstat anslagsposten till *Expenser* nedräknas med 10 000 kronor, motsvarande för innevarande budgetår anvisat belopp till bränsle, lyse och vatten, samt med 9 500 kronor, som utgör den årliga kostnaden för handelsdepartementet för rikssamtal och telegram, vilka expedieras vid departementens gemensamma växel. Anslagsposten till *expenser* bör vidare nedräknas med 7 000 kronor, som upptagits för innevarande budgetår till vissa ersättningsanskaffningar av engångsnatur. Å andra sidan ökar medelsbehovet med 5 000 kronor för inköp av möbler till två nya tjänsterum inom departementet. För publikationstryck har beräknats ytterligare 2 000 kronor. Anslaget torde för budgetåret 1959/60 uppföras med $(90\,000 - 10\,000 - 9\,500 - 7\,000 + 5\,000 + 2\,000 =) 70\,500$ kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 70 500 kronor.

[3] 3. Handelsdepartementet: Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	31 000	37 784
1958/59 (statsliggaren s. 926)	36 000	
1959/60 (förslag)	40 000	

Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1957/58 torde anslaget böra uppföras med 40 000 kronor, innebärande en ökning med 4 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsdepartementet: Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

B. Kommerskollegium m. m.**[4] 1. Kommerskollegium: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	2 609 300	2 797 391
1958/59 (statsliggaren s. 926)	3 180 100	
1959/60 (förslag)	3 316 200	

Yrkanden

Kommerskollegium (skr. 30/8 och 13/11 1958) hemställer, att anslaget höjes med 293 000 kronor.

	Ökning
Nya tjänster m. m.:	
1. <i>Utrikes- och utredningsbyrån</i>	
1 förste byråsekreterare Ae 23	24 252
1 amanuens i regl. befordringsgång	16 044
1 kontorist Ae 9	11 772
2. <i>Statistiska byrån</i>	
a) 1 byrådirektör Ao 26	28 320
b) 1 kontorist Ae 9	11 772
2 biträden i regl. befordringsgång	15 576
c) 1 kontorist Ae 9	11 772
d) omläggning av den näringsstatistiska varunomenklatu-	
ren	33 000
2 biträden i regl. befordringsgång	15 576
3. <i>Elektriska byrån</i>	
elektrifieringsråd	7 000
1 kansliskrivare Ao 10	12 396
4. <i>Garantilånesektionen</i>	
extra arbetskraft	40 000

Lönegradsuppflyttningar:

5. 1 förste byråingenjör Ao 23 — Ao 24	1 284
6. 3 aktuarier Ao 19 — förste aktuarier Ao 21	6 444
7. 2 kontorister Ae 9 — kansliskrivare Ae 10	1 248
8. 2 kontorister Ao 9 — kansliskrivare Ao 10	1 248
1 kanslibiträde Ao 7 — kontorist Ao 9	588
2 kanslibitraden Ae 7 — kontorister Ae 9	1 176

Ändrad anställningsform:

9. 1 byrådirektör Ae 24 — Ao 24	—
1 förste aktuarie Ae 23 — Ao 23	—

	Ökning
2 förste byråsekreterare Ae 23 — Ao 23	—
3 förste byråsekreterare Ae 21 — Ao 21	—
1 amanuens i regl. befordringsgång Ag 17 — Ae 17...	—
10. 6 kontorsbiträden Ae 5 — Ao 5	—

Omräkning:

11. Löneklassändringar	6 156
12. Rörligt tillägg	26 500
13. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	20 900
	293 000

Motiv

1. Kollegium upprepar sitt redan i petita för 1957/58 och 1958/59 framlagda förslag, att det utredningsarbete och den statistiska verksamhet med avseende å bränsleförsörjningen, som för närvarande bedrivs inom statens handelslicensnämnd, skall överföras till kollegium, samt att för ändamålet skall inrättas vissa tjänster inom kollegiets utrikes- och utredningsbyrå. Beträffande den närmare motiveringen hänvisas till kollegiets petitaskrivelse för budgetåret 1957/58 (se X ht 1957, s. 9).

2 a. Arbetsuppgifterna på statistiska byrån har under senare år fortlöpande ökat genom tillkomsten av nya statistikgrenar, utvidgning av de statistiska redovisningarna samt ett alltmera omfattande internationellt och internordiskt samarbete på området. Åtgärder har efter hand vidtagits för att rationalisera arbetet, bl. a. genom ökad maskinell bearbetning. En förstärkning av även den personella organisationen är emellertid nödvändig, om arbetsuppgifterna skall kunna fullgöras på ett tillfredsställande sätt. En dylik förstärkning bör främst ta sikte på att avlasta chefen för byrån från en del av hans arbetsuppgifter genom inrättande av en byrådirektörstjänst (jfr X ht 1958, s. 11).

2 b. Vid överflyttningen till kollegium den 1 juli 1956 av handels- och industrikommissionens arbetsuppgifter för kvartals- och lagerstatistiken minskades den personal, som kollegium i det sammanhanget begärde med en kontorist, ett kanslibitråde och två biträden i reglerad befordringsgång. Kollegium hade beräknat personalbehovet med hänsyn till då ifrågasatt utvidgning av statistiken, vilken sedermera godkännts av Kungl. Maj:t. Det har icke varit möjligt att med nuvarande personaluppsättning helt genomföra den planerade utvidgningen av lagerstatistiken, vilken är synnerligen angelägen och påyrkas av flera organ, bl. a. utredningsrådet. Kollegium upprepar därför sitt äskande om inrättande vid byrån av en kontoristtjänst i Ae 9 och två biträddestjänster i reglerad befordringsgång.

2 c. Om handelslicensnämndens utrednings- och statistiska verksamhet på bränsleområdet överföres till kollegium (jfr punkt 1), erfordras för det statistiska arbetet en kontoristtjänst i Ae 9.

2 d. Ikraftträdandet den 1 januari 1959 av en ny tulltaxa återverkar i stor

utsträckning på den statistik som utarbetas av kommerskollegium. Den nya tulltaxan innefattar en ny varunomenklatur. En ny handelsstatistisk varuförteckning måste därför tillämpas från och med denna dag. Spörsmålet om en ny sådan förteckning upptogs av kollegium i början av år 1955, då kollegium hos Kungl. Maj:t hemställde om utredning av hela frågan om en enhetlig näringsstatistisk varunomenklatur. I anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t den 11 mars 1955 dels åt kommerskollegium och generaltullstyrelsen att gemensamt utarbeta förslag till ny handelsstatistisk varuförteckning, dels ock åt kollegium att i anslutning till sistnämnda uppdrag utarbeta en för samtliga grenar av näringsstatistiken gemensam varunomenklatur. Detta uppdrag, som fullgjorts i nära samarbete med svenska delegationen för nordiskt ekonomiskt samarbete, är nu slutfört vad avser den handelsstatistiska varuförteckningen, medan arbetet med den gemensamma näringsstatistiska varuförteckningen väntas bli slutfört först senare i år.

När handelsstatistiken (månads- och årsstatistik) från och med år 1959 måste läggas om efter en ny varuförteckning är det för att undvika de särskilda svårigheter som eljest skulle uppkomma — bl. a. med hänsyn till kravet på jämförbarhet mellan olika varustatistiska uppgifter — enligt kollegiets mening nödvändigt att den övriga varustatistik, som utarbetas av kollegium, från och med samma år grundas på den nya gemensamma varuförteckningen. Detta gäller närmast den årliga industristatistiken samt kvartals- och lagerstatistiken. Då den nya varuförteckningen omfattar väsentligt flera varupositioner än den nuvarande, kommer omläggningen att medföra en avsevärd utvidgning av den nuvarande statistiken och därigenom medföra icke endast vissa engångskostnader för själva övergången utan även ökade årliga kostnader.

För förberedelser inför omläggningen av redovisningen i månadsstatistiken över handeln har kommerskollegium sett sig nödsakat att redan fr. o. m. oktober 1958 anställa två extra biträden. Dessa biträden kommer att erfordras även i fortsättningen för utarbetandet av månadsstatistiken. Kommerskollegium hemställer därför att statistiska byrån varaktigt förstärkes med två biträden i reglerad befordringsgång.

För omläggningen av varunomenklaturen erfordras därjämte att viss extra personal anställs under innevarande och nästa budgetår. Kostnaderna härför beräknas av kollegium till ca 35 000 kronor under 1958/59 och 33 000 kronor under 1959/60.

Tillsammans med lönekostnaderna för de båda biträdena för månadsstatistiken ökar därmed medelsbehovet för avlöningar under innevarande budgetår med 49 000 kronor. Kollegium hemställer om medgivande att överskrida anslagsposten för 1958/59 till Avlöningar till övrig icke ordinarie personal med detta belopp.

3. Kollegium upprepar sitt senast i petita för 1958/59 framförda förslag att till ämbetsverket skall knytas ett rådgivande organ för elektrifieringsfrågor, med vilket kollegium skulle kunna samråda i viktigare konces-

sions-, bidrags- och låneärenden. Efter ikraftträdandet den 1 januari 1958 av den nya lagstiftningen på elområdet åligger det nämligen kollegium, att i väsentligt ökad omfattning behandla rationaliseringsfrågor i samband med handläggningen av koncessionsärenden. Redan under den korta tid som förflutit, sedan den nya lagstiftningen trädde i kraft, har kollegium funnit det vara en avsevärd olägenhet att ej ha tillgång till ett rådgivande organ, där olika intressen är företrädade. Rådet bör bestå av högst sju ledamöter. Antalet sammanträden med rådet beräknas till högst femton för år. — Den föreslagna kansliskrivarettjänstens innehavare skulle arbeta huvudsakligen med elektriska byråns arkiv, omhänderta utremitteringen av koncessionsansökningar ävensom övervaka och leda den övriga biträdespersonalen å byrån.

4. I kollegiets avlöningsstat inräknades för innevarande budgetår ett belopp av 40 000 kronor för anställande av extra arbetskraft å garantilåne-sektionen. Beloppet användes för bestridande av ersättning till en arvodes-avlönad tjänsteman och till ett biträde i reglerad befordringsgång. Arbetsbördan växer emellertid alltjämt, främst beroende på att sektionens arbete vidgats och låneverksamheten ökat på grund av de beslut som fattats av statsmakterna under senare år. Därjämte påverkas sektionens arbete av de nedgående konjunkturerna för åtskilliga företagare. Den nuvarande personalen bör förstärkas med minst en kvalificerad högre tjänsteman samt med en befattningshavare i biträdesgrad. Härför erfordras 40 000 kronor.

5. Genom beslut av 1958 års riksdag har de till bergsstaten hörande gruvingenjörstjänsterna uppflyttats från lönegrad Ao 23 till Ao 24 (X ht 1958, s. 20). För tjänsten som förste byråingenjör vid kollegiets bergsbyrå måste uppställas samma kompetenskrav som för gruvingenjörerna. Allmänt kan sägas att arbetsuppgifterna för förste byråingenjören är mer kvalificerade än för gruvingenjörerna. Byråingenjören är bl. a. föreståndare för gruvkartekontoret.

6. Kollegium hemställde i petita för budgetåret 1958/59 om uppflyttning av tre aktuarietjänster i Ao 19 till förste aktuarietjänster i Ao 21, därvid kollegium närmast åberopade rekryteringssvårigheter i amanuensgraderna på statistiska byrån (X ht 1958, s. 13). Kollegium understryker nu att arbetet på byrån omfattar ett flertal skilda statistikgrenar, vilket i och för sig är ägnat att skapa ett förhållandevis stort behov av amanuenser. Amanuenserna skall icke blott leda den mer rutinemässiga bearbetningen utan även bedöma arbetsresultaten och följa utvecklingen inom sina områden. De skall därjämte vara kvalificerade att göra undersökningar som förädlats av det internationella statistiska samarbetet och kunna tagas i anspråk för uppläggning av förekommande specialundersökningar.

7. Kollegium upprepar sitt yrkande från år 1957 att två kontoristtjänster i Ae 9 på utrikes- och utredningsbyrån uppflyttas till kansliskrivarettjänster i Ae 10 (X ht 1958, s. 13).

8. Uppflyttning av dessa tjänster — liksom av tjänsterna under 7 — har föreslagits av Statstjänstemannaförbundet. Kollegium biträder förslagen.

9. Under denna punkt har upptagits ett antal tjänster, vilka tillfördes

kollegium i samband med överflyttning dit år 1956 av handels- och industrikommissionens löpande arbetsuppgifter. Ämbetsverket understryker att arbetsuppgifterna är av permanent natur.

10. Sex extra ordinarie kontorsbiträden beräknas före utgången av budgetåret 1959/60 ha uppfyllt fordringarna för erhållande av ordinarie kontorsbiträdestjänst.

Enligt beslut av 1957 års riksdag skall kostnaderna för arvoden till dels ledamöterna i den särskilda delegation, som knutits till collegium med uppgift att deltaga i utredningsarbetet rörande Sveriges deltagande i ett eventuellt europeiskt frihandelsområde, dels den extra personal å utrikes- och utredningsbyrån, som erfordras för detta utredningsarbete, bestridas från collegiets avlöningsstat. Kostnaderna har för innevarande budgetår uppskattats till 120 000 kronor. Genom att de internationella överläggningarna på området förskjutits i tiden räknar collegium med att arbetsuppgifterna under innevarande budgetår kommer att få en sådan omfattning, att de anvisade medlen blir otillräckliga. Till denna fråga vill collegium senare återkomma. Collegium framhåller, att det icke är möjligt att nu bedöma i vilken utsträckning utredningsarbetet kommer att fortgå under budgetåret 1959/60. Collegium föreslår att beloppet 120 000 kronor tills vidare får kvarstå i staten.

Departementschefen

Med hänsyn till det utbredda intresset av en fullständigare kvartals- och lagerstatistik än för närvarande tillstyrker jag inrättande från och med nästa budgetår å statistiska byrån av en tjänst som kontorist i Ae 9 och en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Kostnaderna härför uppgår till 22 600 kronor.

På sätt kommerskollegium närmare utvecklat är en ytterligare förstärkning av statistiska byråns personal erforderlig i anledning av handelsstatistikens och även den övriga varustatistikens anpassning till den nya näringsstatistiska varunomenklaturen, vilket arbete måst påbörjas redan under hösten 1958. Collegium uppskattar medelsbehovet för anställande av extra personal i detta sammanhang under innevarande och nästa budgetår till respektive 35 000 och 33 000 kronor. Därjämte upptager ämbetsverket 14 000 kronor för det nu löpande budgetåret och 18 000 kronor för budgetåret 1959/60 för anställande varaktigt å statistiska byrån av två kontorsbiträden i reglerad befordringsgång, vilka skulle syssla huvudsakligen med månadsstatistiken. För egen del biträder jag i så måtto kommerskollegiets förslag, att jag förordar uppräknig av anslaget för nästa budgetår med 33 000 kronor för bestridande av arvoden åt tillfällig personal samt med ett belopp motsvarande avlöningskostnaderna för ett biträde i reglerad befordringsgång. Rörande det av collegium för budgetåret 1958/59 redovisade ökade medelsbehovet, 49 000 kronor, är det min avsikt att i annat sammanhang senare denna dag föreslå Kungl. Maj:t att inhämta riksdagens medgivande att den å collegiets avlöningsstat uppförda anslagsposten till Av-

löningar till övrig icke-ordinarie personal må överskridas med nämnda belopp.

I anledning av förslaget om ett rådgivande organ inom kollegium för vissa elektrifieringsfrågor tillstyrker jag anvisande för nästa budgetår av 5 000 kronor för att möjliggöra för kollegium att vid behandlingen av dylika frågor tillkalla den expertis och sakkunskap varav behov kan föreligga.

Då jag vidare blivit övertygad om nödvändigheten av en ytterligare förstärkning av garantilånesektionen föreslår jag att för nästa budgetår 30 000 kronor anvisas för anställande av extra arbetskraft.

Härutöver tillstyrker jag ordinariesättning av en tjänst som byrådirektör i Ae 24, en tjänst som förste aktuarie i Ae 23 och två tjänster som förste byråsekreterare i Ae 23 samt extra-ordinariesättning av tjänsten som extra amanuens, varjämte enligt grunderna för den reglerade befordringsgången 6 kontorsbiträdestjänster i Ae 5 torde utbytas mot kontorsbiträdestjänster i Ao 5.

Enligt beslut av 1957 års riksdag skall vissa kostnader för utredningsarbetet i samband med förhandlingarna om ett europeiskt frihandelsområde bestridas från förevarande anslag. Till ändamålet har för innevarande budgetår i anslaget inräknats 120 000 kronor. Såsom kommerskollegium framhåller är det på grund av uppskovet i förhandlingarna ovisst om detta belopp kommer att förslå. Skulle det under våren 1959 visa sig att ytterligare medel erfordras, är det min avsikt att senare begära att frågan härom underställes riksdagens prövning. Givetvis är det än svårare att nu förutse i vilken utsträckning utredningsarbetet kommer att fortgå efter den 1 juli 1959. I enlighet med kollegiets förslag beräknar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till oförändrat 120 000 kronor.

Till löneklassändringar upptager jag 7 300 kronor och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter 20 200 kronor. Övriga av kommerskollegium framförda förslag finner jag ej skäl tillstyrka.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör anslaget för nästa budgetår höjas med 136 100 kronor. Anslaget torde sålunda upptagas med $(3\,180\,100 + 136\,100 =) 3\,316\,200$ kronor.

I personalförteckningen för kommerskollegium bör från och med budgetåret 1959/60 uppföras 6 nya tjänster som kontorsbiträde i Ao 5. Vidare bör en tjänst som byrådirektör i Ae 24 utbytas mot en tjänst som byrådirektör i Ao 24 samt 1 tjänst som förste aktuarie i Ae 23 och två tjänster som förste byråsekreterare i Ae 23 utbytas mot motsvarande befattningar i Ao 23.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för kommerskollegium vidtaga de ändringar, som angivits i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för kommerskollegium att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 316 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	10 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 561 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	407 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	20 200
Summa kronor	3 316 200

c) till *Kommerskollegium*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 316 200 kronor.

[5] 2. *Kommerskollegium*: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	551 100	547 558
1958/59 (statsliggaren s. 928)	568 500	
1959/60 (förslag)	578 400	

Y r k a n d e n

Kommerskollegium (skr. 30/8 och 13/11 1958) hemställer, att anslaget höjes med 62 300 kronor.

	Netto- utgift 1957/58	Omkost- nadsstat 1958/59	Kollegiets 1959/60	förslag
1. Sjukvård m. m.	7 236	12 000	8 000	(— 4 000)
2. Reseersättningar: Internordiska resor	—	—	3 500	(+ 3 500)
3. Expenser: Övriga expenser	331 779	338 800	376 100	(+ 37 300)
4. Publikationstryck	162 989	171 200	207 600	(+ 36 400)
	Netto- inkomst 1957/58			
5. Särskilda uppbördsmedel: Försäljningsmedel för publi- kationer	14 955	19 100	30 000	(— 10 900)
				(+ 62 300)

M o t i v

1. Anslagsposten till sjukvård föreslås med hänsyn till belastningen under budgetåret 1957/58 minskad med 4 000 kronor.

2. Under hänvisning till vad som anfördes i 1958 års statsverksproposition, Bilaga 2, angående internordiska resor hemställer kollegium om bemyndigande att för kollegiets tjänstemän besluta om sådana tjänsteresor till övriga nordiska länder, som påfordras för överläggningar om det nordiska samarbetet inom kollegiets verksamhetsområde. Medelsbehovet beräknas till 3 500 kronor.

3. Redan med nuvarande arbetsbelastning har hålkortsbearbetningarna vid kollegiets statistiska byrå vuxit så att det är svårt att genomföra de upplagda programmen utan förseningar. Omläggningen av större delen av kollegiets statistik till ny varunomenklatur medför att hålkortsbearbetningen ökar på grund av utökningen av antalet varupositioner. Avsikten är därjämte att i detta sammanhang övergå till hålkortsbearbetning av fler uppgifter och arbetsmoment än vad nu är fallet. Detta är emellertid icke möjligt att genomföra utan att en del av de nuvarande maskinerna utbytes mot moderna maskiner med större kapacitet. Engångskostnaderna för utbyte av maskinerna — vilka kan levereras först mot slutet av budgetåret 1959/60 — uppgår till 37 300 kronor. Från och med budgetåret 1960/61 tillkommer en ökad årlig hyreskostnad av 27 500 kronor.

4. På grund av ökade tryckningskostnader för det statistiska trycket yrkar kollegium höjning med 3 800 kronor. — Månadspublikationen Kommersiella meddelanden har under senare år måst inskränkas avsevärt för att undvika anslagsöverskridanden. Kollegium anser att en utvidgning av tidskriften nu bör genomföras. Kostnaderna härför beräknas till 8 600 kronor.

I ett stort antal länder både inom och utom Europa lämnar de tryckta publikationerna över månadsstatistiken för utrikeshandeln betydligt mer specificerade uppgifter än motsvarande svenska publikation. Sedan början av 1950-talet har frågan om utbyggnad av den svenska månadsstatistiken till västeuropeisk standard vilat i avvaktan på den väntade övergången till ny varunomenklatur. Det är emellertid av bland annat arbetstekniska skäl ej möjligt att redan år 1959 genomföra en så betydande utvidgning. För år 1959 planeras sålunda en statistik, som i sina grunddrag överensstämmer med den nuvarande. De ändringar som föreslås inskränker sig sålunda till vad som direkt sammanhänger med övergången till ny varunomenklatur. Dessutom toges hänsyn till de rekommendationer om vissa gemensamma tabeller i de nordiska ländernas utrikeshandelsstatistik som avgivits av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet. Redovisning bör vidare i varutablerna ske av samtliga statistiska nummer, i stället för att som nu uppgifter specificeras endast för vissa utvalda varor och varugrupper. Genom de föreslagna ändringarna ökar månadspublikationens omfång från 48 till 80 sidor. Tryckningskostnaderna beräknas härigenom stiga med i genomsnitt 2 000 kronor för häfte eller med 24 000 kronor för år.

Kommerskollegium anmäler, att omläggningen av statistiken till ny varu-nomenklatur föranleder ökade kostnader under anslaget redan för inne-varande budgetår. Sålunda erfordras för nytryckning av blanketter för kvartalsstatistiken 6 800 kronor och för nysättning av månadsstatistiken över handeln och av tabell E i Ekonomisk översikt 4 200 kronor. Härutöver kommer på grund av utvidgningen av månadsstatistiken över handeln tryck-ningskostnaderna för denna publikation stiga med uppskattningsvis 9 000 kronor för tiden januari—juni 1959.

5. På grund av bortfallet av publikationen Kartellregistret beräknas in-komsterna under anslagsposten minska med 4 100 kronor. Å andra sidan kommer genom viss omläggning av priset på publikationerna inkomsterna att öka med ca 15 000 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. torde i enlighet med förslag av kommers-kollegium sänkas med 4 000 kronor. För internordiska resor beräknar jag för nästa budgetår under särskild delpost i omkostnadsstaten 3 000 kronor.

Kommerskollegiets förslag om utvidgning av månadsstatistiken anser jag mig böra biträda och beräknar sålunda till ändamålet 24 000 kronor för nästa budgetår. Å andra sidan uppskattar jag de ökade inkomsterna vid försäljningen av kollegiets statistiska publikationer till 21 000 kronor, var-för nettoökningen blir relativt måttlig. På grund av bortfallet av publikatio-nen Kartellregistret beräknar jag inkomstökningen under uppbördsposten Försäljningsmedel för publikationer till $(21\,000 - 4\,100 =)$ 16 900 kronor.

Till nytryckning av blanketter för kvartalsstatistiken m. m. har kom-merskollegium uppskattat det för innevarande budgetår erforderliga an-slagsbehovet till sammanlagt 20 000 kronor. Jag lämnar i och för sig den-na beräkning utan erinran. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att se-dermera på framställning av kommerskollegium lämna kollegium medgi-vande till de överskridanden av posten till Publikationstryck och av delpos-ten till Övriga expenser, som kan visa sig behövliga.

Till kompensation för stegrade tryckningskostnader för kollegiets övriga statistiska publikationer upptager jag 3 800 kronor men kan icke tillstyrka medelsanvisning för utvidgning av Kommersiella meddelanden.

Omkostnadsanslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med $(568\,500 - 4\,000 + 3\,000 = 16\,900 + 24\,000 + 3\,800 =)$ 578 400 (+ 9 900) kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommerskollegium*: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 578 400 kronor.

[6] 3. Bergsstaten: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	228 000	223 834
1958/59 (statsliggaren s. 928)	300 300	
1959/60 (förslag)	298 800	

Y r k a n d e

Kommerskollegium (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget för budgetåret 1959/60 uppföres med 298 120 kronor.

	Ökning	Minskning
1. 4 bergmästare Ao 26—Bo 1	9 500	
2. Minskat behov av extra arbetskraft		17 700
3. Tjänstetidsbefordran	480	
4. Löneklassuppflyttning	504	
5. Rörligt tillägg	3 262	
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 774	
	15 520	17 700
	— 2 180	

M o t i v

1. Medelsbehovet ökar till följd av 1958 års B-riksdags beslut om lönegradsuppflyttning av bergmästarna (se statsverkspropositionen B 1958, Bil. 2, p. 2).

2. Då under flera år svårigheter förelegat att finna kompetenta innehavare å några av gruvingenjörstjänsterna, finns under anslaget medel beräknade för anställande av en teknisk assistent. Sedan gruvingenjörstjänsterna numera uppflyttats i lönegrad, och utsikter föreligger att de skall kunna besättas, bortfaller behovet av en särskild assistentbefattning.

Departementschefen

Med godkännande i huvudsak av kommerskollegiets beräkning av anslaget föreslår jag att detsamma för budgetåret 1959/60 minskas med avrundat 1 500 kronor och sålunda upptages med 298 800 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för bergsstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	244 300
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ..	12 200
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	40 500
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 800
	Summa kronor 298 800

b) till *Bergsstaten: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 298 800 kronor.

[7] 4. *Bergsstaten: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	40 500	35 561
1958/59 (statsliggaren s. 929)	43 500	
1959/60 (förslag)	40 500	

Y r k a n d e

Kommerskollegium (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 3 000 kronor, som anvisats under anslaget för innevarande år till bestridande av kostnaderna för flyttning av bergmästarämbetet i norra distriktet till nya lokaler.

Departementschefen

I enlighet med kollegiets förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med (43 500 — 3 000 =) 40 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bergsstaten: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 40 500 kronor.

[8] 5. *Sprängämnesinspektionen: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	161 200	168 439
1958/59 (statsliggaren s. 929)	226 500	
1959/60 (förslag)	246 200	

Y r k a n d e

Kommerskollegium (skr. 30/8 1958) föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 23 600 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Uppflyttning av avdelningschefen på den militära avdelningen Ae 23—byrådirektör Ao 24	1 284	
2. Utbyte av en arvodesanställd assistent på militära avdelningen mot förste byråingenjör Ao 21	21 876	12 000
3. Tilläggsarvode åt en byråingenjör i Ao 19	2 388	
4. 1 kontorsbiträde Ae 5—Ao 5	—	
5. Löneklassändringar	4 140	
6. Rörligt tillägg	4 368	
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 558	
	35 614	12 000
	+ 23 614	

Motiv

1. Yrkandet har tidigare framförts i petita åren 1955, 1956 och 1957 (X ht 1958, s. 22). Kollegium framhåller att avdelningschefens arbetsuppgifter fått alltmer självständig och ansvarsfull karaktär efter hand som inspektionens åligganden ökats, bl. a. till följd av den allmänna utvecklingen inom petroleumbranschen.

2. Även detta yrkande har framförts tidigare, senast i petita för budgetåret 1958/59 (X ht 1958, s. 22). Kollegium har upprepade gånger genom sedvanligt kungörelseförfarande sökt i samarbete med försvarsstaben få befattningen besatt med en pensionerad militär. Trots att arvodet från och med den 1 juli 1958 höjts till 12 000 kronor har sökande med erforderliga kvalifikationer icke anmält sig. Så länge befattningen är obesatt, kan den militära avdelningens arbetsuppgifter icke nöjaktigt bemästras.

3. Ingenjören är arbetsledare för en byråingenjör Ae 19 och två arvodesanställda ingenjörer (oljesektionen). Kollegium anser att förmansställningen motiverar att vederbörande får löneförmåner (arvode) motsvarande 23 lg. Bottentjänsten i lg 19 skulle därvid hållas vakant. Skillnaden mellan 23 lg och 19 lg utgör 2 388 kronor.

6. Vid bifall till förslagen under 1, 2 och 5 bör anslagsposten till rörligt tillägg uppräknas med 4 368 kronor.

Departementschefen

Då det alltjämt icke visat sig möjligt att finna kompetent sökande till arvodesbefattningen som militärassistent, anser jag mig böra tillstyrka att befattningen omvandlas till tjänst som förste byråingenjör med placering i lönegrad Ae 21. Det ökade medelsbehovet uppgår till 13 300 kronor.

Enligt grunderna för den reglerade befordringsgången för biträdespersonalen torde från och med nästa budgetår i personalförteckningen för sprängämnesinspektionen uppföras en tjänst som kontorsbiträde i Ao 5.

Såsom automatiska anslagshöjningar beräknar jag 4 800 kronor för löneklassändringar m. m. samt 1 600 kronor till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Då övriga yrkanden bör lämnas utan bifall torde anslaget för nästa budgetår uppföras med $(226\,500 + 13\,300 + 4\,800 + 1\,600 =) 246\,200$ kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för sprängämnesinspektionen uppföra en tjänst som förste byråingenjör i Ae 21 och ytterligare en tjänst som kontorsbiträde i Ao 5;

b) godkänna följande avlöningsstat för sprängämnesinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	96 800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	119 600
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	28 200
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 600
Summa kronor	246 200

c) till *Sprängämnesinspektionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 246 200 kronor.

[9] 6. *Sprängämnesinspektionen: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	28 100	25 626
1958/59 (statsliggaren s. 929)	32 100	
1959/60 (förslag)	36 100	

Y r k a n d e n

Kommerskollegium (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget för budgetåret 1959/60 höjes med 4 000 kronor.

M o t i v

Behovet av medel till övriga expenser har ökat dels till följd av kostnadsstegringar för sådana ändamål som renhållning, skrivmateriel och telefon, dels till följd av att inspektionen från och med innevarande budgetår tillförts ytterligare personal. Merkostnaderna uppskattas till 2 000 kronor. — Inspektionens laboratorium flyttades förra året. Verksamheten i de nya lokalerna kan icke påbörjas, förrän viss upprustning och nyanskaffning av apparatur m. m. skett. Kostnaderna härför beräknas till 2 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget torde i enlighet med kommerskollegiets förslag böra upptagas med 36 100 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sprängämnesinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 36 100 kronor.

[10] 7. *Näringsfrihetsrådet: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	104 900	94 620
1958/59 (statsliggaren s. 930)	112 500	
1959/60 (förslag)	108 600	

Y r k a n d e n

Näringsfrihetsrådet (skr. aug. 1958) föreslår, att anslaget för nästa budgetår minskas med 3 900 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t		4 500
2. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	600	
	— 3 900	

M o t i v

1. Antalet sammanträden med rådet in pleno har varit mindre än vad som förutsattes vid rådets tillkomst. Å andra sidan visar antalet anhängiggjorda ärenden en tendens att öka. En minskning av arvodesposten är likväl möjlig, men bör begränsas till 4 500 kronor.

Departementschefen

Näringsfrihetsrådets beräkning av anslaget torde böra godtagas. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för *näringsfrihetsrådet*, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	31 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	73 300
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 700
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	600
Summa kronor	108 600

b) till *Näringsfrihetsrådet*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 108 600 kronor.

[11] 8. Näringsfrihetsrådet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	11 200	8 291
1958/59 (statsliggaren s. 930)	11 200	
1959/60 (förslag)	11 200	

Y r k a n d e

Näringsfrihetsrådet (skr. aug. 1958), som begär oförändrat anslag, hemställer att från anslaget måtte få utgå reseersättning och traktamente till sakkunniga, som av rådet kallas att inställa sig vid sammanträde med rådet.

Departementschefen

Jag har icke något att erinra mot näringsfrihetsrådets beräkning av anslaget. Därest riksdagen ej reser invändning däremot torde rådet böra be- myndigas att, i den utsträckning Kungl. Maj:t medgiver, använda anslaget jämväl till traktamente och reseersättning till sakkunniga, som rådet för utredning i vid rådet anhängigt ärende finner nödigt höra.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Näringsfrihetsrådet: Omkostnader* för budgetåret
1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 11 200 kronor.

[12] 9. Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	238 600	233 400
1958/59 (statsliggaren s. 930)	273 800	
1959/60 (förslag)	276 100	

Yrkande

Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor (skr. 30/8 1958) föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 300 kronor.

	Ökning
1. Löneklassuppflyttning	600
2. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 700
	2 300

Departementschefen

Då jag icke har något att erinra mot ombudsmannaämbetets förslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för ombudsmanna-
ämbetet för näringsfrihetsfrågor, att tillämpas tills vidare
under budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	10 100
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	226 400
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	37 900
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>för- slagsvis</i>	1 700
	Summa kronor 276 100

b) till *Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor:*
Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag
av 276 100 kronor.

[13] 10. Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	25 200	22 400
1958/59 (statsliggaren s. 931)	25 200	
1959/60 (förslag)	25 200	

I enlighet med förslag av *ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor* (skr. 30/8 1958) torde anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor:*
Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 25 200 kronor.

[14] 11. Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 434 600	1 441 900
1958/59 (statsliggaren s. 931)	1 680 700	
1959/60 (förslag)	1 649 500	

Y r k a n d e

Statens pris- och kartellnämnd (skr. 29/8 1958) föreslår, att anslaget sänkes med 2 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Nya tjänster:		
a) 1 kontrollant Ae 13	14 460	
b) 1 kanslibiträde Ae 7	10 620	
2. Vikariats- och övertidsersättningar		12 300
3. Omräkning av anslaget		38 100
4. Löneklassuppflyttningar m. m.	12 320	
5. Rörligt tillägg	1 100	
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	9 900	
	48 400	50 400
		— 2 000

M o t i v

1 a—b). Vid statistiska byråns kontrollsektion har under de senaste budgetåren tjänstgjort tre extra kontrollanter, avlönade med medel från

förslagsanslaget till Avvecklingskostnader för statens priskontrollnämnd. Från och med nästa budgetår kommer denna extra personal ej längre att stå till sektionens förfogande. För att arbetet under budgetåret 1959/60 skall kunna bedrivas i avsedd takt, erfordras inrättande av åtminstone en tjänst som kontrollant och en tjänst som kanslibitråde. Kanslibiträdet skulle bl. a. omhänderta butiksregistret i Stockholms stad och län och bevakningen av priskontorens rapportering, vilka arbetsuppgifter hittills måst utföras av kontrollantpersonalen.

2 o 3. Vid anslagsberäkningen i samband med inrättandet av statens pris- och kartellnämnd uppskattades medelsbehovet för vikariats- och övertidsersättningar schablonmässigt. Vidare beräknades lönerna till den lönegradsplacerade personalen efter näst högsta löneklassen i respektive lönegrad. Sedan beslut numera fattats om inplacering i löneklass av den från statens priskontrollnämnd övertagna personalen uppkommer en besparing under anslaget.

Y t t r a n d e

Statskontoret erinrar om att statskontoret i yttrande över pris- och kartellnämndens petita för budgetåret 1958/59 uttalat att, med hänsyn till den korta tid som förflutit sedan nämndens inrättande den 1 januari 1957, utbyggnad av verkets organisation borde anstå i avvaktan på ytterligare erfarenhet av nämndens verksamhet. Vad i förevarande framställning anförts rörande inrättande av en kontrollanttjänst och en kanslibiträdestjänst har icke givit statskontoret anledning till ändrat ställningstagande.

Departementschefen

Yrkandena om inrättande av nya tjänster anser jag mig i likhet med statskontoret icke kunna tillstyrka.

I anledning av vad nämnden anfört under punkterna 2 och 3 förordar jag nedräkning av anslaget med sammanlagt 55 200 kronor. Å andra sidan upptages för automatiska lönegrads- och löneklassuppflyttningar höjning med 14 320 kronor och för kompensation för höjda folkpensionsavgifter 9 700 kronor.

Anslaget torde alltså för budgetåret 1959/60 bära uppföras med (1 680 700 — 55 200 + 14 320 + 9 700 =) avrundat 1 649 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens pris- och kartellnämnd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60.

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	79 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	36 000

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 308 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	216 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	9 700

Summa kronor 1 649 500

b) till *Statens pris- och kartellnämnd*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 649 500 kronor.

[15] 12. Statens pris- och kartellnämnd: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	272 000	219 600
1958/59 (statsliggaren s. 932)	266 300	
1959/60 (förslag)	266 300	

Statens pris- och kartellnämnd (skr. 29/8 1958) föreslår, att anslaget för budgetåret 1959/60 uppföres med oförändrat belopp.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift	Omkostnadsstat	Nämndens förslag
	1957/58	1958/59	1959/60
1. Reseersättningar	40 000	30 000	40 000 (+ 10 000)
2. Bränsle, lyse och vatten	8 200	8 000	10 800 (+ 2 800)
3. Övriga expenser	126 400	160 300	157 500 (— 2 800)
4. Publikationstryck	38 300	60 000	50 000 (— 10 000)
			± 0

Motiv

1. Trots att endast obetingat nödvändiga resor företagits har det till reseersättningar för budgetåret 1957/58 anslagna beloppet, 40 000 kronor, helt utnyttjats. Såväl nämndens egna undersökningar som de utredningsuppdrag, vilka erhålles från ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor, kräver nästan undantagslöst besök av nämndens tjänstemän hos vederbörande företagare. Det för innevarande budgetår upptagna beloppet, 30 000 kronor, kommer icke att förslå. Därest icke avsevärda förseningar skall uppstå vid handläggningen av ärenden hos ämbetet och hos näringsfrihetsrådet, måste anslagsposten för nästa budgetår höjas med minst 10 000 kronor.

2. De årliga kostnaderna för bränsle, lyse och vatten beräknas av nämnden till 10 800 kronor.

3. Vissa besparingar torde kunna uppnås genom att nämnden i större utsträckning använder stencilerade blanketter i stället för blankettryck, genom att viss planerad förnyelse av den äldre maskinparken ställs på fram-

tiden samt genom en förväntad nedgång i utgifterna för lösenförsändelser. Å andra sidan beräknas vissa utgiftsökningar till följd av höjda städnings- och telefonkostnader. Utgifterna för hålkortsbearbetning beräknas till samma belopp, 40 000 kronor, som anvisats till ändamålet för innevarande budgetår. Dessa utgifter kan emellertid bli högre. Anslagsposten till övriga expenser bör med hänsyn till vad nu anförts ej upptagas till lägre belopp än 157 500 kronor.

4. I förra årets petita räknade nämnden med att publikationen Pris- och kartellfrågor skulle utkomma med cirka tolv nummer om året. Såvitt nu kan bedömas torde utgivningen under budgetåret 1959/60 komma att begränsas till tio nummer. Då publikationen kostar 4 000 à 5 000 kronor per nummer, erfordras en medelsanvisning av 50 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med pris- och kartellnämndens förslag tillstyrker jag uppräkningsav anslagsposten till reseersättningar med 10 000 kronor. Med hänsyn härtill och då jag även under övriga poster godtager nämndens beräkningar av medelsbehovet för nästa budgetår, torde anslaget upptagas med $(266\,300 + 10\,000 + 2\,800 - 2\,800 - 10\,000 =)$ oförändrat 266 300 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens pris- och kartellnämnd: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 266 300 kronor.

C. Bergsbruk, industri, hantverk, teknisk forskning m. m.**[16] 1. Sveriges geologiska undersökning: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 200 000	1 426 529
1958/59 (statsliggaren s. 932)	1 559 700	
1959/60 (förslag)	2 004 400	

Y r k a n d e

Sveriges geologiska undersökning (skr. 10/9 1958) hemställer, att anslaget höjes med 579 900 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Nya tjänster:		
a) 1 assistent Ae 17	17 796	
b) 2 kartörer Ae 15	32 088	
c) 1 assistent Ae 15	16 044	
d) 1 kontorist Ae 9; 1/2 kontorsbiträde indrages	11 772	3 510
e) 2 laboratoriebiträden Ae 9	23 544	
f) 1 laboratoriebiträde Ae 7	10 620	
g) 1 kanslibiträde Ae 7	10 620	
2. Uppflyttning i lönegrad:		
a) 3 geologer Ae 21—Ae 23	6 444	
b) 1 kemist Ae 21—Ae 23	2 148	
c) 1 geokemist Ae 21—Ae 23	2 148	
d) 1 geofysiker Ae 21—Ae 23	2 148	
e) 1 kassör Ao 10—Ao 12	—	
f) 1 ritare Ao 10—Ao 12	1 212	
g) 1 ritare Ae 10—Ae 12	1 212	
h) 2 ritbiträden Ae 7—förste ritbiträden Ae 10	3 216	
3. Överflyttning från det tidigare anslaget till djupborrning efter salt och olja i Skåne:		
1 förste laboratoriebiträde	12 396	
4. Ytterligare medel till extra personal	377 000	
5. Anställning av extra geologer	2 179	
6. Tillfälliga biträden	10 433	
7. Vikariatsersättningar	1 000	
8. Lönegradsuppflyttningar till följd av beslut av 1958 års B-riksdag	9 060	
9. Löneklassändringar m. m.		8 879
10. Rörligt tillägg	24 409	
11. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	14 800	
	592 289	12 389
		+ 579 900

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomster vid Sveriges geologiska undersökning upptagits 900 000 kronor. Under budgetåret 1957/58 uppgick inkomsterna till 479 552 kronor, och de uppskattas för nästa budgetår till 942 000 kronor.

Motiv

1 a). Assistenten skall fortlöpande ordna och systematisera observationsmaterial och tekniska data från malmletningsavdelningen, vilket arbete fältgeologerna ej hinner utföra.

1 b). Vid undersökningens fältarbeten har sedan gammalt utnyttjats nägorlunda erfarna geologistuderande från universitet och högskolor, lärare med lämplig utbildning m. fl. Under senare år har allt större svårigheter yppats att erhålla dylik personal. För att kartutgivningen icke härigenom skall lida avbräck, bör för arbetena med kartan i skala 1 : 50 000 anställas särskilda kartörer. De bör ha grundläggande geologisk utbildning samt praktik från geologiska fältarbeten.

1 c). Befattningshavaren skall arbeta med brunnsarkivet på undersökningens hydrogeologiska avdelning. Arbetsuppgifterna har genom allmänhetens och statliga institutioners förfrågningar ökat i snabb takt.

1 d). Debiteringen och reskontrabokföringen med anledning av uppdrag för utomstående har tidigare utförts av ett kanslibitråde under överinseende av kassören. På grund av ansvällningen av verksamheten har undersökningen dock måst anställa en extra kontorist att handha dessa uppgifter. Tjänsten bör nu placeras på stat och givas extra-ordinarie ställning.

1 e). Den ena tjänsten avser arbete med malmanalyser, den andra med bergartsanalyser. För malmanalyser har hittills anlitats ett biträde, avlönat från malmletningsanslaget.

1 f). Arbetet med pollenanalyser har tidigare handhåfts av en assistent. Då denne fått andra uppgifter och då arbetet allt mer blivit ett rutinarbete, bör inrättas en biträdestjänst härför.

1 g). För hela ämbetsverkets behov av maskinskrivningsarbete finnes för närvarande endast ett biträde. Följden är att geologerna ofta själva får renskrivna sina manuskript. Det nu begärda kanslibiträdet skall bl. a. kunna renskrivna manuskript avfattade på främmande språk och upprätta rutin-skrivelser för verkets chef och sekreterare.

2 a—d). År 1958 uppflyttades två ordinarie och två extra ordinarie tjänster som geolog till lönegrad 23. Då någon principiell skillnad i kompetenskrav och arbetsuppgifter ej finnes mellan å ena sidan de uppflyttade tjänsterna och å andra sidan de tre geologtjänsterna i lönegrad Ae 21 och kemist-, geokemist- och geofysikertjänsterna bör sistnämnda sex tjänster uppflyttas.

2 e). Då föregående är en tjänst såsom förste byråsekreterare inrättades vid undersökningen, nedflyttades kassörstjänsten från lönegrad Ao 12 till lönegrad Ao 10. Tjänsten i Ao 12 uppfördes samtidigt å övergångsstat. Förste byråsekreteraren har överlagit arbetsuppgifter från det tidigare kame-

rala biträdet och från sekreteraren. Härigenom har emellertid varken mängden eller arten av kassörens arbetsuppgifter ändrats, varför tjänsten bör återuppflyttas till lönegrad Ao 12.

2 f—g). Med hänsyn till arbetets kvalificerade art — kartritningar efter manuskript som ofta får redigeras av ritarna själva — bör tjänsterna uppflyttas.

2 h). Det ena biträdet är arbetsledare vid geofysiska avdelningens ritkontor samt utför självt krävande ritarbeten. Det andra biträdet utför kvalificerat kartritningsarbete för flerfärgslitografering samt kartkorrekturläsning.

3. Vederbörande, som hittills avlönats från reservationsanslaget till djupborrningar i Skåne erhöll år 1956 extra ordinarie anställning, därvid dock särskild medelsanvisning under avlöningsanslaget tills vidare icke ansågs erforderlig (jfr X ht 1956, s. 12). Sådan medelsanvisning är nu erforderlig, enär särskilda medel till djupborrningar i Skåne icke äskas för nästa budgetår.

4. Yrkandet föranledes av vad som för närvarande säkert kan överskådas av långtidsplanerade uppdrag främst för Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag men även för bl. a. Aktiebolaget Atomenergi och vattenfallsstyrelsen.

5. För innevarande budgetår beräknas av posten till övrig icke-ordinarie personal kunna till avlöning åt extrageologer användas 5 321 kronor; för nästa budgetår erfordras $(5\,321 + 2\,179 =) 7\,500$ kronor.

6. För arvoden till tillfälliga biträden eller assistenter för speciella arbetsuppgifter, bland annat språkgranskning, beräknar undersökningen 20 000 kronor, innebärande en höjning med 15 000 kronor jämfört med vad undersökningen härför avsatt för det nu löpande budgetåret. Då emellertid för nästa budgetår kan inbesparas det arvode till vikarie för överdirektören om 4 567 kronor, som utgått den tid överdirektörstjänsten innevarande budgetår varit vakant, begränsas nettoökningen till $(15\,000 - 4\,567 =) 10\,433$ kronor.

7. I dispositionsplanen för innevarande budgetår är för vikariatsersättningar räknat med 2 000 kronor, vilket emellertid är otillräckligt.

10. Ökningen sammanhänger med de under 1—3 samt 5—9 framförda yrkandena.

Yrkandena ovan under 1 a—e), 1 g), 2 a—d), 2 f), 2 g) och 6 har tidigare framförts (X ht 1958, s. 32).

Y t t r a n d e

Statens lönenämnd, som yttrat sig om förslaget att uppflytta två ritbiträdestjänster från lönegrad Ae 7 till lönegrad Ae 9, har ej ansett tillräckliga skäl föreligga att tillstyrka detta förslag.

Departementschefen

Geologiska undersökningens avlöningsanslag förstärktes ej oväsentligt förra året, bland annat för inrättande av nya tjänster. Jag är inte beredd att nu tillstyrka fortsatt utbyggnad av undersökningens fasta organisation.

Dock bör avlöningskostnaderna för ett förste laboratoriebiträde i Ae 10, vilka för närvarande bestrides från det särskilda reservationsanslaget till djupborrning efter salt och olja i Skåne, från och med nästa budgetår betalas ur förevarande anslag, vilket föranleder höjning av posten till övrig icke-ordinarie personal med 12 400 kronor. För att möta den ökade arbetsbelastningen hos undersökningen tillstyrker jag också en uppräknig av nämnda anslagspost med sammanlagt 22 500 kronor för att möjliggöra anställning i mån av behov av experter, extra skrivhjälp, extra geologer och tillfälliga biträden.

Vidkommande p. 4, som gäller löner till personal, anställd i anledning av uppdrag, torde få omnämnas att Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1958 föreskrivit, bland annat, att geologiska undersökningens löpande utgifter till löner och omkostnader för de arbeten, vilka föranledes av det mellan kommerskollegium och Luossavaara-Kirunavaara aktiebolag (LKAB) träffade avtalet om undersökning för bolagets räkning av vissa järnmalmshandigheter inom Norrbottens län, skall bestridas från geologiska undersökningens avlönings- och omkostnadsanslag på sätt sker för övrig uppdragsverksamhet. Anslagsbehovet för personal, anställd i anledning av uppdrag, ökar härigenom rätt avsevärt, och jag uppskattar det för nästa budgetår erforderliga medelstillskottet till 377 000 kronor. Samtidigt ökar emellertid geologiska undersökningens inkomster av beställningsverksamhet. I det sammanhanget torde få bringas till riksdagens kännedom, att den av mig under avlöningsanslaget förra året omnämnda utredningen angående principerna för taxesättningen hos geologiska undersökningen numera slutförts och föranlett beslut av Kungl. Maj:t den 30 december 1958 innebärande övergång för undersökningens del till ungefär samma system för debitering av uppdrag, som för närvarande tillämpas hos exempelvis statens provningsanstalt.

Hur andra utgifter för geologiska undersökningens arbeten åt LKAB än löner och löpande omkostnader skall redovisas, liksom taxesättningen i detta särskilda fall, är för närvarande föremål för mitt övervägande. Huvudsakligen gäller det kostnader för anskaffning av utrustning. Det har icke varit möjligt att på förhand bedöma storleken av de under arbetenas gång successivt uppkommande behoven av materiel och är därför ogörligt att inom ramen för det ordinarie budgetarbetet beräkna medel till ändamålet under reservationsanslaget till Utrustning. Redovisnings- och taxefrågorna kompliceras även av att LKAB i rätt stor utsträckning självt anskaffat fordon, bormaskiner och annan tung utrustning, som sedan ställts till geologiska undersökningens förfogande. För den lättare utrustningen däremot såsom mätarmar, borrar etc., som i allmänhet anskaffas genom geologiska undersökningens försorg, synes den å omkostnadsstaten uppförda anslagsposten till Omkostnader i anledning av uppdrag kunna disponeras. Därest icke riksdagen reser någon invändning häremot torde det emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att efter de kompletterande utredningar, vilka kan visa sig behövliga, meddela de beslut i hithörande frågor, som betingas av den

speciella formen för LKAB:s här åsyftade beställning hos geologiska undersökningen. Beträffande det i det föregående omnämnda avtalets närmare utformning torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Jag föreslår vidare, att tjänsten som överdirektör vid geologiska undersökningen från och med nästa budgetår uppflyttas i lönegrad från Bo 4 till Bo 5. Den härav föranledda merkostnaden under ordinarieposten beräknar jag till 2 100 kronor.

Slutligen beräknar jag för vikariatsersättningar ökning med 1 000 kronor, för grundlöneförändringar till följd av 1958 års B-riksdags beslut om lönegradsuppflyttningar höjning med 9 100 kronor, för löneklassändringar och tjänstetidsbefordran minskning med 3 100 kronor, för rörligt tillägg höjning med 11 100 kronor och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter 12 600 kronor. Övriga i petitaskrivelsen framlagda förslag lämnas utan åtgärd.

Anslaget bestämmes alltså till $(1\,559\,700 + 12\,400 + 22\,500 + 377\,000 + 2\,100 + 1\,000 + 9\,100 - 3\,100 + 11\,100 + 12\,600 =)$ 2 004 400 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör i personalförteckningen för geologiska undersökningen uppföras en tjänst såsom överdirektör i Bo 5 ävensom avföras en motsvarande tjänst i Bo 4.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för Sveriges geologiska undersökning, som angivits i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för Sveriges geologiska undersökning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	498 800
2. Avlöningar till extra personal, <i>förslagsvis</i>	552 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	744 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	196 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	12 600
Summa kronor	2 004 400

c) till *Sveriges geologiska undersökning*: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 2 004 400 kronor.

[17] 2. Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	378 700	568 549
1958/59 (statsliggaren s. 933)	646 500	
1959/60 (förslag)	904 900	

Y r k a n d e

Sveriges geologiska undersökning (skr. 10/9 1958) hemställer, att anslaget höjes med 261 900 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift	Omkostnadsstat	Undersökningens förslag
	1957/58	1958/59	1959/60
1. Sjukvård m. m.	1 838	1 500	2 000 (+ 500)
2. Bränsle, lyse och vatten ...	21 229	17 000	43 900 (+ 26 900)
3. Övriga expenser	85 579	88 000	96 500 (+ 8 500)
4. Omkostnader i anledning av uppdrag	239 028	330 000	550 000 (+220 000)
5. Övriga utgifter	21 612	20 000	26 000 (+ 6 000)
			<u>(+261 900)</u>

M o t i v

1. En höjning erfordras därest de under avlöningsanslaget begärda nya tjänsterna blir inrättade.

2. Ökningen sammanhänger främst med att nya normer utarbetats av byggnadsstyrelsen för fördelningen av kostnaderna för bränsle m. m. mellan riksmuseum och geologiska undersökningen.

3. Underhållskostnaderna för möbler och andra inventarier kommer genom tillkomsten av den nya laboratoriebyggnaden att stiga med 2 500 kronor. Telekostnaderna beräknas öka med 1 000 kronor, och för inköp av geologisk litteratur av handboksnatur erfordras ytterligare 1 500 kronor. Den ökade uppdragsverksamheten slutligen medför en ökning av de osynliga kostnaderna för papper, blankettryck och dylikt med 3 500 kronor.

4. Ökningen sammanhänger med den ökade uppdragsverksamheten. Beloppet debiteras uppdragsgivarna.

5. Kostnaderna för laboratoriernas löpande behov av kemikalier, glasvaror och tillsatsdelar beräknas stiga med 6 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med geologiska undersökningens förslag bör anslagsposten till Sjukvård uppräknas med 500 kronor. Under posten till *Expenser* beräknar jag ökning med 26 900 kronor för bränsle m. m. samt vidare, bl. a. i anledning av den ökade uppdragsverksamheten, med 1 000 kronor för telefon, 1 500 kronor för inköp av litteratur och 3 500 kronor för kontorsmateriel m. m. Även under de förslagsvis betecknade anslagsposterna till *Omkostnader i*

anledning av uppdrag och Övriga utgifter: Inköp och underhåll av materiel väntas medelsbehovet stiga, och jag förordar att posterna för nästa budgetår uppskrives med 220 000 resp. 5 000 kronor.

Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med ett belopp av (646 500 + 500 + 26 900 + 1 000 + 1 500 + 3 500 + 220 000 + 5 000 =) 904 900 kronor, vilket innebär en höjning med 258 400 kronor jämfört med nu.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 904 900 kronor.

[18] 3. Sveriges geologiska undersökning: Resor och fältarbeten

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	145 000	122 168
1958/59 (statsliggaren s. 934)	145 000	
1959/60 (förslag)	145 000	

Geologiska undersökningens kostnader för resor och fältarbeten bestrides från olika anslag. Sålunda bestrides dylika kostnader i samband med malmletning och med inventering av torvmossar från de för dessa ändamål särskilt anvisade reservationsanslagen. Samtliga omkostnader, alltså även resekostnader, vilka har samband med undersökningens uppdragsverksamhet, belastar ämbetsverkets omkostnadsanslag. Övriga kostnader för resor och fältarbeten bestrides från förevarande anslag.

Sveriges geologiska undersökning (skr. 10/9 1958) hemställer, att anslaget höjes med 13 000 kronor, varav 8 000 kronor beräknats till de två under avlöningsanslaget åskade kartörstjänsterna samt 5 000 kronor för vissa arbeten inom Skånes kritområden. För sistnämnda ändamål bestrides kostnaderna under innevarande budgetår från reservationsanslaget till djupborrning efter salt och olja i Skåne; för nästa budgetår åskas emellertid icke något anslag för sådan borrning.

Departementschefen

Under avlöningsanslaget har jag lämnat utan åtgärd geologiska undersökningens hemställan om inrättande av två tjänster som kartör. Med hänsyn härtill och då jag ej finner skäl tillstyrka särskild medelsanvisning för de av undersökningen ifrågasatta arbetena inom Skånes kritområden, bör anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp.

Nästa internationella geologiska kongress kommer att äga rum i Köpenhamn år 1960. Värdskapet delas mellan de nordiska länderna, och till vårt land kommer att förläggas ett antal exkursioner, vilka planeras och ledes av geologiska undersökningen. Kostnaderna för erforderliga rekognosceringsresor under innevarande och nästa budgetår belastar förevarande anslag. Geologiska undersökningen har under hand anmält, att i resorna kom-

mer att deltaga i vissa fall även personer, som icke är tjänstemän hos undersökningen — bl. a. lärarpersonal vid universitet och högskolor — och hemställt, att resekostnadsersättning och traktamente även i dylika fall får utbetalas från anslaget därest icke andra medel står till förfogande. För egen del har jag med hänsyn till det bakomliggande ändamålet ansett mig böra tillstyrka undersökningens hemställan. Under hand har jag blivit uppläst om att de extra kostnaderna rymmes inom nuvarande anslagsram.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Resor och fältarbeten* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 145 000 kronor.

[19] 4. Sveriges geologiska undersökning: Utrustning

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	230 000	304 556
1958/59 (statsliggaren s. 934)	280 000	
1959/60 (förslag)	280 000	

Y r k a n d e

Sveriges geologiska undersökning (skr. 10/9 1958) hemställer, att anslaget höjes med 258 945 kronor till 538 945 kronor.

	Medels- behov
1. Kvarstående behov av laboratorieutrustning, instrument och diverse inventarier	41 355
2. S. k. kvantometer till det geokemiska laboratoriet	223 740
3. Utrustning för malmletning	208 000
4. Nyttillkommet behov av laboratorieinstrument m. m.	55 850
5. Utbyte av jeep	10 000
	538 945

M o t i v

1. Undersökningen har tidigare angivit medelsbehovet för utrustning till laboratorierna i den nyligen färdigställda byggnaden i Fresecati och till övriga anläggningar därstädes till drygt 120 000 kronor. Av de medel som anvisats under anslaget har hittills endast 80 000 kronor kunnat disponeras härför.

2. Undersökningen upprepar sin hemställan förra året om medelsanvisning för anskaffande till geokemiska laboratoriet av ett helautomatiskt direktregistrerande instrumentarium för spektralanalys av malmer, bergarter, sediment m. m.

3. Undersökningen hemställer om medel för inköp av en ny bormaskin till en kostnad av 70 000 kronor. Maskinen är avsedd att insättas i Malånäsområdet, där det aktuella borrhningsbehovet är störst. För magnetiska undersökningar av järnmalmsfyndigheter samt för mätningar i borrhål och letning

efter radioaktiva mineral erfordras instrument för sammanlagt 40 000 kronor. En effektivisering av borrhningsarbetena i otillgängliga trakter skulle vinnas genom anskaffning av en jeep jämte utrustning för 15 000 kronor samt två bandtraktorer för 48 000 kronor. Därjämte behövs ett lättare service- och transportfordon för 15 000 kronor. Undersökningen äskar slutligen medel för transportabla baracker, vari personalen kan förläggas vid kortare mät- och borrhningskampanjer. Kostnaderna härför jämte kostnaderna för erforderlig gasol- och köksutrustning beräknas till 20 000 kronor.

4. Utöver de tidigare anmälda, under punkten 1 redovisade behoven av laboratorieutrustning m. m. har uppkommit nya behov av sådan utrustning. Undersökningen har sålunda upptagit 7 000 kronor för material för tillverkning av specialmontrar till museet, 12 500 kronor för viss för jordartslaboratoriet erforderlig elektronisk utrustning för kemiska och fysikaliska jordartsanalyser och för studium av speciellt lersedimentation, 17 550 kronor för viss materiel till geokemiska laboratoriet, nämligen ett mikroskop, en grafitbrikettpress, en spektrallinjefotometer och ett förvaringsskåp av stål samt slutligen 18 800 kronor för en extra goniometer till röntgenapparat i kemiska laboratoriet samt utbyte av ett ackumulatoraggregat mot nätanslutet aggregat i nämnda laboratorium.

5. Jeepen användes för jordborrhningsarbeten och beräknas våren 1959 ha kört 9 000 mil. Med hänsyn till att underhållskostnaderna för fordonet stiger med förslitningsgraden bör en ny jeep anskaffas.

Departementschefen

Med inköp för geokemiska laboratoriet av en s. k. kvantometer bör tills vidare anstå. Då övriga av geologiska undersökningen redovisade utrustningsbehov i huvudsak kan tillgodoses inom ramen för ett anslag av samma storlek som för närvarande, föreslår jag anvisande för budgetåret 1959/60 av oförändrat 280 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Utrustning* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 280 000 kronor.

[20] 5. Sveriges geologiska undersökning: Malmletning

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	¹ 1 000 000	1 074 259
1958/59 (statsliggaren s. 934)	1 240 000	
1959/60 (förslag)	1 316 000	

Y r k a n d e

Sveriges geologiska undersökning (skr. 10/9 och 20/10 1958) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 571 000 kronor enligt följande sammanställning.

¹ Härutöver å tilläggsstat II 79 600 kronor.

	Beräknat för 1958/59	Undersökningens förslag för 1959/60
1. Geologiska arbeten	284 000	292 000 (+ 8 000)
2. Geofysiska arbeten	310 000	610 000 (+ 300 000)
3. Diamantbörningar	503 000	690 000 (+ 187 000)
4. Grävning och sprängning	17 000	17 000
5. Analyser	26 000	26 000
6. Tillfälliga transportleder	4 000	80 000 (+ 76 000)
7. Ersättningsanskaffning av utrustning	96 000	96 000
	1 240 000	1 811 000 (+ 571 000)

Motiv

Om *malmletningsverksamheten under tiden november 1957—oktober 1958* anföres bl. a. följande.

Inom *Norrbottnens läns fjälltrakter* vid Kisurismassivet inom Sarekområdet har magnetiska mätningar och detaljkarteringar visat, att den där tidigare påträffade titanjärnförekomsten saknar ekonomisk betydelse.

Inom det s. k. Svappavaaraområdet i *Norrbottnens läns urbergsområde* har med medel, som ställts till förfogande genom Luossavaara-Kirunavaara aktiebolag, inventeringen av järnmalmsfyndigheter fortsatt, framför allt genom diamantbergbörningar och geofysiska mätningar. Redogörelser för resultaten av dessa har under augusti 1958 lämnats till bolaget. Inom Kirunaområdet i vidsträckt bemärkelse har, då inga bormaskiner kunnat avdelas för de här förefintliga sulfidmalmsuppslagen, endast mindre arbeten i form av geologiska detaljgranskningar kunnat företagas. I södra delen av Norrbottens län har inom Arjeplogs socken ett flertal nya malmuppslag med koppar framkommit genom intensifierade blockletningar. Ett mindre borrprogram har utförts utan att malm påvisats.

I *fjälltrakterna av Västerbottens län och norra delen av Jämtlands län* har arbetena fortgått med geologiska detaljkarteringar, blockletningar, geofysiska mätningar av mindre omfattning samt diamantbergbörningar. Borrningsarbetena har varit koncentrerade inom Stekenjokk-dalen och avsett framför allt de s. k. Stekenjokk- och Levimalmerna. De senaste resultaten från borrhningarna har ännu inte bearbetats, men en kvantitetsberäkning den 11 april 1958, grundad på resultatet av borrhningar utförda fram till årsskiftet 1957/58, visar för Stekenjokkmalmen 4,5 milj. ton med 1,5 procent koppar, 3,4 procent zink och 19 procent svavel och för Levimalmen ca 0,5 milj. ton med ungefär samma halter.

Inom Skelleftefältet i *Västerbottens läns urbergsområde* har arbetena i samband med legodriften vid Adakgruvan fortsatt med diamantbergbörningar. Tre bormaskiner har disponerats för främst uppbörning av något djupare belägna malmhorisonter på Brännmyran. Genom dessa borrhningar har konstaterats förekomsten av ytterligare ca 200 000 ton malm, som dock håller endast omkring 1 procent koppar. — I Malänäsområdet har de elektriska djupundersökningarna samt kompletterande gravimetermätningar

fortsatts planenligt. Sålunda har ett område kring Örträsk färdigmäts och bearbetning av resultaten pågår. Djupmätningarna fortsätter nu i trakten av Maurliden, där malm påvisats tidigare. Borrningsarbetena vid Maurliden, vilka vårvintern 1958 avbröts, har återupptagits. De resultat, som tidigare framkommit, är mycket lovande; rika sektioner med kopparmalm övertvärades vid borrhningarna. Några kvantiteter malm kan dock inte angivas, då ytterligare omfattande borrhningar erfordras för att utreda malmföringens struktur och sambandet mellan olika malmsektioner.

För budgetåret 1959/60 bör bl. a. följande arbetsuppgifter upptagas.

I *Norrbottens län* bör malmletningsarbetena inriktas på att fullfölja undersökningarna av de sulfidmalmsuppslag, som påträffats inom Kirunaområdet i vidsträckt bemärkelse. De geofysiska mätningarna bör i första hand omfatta översiktsmätningar från flygplan för en kartering av de ur malmletningssynpunkt lämpliga områdena och för en indikering av sulfidmalmsförande stråk inom dessa. Medel för dylika flygmätningar äskas för nästa budgetår. Med medel ställda till förfogande av Luossavaara-Kiruna-vaara aktiebolag fortsättes inventeringen av järnmalmerna inom Svappavaaraområdet. Undersökningarna kommer att omfatta i huvudsak diamantbergborrningar, men även kompletterande geofysiska mätningar planeras. Inom södra Norrbottens urbergsområden fortsättes detaljgranskning av de ur geologisk synpunkt för kopparmineralisering gynnsamma områdena. Geofysiska mätningar och diamantborrningar erfordras för att utreda mineraliseringen.

I *Västerbottens läns och norra Jämtlands fjälltrakter* fortsättes diamantborrningarna om möjligt även på andra objekt än de nu undersökta Stekenjokk- och Levimalmerna. De geologiska översiktskarteringarna och blockletningarna behöver fortsättas och elektriska undersökningar inom nya områden kan bli aktuella.

I *Skelleftefältet* beräknas borrhningarna inom Adakområdet fortsätta. Då Brännmyran blir föremål för brytning enligt legodriftavtalet, kommer borrhningarna där successivt att avslutas. Borrningsarbetena skulle då inriktas på att utreda vissa, inom de inre delarna av Adakområdet förefintliga geofysiska indikationer samt att från dagen uppborra vissa djupare belägna delar av Lindsköldsmalmen. På Malänaset bör borrhningsarbetena fortsättas inom Maurlidenområdet. Vidare kan förutses, att borrhningar komma att erfordras inom Örträskområdet, då resultaten från de elektriska djupmätningarna och gravimetermätningarna bearbetats. De elektriska djupundersökningarna, som nu pågår över en del av Malänäsfältet, behöver utsträckas över hela detta område. Med tanke på den förestående utbyggnaden av Skellefteälvens vattenkraft är detta synnerligen angeläget, då det kan förutses, att sådana undersökningar icke blir möjliga att utföra inom större delen av nämnda område, sedan kraftledningsnätet färdigbyggt. Det har vidare visat sig, att för ernående av bästa resultat de elektriska undersökningarna bör kompletteras med gravimetermätningar.

Beträffande *anslagsberäkningen för budgetåret 1959/60* anför geologiska undersökningen bl. a. följande.

Några automatiska kostnadsökningar i form av höjda löner o. d. har icke skett under det gångna året. Undersökningen hemställer om medel för en verksamhet utökad till den omfattning som förutsattes i föregående *petita* (X ht 1958 s. 41). I likhet med föregående år hemställs också om medel till vissa transportleder.

Beträffande de särskilda yrkandena i den tidigare återgivna sammanställningen anföres i huvudsak följande.

1. Arbetena har förutsetts få i stort sett samma omfattning som beräknats för innevarande budgetår. En ökning med 8 000 kronor erfordras för rese- och traktamentskostnader för den under avlöningsanslaget äskade assistenttjänsten.

2. För Skelleftefältet erfordras 60 000 kronor för forcering av elektriska djupmätningar inom områden, som beröres av utbyggnaden av Skellefteälvens vattenkraft, och 80 000 kronor för gravimetermätningar. För flygmätningar i Norrbottens län har beräknats 160 000 kronor.

3. Driftkostnaderna för den under utrustningsanslaget upptagna bormaskinen antages bli desamma som för undersökningens övriga maskiner, 154 000 kronor. Undersökningens avdelning i Malåträsk bör förstärkas med en verkmästare och en förrådsman. Kostnaderna härför beräknas till 33 000 kronor.

6. Transportledsröjning är i vissa fall en nödvändig förutsättning för arbetenas bedrivande, i andra fall medverkar ordnade transportleder till minskat slitage å bilar och traktorer. Därjämte underlättas arbetet genom att bandfordonen kan utföra transporter snabbare å banad väg än å obanad.

Yttrande

Med hänvisning till sitt yttrande förra året i samma fråga tillstyrker *statskontoret* en uppräknig av anslaget med 76 000 kronor.

Departementschefen

Detta anslag höjdes förra året med 240 000 kronor. Då man på lång sikt torde kunna räkna med ett gott ekonomiskt utbyte av den av geologiska undersökningen bedrivna malmletningsverksamheten, anser jag mig böra tillstyrka en ytterligare uppräknig av anslaget för nästa budgetår. Medelstillskottet torde dock begränsas till 76 000 kronor, eller samma belopp som statskontoret accepterat. Anslaget kommer härigenom att för budgetåret 1959/60 utgå med $(1\,240\,000 + 76\,000 =) 1\,316\,000$ kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Malmletning* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 1 316 000 kronor.

[21] 6. Sveriges geologiska undersökning: Inventering av torvmossar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	60 000	59 987
1958/59 (statsliggaren s. 934)	60 000	
1959/60 (förslag)	60 000	

Sveriges geologiska undersökning (skr. 10/9 1958) hemställer, i likhet med föregående år, att medel beviljas för en utvidgad fast organisation för arbetet med inventering av torvmossarna. De sammanlagda årliga kostnaderna härför uppskattas till 235 000 kronor.

Departementschefen

Ej heller i år är jag beredd tillstyrka en utvidgning av förevarande verksamhet utan föreslår att anslaget för budgetåret 1959/60 upptages med oförändrat 60 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Inventering av torvmossar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[22] 7. Vissa kostnader för statens gruvegendom

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	30 000	29 917
1958/59 (statsliggaren s. 934)	52 000	
1959/60 (förslag)	45 700	

Från anslaget bestrids kostnaderna för förvaltningen av Ruotivare gruf-aktiebolag samt för den gruvegendom, som står under kommerskollegiets förvaltning, däribland kostnaderna för kontroll av legodriften av vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län. Därför har anslaget under budgetåren 1957/58 och 1958/59 disponerats för vissa undersökningar inom Ruotivare statsgruvefält (se X ht 1958, s. 45 och 46). Härför har i anslaget för innevarande budgetår inräknats 17 000 kronor.

Kommerskollegium (skr. 25/8 1958) uppskattar utgifterna under anslaget för nästa budgetår till 45 750 kronor. Av detta belopp avser 10 000 kronor undersökningarna inom Ruotivare statsgruvefält, vilka av olika skäl ej kunnat bedrivas i avsedd takt och till och med budgetåret 1958/59 beräknas ha belastat anslaget med blott 5 000 kronor.

Departementschefen

Kommerskollegiets anslagsberäkning föranleder ingen erinran från min sida. Jag beräknar sålunda för nästa budgetår 10 000 kronor för de fortsatta undersökningarna inom Ruotivare statsgruvefält och 35 700 kronor för

övriga till anslaget hänförliga ändamål — gruvförsvarsavgifter, vissa resekostnader m. m.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för statens gruvegendom* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 45 700 kronor.

[23] 8. Statens provningsanstalt: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 971 600	2 157 598
1958/59 (statsliggaren s. 935)	2 255 100	
1959/60 (förslag)	2 303 400	

Inkomsterna vid statens provningsanstalt uppgick under budgetåret 1957/58 till 2 223 000 kronor. De har i riksstaten för innevarande budgetår upptagits med 2 500 000 kronor. För nästa budgetår beräknar anstalten inkomsterna till 2 300 000 kronor.

Y r k a n d e

Styrelsen för statens provningsanstalt (skr. 31/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 176 100 kronor.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 1 byrådirektör Ae 24	25 536
b) 1 förste avdelningsingenjör Ae 23	24 252
2. Lönegradsuppflyttningar och ändrad anställningsform:	
a) 5 avdelningschefer Ao 26—Bo 3	26 436
b) 2 avdelningsingenjörer Ae 19—Ae 21	3 360
c) 2 ingenjörer Ae 17—avdelningsingenjörer Ae 19	1 932
d) 3 ingenjörer Ae 15—Ae 17	2 412
e) 3 biträdande ingenjörer Ae 13—ingenjörer Ae 15	2 160
f) 1 expeditionsföreståndare Ae 12—ingenjör Ae 15	780
g) 2 instrumentmakare Ae 11—förste instrumentmakare Ae 12	1 416
h) 1 kansliskrivare Ao 10—förste kansliskrivare Ao 12	1 416
i) 1 tekniker Ag 10—ingenjörbiträde Ae 12	1 212
j) 1 laboratoriebiträde Ao 9—förste laboratoriebiträde Ao 10	648
k) 3 provberedare Ae 9—tekniker Ae 10	1 872
l) 1 förste avdelningsingenjör Ae 23—Ao 23	—
3. Övertids- och vikariatsersättningar	9 512
4. Löneklassändringar	20 088

	Ökning
5. Rörligt tillägg	41 188
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	11 830
7. Avrundning	50
	176 100

M o t i v

Trots att en utredning tillsatts beträffande den statliga provningsverksamhetens organisation och omfattning, finner provningsanstaltens styrelse, att sedvanliga möjligheter bör beredas personalen till lönejusteringar, detta ej minst med hänsyn till möjligheterna för anstalten att behålla sin utbildade personal.

1 a). Den byggnadstekniska avdelningens brandlaboratorium, som för närvarande står under avdelningschefens personliga ledning, bör med hänsyn till det ständigt ökade antalet provningsuppdrag få en särskild föreståndare. Då anstalten har att författningsenligt godkänna och klassificera byggnadsmateriel och konstruktioner ur brandteknisk synpunkt, kräves av befattningshavaren kvalificerade tekniska kunskaper jämte stor praktisk erfarenhet.

1 b). Tjänsten avses för den kemiskt-tekniska avdelningens målningslaboratorium. Anstalten har sökt ordna erforderlig förstärkning av personalen på laboratoriet med anlitanade av posten till avlöningar till tillfälliga biträden. Det har dock visat sig omöjligt att förvärva kompetent person, om denne själv skall svara för pensioneringskostnaderna. Förfrågningar inkommer ständigt om möjligheterna att få målningstekniska undersökningar utförda vid anstalten. I avsaknad av kompetent ledning är emellertid ifrågasvarande verksamhet numera nedlagd.

2 a). Vederbörande är chefer för de fem tekniska avdelningarna vid anstalten och svarar för provningsverksamheten inom de områden, som avdelningarna representerar. Med hänsyn till de kvalifikationer i teoretiskt och praktiskt hänseende, som kräves för tjänsterna, och med hänsyn till det ansvar, som åvilar innehavarna av dessa, bör dessa i lönegradshänseende bli jämställda med byråchefer. En lönegradsuppflyttning är motiverad också av den relativa försämring i vederbörandes löneställning i förhållande till närmast underställd personal, som blivit en följd av löneplansrevisionen.

2 b). Tjänsternas innehavare, som är institutsingenjörer med långvarig praktisk erfarenhet, arbetar vid den mekaniska respektive den kemiskt-tekniska avdelningen, där de självständigt svarar för utförandet av kvalificerade provnings- och kontrolluppdrag.

2 c). Vederbörande tjänstemän är ingenjörer med lägre teknisk utbildning. Då de har lång praktisk erfarenhet och därigenom kommit att behärska viktiga områden inom anstaltens verksamhet, är en lönegradsförbättring motiverad.

2 d). Tjänsternas innehavare, som är ingenjörer med lägre teknisk utbildning, utför ett självständigt och ansvarsfullt arbete, som bör jämföras med det, som utföres av anstaltens övriga personal i den föreslagna lönegraden.

2 e). Uppflyttning föreslås enligt grunderna för den beföringssång, som tillämpas vid de affärsdrivande verken.

2 f). Innehavaren av tjänsten är läroverksingenjör. Vederbörande ombesörjer expeditionerna vid betonglaboratoriet och avfattar dessutom intyg över rutinprovningar. Tjänsten har tidigare begärts placerad i lönegrad Ae 13; ändrade arbetsuppgifter motiverar numera en placering i lönegrad 15.

2 g). Vid vissa andra statliga institutioner tillkommer motsvarande arbetsuppgifter befattningshavare i lönegrad 12.

2 h). Vederbörande, som är placerad på kontorsavdelningen, har fått sina arbetsuppgifter som registrator väsentligt utökade och dessutom erhållit mer kvalificerat arbete.

2 i). Uppflyttning föreslås enligt sedvanliga grunder för lönegradsplacement av ifrågavarande personal.

2 j). Förslaget är motiverat av de förhållandevis kvalificerade arbetsuppgifterna, vilka bör jämföras med dem som åvilar tekniker i lönegrad 10.

2 k). De begärda tjänsterna är avsedda som beföringstjänster för yrkesskicklig provberedarpersonal.

2 l). På byggnadstekniska avdelningen finnes två tjänster som förste avdelningsingenjör, varav en är ordinarie. Då stadigvarande behov av båda tjänsterna föreligger, bör de vara ordinarie. Nuvarande innehavaren erhöi tjänsten 1948. Tjänsten var då placerad i lönegraden Ce 27 samt uppflyttades från och med den 1 januari 1953 till lönegraden Ce 29.

Av yrkandena enligt ovan har de under 1 a—b), 2 a—c), 2 d) (en tjänst), 2 e—g) samt 2 j—k) framförts i fjolårets petita (jfr X ht 1958, s. 47—49).

Departementschefen

Under förevarande anslag torde bringas till riksdagens kännedom, att jag med stöd av bemyndigande av Kungl. Maj:t den 9 maj 1958 tillkallat särskilda utredningsmän med uppdrag att verkställa översyn av den statliga provningsverksamheten och dess organisation med särskild inriktning på statens provningsanstalt. Enligt de för utredningen lämnade direktiven åsyftas en samordning av provningsverksamheten i vårt land och en viss gränsdragning mellan olika organ, vilka för närvarande sysslar med dylik verksamhet, varigenom skulle erhållas ett bättre ekonomiskt utbyte av de samlade resurserna på området.

I avvaktan på resultat av denna utredning anser jag mig icke böra tillstyrka inrättande av nya befattningar vid provningsanstalten. Ej heller är jag beredd att nu pröva förslagen om ändrad lönegradsplacement för vissa tjänster. Jag tillstyrker däremot ordinariesättning av en tjänst som förste avdelningsingenjör och beräknar för övertids- och vikariatsersättningar samt

för vissa ändringar av automatisk natur uppräknig av anslaget med sammanlagt 48 300 kronor.

Anslaget bör alltså bestämmas till $(2\,255\,100 + 48\,300 =) 2\,303\,400$ kronor.

I personalförteckningen för ämbetsverket bör en tjänst såsom förste avdelningsingenjör i Ae 23 utbytas mot en motsvarande tjänst i Ao 23.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens provningsanstalt, som angivits i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens provningsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	553 400
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	1 500
3. Avlöningar till tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	403 700
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 032 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	301 700
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	11 100

Summa kronor 2 303 400

c) till Statens provningsanstalt: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 2 303 400 kronor.

[24] 9. Statens provningsanstalt: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	376 500	433 988
1958/59 (statsliggaren s. 936)	446 800	
1959/60 (förslag)	441 800	

Y r k a n d e

Styrelsen för statens provningsanstalt (skr. 31/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 20 000 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift	Omkostnadsstat	Styrelsens förslag
	1957/58	1958/59	1959/60
1. Reseersättningar	42 400	55 000	50 000 (— 5 000)
2. Övriga expenser	76 800	81 000	106 000 (+ 25 000)
			(+ 20 000)

M o t i v

1. Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1957/58 torde anslagsposten kunna minskas något. Praktiskt taget alla kostnader under denna post avser uppdrag och debiteras uppdragsgivare.

2. Ökningen är av engångsnatur och avser av byggnadsstyrelsen beräknade kostnader för hyllinredning i utrymmen för arkiv och bibliotek, vilka beräknas bli färdigställda under budgetåret 1959/60.

Departementschefen

Såsom provningsanstaltens styrelse anført kan anslagsposten till Reser-sättningar minskas för nästa budgetår med 5 000 kronor. Rörande den under delposten till Övriga expenser ifrågasatta höjningen har från byggnadsstyrelsen under hand meddelats, att de tidigare planerade ombyggnadsarbetena i syfte att skapa ökade utrymmen för anstaltens arkiv och bibliotek ej kommer till utförande under budgetåret 1959/60. Vid sådant förhållande erfordras icke nu medelsanvisning till hyllinredningar m. m.

Anslaget bör i överensstämmelse med vad nu anförts för nästa budgetår uppföras med (446 800 — 5 000 =) 441 800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens provningsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 441 800 kronor.

[25] 10. Statens provningsanstalt: Utrustning

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	200 000	196 737
1958/59 (statsliggaren s. 936)	200 000	
1959/60 (förslag)	335 000	

Styrelsen för statens provningsanstalt (skr. 21/8 och 31/8 1958) hemställer, att för utrustningsändamål m. m. måtte anvisas 966 000 kronor, varav för budgetåret 1959/60 831 000 kronor och å tilläggsstat för innevarande budgetår 135 000 kronor.

M o t i v

Styrelsen framhåller, att inom ramen för utrustningsanslaget hittills kunnat anskaffas endast absolut nödvändig utrustning, och att anstalten icke kunnat hålla sig i nivå med exempelvis industrilaboratorierna. Utrustningsbehoven har nu ackumulerats och uppgår till avsevärda belopp. Styrelsen anser icke att den pågående utredningen om provningsverksamheten kommer att leda till ett minskat utrustningsbehov. De utrustningsbehov, vilka betecknas som trängande, specificeras sålunda.

1. Mekaniska avdelningen	130 390
2. Byggnadstekniska avdelningen	31 050
3. Elektriskt-fysikaliska avdelningen	189 180
4. Bergskemiska avdelningen	15 515
5. Kemiskt-tekniska avdelningen	434 910
6. Gemensamt för reparationer och underhåll	30 000
	831 045

Till elektriskt-fysikaliska avdelningens nybyggnad, som numera är färdigställd, anvisade 1953 års riksdag medel å kapitalbudgeten (se statsv.prop. bil. 31, p. 2). Härvid beräknades bl. a. 125 000 kronor till fasta inredningar och 18 000 kronor till belysningsarmatur. Medel synes däremot icke ha upptagits för de för laboratorieändamål erforderliga särskilda elektriska installationerna. Dessa har numera utförts av byggnadsstyrelsen, som förskottat kostnaderna, 135 000 kronor, av tillgängliga medel. För reglering härav hemställer anstaltsstyrelsen nu om anvisande, om möjligt å tilläggsstat för innevarande budgetår, av nämnda belopp.

Y t t r a n d e

Byggnadsstyrelsen anför att ifrågavarande elektriska installationsarbeten icke är av den arten, att kostnaderna för desamma kunnat bestridas från byggnadsanslaget, varom provningsanstalten underrättats. Byggnadsstyrelsen tillstyrker provningsanstaltens framställning om särskild medelsanvisning till ändamålet.

Departementschefen

Med hänsyn till pågående utredning om provningsanstaltens framtida organisation och arbetsuppgifter anser jag mig icke böra för nästa budgetår tillstyrka ökad medelsanvisning för utrustningsändamål. För de av styrelsen omnämnda installationsarbetena i anstaltens nybyggnad synes dock särskilda medel böra beräknas, att belasta förevarande anslag för budgetåret 1959/60.

Anslaget bör sålunda uppföras med $(200\,000 + 135\,000 =) 335\,000$ kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens provningsanstalt: Utrustning* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 335 000 kronor.

[26] 11. Flygtekniska försöksanstalten: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	4 076 700	4 437 509
1958/59 (statsliggaren s. 936)	4 676 700	
1959/60 (förslag)	4 725 400	

Y r k a n d e

Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten (skr. 25/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 723 300 kronor.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 1 laborator högst Be 1	31 392
b) 1 förste forskningsingenjör Ae 26	28 320
c) 4 avdelningsingenjörer Ae 21	87 504
d) 2 försöksledare Ae 19	39 456
2. Uppflyttning i lönegrad:	
a) 1 överdirektör Bp 5—Bp 6	2 616
b) 3 avdelningschefer Bp 1—Bp 3	6 732
c) 1 avdelningschef ABp 26—Bp 3	3 816
d) 1 avdelningschef ABp 26—överingenjör Bp 3	3 816
e) 2 förste avdelningsingenjörer Ae 24—Ae 26	5 016
3. Ändrad anställningsform:	
a) 1 förste avdelningsingenjör Ag 24—Ae 24	—
b) 1 förste forskningsingenjör Ag 24—Ae 24	—
c) 3 avdelningsingenjörer Ag 19—Ae 19	—
d) 1 ingenjör Ag 17—Ae 17	—
e) 1 ingenjör (regl. befordringsgång) Ag 15—Ae 17	1 584
f) 5 ingenjörer Ag 15—Ae 15	—
g) 3 ritare Ag 13—Ae 13	—
h) 1 assistent Ag 13—Ae 13	—
i) 1 ingenjörbiträde Ag 12—Ae 12	—
j) 2 tekniker Ag 10—Ae 10	—
k) 1 förste laboratoriebiträde Ag 10—Ae 10	—
l) 3 kontorister Ag 9—Ae 9	—
m) 2 kanslibiträden Ag 7—Ae 7	—
4. Extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden	351 600
5. Kontraktsanställningar	50 000
6. Löneklassändringar	28 000
7. Rörligt tillägg	63 000
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	20 400
9. Avrundning	48
	723 300

M o t i v

För att flygtekniska försöksanstalten skall kunna fylla sin uppgift måste dess verksamhet anpassas efter den snabba utvecklingen av både den militära och civila flygtekniken. Anstalten saknar emellertid sedan länge resurser, framför allt i fråga om kvalificerade forskare, för att i tillräcklig omfattning bedriva effektiv forskning på de områden, anstalten har att före-

träda. För att anstalten skulle få en mot flygforskningsbehovet svarande effektivitet borde personalen under nästa budgetår utvidgas. Med hänsyn till lämnade besparingsdirektiv begränsar sig styrelsen dock till att äska medel för dels bibehållande av nuvarande personalstorlek om 290 personer, dels ett ökat antal kvalificerade forskare inom ramen härför. Härutöver kräves tillfälligt anställda konstruktörer och ritare för konstruktionen av den högtrycksanläggning vid anstalten, som bekostas av medel anvisade under fjärde huvudtiteln.

Behovet av medel under avlönings- och omkostnadsanslagen har beräknats med utgångspunkt från en något ökad beställningsverksamhet och en höjd utgift för egen forskning. Utgiften för egen forskning är därvid liktydig med summan av utgifterna å anstaltens avlönings- och omkostnadsanslag med avdrag för anstaltens inkomster. Inkomsterna av beställningsverksamheten, som för innevarande budgetår under förutsättning av taxehöjning beräknats till 8 300 000 kronor, har av anstalten för nästa budgetår uppskattats till 5 950 000 kronor. Utgiften för egen forskning är för innevarande budgetår bestämd till 1 200 000 kronor. Styrelsen anför, att det är en nödvändig förutsättning bland annat för den svenska flygindustriens möjligheter att driva fram en export av civila flygplan att en utvidgning sker av anstaltens egen forskning. Begränsas utvidgningen till att avse ett bibehållande av personalens nuvarande storlek, kräves att utgiften för egen forskning höjes till 1 950 000 kronor. Nämda höjning är även, anför styrelsen, angelägen för att minska riskerna för permitteringar särskilt vid verkstaden.

Till stöd för de särskilda yrkandena under avlöningsanslaget anför styrelsen bland annat följande.

1 a—b). Det är allmänt angeläget, att forskningstjänster inrättas med fast anställningsform och i höga lönegrader. Inrättandet av ifrågavarande två tjänster skulle möjliggöra grundforskning inom nya hastighets- och temperaturområden. Personalen skulle sedermera kunna placeras vid den nya högtrycksanläggningen, då denna — troligen under budgetåret 1962/63 — tages i bruk. Härigenom vinnes att den dyrbara och komplicerade högtrycksanläggningen inom rimlig tid efter färdigställandet kan komma till effektiv användning.

1 c). Inrättandet av tjänsterna skulle öka möjligheterna för anstalten att förvärva lämpliga tekniker — antingen civilingenjörer med några års praktik eller läroverksingenjörer med långvarig erfarenhet — för ledning av undersökningsuppdrag eller för konstruktionsarbete.

1 d). Av befattningshavarna skall den ene tjänstgöra vid aerodynamiska avdelningen II, med uppgift att genomföra vindtunnelundersökningar, och den andre vid mättekniska avdelningen med uppgift att svara för elektroniska utvecklingsarbeten.

2 a). Överdirektörens löneställning har icke ändrats sedan anstalten inrättades år 1940. En omprövning anses nu motiverad med hänsyn till den utveckling, som verksamheten vid anstalten undergått. Från att ursprungligen ha omfattat två forskningsavdelningar rymmer anstalten för närva-

rande fyra sådana avdelningar och en driftsavdelning. Samtidigt har personalen ökat och uppgår numera till ca 300 man. Med den snabba utvecklingen på det flygtekniska området har även arbetsuppgifternas svårighetsgrad ökat. Stora krav ställs sålunda på överdirektörens förmåga att inom det allt större forskningsfältet utvälja de mest angelägna forskningsuppgifterna och att vid genomförandet av dessa utnyttja anstaltens ytterst begränsade tekniska och personella resurser på effektivaste sätt. Därjämte kommer tillkomsten av den militära högtrycksanläggningen att medföra en avsevärd utökning av anstaltens verksamhet.

2 b). Befattningshavarna är chefer för de båda aerodynamiska avdelningarna och hållfasthetsavdelningen. Tjänsterna bör med hänsyn till arbetsuppgifternas ökade svårighetsgrad, vilken ställer stora krav på vederbörandes vetenskapliga förmåga, erhålla en förbättrad löneställning. En sådan motiveras även av den lönegradsuppflyttning, som från och med budgetåret 1957/58 kommit avdelningscheferna vid försvarets forskningsanstalt till del.

2 c—d). Vederbörande förestår den mättekniska avdelningen respektive driftsavdelningen. Då de arbetsuppgifter, som utföres där, är av samma kvalificerade karaktär som arbetsuppgifterna på övriga avdelningar, bör den under 2 b) föreslagna lönegradsplaceringen tillämpas även här. Såsom ett särskilt skäl för en förbättrad löneställning anföres, att ifrågavarande befattningshavare genom löneplansrevisionen kommit att bli placerade i samma lönegrad som sex förste forskningsingenjörer.

2 e). Av de båda befattningshavarna förestår den ene den till hållfasthetsavdelningen hörande sektionen för statiska undersökningar avseende material och mindre konstruktioner och den andre den till aerodynamiska avdelningen I hörande sektionen för låghastighetstunneln. Med utvecklingen på de aerodynamiska och hållfasthetstekniska områdena har vederbörandes arbetsuppgifter ökat i svårighetsgrad, och tjänsterna bör med hänsyn härtill uppflyttas i lönegrad.

3. Ett antal tjänster vid anstalten, vilka är av stadigvarande natur, bör extraordinariesättas.

4. För att kunna utföra beställningar och egen forskning i beräknad omfattning måste medelsanvisningen till anställning av extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden öka.

5. Huvudorsaken till den allvarliga bristen på forskare vid anstalten är att de löner, som kunnat erbjudas, varit alltför låga i förhållande till lönerna inom industrien. Den förbättring, som nuvarande möjlighet till kontraktsanställning innebär, är ytterst ringa dels genom att merutgiften för kontraktsanställning enligt bestämmelserna måste rymmas inom avlöningsanslagets icke-ordinariepost, dels genom att kontraktsanställning får tillämpas endast för tjänster i lönegrad 26 å löneplan A och tjänster å löneplan B, dels genom att vid kontraktsanställning enligt bestämmelserna motsvarande tjänst måste vakantsättas. Bland annat är därför en anslagsökning

erforderlig. Därjämte bör anstalten få tillämpa kontraktsanställning även för tjänster i lägre lönegrad än 26 samt få återbesätta tjänster som enligt nu gällande regler skall vakantsättas vid kontraktsanställning.

7. Beloppet hänför sig till de under 1—4 samt 6 gjorda äskandena.

Yrkandena ovan under 1 och 2 har tidigare framförts (X ht 1958, s. 52).

Y t t r a n d e

Flygförvaltningen anför att 1958 års försvarsbeslut för flygvapnets del medfört en nedskuren organisation och relativt sett även nedskurna anslag, till följd varav flygförvaltningen icke i samma utsträckning som tidigare kan stödja allmän grundforskning. Flygförvaltningen måste intill dess det ekonomiska läget helt behärskas noga överväga varje beställning, så att den med säkerhet kommer flygförvaltningens närliggande flygplan- och robotprojekt till godo. Flygförvaltningen förklarar sig komma att för ett vart av budgetåren 1958/59 och 1959/60 söka uppnå en beställningssumma av 5,0 milj. kronor, vilket är något mer än vad som uppnåddes budgetåret 1957/58.

Departementschefen

Flygtekniska försöksanstalten har allt sedan sin tillkomst år 1940 väsentligen tjänat den svenska försvarsmakten — uppdragen från inhemsk civil flygindustri motsvarar blott några procent av den redovisade totala beställningsvolymen. Av statsmakterna till militär flygforskning anvisade medel utgör sålunda den huvudsakliga basen för anstaltens verksamhet.

Genom den av riksdagen år 1958 beslutade nya försvarsordningen har de ekonomiska betingelserna för anstaltens drift i viss mån ändrats. Särskilt på grund av omställningen mot ökad användning inom försvaret av robotvapen kommer behovet av typbunden forskning som stöd för utveckling av nya bemannade flygplan att nedgå väsentligt, medförande minskade intäkter för anstalten och sysselsättningssvårigheter.

I tionde huvudtiteln förra året (s. 56) anmälde jag, att anstaltens taxerättning vore föremål för översyn och att nya bestämmelser för debitering av uppdrag väntades medföra en ej oväsentlig inkomstökning. Vid de diskussioner angående taxesystemet, som sedermera fördes under våren och sommaren 1958, framhöll flygtekniska försöksanstalten, att en höjning av flygförvaltningens utgifter för forskningsuppdrag i det uppkomna läget — konsekvenserna av de nya materielplanerna för flygvapnet kunde först då överblickas — skulle snarare försämra än förbättra anstaltens ekonomi, och anstaltsledningen räknade med att i händelse av höjd taxa, med därav följande minskning i beställningsvolymen, behöva permittera mellan 50 och 60 tjänstemän och ett 40-tal arbetare. Jag ansåg i den situationen skäl föreligga att tills vidare ej genomföra den planerade taxehöjningen vid flygtekniska försöksanstalten.

Utvecklingen på lång sikt är likväl svårbedömbär. Nedgången i behovet av typbunden forskning och de minskade möjligheterna för flygförvaltningen att i samma utsträckning som tidigare stödja angelägen allmän forskning äventyrar möjligheterna att effektivt utnyttja anstaltens utrustning och försvagar räntabiliteten av det ansehlga kapital, som under årens lopp investerats i fasta anläggningar och maskiner. Anstaltsstyrelsen räknar för sin del med möjligheterna att nu i stället utvidga forskningen på områden av betydelse för den civila flygtekniken. Det framhålls att den civila luftfarten i världen inträtt i ett skede med utomordentligt lovande framtidsutsikter. Det är därför angeläget, hävdar styrelsen, att utvidga den grundläggande och långsiktiga forskningen på detta område och därigenom skapa möjligheter för den svenska flygindustrien att på kortare och längre sikt konstruera nya civila transportplan av sådan kvalitet, att de kan vinna efterfrågan på den växande civila flygplansmarknaden utomlands.

Frågan om tillverkning inom landet i stor skala av flygplan för den kommersiella lufttrafiken är för närvarande under diskussion. Därest planerna härpå kan realiseras, skulle jag självfallet hälsa denna utveckling för svensk flygindustri med tillfredsställelse. För närvarande synes dock oklart, om de industriella betingelserna föreligger i vårt land för en dylik främst på export inriktad flygplansproduktion. I det sammanhanget kan nämnas, att flygtekniska försöksanstaltens styrelse under sommaren 1958 uppdragit åt flygtekniska rådet att undersöka bl. a. problemet om förhållandet mellan militär och civil flygteknisk forskning. Enligt vad jag under hand inhämtat, väntas rådets undersökning bli färdig under våren 1959, och den kommer då att redovisas för Kungl. Maj:t.

I avvaktan på flygtekniska rådets undersökning och de kompletterande utredningar, som kan komma att visa sig behövlga för en realistisk bedömning av hela frågan om den framtida inriktningen hos svensk flygforskning, anser jag återhållsamhet böra iakttagas i fråga om nya anslag till flygtekniska försöksanstalten. Jag är sålunda icke beredd att tillstyrka ökad medelsanvisning eller andra förändringar under anslagen till avlöningar och omkostnader utan förordar att dessa anslag hålls vid en i stort sett oförändrad nivå. Under det särskilda reservationsanslaget till Utrustning kommer jag i det följande att tillstyrka medelsanvisning blott till vissa för anstaltens drift oundgängligen erforderliga kompletteringsanskaffningar.

Under förevarande anslag beräknar jag i anslutning till vad nu sagts höjning med 48 700 kronor för löneklassuppflyttningar och vissa andra förändringar av automatisk natur.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för flygtekniska försöksanstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	204 800
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	18 000
3. Avlöningar till extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	1 898 700
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 098 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	489 200
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	16 200

Summa kronor 4 725 400

b) till *Flygtekniska försöksanstalten*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 4 725 400 kronor.

[27] 12. Flygtekniska försöksanstalten: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 723 300	1 033 135
1958/59 (statsliggaren s. 937)	2 123 300	
1959/60 (förslag)	2 123 300	

Y r k a n d e

Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten (skr. 25/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 376 700 kronor till 2 500 000 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift	Omkostnadsstat	Styrelsens förslag
	1957/58	1958/59	1959/60
1. Ersättningar vid utrikes resor	11 945	30 000	42 000 (+ 12 000)
2. Övriga expenser	272 564	337 000	373 000 (+ 36 000)
3. Publikationstryck	11 800	17 000	20 000 (+ 3 000)
4. Anskaffning och underhåll av försöks- och verkstadsutrustning m. m.	391 586	1 314 300	1 640 000 (+ 325 700)
5. Bibliotek	11 985	15 000	17 000 (+ 2 000)
6. Frakter och transporter	7 481	15 000	13 000 (— 2 000)
			(+ 376 700)

M o t i v

1. Endast genom personliga kontakter mellan svenska och utländska forskare kan tillräckliga uppgifter erhållas om de senaste forskningsresultaten i andra länder. Inhämtandet av nya forskningsrön utomlands kan

medföra, att planerade dyrbara undersökningar ej behöver komma till utförande eller får en annan inriktning än som tänkts. Därutöver kommer att erfordras utlandsresor av anstaltens tjänstemän i samband med projektering m. m. av den högtrycksanläggning, vartill 1958 års riksdag anvisat medel under fjärde huvudtiteln. Kostnaderna härför kommer att debiteras flygförvaltningen. Styrelsen räknar med tillhoppa två resor till Amerikas förenta stater med en sammanlagd restid om ca 60 dagar och ca 13 resor till olika europeiska länder med en sammanlagd restid om ca 90 dagar. Kostnaderna härför beräknas till 42 000 kronor, varav 18 000 kronor avser kostnader för resor i samband med projekteringsarbetet för högtrycksanläggningen.

2. Av de 373 000 kronor, som begärts för övriga expenser, avser 85 000 kronor kostnader för städning och vakthållning, 98 000 kronor hyra för hålkortsbearbetningsmaskiner samt 190 000 kronor papper, telefon, kontorsutensilier m. m. Sistnämnda belopp innebär en väsentlig ökning i förhållande till budgetåret 1957/58, då ifrågavarande kostnader uppgick till ca 101 000 kronor. Ökningen motiveras av den väntade större omfattningen av anstaltens egen forskning.

3. Den förutsedda ökningen av anstaltens egen forskning beräknas medföra, att forskningsresultat måste publiceras i större omfattning än som förutsatts för innevarande budgetår.

4. Anskaffningarna av material och halvfabrikat för försöksverksamheten måste till följd av den förutsedda omfattningen och inriktningen av verksamheten väsentligt öka i omfattning. Från denna post bekostade apparatinköp måste ökas för att undersökningsverksamheten skall kunna bedrivas rationellt. Genom att anstaltens maskiner och apparater blir alltmer komplicerade väntas reparations- och underhållskostnaderna öka. Slutligen måste anskaffning av verkstadsutrustning ske i ökad omfattning.

5. Då litteraturen på såväl det flygtekniska området som på vissa gränsområden här till, exempelvis matematik, fysik och mätteknik, blivit allt mer omfattande, måste litteraturinköpen ökas.

6. Posten bör nedräknas med hänsyn till belastningen under budgetåret 1957/58.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag uttalat under närmast föregående punkt förordar jag, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygtekniska försöksanstalten*: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 2 123 300 kronor.

[28] 13. Flygtekniska försöksanstalten: Utrustning

	Anslag
1957/58	300 000
1958/59 (statsliggaren s. 938)	400 000
1959/60 (förslag)	100 000

Y r k a n d e

Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten (skr. 25/8 1958) hemställer, att för utrustning under nästa budgetår måtte anvisas 570 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Komplettering av utrustning till låghastighets- och höghastighets-tunnlarna	270 000
2. Komplettering av utrustning till de supersoniska vindtunnlarna:	
a) Utrustning för automatisk utvärdering av försöksresultat	120 000
b) Elektriska tryckgivare	50 000
c) Filmutrustning	20 000
3. Komplettering av utrustning till hållfasthetsavdelningen:	
a) Utrustning för svängningsförsök	90 000
b) Utrustning till högfrekvenspulssatorn	20 000
	570 000

M o t i v

Försöksanstalten har, anför styrelsen, på grund av otillräckliga anslag blott i ringa utsträckning kunnat genomföra den modernisering och komplettering av försöksutrustningen som erfordras för att effektivisera verksamheten. Följden härav har blivit, att många slag av undersökningar icke kunnat utföras med den precision eller effektivitet, som numera fordras, varjämte försökskapaciteten för vissa typer av beställningsuppdrag varit för låg. För att avhjälpa dessa brister föreslås vissa kompletteringar av utrustningen, vilka samtliga enligt styrelsen är att betrakta som lönsamma rationaliseringsåtgärder. Med hänsyn till lämnade besparingsdirektiv har endast de mest angelägna anskaffningarna medtagits. — I sammanhanget erinras om att medel för den av 1958 års riksdag beslutade supersonisk-hypersoniska anläggningen beräknats under flygvapnets anslag till luftförsvarsrobot.

Till stöd för de särskilda yrkandena anför styrelsen bland annat följande.

1. Den elektriska omformare på 230 kW, som för närvarande användes för låghastighetstunneln, räcker icke till för de prov vid högre hastigheter, som numera utföres i tunneln. En omformare på 740 kW bör anskaffas.

2 a). Den automatisering av utvärderingen av försöksresultat vid de supersoniska vindtunnlarna, som hittills skett, har medfört att mätresultat kan utvärderas på väsentligt kortare tid än tidigare. En ytterligare auto-

matisering av utvärderingen bör ske genom anskaffning av en hålkortsplotter, som beräknas kosta 120 000 kronor.

2 b). Under år 1959 kommer att tagas i bruk två mindre forskningsenheter, nämligen en liten hypersonisk vindtunnel för mätningar vid mycket höga Mach-tal och en s. k. kanontunnel för mätning vid mycket höga temperaturer. För mätning av tryck i dessa tunnlar, som båda arbetar med högre temperaturer än den nuvarande tryckmätningstrustningen tillåter, kräves en viss typ av elektriska tryckgivare, s. k. piezo-elektriska givare.

2 c). För studier av svängningsförsök och andra icke stationära strömningförlopp erfordras en filmkamera av särskild typ jämte tillbehör.

3 a). Anstaltens utrustning för svängningsundersökningar av vingar och andra konstruktioner har till en del varit i bruk mer än 12 år och uppfyller ej längre de krav som måste ställas i fråga om noggrannhet och stabilitet. Den är vidare ofullständig och i viss mån underdimensionerad. Kostnaden för ny mera ändamålsenlig utrustning beräknas till sammanlagt 90 000 kronor.

3 b). Hållfasthetsavdelningens 10 tons utmattningsmaskin, en s. k. högfrekvenspulsator, kan i nuvarande utförande användas endast för prov vid rumstemperatur. Maskinen bör kompletteras så att prov kan utföras även i värme.

Yttrande

Flygförvaltningen anför, att förvaltningen kommer att fullfölja beställningen av den supersonisk-hypersoniska anläggningen, men att förvaltningen inte kan bidra med medel för ytterligare anskaffningar, även om dessa ur allmän forskningssynpunkt är synnerligen angelägna.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag anfört under anstaltens avlöningsanslag beräknar jag medelsbehovet för anskaffning av utrustning under budgetåret 1959/60 till 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygtekniska försöksanstalten: Utrustning* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[29] 14. Statens hantverksinstitut: Avlöningar till viss personal

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	545 700	572 097
1958/59 (statsliggaren s. 938)	646 800	
1959/60 (förslag)	671 900	

Y r k a n d e

Styrelsen för statens hantverksinstitut (skr. 29/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 73 800 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Nya tjänster:		
a) 1 biblioteksamanuens i reglerad befordringsgång; 1 deltidsbefattning indrages	17 796	3 600
b) 1 postexpeditionsföreståndare Ae 9	11 772	—
c) 1 institutionsvaktmästare Ae 8	11 184	—
d) 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång	8 628	—
2. Uppflyttning i lönegrad och ändring av anställningsform:		
a) 1 laboratorieföreståndare Ao 24—laboratoriechef Ao 26	1 428	—
b) 1 verkstadschef Ao 24—Ao 26	1 284	—
c) 2 byråingenjörer Ae 21—förste byråingenjörer Ae 23 ..	2 304	—
d) 1 förste kansliskrivare Ae 12—kontorsskrivare (kanslist) Ao 13	15 240	14 460
e) 1 laboratoriebiträde Ae 9—förste laboratoriebiträde Ae 10	564	—
f) 1 reparatör Ae 8—maskinist Ae 9	540	—
3. Löneklassändringar	6 565	—
4. Rörligt tillägg	10 200	—
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	4 355	—
	<u>91 860</u>	<u>18 060</u>
	+ 73 800	

M o t i v

1 a). Ledningen av institutets bibliotek utövas sedan ett tiotal år av en deltidсанställd bibliotekarie. Under denna tid har en kraftig ökning av verksamheten vid biblioteket ägt rum. Styrelsen anser en ytterligare ökning böra främjas; härför kräves dock utökad personal.

1 b). En av institutets fyra vaktmästare har som huvudsaklig arbetsuppgift tryckning och distribution av institutets omfattande cirkulärtryck för kursverksamheten och av kompendier. För närvarande är en av vaktmästarna avlönad från förevarande anslag och tre anställda inom den icke statliga delen av institutet. Genom att inrätta en tjänst för de nämnda göromålen skulle tillgodoses det av styrelsen vid flera tidigare tillfällen — med hänvisning till uttalanden av föredragande departementschefen i prop. 153/1947 (s. 29) om principerna för fördelning av kostnaderna för verksamheten — framförda önskemålet att ytterligare administrativa tjänster borde avlönas från förevarande anslag. De inledningsvis nämnda göromålen, som kräver gott omdöme och god förmåga till arbetsplanering, motiverar placeringen i föreslagen lönegrad.

1 c). För kursverksamheten är en vaktmästartjänst inrättad inom institutets icke statligt reglerade del. Tjänstens innehavare svarar för omvård-

naden och förvaringen av teknisk undervisningsmateriel, biträder lärare och kursdeltagare samt utför allehanda tekniska arrangemang vid kurserna. Vederbörande måste bland annat ha viss yrkesteknisk erfarenhet och vana vid skötsel av olika slags instrument och apparatur. Tjänsten bör avlönas av staten från förevarande anslag.

1 d). Institutets stegrade verksamhet har ökat det allmänna kontors- och expeditiönsarbetet. Biträdet skall tjänstgöra på institutets kassakontor samt såsom avbytare i institutets telefonväxel.

2 a—b). Laboratorieföreståndaren och verkstadschefen förestår den livsmedelskemiska resp. den mekaniska avdelningen vid institutet. Vederbörande har att svara för kurs-, informations- och konsultationsverksamheten inom de yrkesområden, avdelningarna representerar, samt för försöks- och provningsverksamheten inom dessa. Arbetsuppgifterna förutsätter kvalificerade teoretiska kunskaper och stor praktisk erfarenhet. Med hänsyn härtill och till de ökade krav, som genom den snabba tekniska utvecklingen kommit att ställas på befattningshavarna, är lönegradsuppflyttning motiverad.

2 c). Den ena tjänstemannen förestår institutets elektrotekniska avdelning. Med hänsyn till avdelningens tillväxt och dess numera föreliggande arbetsuppgifter är nuvarande lönegradsplacering avgjort för låg. Den andra tjänstemannen företräder såväl den byggnadstekniska som den trätekniska expertisen inom institutet. Med nuvarande lönegradsplacering av tjänsten skulle vid vakans svårigen kunna fås någon kompetent innehavare.

2 d). Vederbörande handhar större delen av de dagliga kamerala göromålen å kansliet, omfattande bland annat löpande bokföring, förberedande av utanordningar, uppgörande av bokslut efter samråd med förste byråsekreteraren samt medverkan vid handläggning av personalärenden. Med hänsyn till innehavarens långa tjänstetid och arbetsuppgifternas permanenta art bör vederbörande erhålla ordinarie tjänst. Eventuellt hör i stället för kontorsskrivartjänsten en kanslistjänst inrättas.

2 e). Inom institutet finnes två kemiska laboratorier. Endast vid det ena av dessa, livsmedelskemiska laboratoriet, finnes ett förste laboratoriebiträde. Ett av biträdena vid det andra laboratoriet, kemisk-tekniska laboratoriet, svarar för teknisk provning av färger och lacker. Göromålens art jämte det förhållandet att vid kemisk-tekniska laboratoriet icke finnes något förste laboratoriebiträde motiverar att en sådan tjänst inrättas.

2 f). Institutets reparatör svarar numera för skötseln av institutets värmeanläggning, som tidigare åvilat verkmästaren vid värmetekniska avdelningen vid sidan av andra göromål. Reparatören sköter därjämte institutets filmanläggning samt utför installationer och mindre reparationsarbeten. Då hans arbetsuppgifter påtagligt blivit mer kvalificerade och ansvarsfyllda än tidigare bör tjänsten uppflyttas.

4. Beloppet hänför sig till de under 1—3 gjorda äskandena.

Yrkandena under 1 c), 2 a—c) och 2 d) (lönegradsuppflyttningen) har tidigare framförts (X ht 1958, s. 63).

Departementschefen

Yrkandena om nya tjänster finner jag mig icke böra tillstyrka i vidare mån än att medel upptages för inrättande av en tjänst som kontorsbiträde i den reglerade befordringsgången, medförande en ökning av anslaget med 10 000 kronor. Den extra ordinarie tjänsten såsom förste kansliskrivare i Ae 12 föreslår jag överförd till ordinarie stat men kan icke biträda yrkandet om tjänstens uppflyttning i lönegrad. Däremot förordar jag — i överensstämmelse med vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor — att tjänsterna som laboratorieföreståndare och som verkstadschef från och med nästa budgetår uppflyttas i lönegrad från Ao 24 till Ao 26 med i båda fallen benämningen avdelningschef. Härför beräknar jag under anslaget ytterligare 3 100 kronor. Övriga förslag om ändrad lönegradsplacering bör icke vinna bifall.

Löneklassändringar och andra ändringar av automatisk natur motiverar uppräknig av anslaget med 12 000 kronor.

Anslaget bör alltså bestämmas till $(646\,800 + 10\,000 + 3\,100 + 12\,000 =) 671\,900$ kronor.

I personalförteckningen för institutet bör uppföras en tjänst såsom förste kansliskrivare i Ao 12, i samband varmed en ordinarie kontoristtjänst, vilken under en följd av år icke uppehållits (jfr X ht 1946, s. 62), bör avföras från förteckningen. Å denna bör vidare uppföras två tjänster såsom avdelningschef i Ao 26 ävensom avföras en tjänst såsom laboratorieföreståndare och en tjänst såsom verkstadschef, båda i Ao 24.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens hantverksinstitut, som angivits i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens hantverksinstitut, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	245 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	6 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	325 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	90 400
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 000
Summa kronor	671 900

c) till *Statens hantverksinstitut*: Avlöningar till viss personal för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 671 900 kronor.

[30] 15. Statens hantverksinstitut: Vissa omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	66 000	55 784
1958/59 (statsliggaren s. 939)	70 000	
1959/60 (förslag)	70 000	

I enlighet med förslag av *styrelsen för statens hantverksinstitut* (skr. 29/8 1958) bör anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hantverksinstitut: Vissa omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

[31] 16. Statens hantverksinstitut: Bidrag till kursverksamheten m. m.

	Anslag
1957/58	300 000
1958/59 (statsliggaren s. 939)	308 000
1959/60 (förslag)	330 000

Kostnaderna för kursverksamheten under budgetåret 1958/59 har i en av Kungl. Maj:t den 19 september 1958 fastställd inkomst- och utgiftsstat upptagits till 1 488 000 kronor. Å inkomstsidan har upptagits, förutom rikstatsanslaget, 650 000 kronor i kursavgifter, 60 000 kronor i bidrag från näringsorganisationer samt 470 000 kronor i inkomster av publikationstryck och informationsverksamhet.

Y r k a n d e

Styrelsen för statens hantverksinstitut (skr. 29/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kronor enligt följande.

1. Ökade lönekostnader till följd av vidgad verksamhet m. m.	20 000
2. Anordnande av längre fortbildningskurser	35 000
3. Rationaliseringsundersökningar och upplysningsverksamhet i anslutning därtill	20 000
4. Viss informations- och försöksverksamhet	25 000
	100 000

M o t i v

1. Verksamheten på institutets samtliga arbetsområden har under de senaste åren ökat dels genom att antalet kursdeltagare och antalet konsultationer på tidigare arbetsområden ökat, dels genom att verksamhet upptagits på nya yrkes- och fackområden, dels genom att arbetet på tidigare områden

fördjupats och differentierats. Genom verksamhetsökningen har det statliga stödet, räknat på varje arbetsområde, minskat. Genom en anslagshöjning bör den tidigare relationen mellan totala driftkostnader och anslagets belopp återställas. Av den äskade höjningen avser 5 000 kronor pensionskostnader.

2. Grundläggande yrkesutbildning meddelas i yrkes- och lärlingsskolor medan kurserna vid hantverksinstitutet främst tar sikte på självständiga yrkesutövare, verkmästare och förmän samt fullt yrkesutbildade arbetare. För hantverksgesäller och med dem jämställda yrkesutbildade arbetare, som efter sin utbildning trätt ut i yrkeslivet och där verkat under längre eller kortare tid men icke uppnått fullgod yrkeskunskap, finnes däremot icke någon ändamålsenlig vidareutbildning ordnad. För dessa kategorier föreslår institutet, i likhet med föregående år, att försöksvis anordnas särskilda kurser om en—tre månaders längd. Enär kostnaderna för kurserna svårigen kan täckas av kursavgifter och verksamheten dessutom är av speciell art bör statligt stöd utgå.

3. Institutet har under senare år i samråd med vederbörande yrkes- och branschförbund verkställt undersökningar inom bageri- och skomakeriyrkena. Undersökningarna bör fortsätta och utbyggas att omfatta även andra branscher och yrken. Därjämte bör institutet beredas möjlighet att bedriva en mer omfattande allmän upplysningsverksamhet inom hantverk och industri om rationalisering för att stimulera företagen till ökad aktivitet på detta område.

4. Institutets tekniska informations- och konsultationsverksamhet är nu självbärande. Då taxan för uppdrag är jämförelsevis hög, avstår många hantverkare från att anlita institutet även om intresse härför eljest föreligger. Genom särskilt stöd till denna verksamhet skulle möjliggöras dels att hantverkare med små rörelser kunde anlita institutet mot nedsatt taxa, dels att viss information kunde lämnas oberoende av meddelade uppdrag. Härför erfordras 20 000 kronor.

Instruktionsenligt skall institutet alltefter sina ekonomiska resurser anställa försök med material, redskap och arbetsmetoder inom hantverket. Medel härför har emellertid i stort sett saknats; för nästa budgetår hemställs, att 5 000 kronor beräknas för ändamålet.

Departementschefen

För att möjliggöra en utvidgning av hantverksinstitutets kursverksamhet, som jag tillmäter stort värde, föreslår jag att anslaget för nästa år uppräknas till 330 000 kronor, innebärande en ökning med drygt 20 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hantverksinstitut: Bidrag till kursverksamheten m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 330 000 kronor.

[32] 17. Statens hantverksinstitut: Utrustning och inredning

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	100 000	117 585
1958/59 (statsliggaren s. 939)	125 000	
1959/60 (förslag)	150 000	

Yrkande

Styrelsen för statens hantverksinstitut (skr. 29/8 1958) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes till 225 000 kronor.

Motiv

Genom ett par höjningar av anslaget under senare år har utrustningsläget visserligen förbättrats. Med institutets uppgift att vara central teknisk instans för hantverket och den mindre industrien följer emellertid stora krav på utrustningens kvalitet, vilka icke varit möjliga att tillgodose inom ramen för hittillsvarande anslagsbelopp. Institutet disponerar f. n. över maskiner och annan utrustning till värde av i runt tal 2 milj. kronor. Vid uppskattningen av medelsbehovet har enbart utgifterna för att ersätta försliten utrustning måst beräknas till 100 000 kronor. Härtill kommer sådana nyan-skaffningar av utrustning, som betingas av den tekniska utvecklingen och den allmänna verksamhetsökningen. För dessa ändamål behövs likaledes 100 000 kronor. Då härjämte 25 000 kronor erfordras för en nödvändig utbyggnad av institutets telefonväxel, beräknas anslaget för budgetåret 1959/60 till 225 000 kronor med följande fördelning å de olika avdelningarna.

1. Mekaniska avdelningen	56 500
2. Elektriska avdelningen	27 800
3. Livsmedelskemiska avdelningen	34 500
4. Kemisk-tekniska avdelningen	24 000
5. Värmetekniska avdelningen	40 000
6. Byggnads- och trätekniska avdelningen	13 200
7. Administrativa avdelningen	29 000
	225 000

Yttrande

Statskontoret framhåller, att den vid hantverksinstitutet bedrivna verksamheten avsevärt ökat i omfattning sedan år 1940, då institutet organiserades som statlig institution. En häremot svarande komplettering av institutets utrustning och inredning synes emellertid icke ha ägt rum. Framför allt synes viss teknisk utrustning föråldrad och i behov av ersättningsanskaffningar. Statskontoret, som inhämtat att det begärda anslagsbeloppet endast avser en första utrustningsetapp, anför att, därest en av statskontoret i annat sammanhang föreslagen översyn av de tekniska läroverkens laboratorieutrustning kommer till stånd, denna översyn bör vidgas till att

omfatta även utrustningsbehovet på längre sikt för hantverksinstitutet. Även om en förbättring av institutets utrustning framstår som angelägen, är statskontoret för närvarande icke berett förordna större höjning av anslaget än 25 000 kronor.

Departementschefen

I anslutning till statskontorets tillstyrkan förordar jag att anslaget för nästa budgetår höjes med 25 000 kronor till 150 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hantverksinstitut: Utrustning och inredning* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[33] 18. Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien: Akademien

	Anslag
1957/58	200 000
1958/59 (statsliggaren s. 939)	200 000
1959/60 (förslag)	200 000

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har 135 000 kronor avsetts som bidrag till akademien och 65 000 kronor som bidrag till akademiens försöksstation.

Y r k a n d e

Ingenjörsvetenskapsakademien (skr. 30/8 1958) hemställer att anslaget höjes med 165 000 kronor.

	Ökning
1. Ökade löner och omkostnader i akademiens centrala verksamhet ..	25 000
2. 3 sekreterare m. m.	130 000
3. Ökade kostnader vid försöksstationen	10 000
	165 000

M o t i v

1. Betydande kostnadsstegringar har skett sedan budgetåret 1955/56, då bidraget till akademien bestämdes till nuvarande belopp.

2. Akademien har med sin kader av ledamöter med högsta tekniska kompetens och erfarenhet särskilda förutsättningar att främja den tekniska utvecklingen. Bristen på hjälpkrafter utgör dock ett allvarligt hinder. För ett bättre utnyttjande av ledamöternas arbetsvillighet och kvalifikationer erfordras tre tekniskt-vetenskapliga medarbetare på sekreterareplanen jämte biträden m. m.

3. Vid akademiens försöksstation har tidigare tillämpats den principen, att de allmänna driftskostnaderna till hälften skulle täckas genom avgifter

från de vid stationen arbetande forskningsgrupperna och till hälften genom statsbidrag. Under de senaste åren har emellertid statsbidraget, beroende på penningvärdeutvecklingen, kommit att utgöra mindre än hälften av de totala driftkostnaderna, vilka för budgetåret 1959/60 uppskattas till 172 000 kronor. Avgifterna för forskningsgrupperna har höjts den 1 juli 1958.

Departementschefen

Såsom jag förra året uttalade är Ingenjörsvetenskapsakademiens verksamhet otvivelaktigt av stor betydelse för den tekniskt-vetenskapliga forskningen i landet. Jag anser mig likväl icke böra för närvarande tillstyrka ökad medelsanvisning till akademien eller dess försöksstation. Anslaget upptages sålunda för nästa budgetår med oförändrat belopp, eller 200 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien: Akademien* för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 200 000 kronor.

[34] 19. Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien: Tekniskt-vetenskaplig och industriell representation i utlandet

	Anslag
1957/58	57 600
1958/59 (statsliggaren s. 940)	57 600
1959/60 (förslag)	57 600

Y r k a n d e

Ingenjörsvetenskapsakademien (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 97 400 kronor.

M o t i v

Från anslaget bestrides en del av kostnaderna för en teknisk kontaktman i Amerikas förenta stater jämte erforderliga hjälpkrafter, nämligen en dokumentalist och ett biträde. De sammanlagda årliga utgifterna för verksamheten uppgår till omkring 150 000 kronor. Under senare år har till utfyllnad av riksstatsanslaget tagits i anspråk ett för ändamålet ur 1953 års fond för teknisk forskning avsatt belopp om 300 000 kronor. Därav återstod vid ingången av det nu löpande budgetåret cirka 100 000 kronor, och det är att räkna med att blott 5 000 kronor finns kvar den 1 juli 1959. För att verksamheten skall kunna upprätthållas i oförändrad omfattning under budgetåret 1959/60 — då utgifterna på grund av allmänna kostnadsstegringar uppskattas till 160 000 kronor — erfordras en höjning av riksstatsanslaget. Akademien beräknar det erforderliga medelstillskottet till 97 400

kronor. Som allmän motivering framhålles, att med de senaste årens snabba tekniska utveckling har kontaktverksamheten i Amerikas förenta stater fått en stigande betydelse.

Y t t r a n d e

Statskontoret erinrar om att ämbetsverket i utlåtande den 25 augusti 1955 över betänkande angående svensk tekniskt-vetenskaplig och industriell utlandsrepresentation anförde, att fondmedel icke borde disponeras för löpande utgifter på sådant sätt, att deras bortfall skulle medföra krav på automatisk årlig ökning av utgifterna å driftbudgeten. Ämbetsverket erinrar vidare om att, då 300 000 kronor år 1956 avsattes av kolclearingkassans överskottsmedel, det uttalades att beloppet borde disponeras med 60 000 kronor för år under fem år. Statskontoret anför att någon närmare redogörelse för erfarenheterna av förstärkningen av representationen i Amerikas förenta stater från och med budgetåret 1956/57 icke lämnats. Icke heller synes akademiens framställning kunna tjäna såsom underlag för bedömning av frågan om hur verksamheten på längre sikt lämpligen bör organiseras. Statskontoret är icke berett tillstyrka att statens bidrag för ändamålet för närvarande ökas utan förordar att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Om de vid ingången av budgetåret 1959/60 tillgängliga medlen icke skulle förslå för att bedriva verksamheten i oförändrad omfattning, har statskontoret intet att erinra mot att medel för ändamålet anvisas ur 1953 års fond för teknisk forskning.

Departementschefen

Med hänsyn till vad statskontoret anfört är jag icke beredd att för nästa budgetår tillstyrka någon uppräknig av förevarande anslag. Detsamma bör alltså här redovisas med oförändrat 57 600 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien: Tekniskt-vetenskaplig och industriell representation i utlandet* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 57 600 kronor.

[35] 20. Statens tekniska forskningsråd. [36] 21. Tekniskt-vetenskaplig forskning m. m.

Dessa anslag är för innevarande budgetår uppförda med 103 400 kronor respektive 2 900 000 kronor (statsliggaren s. 940, 941).

Med hänvisning till vad chefen för ecklesiastikdepartementet anfört vid anmälan av den under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1959/60 upptagna punkten Ökat stöd åt forskning, torde förevarande två anslag i riksstatsförslaget böra uppföras med beräknade belopp av samma storlek som anslagen för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budget-
året 1959/60 beräkna
a) till *Statens tekniska forskningsråd* ett förslagsanslag av
103 400 kronor;
b) till *Tekniskt-vetenskaplig forskning m. m.* ett reserva-
tionsanslag av 2 900 000 kronor.

[37] 22. Statens institut för konsumentfrågor: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	597 700	590 126
1958/59 (statsliggaren s. 941)	663 800	
1959/60 (förslag)	672 900	

Y r k a n d e

Statens institut för konsumentfrågor (skr. 25/8 1958) hemställer, att an-
slaget höjes med 284 500 kronor.

	Ökning
1. Nya tjänster: Inom institutet	
a) 1 kanslibitråde Ae 7	10 620
b) 1 laboratoriebiträde Ae 7	10 620
c) 2 tekniska biträden Ae 5	19 152
2. Nya tjänster: Laboratoriet	
1 förste intendent Ae 24	25 536
1 förste assistent Ae 21	21 876
1 assistent Ae 15	16 044
1 assistent Ae 13	14 460
1 assistent Ae 11	13 044
1 förste laboratoriebiträde Ae 9	11 772
1 mekaniker Ae 9	11 772
2 laboratoriebiträden Ae 7	21 240
3 laboratoriebiträden Ae 5	28 728
3. Uppflyttning i lönegrad:	
1 assistent Ae 15 — konsulent Ae 19	1 752
4. Ändrad anställningsform:	
a) 1 direktör Be 1 — Bo 1	—
b) 4 förste intendent Ae 24 — Ao 24	—
c) 1 intendent Ae 21 — Ao 21	—
d) 2 konsulenter Ae 19 — Ao 19	—
e) 1 assistent Ae 12 — Ao 12	—
f) 1 kassör Ae 10 — Ao 10	—
g) 1 kanslibitråde Ae 7 — Ao 7	—
h) 2 laboratoriebiträden Ae 7 — Ao 7	—
i) 1 tekniskt biträde Ae 5 — Ao 5	—
j) 1 kontorsbiträde Ae 5 — Ao 5	—

	Ökning
5. Extra personal och experter:	
a) institutet	14 000
b) laboratoriet	20 000
6. Vikariatsersättningar	1 000
7. Löneklassändringar	2 874
8. Rörligt tillägg	34 260
9. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	5 750
	284 500

Motiv

1 a). Den ökade upplysningsverksamheten har medfört ökat skriv- och bokföringsarbete på kansliet. Arbetet har hittills utförts av tillfällig personal. Då arbetsuppgifterna är av stadigvarande natur, bör medel för en tjänst beräknas.

1 b—c). På avdelningen för hushållsorganisation m. m. finnes för närvarande endast ett tekniskt biträde. Intendenten och övrig kvalificerad personal å avdelningen tvingas härigenom att själva utföra stora delar av rutinarbetet. Till undvikande härav erfordras ytterligare två biträdestjänster, en i Ae 7 och en i Ae 5.

På textilavdelningen behövs ytterligare ett biträde för arbetet med bl. a. mönster och demonstrationsmateriel.

2. De för institutets löpande målforskning erforderliga laboratorieundersökningarna äger rum i hyrda lokaler och med arvodesanställd personal. Kostnaderna beräknas till ca 260 000 kronor, därav ca 190 000 kronor avser löner. Medel för denna verksamhet har för tiden den 1 september 1958—den 31 augusti 1959 beviljats av statens konsumentråd. I laboratoriet sysselsättes 12 befattningshavare. Institutet framhåller att såväl arbetsplaneringen som rekryteringen av personal blir lidande av att laboratoriets verksamhet måste finansieras med tillfälliga anslag. Därför hemställs att löner och omkostnader för laboratoriet överföres till institutets ordinarie anslag. De föreslagna tjänsterna har samtliga sin motsvarighet i den nuvarande organisationen. Institutets förslag innebär sålunda icke någon utökning av laboratoriets verksamhet.

3. En av assistenterna på livsmedels- och kemisk-tekniska avdelningen handlägger självständigt frågor inom livsmedelsområdet och vikarierar för avdelningschefen vid dennes frånvaro.

4. Av institutets 34 tjänster är endast en kontorsbiträdestjänst ordinarie. Stadigvarande behov föreligger emellertid av samtliga tjänster. I vart fall bör direktören, förste intendenterna och intendenten med hänsyn till arten av sina arbetsuppgifter ha ordinarie tjänster. Tjänsterna under 4 d—i) har, medräknat den tid motsvarande tjänster tidigare funnits vid Hemmens forskningsinstitut, den 1 juli 1959 varit besatta minst fem år. Även dessa tjänster bör därför ordinariesättas. Innehavaren av tjänsten under 4 j) har tidigare haft ordinarie biträdestjänst vid annan statlig myndighet.

5 a). Institutets anslag för tillfällig arbetskraft uppgår för närvarande till 46 000 kronor. För att i ökad omfattning kunna konsultera utomstående expertis, exempelvis befattningshavare hos textilforskningsinstitutet, arkitekter, byggnadssakkunniga, juridisk expertis m. m., hemställer institutet om en höjning av posten med 14 000 kronor.

5 b). Överföres avlöningskostnaderna för laboratoriet till förevarande anslag, bör 20 000 kronor beräknas för ett deltidsanställt kontorsbiträde, expertis samt extra personal vid laboratoriet.

6. Vid bifall till förslaget om laboratoriets inordnande under institutet bör ytterligare medel beräknas för vikariatsersättningar.

8. Ökningen beror huvudsakligen på de under 1—4 framförda yrkandena.

Yrkandena under 1, 2 (utom tjänsten i Ae 11), 3 och 5 har tidigare framförts (X ht 1958, s. 75).

Föredraganden

Ehuru jag är väl medveten om värdet för konsumenterna av det arbete, som utföres inom statens institut för konsumentfrågor, och har kunnat notera de goda resultat, som institutet redovisar, och den stora efterfrågan på dessa resultat, ser jag mig icke i stånd att för nästa budgetår tillstyrka inrättande av nya tjänster vid institutet. Ej heller anser jag mig nu kunna taga ställning till frågan om överflyttning till institutets avlönings- och omkostnadsanslag av utgifterna för laboratoriet och extraordinariesättning av den där sysselsatta personalen. I anslutning till vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor, föreslår jag däremot uppflyttning av en av assistenttjänsterna på livsmedels- och kemisk-tekniska avdelningen från lönegrad Ae 15 till lönegrad Ae 17, varvid tjänstebenenämningen bör ändras till konsulent. Merkostnaderna härför under icke-ordinarieposten beräknar jag till 900 kronor. Vidare beräknar jag för löneklassändringar 2 900 kronor, för ytterligare rörligt tillägg 1 200 kronor samt till kompensation för höjda folkpensionsavgifter 4 100 kronor. Övriga av institutet framförda förslag, med undantag för förslaget att ordinariesätta en kontorsbiträdestjänst, torde icke böra bifallas.

Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med $(663\,800 + 900 + 2\,900 + 1\,200 + 4\,100 =)$ 672 900 kronor.

I personalförteckningen för konsumentinstitutet bör uppföras ytterligare en tjänst som kontorsbiträde i Ao 5.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens institut för konsumentfrågor, som angivits i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens institut för konsumentfrågor, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> . . .	19 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 500
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	561 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	85 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 100
	Summa kronor 672 900

c) till *Statens institut för konsumentfrågor*: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 672 900 kronor.

[38] 23. Statens institut för konsumentfrågor: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	171 000	197 074
1958/59 (statsliggaren s. 941)	176 000	
1959/60 (förslag)	202 000	

Y r k a n d e

Statens institut för konsumentfrågor (skr. 25/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 96 000 kronor enligt följande.

	Anslag 1958/59	Institutets förslag 1959/60
1. Institutet:		
a) sjukvård	2 000	3 000 (+ 1 000)
b) reseersättningar	8 000	10 000 (+ 2 000)
c) omkostnader i anledning av uppdrag	—	1 000 (+ 1 000)
d) bränsle, lyse, vatten	8 000	9 000 (+ 1 000)
e) övriga expenser	37 000	43 000 (+ 6 000)
f) annan upplysningsverksamhet	5 000	19 000 (+ 14 000)
g) övriga utgifter	36 000	40 000 (+ 4 000)
2. Laboratoriet:		
sjukvård	—	1 000 (+ 1 000)
reseersättningar	—	2 000 (+ 2 000)
expenser	—	22 000 (+ 22 000)
övriga utgifter	—	42 000 (+ 42 000)
		(+ 96 000)

M o t i v

1 a). Posten bör uppräknas med hänsyn till belastningen under sistförflutna budgetår.

1 b). Möjligheterna för institutet att uppehålla personliga kontakter med forskningsinstitut, undervisningsanstalter, industrier m. fl. förlagda utanför Stockholm bör förbättras. Av den äskade höjningen avses 500 kronor som kompensation för bl. a. höjda järnvägstaxor.

1 c). Institutet utför på uppdrag provningar och undersökningar mot avgift. Inkomsterna härav, vilka under budgetåret 1957/58 utgjorde 12 353 kronor, inlevereras till statsverket. Avgifterna avses täcka löner, kostnader för råvaror, installationer och andra utlägg samt ett procentuellt pålägg för allmänna omkostnader. Kostnaderna för råvaror, installationer och andra utlägg utgjorde budgetåret 1957/58 ca 1 500 kronor. För dessa kostnader, som beroende på uppdragens art till sin omfattning kan starkt variera, bör en särskild, förslagsvis betecknad anslagspost uppföras.

1 d). Med hänsyn till belastningen på delposten och till att vissa förrådslokaler tillkommit den 1 juli 1958 bör posten uppräknas.

1 e). Erfarenheterna från institutets första verksamhetsår har visat att icke ens med den strängaste sparsamhet möjlighet finnes att hålla kostnaderna för övriga expenser inom ramen för anvisat belopp, vilket med Kungl. Maj:ts medgivande fått överskridas. Innevarande budgetår har, på grund av medelsbrist, allt möbelunderhåll måst uppskjutas. För underhåll och mindre inventarietköp erfordras en höjning med 3 000 kronor. För diverse omkostnader bör räknas med ytterligare 3 000 kronor.

1 f). För innevarande budgetår uppfördes en ny post om 5 000 kronor till annan upplysningsverksamhet. Utgår man från att anslagsposten skall avse kostnader för mönster, demonstrationer och kurser, bildservice samt pressklipp och att det för innevarande budgetår anvisade beloppet avsågs för en utökning av redan befintlig upplysningsverksamhet, bör posten uppräknas med ett belopp motsvarande medelutgifterna under de tre senaste åren för redan befintlig verksamhet, eller med 14 000 kronor. De utgiftsökningar i förhållande till tidigare, som härigenom skulle möjliggöras, skulle avse bl. a. förnyelse av institutets lager av mönster för försäljning, anskaffning av ytterligare demonstrationsmaterial för såväl institutets egna som av skolor m. fl. ordnade demonstrationer och kurser, samt förbättrad bildservice i samband med institutets presskonferenser. Mönsterförsäljning, demonstrationer och kurser samt bildservice tillförde statsverket inkomster under föregående budgetår om ca 18 000 kronor.

1 g). Från denna post bestrids kostnader för dels apparater, verktyg m. m. för institutets undersökningsverksamhet, dels undersökningar vid andra laboratorier, dels anskaffningar till institutets bibliotek. För att förbättra möjligheterna att utföra undersökningar vid andra institutioner, som på olika områden kan besitta specialutrustning och specialkunskaper, bör anslaget uppräknas. En höjning är även motiverad av de prisstegringar, som inträtt sedan anslagsposten för några år sedan fastställdes till nuvarande belopp.

2. Beträffande motiveringen till denna punkt hänvisas till vad som anförts under avlöningsanslaget om laboratoriets fasta inordnande under in-

stitutet. Den föreslagna staten för laboratoriet motsvaras i huvudsak av den nuvarande laboratoriebudgeten.

Yrkanden berörande punkterna 1 b), 1 c), 1 e—g) samt 2 framfördes även föregående år (X ht 1958, s. 78).

Föredraganden

Beträffande min inställning till frågan om laboratoriets fasta inordnande under institutet från och med nästa budgetår och ordinariesättning av dess personal torde få hänvisas till vad jag härom uttalat under föregående punkt.

Posten till Sjukvård samt delposten till Bränsle, lyse och vatten torde i enlighet med institutets förslag böra höjas vardera med 1 000 kronor. För reseersättningar uppskattar jag det ökade medelsbehovet till enahanda belopp, 1 000 kronor, och för övriga expenser till 5 000 kronor. I enlighet med institutets förslag torde vidare å omkostnadsstaten uppföras en ny anslagspost till Omkostnader i anledning av uppdrag. Till ändamålet beräknar jag för nästa budgetår 2 000 kronor. Då institutet enligt gällande föreskrifter ej äger disponera över inkomster av verksamheten, såsom inkomster av kurser och demonstrationer samt försäljning av mönster etc., vilka medel inlevereras till statsverket för redovisning å riksstatens inkomstsida, finner jag mig böra tillstyrka uppräkningsverkens uppräkningsverk och Övriga utgifter med 14 000 resp. 2 000 kronor.

Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med $(176\,000 + 1\,000 + 1\,000 + 1\,000 + 5\,000 + 2\,000 + 14\,000 + 2\,000 =)$ 202 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens institut för konsumentfrågor: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 202 000 kronor.

[39] 24. Statens konsumentråd

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	44 100	47 582
1958/59 (statsliggaren s. 942)	55 000	
1959/60 (förslag)	56 300	

Y r k a n d e

Statens konsumentråd (skr. 27/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 3 500 kronor.

	Ökning	Minskning
1. 1 kanslibiträde Ac 7; minskning för tillfällig skrivhjälp ...	10 620	9 120
2. Rörligt tillägg	1 700	
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	300	
	12 620	9 120
	+ 3 500	

M o t i v

1—2. Rådet saknar för närvarande fast biträdespersonal. Sedan rådet nu varit i verksamhet i ett och ett halvt år, har det blivit klart att ett heltidsanställt biträde erfordras. Tjänsten bör med hänsyn till göromålen, vilka avser bl. a. skötsel av korrespondens och stenografering, placeras i lönegrad Ae 7.

Föredraganden

En utökning av rådets arbetsutskott är f. n. aktuell men torde icke påkalla någon uppräknings anslag för nästa budgetår. Det förutsättes att Kungl. Maj:t i fortsättningen får bestämma storleken av de arvoden som utgår till arbetsutskottets ledamöter.

Medelsanvisning för inrättande av en kanslibitträdestjänst hos rådet kan jag icke nu tillstyrka. Dock torde för att tillgodose det ökade behovet av tillfällig skrivhjälp anslaget härför uppräknas med 1 000 kronor. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag vidare enligt konsumentrådets förslag 300 kronor.

Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med $(55\,000 + 1\,000 + 300 =) 56\,300$ kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens konsumentråd* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 56 300 kronor.

[40] 25. Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning

	Anslag
1957/58	400 000
1958/59 (statsliggaren s. 942)	600 000
1959/60 (förslag)	600 000

Y r k a n d e

Statens konsumentråd (27/8 1958) hemställer, att anslaget måtte utgå med oförändrat belopp.

M o t i v

För den statliga bidragsgivningen till konsumentvaruforskning och konsumentupplysning står till konsumentrådets förfogande dels förevarande anslag å driftbudgeten, dels vissa clearingmedel, vilka överförts till handels- och sjöfartsfonden att disponeras av rådet. Under budgetåret 1957/58 har rådet i bidrag beviljat sammanlagt 678 000 kronor. Av de till handels- och sjöfartsfonden för rådets räkning överförda clearingmedlen återstår den 1 juli 1958 ca 700 000 kronor. Rådet anmäler, att allteftersom forsknings- och upplysningsverksamheten bygges ut allt större krav kommer att ställas på bidrag från rådet. Med hänsyn till behållningen av clearingmedel erfordras emellertid icke för nästa budgetår någon höjning av riksstatsanslaget.

Föredraganden

Anslaget för nästa budgetår torde i enlighet med konsumentrådets förslag böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

[41] 26. Bidrag till varudeklarationsnämnden

	Anslag
1958/59 (statsliggaren s. 942)	240 000
1959/60 (förslag)	190 000

Av det för innevarande budgetår anvisade beloppet är 190 000 kronor avsedda för varudeklarationsnämndens löpande verksamhet och 50 000 kronor såsom engångsanvisning för forskning i syfte att få till stånd ett varudeklarationssystem för skor.

Y r k a n d e

Varudeklarationsnämnden (skr. 20/8 1958) hemställer, att anslaget för budgetåret 1959/60 uppföres med 195 000 kronor.

M o t i v

Varudeklarationsnämndens kostnader under nästa budgetår uppskattas till 265 000 kronor, kostnaderna för den självfinansierande kontrollverksamheten oräknade. Härav kan 65 000 kronor täckas av enskilda bidrag, inklusive överskottet av kontrollverksamheten, samt 5 000 kronor av räntekomster. I statsbidrag skulle sålunda erfordras 195 000 kronor för verksamhet av en i huvudsak oförändrad omfattning, innebärande en höjning av bidraget med 5 000 kronor.

Föredraganden

För varudeklarationsnämndens löpande verksamhet beräknar jag för nästa budgetår oförändrat 190 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till varudeklarationsnämnden* för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 190 000 kronor.

[42] 27. Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 067 600 kronor (statsliggaren s. 942).

Det mellan staten och Stiftelsen Svensk träforskning träffade avtalet om drift av Svenska träforskningsinstitutet upphör att gälla med utgången av juni 1959. — Såsom jag förutsatte vid anmälan av detta anslag förra året (X ht 1958, s. 88) har särskilda sakkunniga tillkallats för att verkställa ut-

redning om nytt avtal. De sakkunniga, som kallar sig 1958 års forskningsinstitutkommitté, väntas komma att framlägga sitt förslag i sådan tid, att proposition skall kunna avlämnas till 1959 års riksdag.

I avvaktan på Kungl. Maj:ts prövning av ärendet och därav föranledd proposition bör anslaget här preliminärt upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet* för budgetåret 1959/60 beräkna ett förslagsanslag av 1 067 600 kronor.

[43] 28. Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	146 500	163 046
1958/59 (statsliggaren s. 943)	157 500	
1959/60 (förslag)	157 700	

Enligt avtal mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk textilforskning skall av statsmedel lön eller arvode till befattningshavare vid Svenska textilforskningsinstitutet utgå med högst vissa i avtalet angivna belopp. Av statsmedel utgår vidare särskilt lönetillägg enligt de grunder, som gäller för närmast jämförlig statlig befattningshavare med lön enligt statens allmänna avlöningsreglemente. Vissa befattningshavare vid institutet är enligt avtalet berättigade till pensionsförsäkring hos Svenska personalpensionskassan. — Det ursprungliga avtalet, vilket sedermera något ändrats, återfinnes i prop. 117/1955.

Styrelsen för Svenska textilforskningsinstitutet (skr. 12/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 1 000 kronor till 158 500 kronor. Yrkandet motiveras med att kostnaderna för avtalsenliga pensionsförsäkringar stiger med 200 kronor samt att kostnader om 800 kronor för kompensation för förhöjda folkpensionsavgifter torde uppkomma för institutet i likhet med vad som förutses för de statliga myndigheternas del.

Departementschefen

I enlighet med styrelsens förslag bör för ökade pensionsförsäkringskostnader beräknas 200 kronor.

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter kan, när det gäller personal i statlig och statsunderstödd verksamhet, för närvarande endast ifrågakomma för tjänstemän underkastade vissa av staten utfärdade pensionsreglementen. Då textilforskningsinstitutets personal har sin pensionering ordnad genom anslutning till Svenska personalpensionskassan, föreligger sålunda icke förutsättningar för kompensation för höjda folkpensionsavgifter. Jag avstyrker alltså medelsanvisning härtill.

I detta sammanhang torde få erinras om att förenämnda avtal mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk textilforskning upphör att gälla med ut-

gången av juni 1960, därest det uppsäges från någondera partens sida före den 1 juli 1959. Uppsäges avtalet, vill jag låta 1958 års forskningsinstitut-kommitté utreda förutsättningarna och formerna för statens ekonomiska medverkan i den fortsatta driften av Svenska textilforskningsinstitutet.

I enlighet med vad jag nu anfört, bör anslaget för nästa budgetår uppräknas med 200 kronor till 157 700 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 157 700 kronor.

[44] 29. Bidrag till Metallografiska institutet

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	20 000	19 959
1958/59 (statsliggaren s. 944)	22 000	
1959/60 (förslag)	22 000	

Enligt avtal år 1943 med Stiftelsen Svensk järn- och metallforskning skall staten svara för kostnaderna för arvoden till statens representanter i styrelsen för Metallografiska institutet samt för uppvärmning och yttre underhåll av institutets byggnader m. m.

Föreståndaren för Metallografiska institutet (skr. 14/8 1958) föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp eller 22 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget bör i enlighet med institutsföreståndarens förslag för nästa budgetår upptagas med 22 000 kronor.

I detta sammanhang torde få erinras om att avtalet mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk järn- och metallforskning upphör att gälla med utgången av juni 1960, därest det uppsäges från någondera partens sida före den 1 juli 1959. Uppsäges avtalet, vill jag låta 1958 års forskningsinstitut-kommitté utreda förutsättningarna och formerna för statens ekonomiska medverkan i den fortsatta driften av Metallografiska institutet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Metallografiska institutet* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 kronor.

[45] 30. Bidrag till Institutet för konserveringsforskning

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	518 100	579 357
1958/59 (statsliggaren s. 944)	572 900	
1959/60 (förslag)	591 500	

Enligt avtal år 1955 med Stiftelsen Svensk konserveringsforskning skall av statsmedel utgå lön eller arvode till befattningshavare vid Institutet för konserveringsforskning med i avtalet angivna belopp. Av statsmedel skall vidare utgå särskilt lönetillägg enligt de grunder, som gäller för närmast jämförlig befattningshavare, underkastad statens allmänna avlöningsreglemente. Vissa befattningshavare vid institutet är berättigade till pension i Svenska personal-pensionskassan. Staten skall vidare bidra till täckande av omkostnaderna vid institutet med visst i avtalet angivet belopp ävensom svara för kostnaderna för underhåll av institutets byggnad samt skötsel av vägar, gräsmattor, planteringar och dylikt. — För en närmare redogörelse för det år 1955 träffade avtalet, vilket sedermera något ändrats, hänvisas till prop. 58/1956.

Staten har vidare ställt medel till förfogande för uppförande av byggnader för institutet, bl. a. en vaktmästarbostad (om denna se prop. 111/1953).

Y r k a n d e

Styrelsen för Institutet för konserveringsforskning (skr. 30/5 och 27/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 22 009 kronor till 594 909 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Arvoden	500	
2. Pensionsavgifter	9 509	
3. Arbetsgivarbidrag till allm. sjukförsäkring		100
4. Skötsel av vägar, gräsmattor m. m.	7 100	
5. Utlägg för skötsel av vägar, gräsmattor m. m. 1957/58 .	3 500	
6. Arrende för tomt till vaktmästarbostad	1 500	
	<u>22 109</u>	<u>100</u>
	+ 22 009	

M o t i v

1. Arvodet till den av Kungl. Maj:t förordnade revisorn har tidigare icke inräknats i staten för institutet, vilket synes böra ske.

2—3. Avtalet medför de ändringar, som redovisas i sammanställningen.

4. I samband med överförandet av institutets nybyggnader till statens allmänna fastighetsfond har byggnadsstyrelsen och institutet överenskommit, att byggnadsstyrelsen övergångsvis till och med budgetåret 1958/59 skall bekosta bl. a. skötsel av vägar, gräsmattor, planteringar och dylikt. Därefter skall utgifterna härför belasta institutets stat. De löpande kostnaderna har för budgetåret 1959/60 beräknats till 3 500 kronor. För arbetena har anskaffats en universalmaskin till en kostnad av 4 800 kronor, varav byggnadsstyrelsen bidragit med 1 200 kronor. Återstoden bör bekostas över statsbidraget.

5. För skötsel av vägar, gräsmattor m. m. har institutet för budgetåret

1957/58 nödgats av egna medel förskottera 3 500 kronor, som avtalsenligt bör betalas av staten.

6. I arrende för den tomt, varå vaktmästarbostaden uppförts, har institutet för tiden före byggnadsstyrelsens övertagande av förvaltningen av byggnaden, vilket skedde den 1 juli 1957, haft att erlægga sammanlagt 1 500 kronor. Kostnaden bör ersättas av statsmedel.

Departementschefen

Styrelsens beräkningar av anslagsbehovet för arvoden samt för pensions- och sjukförsäkringar lämnar jag utan erinran. Jag tillstyrker vidare yrkandena under p. 4 om anvisande av sammanlagt 7 100 kronor för skötsel av vägar, gräsmattor m. m. Kostnaderna för motsvarande arbeten under budgetåret 1957/58 synes däremot enligt särskild överenskommelse böra bestriidas av byggnadsstyrelsen. Medel upptages alltså icke här. För arrendekostnader beräknar jag enligt styrelsens förslag 1 500 kronor.

Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppräknas med $(500 + 9\,509 - 100 + 7\,100 + 1\,500 =)$ 18 509 kronor och uppföras med ett till 591 500 kronor avrundat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Institutet för konserveringsforskning* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 591 500 kronor.

[46] 31. **Bidrag till Institutet för optisk forskning**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	100 100	84 115
1958/59 (statsliggaren s. 945)	117 900	
1959/60 (förslag)	118 800	

Enligt avtal i december 1954 med Stiftelsen Svensk optikforskning skall staten svara för avlöning av befattningshavare vid Institutet för optisk forskning med i avtalet angivna belopp. Av statsmedel utgår vidare särskilt lönetillägg enligt de grunder, som gäller för närmast jämförlig statlig befattningshavare, underkastad statens allmänna avlöningsreglemente. Vissa befattningshavare hos institutet är berättigade till pension i Svenska personalpensionskassan. — Det år 1954 träffade avtalet, som sedermera något ändrats, återfinnes i prop. 70/1955.

Styrelsen för institutet för optisk forskning (skr. 15/8 1958) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 900 kronor, avseende posten till pensionsavgifter, och sålunda upptages med 118 800 kronor.

Departementschefen

Anslaget för nästa budgetår torde böra upptagas med det av styrelsen föreslagna beloppet.

I detta sammanhang torde få erinras om att avtalet mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk optikforskning upphör att gälla med utgången av juni 1960, därest det uppsäges från någondera partens sida före den 1 juli 1959. Uppsäges avtalet, vill jag låta 1958 års forskningsinstitutkommitté utreda förutsättningarna för statens ekonomiska medverkan i den fortsatta driften av Institutet för optisk forskning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Institutet för optisk forskning* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 118 800 kronor.

[47] 32. Bidrag till Svenska silikatforskningsinstitutet

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	102 000	104 300
1958/59 (statsliggaren s. 945)	108 400	
1959/60 (förslag)	108 400	

Enligt avtal med Stiftelsen för silikatforskning skall staten lämna ett årligt bidrag till verksamheten vid institutet med 100 000 kronor, därav 50 000 kronor är avsedda för avlöningar och 50 000 kronor för övriga kostnader. I fråga om bidraget till avlöningar gäller att vid förändringar i lönesättningen för befattningshavare, som är underkastade statens allmänna avlöningsreglemente, bidraget skall anpassas i motsvarande mån. — Beträffande avtalets närmare innehåll hänvisas till prop. 53/1956.

I enlighet med förslag av *styrelsen för Svenska silikatforskningsinstitutet* (skr. 20/8 1958) bör anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska silikatforskningsinstitutet* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 108 400 kronor.

[48] 33. Delegationen för atomenergifrågor

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	130 000	103 331
1958/59 (statsliggaren s. 945)	130 000	
1959/60 (förslag)	130 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för delegationens egen verksamhet, för delegationens reaktorförläggningsskommitté samt för den utredning rörande behandlingen av aktivt avfall från atomenergianläggningar, som uppdragits åt delegationen att utföra med anlitande av särskilt förordnade experter.

I enlighet med förslag av *delegationen för atomenergifrågor* (skr. 4/9 1958) bör anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Delegationen för atomenergifrågor* för budgetåret
1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 130 000 kronor.

[49] 34. **Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	63 500 000	63 500 000
1958/59 (statsliggaren s. 946)	112 000 000	
1959/60 (förslag)	98 100 000	

Den tekniska verksamheten inom Aktiebolaget Atomenergi bedrivs på tre huvudavdelningar, nämligen en för reaktorutveckling, en för kemisk forskning och produktion samt en för industriella reaktorer. För de administrativa funktionerna finns en ekonomiavdelning samt lokala förvaltningar i Stockholm och Studsvik.

Bolagets verksamhet är förlagd till Stockholm, Kvarntorp och Studsvik. I Stockholm har bolaget huvudkontor, laboratorier, forskningsreaktorn R 1, en anläggning för raffinering till högre rent uran samt konstruktionskontor för industriella reaktorer. En av bolaget förvärfvad matematikmaskin är under installation vid tekniska högskolan i Stockholm. I Kvarntorp ligger uran-lakverket. Vid Studsvik pågår arbetena med att bygga upp en forskningsstation. Den första byggnadsetappen omfattande serviceanläggningar såsom verkstad, panncentral, vattenverk, mäss m. m. är avslutad. I den andra etappen har byggnaderna för reaktorerna R 2 och R 0 färdigställts, liksom laboratoriebyggnader, administrationsbyggnader, bostadshus m. m. I Studsvik är under installation dels en från Amerikas förenta stater inköpt materialprovningsreaktor, benämnd R 2, dels en termisk nolleffektreaktor, R 0.

Y r k a n d e

Aktiebolaget Atomenergi (skr. 29/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 64,9 milj. kronor till 176,9 milj. kronor, därav 79,2 milj. kronor avser driftkostnader och 97,7 milj. kronor anläggningskostnader.

Omkring hälften av den på driftsidan äskade anslagshöjningen avser reaktorutvecklingsarbetet, driften av R 0, R 1, R 2 och matematikmaskinen samt tillverkning av bränsleelement. På investeringssidan faller huvudparten av den äskade höjningen på anläggningen av ett nytt uranverk.

Den tänkta dispositionen av riksstatsanslaget för innevarande budgetår och bolagets beräkning av medelsbehovet under olika poster för budgetåret 1959/60 anges sålunda.

	Anslag 1958/59	Äskas för 1959/60	Ändring för 1959/60 i för- hållande till anslag för 1958/59	
	mkr	mkr	mkr	
A. Driftkostnader				
1. Huvudavd. för reaktorutveckling				
a) Forsknings- och utvecklingsarbeten	15,3	15,8	+	3,1
b) Strålskyddsarbeten		2,6		
c) Drift av R 0 R 1 R 2 samt matematikmaskin	7,3	12,7	+	5,4
d) Tillverkning av bränsleelement	—	4,9	+	4,9
2. Huvudavd. för kemisk forskning och produktion				
a) Prospektering	1,0	1,0	—	
b) Uranproduktion	6,8	5,8	—	1,0
c) Inköp av uran och uranmalm	—	7,6	+	7,6
d) Kemisk forskning och projektering	8,2	9,1	+	0,9
3. Huvudavd. för industriella reaktorer				
a) Projekterings- och konstruktionsarbeten	3,0	4,9	+	1,9
b) Värmelaboratorium	1,4	1,7	+	0,3
4. Administration och andra gemensamma kostnader				
a) Stockholm	5,4	7,4	+	2,0
b) Studsvik	4,4	5,7	+	1,3
B. Anläggningskostnader				
5. Stockholm				
a) Matematikmaskin	2,0	1,2	—	0,8
b) Utrustning för bränsleelementfabrik	0,5	2,0	+	1,5
c) Anskaffningar för R 3/Adam	8,0	11,0	+	3,0
d) Byggnadsarbeten	4,3	3,2	—	1,1
6. Studsvik				
a) Planenlig utbyggnad	15,5	16,0	+	0,5
b) R 2 med utrustning	12,0	5,0	—	7,0
c) R 0 och snabb nolleffektuppställning	0,9	4,8	+	3,9
d) Utrustning av laboratorier m. m.	1,5	3,9	+	2,4
e) Anläggning för framställning av radioaktiva isotoper	—	1,5	+	1,5
f) Anläggning för plutoniumseparation	3,0	1,5	—	1,5
7. Kvarntorp				
Ombyggnad av uranverket	—	2,0	+	2,0
8. Ranstad				
a) Nytt uranverk	10,0	41,0	+	31,0
b) Raffineringsverk	—	3,1	+	3,1
9. Övriga anläggningar				
Försöksanläggning för tungt vatten	1,5	1,5	—	
Summa	112,0	176,9	+	64,9

M o t i v

Inledningsvis anför bolaget om sina *nuvarande arbetsuppgifter* bland annat följande. Utvecklingsarbetet i fråga om såväl reaktorer som reaktorbränslen inriktas nästan uteslutande på de problem som är aktuella för de första industriella projekten. Dessutom bearbetas anläggnings- och skyddsproblemen.

Vid 1957 års riksdag beslöts att två reaktoranläggningar skulle uppföras, en av bolaget i samarbete med Stockholms elektricitetsverk och en av vattenfallsstyrelsen i samarbete med bolaget. Dessa projekt har kallats R 3 respektive Adam. Vid bearbetningen av projekten har det emellertid visat sig, att kostnaderna kommer att bli avsevärt högre än vad tidigare beräknats. Vattenfallsstyrelsen, bolaget och elektricitetsverket har därför överenskommit att, under förutsättning av Kungl. Maj:ts bifall, i samarbete uppföra den atomkraftvärmestation, varom bolaget och elektricitetsverket tidigare träffat avtal. Reaktorn till denna station betecknas R 3/Adam.

Beträffande reaktorn R 4/Eva, avsedd för ett av vattenfallsstyrelsen planerat atomkraftverk, har bolaget ingått ett samarbetsavtal med Allmänna Svenska Elektriska AB (Asea) och Nydqvist & Holm AB (Nohab) för studium av frågan om lämplig reaktortyp.

Bolagets uranverk i Kvarntorp har genom ombyggnad nu fått ökad kapacitet. Det nya uranverk, vartill 1958 års riksdag anvisat anläggningsmedel, har bolaget beslutat förlägga till trakten av Ranstad vid Billingen. För att trygga uranförsörjningen, innan detta verk hinner färdigställas, har planerats inköp av uranoxid och uranmalm från utlandet.

Bolaget tillverkar för närvarande bränsleelement för R 0 samt arbetar med utveckling av element för R 3/Adam. Härvid, liksom beträffande andra materialfrågor, sker ett nära samarbete med industrien, bland annat genom Jernkontoret.

Försöksverksamhet med framställning av tungt vatten, vartill 1958 års riksdag anvisat medel, bedrivs av Asea för atombolagets räkning.

Utvecklings- och projekteringsarbetet har fortsatt beträffande en anläggning för behandling av utbränt atombränsle och utvinning av plutonium. Samarbete har även etablerats med Norge på detta område.

Bolaget har för Sveriges del tecknat aktier i ett av tolv OEEC-länder bildat aktiebolag — benämnt Eurochemic — för behandling av utbränt atombränsle. Bolaget deltar också i ett annat OEEC-projekt, nämligen driften av en kokarreaktor i Halden, Norge. Medel för bolagets deltagande i dessa projekt anvisas från det särskilda anslaget till Internationellt atomenergisamarbete.

I fråga om de huvudsakliga *arbetsuppgifterna under den närmaste femårsperioden* anför bolaget bland annat följande.

Den ständigt stegrade förbrukningen av elkraft kan göra det nödvändigt att sätta in atomdrivna kraftverk i större skala under 1960-talets senare hälft. Denna användning av atomenergien kommer att dominera i fråga om

såväl producerad energi som kapitalbehov. Den utveckling som nu kan förutses gör det nödvändigt, att arbetet på elproducerande reaktorer bedrivs så, att välutprovade industriella anläggningar finnes inom landet, innan en utbyggnad i stor skala måste ske.

Arbetena på de första värmereaktorerna — med eller utan samtidig kraftproduktion — visar att endast stora produktionsenheter kan bli lönsamma under det första skedet. Ansträngningarna att åstadkomma ekonomiska mindre enheter bör emellertid fortsättas.

Bolagets allmänna forsknings- och utvecklingsarbete inom reaktorfysiken kommer under de närmaste åren att i första hand liksom hittills inriktas på systemet tungt vatten—naturligt uran. Det är emellertid nödvändigt, att grundläggande forsknings- och utvecklingsarbete snarast kan upptagas även beträffande de reaktortyper som kan bli aktuella efter de nu beslutade projekten.

Utbyggnaden av forskningsstationen i Studsvik med bl. a. ytterligare laboratorier för aktiv metallurgi och kärnkemi bör fullföljas planenligt.

Även om utsikterna till uranförsörjning genom import bedömes gynnsamma, i varje fall för början av 1960-talet, och även om vårt uranbehov någon tid framåt kan antagas något nedgå i förhållande till vad som tidigare beräknats, är dock en pålitlig inhemsk försörjning med uran av stor betydelse, icke minst av beredskaps- och handelspolitiska skäl. Bolaget räknar därför med fortsatta arbeten på det beslutade uranverket i Ranstad.

Driften vid det nya uranverket beräknas komma igång under år 1963. I samband därmed eller dessförinnan bör den nuvarande mindre uranframställningen ur skiffer i Kvarntorp avvecklas. Kvarntorpsanläggningen bör i anslutning därtill omändras för lakning av andra uranmalmer än skiffer.

För planering och påbörjande av en mindre industriell anläggning för plutoniumutvinning ur utbränt atombränsle anvisade 1958 års riksdag medel. Användning av plutonium i industriella reaktorer kan få stor betydelse, förutsatt att utvinningsprocesserna är effektiva och billiga och att forskningen beträffande bränsleelement med detta material leder till resultat. Genom det nämnda samarbetet med Norge och genom deltagande i Eurochemic-projektet räknar bolaget med att få värdefulla informationer härom. Därjämte torde vissa kvantiteter svenskt material kunna bearbetas i Eurochemics planerade anläggning, varvid utvunnet plutonium återgår till Sverige. Med hänsyn härtill bör, därest verksamheten inom Eurochemic utvecklas i en lämplig riktning, färdigställandet av en svensk plutoniumanläggning något framflyttas, så att erfarenheterna från nyssnämnda områden kan tillgodogöras. Bolaget avser att disponera tidigare för plutoniumanläggningen beviljade medel för det fortsatta forsknings- och utvecklingsarbetet.

För förenämnda försöksverksamhet med framställning av tungt vatten har en försöksanläggning påbörjats. Projektering bör igångsättas för en större anläggning för produktion av tungt vatten, vilken skall kunna uppföras, när erfarenheterna från försöken föreligger.

Sammanfattningsvis anföres att verksamheten inom bolaget koncentreras

— i överensstämmelse med vad chefen för handelsdepartementet anfört i 1958 års statsverksproposition — på de uppgifter som måste lösas för att det av statsmakterna uppställda atomenergiprogrammet skall kunna fullföljas. Sedan bolagets reaktorer R 2 och R 0 innevarande budgetår färdigställts, bör de möjligheter till forskning och försök som dessa reaktorer erbjuder tillvaratagas. I övrigt omfattar verksamheten under de närmaste åren främst fortsatt arbete på redan beslutade anläggningar. Härutöver måste bolaget emellertid bedriva vissa forskningar och försök i fråga om de reaktortyper, som närmast därefter kan bli aktuella att uppföra i Sverige.

Till stöd för de särskilda yrkandena anför bolaget bl. a. följande.

1 a). Kostnadsökningen beror dels på den ökade svårighetsgrad, som problemen visat sig ha, dels på önskemålet att ta upp forsknings- och utvecklingsarbete på nya områden av stor betydelse för kommande reaktorprojekt. Under året kommer betydelsefulla hjälpmedel, R 0 och R 2, att vara tillgängliga, varigenom viktiga uppgifter för det målbundna arbetet torde kunna lösas. I kostnadsbesparande syfte måste dock arbetet i många fall bedrivas på enbart teoretisk väg. En utredning rörande ombyggnad av R 1 planeras, men något anslag för ombyggnaden begäres tills vidare inte. Möjligheterna att utnyttja termonukleära reaktioner för energialstring följes av en särskild forskningsgrupp. Bolagets arbete på detta fält bör närmare utformas i ljuset av erfarenheter, framlagda vid 1958 års Genèvekonferens. Försök kommer att göras för utvecklandet av fabrikationsmetoder för element av s. k. dispersionskaraktär, vilka redan nu är av betydelse för R 2 och i framtiden kommer att bli betydelsefulla i samband med plutoniumanrikning.

1 b). Strålskyddsarbetena måste utvidgas i samband med idrifttagningen av de nya reaktorerna. Nya anläggningar för disposition av aktivt avfall måste under året sättas i funktion. Beräkningar och planläggning av strålskyddsanordningarna för industriella reaktorer och fartygsreaktorer måste utökas. Säkerhetsaspekterna vid lokalisering av reaktoranläggningar fordrar också stor omsorg.

1 c). För R 2, som kommer att vara i drift hela budgetåret 1959/60, beräknas kostnaderna för bränsle till 5 milj. kronor — vilket är 5 milj. kronor mindre än vad som angavs föregående år — för bränsletransport till 1,1 milj. kronor, för underhåll och försäkring till 2,0 milj. kronor, för löner till driftpersonalen till 1,2 milj. kronor samt för elektrisk ström till 0,4 milj. kronor. Matematikmaskinen, R 0 och R 1 kommer att vara i drift under hela budgetåret; kostnaderna beräknas till respektive 0,6, 1,4 och 1,0 milj. kronor.

1 d). Tillverkning av zircaloykapslade R 3/Adam-elementet beräknas pågå under hela året; härför erfordras 4,5 milj. kronor. För produktion av mindre poster av försökselement främst för R 0 begäres 0,4 milj. kronor.

2 a). Bolagets prospektering, som pågår i samarbete med Sveriges geologiska undersökning och enskilda företag, bör bedrivas i nuvarande omfattning.

2 b). Driftkostnaderna för Kvarntorpsanläggningen beräknas nedgå med 1 milj. kronor (jfr punkten 7). För fabriken på Lövholmsvägen beräknas oförändrat belopp.

2 c). Bolaget planerar som tidigare antytts att köpa uranmalm och uranoxid från utlandet. Om prospekteringen i Sverige ger resultat, bör även inhemska inköp ske.

2 d). Beloppet omfattar kostnaderna för allmän kemisk forskning och analys, forskning och experiment beträffande uranproduktion, kärnkemisk forskning samt projektering av produktionsanläggningar. Under nästa budgetår förutses en ökning av den kärnkemiska forskningen. Ökningen sammanhänger främst med planeringen för det kärnkemiska laboratorium, som skall uppföras i Studsvik, med ytterligare insatser för radiometrisk analys och bestrålningstjänst samt med teknisk försöksverksamhet på plutoniumområdet. Bolaget föreslår, som förut anförts, att det för innevarande budgetår anvisade beloppet för påbörjande av en plutoniumanläggning skall få tas i anspråk för här angivna ändamål, varigenom medelsbehovet kan begränsas.

3 a). För arbeten med R 3/Adam och R 4/Eva är en personalförstärkning på denna huvudavdelning ofrånkomlig. Genom att bolaget får ersättning för vissa konstruktions- och konsultuppdrag kan personalen delvis avlönas utan anlitande av medel från detta anslag.

3 b). I värmelaboratoriet bör försöken med de bränsleelement och kylmedel, som kan bli aktuella för R 4/Eva och senare reaktorer, fortsättas och utökas. Detta sker i samarbete med svenska och utländska institutioner och företag.

4 a). Posten avser kostnaderna för styrelse, verkställande direktör med stabsorgan, ekonomiavdelning, personalkontor ävensom kostnaderna för samtliga lokaler samt för transporter, bibliotek, inköpskontor, verkstäder m. m. Härför erfordras som en följd dels av bolagets utvidgade verksamhet, dels av den tills vidare spridda och därigenom kostsamma lokaliseringen i Stockholm ytterligare medel. Vidare har här beräknats medel för en intensifierad teknisk information till intresserade institutioner och industrier.

4 b). Posten avser kostnaderna för platschef, personal- och kameralkontor samt för lokaler, vakthållning, transporter, bibliotek och verkstäder m. m. Ökningen sammanhänger med pågående utbyggnad av Studsvik.

5 a) Posten avser slutlikvid för den av bolaget inköpta matematikmaskinen. Enligt överenskommelse med tekniska högskolan i Stockholm skall matematikmaskinen placeras där, varvid den kommer att kunna utnyttjas även av andra institutioner.

5 b). Beloppet avser apparatur för framställning av olika bränsleelementprototyper samt tillverkning av R 0:s och R 3/Adams första bränslecharger.

5 c). Kostnaderna för R 3/Adam uppskattas numera, frånräknat kostnaderna för bränsleelement, till ca 100 milj. kronor. Härav har under detta anslag hittills anvisats 33 milj. kronor. Med utgångspunkt från de sålunda gjorda kostnadsberäkningarna erfordras för bolagets del ytterligare 22 milj. kronor, varav för nästa budgetår 11 milj. kronor.

5 d). Bolaget framhöll föregående år angelägenheten av att bolagets till Stockholm bundna verksamhet, som är splittrad på ett dussintal håll inom Storstockholm, koncentrerades till *en* plats. Det för innevarande budgetår under denna post anvisade beloppet av 4,3 milj. kronor avses i huvudsak för markförvärv. Kostnaderna för att uppföra byggnader för all bolagets verksamhet i Stockholm kan ännu icke närmare anges. En del byggnadsarbeten kan emellertid komma till stånd under budgetåret 1959/60 och medel härför bör nu anvisas.

6 a). Under budgetåret skall den tredje byggnadsetappen i Studsvik påbörjas, omfattande främst delar av de metallurgiska och kärnkemiska laboratorierna samt laboratorier i anslutning till R 0 och R 2. De totala kostnaderna för nu planerad uppbyggnad av Studsvik kan uppskattas till ca 60 milj. kronor, varav hälften torde ha tagits i anspråk vid utgången av budgetåret 1958/59.

6 b). Reaktorn måste kompletteras med ytterligare provslingor och vissa bestrålningsanordningar, varjämte särskilda blyflaskor med betryggande strålskydd för intern transport av radioaktiva bränsleelement bör anskaffas. Härför beräknas sammanlagt 3,4 milj. kronor. Tungt vatten för reaktorns mantel bör inköpas under nästa budgetår; kostnaden beräknas till 0,8 milj. kronor.

Reaktorförläggningskommittén har i samband med bolagets koncessionsansökan för R 2 understrukt angelägenheten av att sådana åtgärder vidtages, att kritikalitetsförhållanden hos bränsleanordningarna för R 2 kan prövas. Härför bör uppföras en nolleffektreaktor, kallad R 2-noll. Denna kan användas också för vissa strålskyddsundersökningar. Totalkostnaden beräknas till 0,8 milj. kronor.

6 c). Av beloppet avses 3 milj. kronor för anskaffning av tungt vatten till R 0. Bolagets anläggning för exponentialförsök (ZEBRA) nedflyttas till Studsvik och ombygges i samband därmed något. Kostnaden härför beräknas till 0,3 milj. kronor. Det har visat sig alltmer angeläget att få vidgade erfarenheter på det snabba området. Härför erfordras, som bolaget föregående år framhöll, en snabb nolleffektuppställning. Kostnaden exklusive klyvbart material uppskattas till 3 milj. kronor; härav äskas nu hälften för projektering och vissa anskaffningar.

6 d). Det belopp av 1,5 milj. kronor, som för innevarande budgetår beräknats för det aktiva metallurgiska laboratoriet i Studsvik, avsåg utrustning av två celler för högaktivt material. För utrustning av återstående delar av laboratoriet erfordras nu 1,8 milj. kronor. Utrustningen är nödvändig för undersökning av material som för industriens och bolagets räkning bestrålas i R 2.

I Studsvik uppföres en anläggning för behandling av radioaktivt avfall. För utrustning till denna, bland annat förrådstankar och indunstare, erfordras nu 1,1 milj. kronor.

Kostnaden för utrustning för de kärnkemiska laboratorierna, som skall byggas i Studsvik (jfr punkten 6 a), kan preliminärt uppskattas till 8—10

milj. kronor. Hittills har inga medel anvisats. För budgetåret 1959/60 begäres 1 milj. kronor.

6 e). En anläggning för bestrålningstjänst och begränsad tillverkning av isotoper bör komma till stånd vid Studsvik. Denna beräknas bli av väsentlig betydelse för vetenskaplig forskning och industriellt utvecklingsarbete inom landet. I detta sammanhang kan nämnas, att forskningsrådets samarbetsdelegation framhållit vikten av att en isotoptjänst organiseras och förutsatt att detta sker genom bolaget. Preliminär överenskommelse har också träffats om samarbete med de övriga nordiska länderna rörande isotoptillverkning. De totala kostnaderna för anläggningen beräknas till 1,5 milj. kronor, vilket belopp bör anvisas för 1959/60.

6 f). Byggnadsarbetena för själva anläggningen för plutoniumutvinning bör som nämnts tills vidare uppskjutas. Däremot måste en förvarings- och inspektionsstation för aktiva bränsleelement uppföras under budgetåret 1959/60.

7). Anläggningen i Kvarntorp bör omändras för bearbetning av rikare uranmalmer än skiffer. Med nuvarande världsmarknadspriser på uran beräknas driften vid den sålunda ändrade anläggningen bli lönsam. Totala kostnaderna för omändringen uppgår till 2 milj. kronor, men om samtidigt uranproduktionen ur skiffer minskas, kan merkostnaden för omändringen reduceras till 1 milj. kronor.

8 a). Totalkostnaderna för uranverket har beräknats till 115 milj. kronor. Kostnaden under nästa budgetår uppgår, med beaktande av den förskjutning med ett år av färdigställandet som det för innevarande budgetår reducerade anslaget innebär, till 41 milj. kronor. I beloppet ingår bland annat kostnader för tillredning av gruvor, inköp av maskineriet för gruva och sovringsverk samt byggande av serviceanläggningar. Resterande erforderliga medel — 64 milj. kronor — bör anvisas för budgetåren 1960/61—1962/63 med respektive 41, 20 och 3 milj. kronor.

8 b). I närmast föregående petita anfördes, att en anläggning för raffinering av uran borde uppföras i anslutning till det nya uranverket. Kostnaderna härför beräknas till ca 10 milj. kronor. Anläggningen bör påbörjas under nästa budgetår.

9). För drift av den försöksanläggning, till vilken 1958 års riksdag anvisade medel, samt för projektering och eventuellt markinköp för en anläggning för produktion av tungt vatten erfordras under nästa budgetår 1,5 milj. kronor.

Yttrande av delegationen för atomenergifrågor

Delegationen erinrar om att genom ställningstaganden vid riksdagarna åren 1956—1958 statsmakterna beslutat genomföra ett självständigt och efter vårt lands förhållanden omfattande atomenergiprogram. Bestämmande härför har varit den omständigheten att atomenergien utgör den enda energikälla, som på längre sikt kan väsentligt begränsa vårt beroende av importerat bränsle. Vattenkraften är vid sidan av atomenergien den enda inhemska

energikällan av större betydelse. Med den väntade ökningen i elkraftförbrukningen skulle den utbyggnadsvärda vattenkraften vara helt tagen i anspråk under 1970-talets första hälft. Eftersom en viss spridning i tiden kommer att bli ekonomiskt fördelaktig vid utbyggnaden av de sista vattenkrafttillgångarna, kommer atomkraftverk att behöva sättas in i större skala redan under senare hälften av 1960-talet.

Ett atomenergiprogram, som möjliggör insatser av betydelse för vår energiförsörjning och vår handelsbalans, kommer att kräva betydande resurser främst i fråga om kvalificerad personal och investeringar. Den beslutade koncentrationen och samordningen av tillgängliga resurser är därför särskilt betydelsefull på detta område.

Mot bakgrunden av de sammanställningar över kostnaderna för olika projekt, som bolaget framlagt i sina petita, behandlar delegationen därefter de olika verksamhetsgrenarna.

Värmereaktorprogrammet. Vid 1957 års riksdag anvisades medel till Aktiebolaget Atomenergi till anläggning av kraftvärmereaktorn R 3 i Ågesta. Bolaget har beräknat sina utgifter för R 3, jämte tungt vatten därtill, till och med budgetåret 1958/59 till sammanlagt 33 milj. kronor. Anläggningen skulle uppföras i samarbete med Stockholms elektricitetsverk. Till vattenfallsstyrelsen har för atomenergianläggningar, främst påbörjande av värmereaktoranläggningen Adam i Västerås, för budgetåren 1957/58 och 1958/59 anvisats sammanlagt 17 milj. kronor. Sedan det visat sig att R 3 och Adam skulle komma att bli avsevärt dyrare än som tidigare beräknats, träffades i augusti 1958 avtal mellan atomenergi bolaget, vattenfallsstyrelsen, elektricitetsverket och Asea om samgående kring ett projekt, R 3/Adam i Ågesta. Enligt avtalet skall atomenergi bolaget och vattenfallsstyrelsen bära vardera hälften av kostnaderna för projektet. Till R 3/Adam har till och med innevarande budgetår, om även vattenfallsstyrelsens anslag om 17 milj. kronor medräknas, disponerats sammanlagt 50 milj. kronor, vilket utgör hälften av den nu beräknade totalkostnaden, exklusive kostnaderna för uranladdning. För budgetåret 1959/60 beräknas kostnaderna för projektet till 26 milj. kronor. Härav äskar bolaget 11 milj. kronor till inköp av utrustning och vattenfallsstyrelsen i sina petita för nästa budgetår 15 milj. kronor till anläggningar och utrustning. Återstående behövliga medel blir erforderliga under budgetåret 1960/61, då anläggningen torde tagas i drift.

Delegationen understryker, att det är angeläget att R 3/Adam färdigställs skyndsammast, eftersom erfarenheter från uppförandet och driften av denna reaktor skall ligga till grund för arbetet med den första elkraftsreaktorn R 4/Eva. Enligt delegationens mening erfordras emellertid för atomenergi bolagets del för nästa budgetår icke det äskade beloppet om 11 milj. kronor utan endast ett beställningsbemyndigande till samma belopp, enär utrustningen icke torde behöva levereras förrän vid mitten av år 1960. För vattenfallsstyrelsens del bör enligt delegationen 15 milj. kronor anvisas till atomenergianläggningar för nästa budgetår, därvid förutsättes att genom spridning av betalningarna för beställd utrustning även vissa nödvändiga utgifter för R 4/Eva inrymmes i beloppet.

Elreaktorprogrammet. Vid 1958 års riksdag bemyndigades vattenfallsstyrelsen påbörja atomkraftverket Eva. Styrelsen anför i sina förenämnda petita, att det nu synes möjligt att färdigställa anläggningen till mitten av 1960-talet. Därvid har man å ena sidan beaktat önskvärdheten att så snabbt som möjligt få Eva-stationen i drift, samtidigt som man å andra sidan tagit hänsyn till behovet att få erfarenheter från kraftvärmestationen R 3/Adam i fråga om konstruktion, uppförande och någon tids drift.

Delegationen understryker, i likhet med föregående år, betydelsen av att ett första svenskt atomkraftverk kommer till stånd redan vid mitten av 1960-talet och anför vidare, att under decenniets senare hälft den stigande elkraftförbrukningen kommer att kräva installerande av atomkraftverk i full kommersiell skala. Ett väsentligt argument för det svenska programmet i denna del är även vår industris intresse av att så tidigt som möjligt komma i verksamhet på ett område, som för framtiden kan innebära stora arbetsuppgifter både inom landet och på exportmarknaden. Givetvis kommer, anför delegationen, det självständiga inhemska programmet att draga nytta av utländska erfarenheter, men en nödvändig förutsättning för att dessa skall kunna utnyttjas är en aktiv egen insats.

Vattenfallsstyrelsen räknar för nästa budgetår med ett medelsbehov av 10 milj. kronor för Eva-stationen, avseende bl. a. markförvärv.

Delegationen anser sig, då koncessionsansökan ännu icke ingivits eller val av reaktortyp skett, kunna räkna med ett mindre medelsbehov för nämnda budgetår och förordar, med hänvisning till vad som tidigare anförts vid behandlingen av värmereaktorprogrammet, att kostnader för R 4/Eva under budgetåret 1959/60 får inrymmas inom det tillstyrkta beloppet om 15 milj. kronor till vattenfallsstyrelsens atomenergianläggningar.

Råvaruprogrammet. Delegationen har tagit del både av de utredningar om det svenska atomenergiprogrammets försörjning med uran som atomenergibolaget företagit under beaktande av omläggningen av värmereaktorprogrammet och av vad som vid Genèvekonferensen framlades om den internationella uransituationen.

Vad angår situationen på den internationella uranmarknaden kan enligt delegationen utsikterna till en uranförsörjning genom import under 1960-talet nu bedömas som mera gynnsamma än för ett år sedan. Priserna på importerat uran kommer med största sannolikhet att ligga under de totala kostnaderna för en inhemsk uranproduktion ur skiffer. Beslutet om en svensk uranproduktion har dock inte framkommit ur förhoppningar om en utåt helt konkurrenskraftig råvaruhantering utan har väsentligen dikterats av en önskan att av beredskapsmässiga och handelspolitiska skäl trygga inhemsk uranförsörjning och göra vår energiförsörjning till betydande del oberoende av den snabbt föränderliga situationen på världsmarknaden. Delegationen har mot denna bakgrund inte kunnat finna de förutsättningar rubbade, som låg till grund för 1958 års beslut om uppförande av ett svenskt uranverk.

Genom sammanslagningen av R 3 och Adam samt genom att R 4/Eva nu beräknas bli färdigställd år 1965 i stället för år 1964 anser dock delegatio-

nen, att Ranstadsanläggningens färdigställande utan större olägenhet kan förskjutas ungefär ett år framåt i tiden, d. v. s. till år 1964. Delegationen anser, att med en sådan långsammare utbyggnad endast 25 milj. kronor erfordras för budgetåret 1959/60 och beräknar medelsbehovet under budgetåren 1960/61—1963/64 till respektive 30 milj., 30 milj., 12 milj. och 8 milj. kronor.

För det raffinaderi, som skall anläggas i anslutning till uranverket, bedömer delegationen ett belopp av en milj. kronor vara tillräckligt för budgetåret 1959/60. Delegationen har härvid beaktat, att raffinaderiet kan komma att behövas tidigare än Ranstadsverket för raffinering av importerat uran.

Aktiebolaget Atomenergi beräknar 2 milj. kronor för en ombyggnad av Kvarntorpsanläggningen för att möjliggöra bearbetning av andra uranmalmer än skiffer. Såsom förutsatts har bolaget även intresserat sig för import av uran och uranmalm från utlandet. Bolaget beräknar för budgetåret 1959/60 ett belopp av 7,6 milj. kronor till uranimport. Såvida tillräckliga mängder uranmalm erhålles på detta sätt, bör enligt bolaget en ombyggnad i Kvarntorp komma till stånd. Genom ett samtidigt kostnadsbortfall med en milj. kronor reduceras nettoutgiften för denna ombyggnad med hälften. — Delegationen tillstyrker bolagets förslag att bygga om Kvarntorpsanläggningen och förklarar sig dela bolagets uppfattning, att den i och för sig dyrbara uranproduktionen vid den nuvarande försöksanläggningen i Kvarntorp icke fortsättes längre än som är nödvändigt för förvärvande av önskvärd erfarenhet eller som eljest är motiverat.

Delegationen tillstyrker bolagets förslag till ändrad disposition av medel anvisade för påbörjande av en mindre, industriell anläggning för plutoniumutvinning liksom bolagets begäran om 1,5 milj. kronor till en förvarings- och inspektionsstation för aktiva bränsleelement.

Bolagets begäran om anvisande av 1,5 milj. kronor för drift av försöksanläggningen för tungt vatten och för projektering och eventuellt markköp för en produktionsanläggning för tungt vatten tillstyrkes av delegationen.

I fråga om bolagets äskanden å tillhopa 3,8 milj. kronor för anskaffning av tungt vatten till R 2 och R 0 förordar delegationen, att endast beställningsbemyndigande meddelas avseende detta belopp samt att bolaget även överväger de nyligen yppade möjligheterna att från Amerikas förenta stater hyra tungt vatten.

Forskningsprogrammet. Delegationen finner bolagets forsknings- och utvecklingsprogram väl dimensionerat och koncentrerat på att lösa de för det svenska atomenergiprogrammet angelägnaste uppgifterna. Genom anskaffning av en snabb nolleffektuppställning, vilken bolaget på grund av medelsbrist tidigare måst uppskjuta, skulle ges möjlighet till erfarenheter även beträffande snabba neutroner, något som bolaget hittills saknat.

Delegationen tillstyrker bolagets begäran om 1,5 milj. kronor till en anläggning för bestrålningstjänst och isotoptillverkning i Studsvik.

Sammanlagt har bolaget äskat 176,9 milj. kronor för nästa budgetår. Delegationen förordar — som av det anförda framgår — att bolagets äskande

till uranverket nedräknas med 16,0 milj. kronor och till raffinaderiet med 2,1 milj. kronor samt att i stället för anvisande av $(11 + 3,8 =)$ ca 15 milj. kronor till viss utrustning, inklusive tungt vatten, lämnas ett beställningsbemyndigande om 15 milj. kronor. Därutöver anser sig delegationen endast kunna förorda, att en ytterligare nedskärning med 1,8 milj. kronor företages. Sammanlagt tillstyrkes sålunda ett anslag om 142 milj. kronor till atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi. Inom ramen för beviljat anslag bör det vara bolaget obetaget att företaga omdispositioner med hänsyn till exempelvis den tekniska utvecklingen eller samordningen med andra organ inom eller utom landet.

Departementschefen

Riktlinjer för det svenska atomenergiprogrammet har underställts riksdagens prövning år 1956, varefter riksdagen åren 1957 och 1958 anvisat sammanlagt respektive 72,5 och 131,0 milj. kronor till atomenergiändamål. Dessutom beslöt 1957 års riksdag införa energiskatt avsedd bland annat till täckande av kostnaderna för atomenergiprogrammet.

I sina petitaframställningar för nästa budgetår äskar AB Atomenergi 176,9 milj. kronor och vattenfallsstyrelsen 25,0 milj. kronor till atomenergiverksamhet. Äskandena innebär höjningar från innevarande budgetårs anslag med 64,9 milj. kronor för AB Atomenergi och med 10,0 milj. kronor för vattenfallsstyrelsen. Av dessa ökningar belöper för AB Atomenergis del över hälften eller 34,1 milj. kronor på utbyggnaden av uranverket i Ranstad med tillhörande raffinaderi samt 12,5 milj. kronor på inköp av uran och uranmalm jämte tillverkning av bränsleelement. Av återstående ökningar faller 5,4 milj. kronor på driften av R 0, R 1, R 2 och matematikmaskinen, 5,1 milj. kronor avser anskaffning av utrustning inklusive tungt vatten till R 0 och R 3. De enda anslag till nya projekt i atomenergiprogrammet, som framföres av AB Atomenergi, utgöres av 1,5 milj. kronor till en anläggning i Studsvik för framställning av radioaktiva isotoper samt 1,5 milj. kronor till en snabb nolleffektuppställning, vilken totalt kostar 3,0 milj. kronor exklusive uran.

Vattenfallsstyrelsen äskar 15 milj. kronor till R 3/Adam och 10 milj. kronor till R 4/Eva. För innevarande budgetår utgör styrelsens anslag 15 milj. kronor för båda dessa projekt tillsammans.

Delegationen för atomenergifrågor har tillstyrkt huvudlinjerna i de av AB Atomenergi och vattenfallsstyrelsen framlagda planerna och förslagen. Enär färdigställandet av det beslutade första atomkraftverket, R 4/Eva, nu beräknas till 1965 istället för 1964, har delegationen räknat med en motsvarande förskjutning i utbyggnaden av uranverket. Tillsammans med vissa andra kostnadsbeskränkningar samt en senareläggning av vissa betalningar för utrustning har detta givit delegationen möjlighet att nedbrinka anslagsbehoven under nästa budgetår till 142,0 milj. kronor för AB Atomenergi och till 15,0 milj. kronor för vattenfallsstyrelsen. Därvid har delegationen förutsatt att AB Atomenergi lämnas ett beställningsbemyndigande avseende viss reaktorutrustning med 15 milj. kronor.

Vidare har delegationen föreslagit, att det särskilda anslaget till internationellt atomenergisamarbete höjes till 4,6 milj. kronor för budgetåret 1959/60, vilket innebär en ökning med 0,8 milj. kronor jämfört med innevarande års anslag till detta ändamål.

Sammanlagt har delegationen sålunda förordat anslag till atomenergiprogrammet för 1959/60 med $(142,0 + 15,0 + 4,6 =) 161,6$ milj. kronor, vilket innebär en ökning med 30,6 milj. kronor från innevarande budgetår.

För egen del vill jag anföra följande. Det är efter svenska förhållanden betydande ekonomiska insatser, som statsmakterna de senaste åren gjort för atomenergiens fredliga utnyttjande i vårt land. Skälen härför har varit att atomenergien klart framstått såsom den viktigaste inhemska energikälla, som kan tillgodose den fortgående ökningen i vår energiförbrukning. Målet för det svenska atomenergiprogrammet är därför att möjliggöra ett insättande av atomkraftverk i större skala från och med 1960-talets senare hälft, då vi börjar nalkas ianspråktagandet av de sista återstående utbyggnadsvärda vattenfallen. Förra årets riksdag beslöt anvisa medel till påbörjande av kraftverksprojektet R 4/Eva. Vid min anmälan av detta projekt i atomenergiprogrammet förutsatte jag, att arbetet bedrevs med sikte på verkets tagande i drift under år 1964. Som förut anförts avses verkets färdigställande nu komma att äga rum år 1965. R 4/Eva-projektet är enligt min mening icke endast betydelsefullt för energiförsörjningen genom att utgöra prototyp för de atomkraftverk, som kommer att erfordras under senare delen av 1960-talet. Projektet har även stor betydelse för de svenska reaktorkonstruktörerna och reaktortillverkande industrierna, som för att kunna hävda sig gentemot utländsk konkurrens måste ges tillverkningstekniska erfarenheter och möjligheter att bygga upp sin produktion.

De båda värmereaktorprojekten, R 3 i Ägesta och Adam i Västerås, som beslutades av 1957 års riksdag, har numera sammanslagits till ett projekt, R 3/Adam i Ägesta, för vilket kostnaderna, i den mån de ej belöper på Stockholms elektricitetsverk, i princip delas lika mellan AB Atomenergi och vattenfallsstyrelsen. Denna omläggning av atomenergiprogrammet har godkänts av riksdagen (prop B 49/1958, SU B 94, Rskr B 123). Vid min anmälan av detta ärende anförde jag såsom skäl för sammanslagningen, att noggrannare underlag för kostnadsberäkningarna lett till att man måste räkna med mer än fördubblade anläggningskostnader för vardera projektet. Dessa första projekt hade emellertid ett tvåfaldigt syfte, nämligen dels att ge erfarenheter för konstruktionen av reaktorer till atomkraftverk, dels att producera värme för avsalu. Jag finner det angeläget, att man nu undersöker möjligheterna att genom enklare reaktorer producera värme i stor skala till konkurrenskraftigt pris. Enligt vad jag inhämtat är denna fråga under bearbetning inom AB Atomenergi.

Beträffande anslagsberäkningen till R 3/Adam och R 4/Eva biträder jag vad delegationen för atomenergifrågor förordat. Sålunda torde för budgetåret 1959/60 de 11,0 milj. kronor, som AB Atomenergi äskar för utrustning till R 3/Adam, böra ersättas med ett bemyndigande för bolaget att utlägga

beställningar för samma belopp. Till vattenfallsstyrelsen torde vidare ett oförändrat anslag med 15,0 milj. kronor böra upptagas för styrelsens andel av kostnaderna för R 3/Adam samt för fortsatt arbete med R 4/Eva. Chefen för kommunikationsdepartementet kommer senare denna dag att anmäla denna anslagsfråga.

I fråga om det svenska atomenergiprogrammets försörjning med uranbränsle beslöt 1958 års riksdag anläggandet av ett inhemskt uranverk med en årskapacitet av 120 ton uran. Verket avses anläggas i Ranstad vid Billingen. Som begynnelseanslag för 1958/59 har upptagits 10 milj. kronor.

AB Atomenergi och delegationen för atomenergifrågor anför i detta sammanhang, att utsikterna till en uranförsörjning genom import i varje fall för början av 1960-talet kan bedömas som gynnsamma. AB Atomenergi anser dock en pålitlig inhemsk försörjning med uran av väsentlig betydelse, icke minst av beredskaps- och handelspolitiska skäl, varför bolaget i sina medelsberäkningar för nästa budgetår upptagit 41,0 milj. kronor för fortsatta arbeten på Ranstadsverket. Delegationen för atomenergifrågor, som tagit del av AB Atomenergis förnyade utredningar angående de svenska uranbehoven, har icke funnit de förutsättningar rubbade, som låg till grund för 1958 års beslut om ett svenskt uranverk. Delegationen erinrar om att detta beslut icke framkommit ur förhoppningar om en utåt helt konkurrenskraftig uranproduktion utan väsentligen dikterats av en önskan att av beredskapsmässiga och handelspolitiska skäl trygga inhemsk uranförsörjning och göra vår energiförsörjning till en betydande del oberoende av den snabbt föränderliga situationen på världsmarknaden. Delegationen anser dock, att sammanslagningen av R 3 och Adam samt förskjutningen från 1964 till 1965 av R 4/Eva medför, att även Ranstadsverkets färdigställande kan förskjutas ungefär ett år framåt i tiden, varigenom medelsbehovet för 1959/60 skulle kunna nedbringas med 16,0 milj. kronor till 25,0 milj. kronor.

För egen del kan jag i allt väsentligt ansluta mig till den bedömning, som gjorts av AB Atomenergi och delegationen för atomenergifrågor. Otvivelaktigt framstår det som en fördel att vårt land självt kan täcka åtminstone en viss del av behovet av uranbränsle och därmed bli mindre beroende av internationella förhållanden. Å andra sidan kommer den inhemska uranförsörjningen icke att få en kvantitativt väsentlig betydelse för vår energiförsörjning förrän atomkraftverk i mera omfattande grad kommer att sättas in i vår energiproduktion, vilket beräknas ske under 1960-talets senare hälft. Tills vidare kan det sålunda övervägas att förvärva uranbränslet genom inköp från utlandet och att sålunda uppskjuta verkställandet av förra årets riksdagsbeslut om igångsättandet av inhemsk uranproduktion. Villkoren för inköp av även jämförelsevis blygsamma kvantiteter uran från utlandet är emellertid ännu tämligen oklara. Ställningstagande till ett fullföljande av utbyggnaden av Ranstadsverket torde få göras beroende av att först importmöjligheterna ingående undersökes. Det torde därför få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av delegationen för atomenergifrågor taga ställning till

fullföljandet av Ranstadsprojektet i enlighet med riksdagens beslut förra året, sedan möjligheterna till import av uran på godtagbara villkor ytterligare undersökts. Det är sannolikt, att, om importalternativet visar sig gynnsammast, lagringsköp av uran kan komma att aktualiseras. Vid min anslagsavvägning har jag funnit, att ett oförändrat belopp om 10,0 milj. kronor torde böra ställas till förfogande under budgetåret 1959/60 för uranverkets fullföljande eller lagring av uran. Jag biträder vidare delegationens förslag, att såsom begynnelseanslag till uranraffinaderi beräknas 1,0 milj. kronor för 1959/60. Vad delegationen i övrigt anfört beträffande inköp av uran och uranmalm samt visst uppskov med plutoniumfabriken i avvaktan på erfarenheter från Eurochemic-projektet föranleder ingen erinran från min sida.

Det forsknings- och utvecklingsprogram, som AB Atomenergi redogör för i sin petitaframställning innebär i huvudsak fortsättning av redan påbörjade projekt. Liksom delegationen för atomenergifrågor tillstyrker jag uppförandet av en anläggning för bestrålningstjänst och isotoptillverkning i Studsvik samt anskaffning av en s. k. snabb nolleffektuppställning. För dessa båda nya projekt erfordras, som jag ovan nämnt, sammanlagt 3,0 milj. kronor under budgetåret 1959/60. Vad delegationen i övrigt anfört beträffande anslagsbehoven under nästa budgetår till AB Atomenergis forskningsprogram anser jag mig kunna biträda. För anskaffning av tungt vatten till R 0 och R 2 torde således istället för anslag med sammanlagt 3,8 milj. kronor för 1959/60 böra meddelas beställningsbemyndigande.

Jag finner det i likhet med delegationen för atomenergifrågor ändamålsenligt att AB Atomenergi inom ramen för det beviljade anslaget är oförhindrat att företaga de omdispositioner, som — exempelvis på grund av den tekniska utvecklingen eller samarbetet med andra organ — kan visa sig önskvärda för att fullfölja de beslutade huvudlinjerna i det svenska atomenergiprogrammet. Vidare vill jag i detta sammanhang understryka värdet av att AB Atomenergi även i fortsättningen har möjligheter att anställa högkvalificerad personal för forsknings-, utvecklings- och konstruktionsarbete.

Beträffande sättet för medelsanvisningen till AB Atomenergi vill jag erinra om att denna hittills, fränsett medel till aktieteckning, ägt rum enbart från driftbudgeten. I den mån anslagsmedlen disponerats för investeringar, som resulterat i tillgångar i räkenskaperna, har bolaget avgivit skuldförbindelse till staten å motsvarande belopp. I motioner vid föregående års riksdag hemställdes om en fördelning på drift- och kapitalbudgeterna av anslaget till AB Atomenergi. Riksdagen avtog motionerna på förslag av statsutskottet (SU 10, Rskr 10), som emellertid fann vad i motionerna anförts vara värt beaktande och förutsatte, att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på frågan.

Vid mitt förnyade övervägande av frågan om sättet för medelsanvisningen till AB Atomenergi har jag kommit till uppfattningen, att budgetmäs-

siga och redovisningstekniska skäl motiverar att ett särskilt investeringsanslag på 30 milj. kronor till AB Atomenergi anvisas på kapitalbudgeten. Jag ämnar därför senare denna dag föreslå, att under fonden för låneunderstöd för budgetåret 1959/60 upptages ett investeringsanslag med nämnda belopp för lån till AB Atomenergi.

Å lånet torde ränta böra utgå med den för varje budgetår gällande normalräntan för lån från statens utlåningsfonder. Till täckande av de beräknade ränteutgifterna under budgetåret 1959/60 bör anslaget på driftbudgeten till AB Atomenergi ökas med 1,1 milj. kronor.

Av vad jag sålunda anfört framgår, att jag förordar, att AB Atomenergi för nästa budgetår beviljas anslag till atomenergiverksamhet med sammanlagt 128,1 milj. kronor, varav 30,0 milj. kronor å kapitalbudgeten och 98,1 milj. kronor å här förevarande anslag. Därjämte torde bolaget böra bemyndigas att under samma budgetår utlägga beställningar avseende utrustning till R 0, R 2 och R 3/Adam med sammanlagt högst 15,0 milj. kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 98 100 000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t medgiva Aktiebolaget Atomenergi att därutöver utlägga beställningar av viss reaktorutrustning med sammanlagt högst 15 000 000 kronor.

[50] 35. Internationellt atomenergisamarbete

	Anslag
1958/59 (statsliggaren s. 946)	3 850 000
1959/60 (förslag)	3 000 000

Det omfattande internationella samarbetet på atomenergiområdet är koncentrerat till den på initiativ av Förenta Nationerna bildade organisationen International Atomic Energy Agency (IAEA) i Wien samt till Organisationens för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC) särskilda atomenergiorgan, European Nuclear Energy Agency (ENEA) i Paris. Närmare redogörelser för IAEA och ENEA, däri Sverige ingår som medlem, återfinnes i propositionerna nr 75/1957 resp. nr 58/1958. Därjämte bedrives efter initiativ av Nordiska rådet samarbete genom dels det nordiska forskningsinstitutet för teoretisk atomfysik i Köpenhamn, dels det särskilda kontaktorganet för atomenergiens industriella utnyttjande. Kostnaderna för IAEA, ENEA:s olika projekt och det nordiska kontaktorganet bestrides från förevarande anslag, medan kostnaderna för forskningsinstitutet bestrides från anslag under åttonde huvudtiteln och kostnaderna för ENEA:s sekretariat från OEEC-anslaget under tredje huvudtiteln. Därutöver är för innevarande budgetår å

kapitalbudgeten under tredje huvudtiteln anvisat ett investeringsanslag till Vissa internationella organisationers rörelsefonder om 150 000 kronor, huvudsakligen avsett för Sveriges bidrag till IAEA:s rörelsefond.

IAEA trädde i verksamhet med ingången av år 1958. Organisationen utövar viss aktivitet ifråga om tekniskt bistånd, utbyte av forskare och studerande, utarbetande av normer för strålningsövervakning vid atomenergiarbete och regler för transport av högaktivt material. Även problemen rörande disposition av aktivt avfall bearbetas inom organisationen, där Sverige under det första året innehaft en av de tjugutre styrelseplatserna.

Samarbetet inom ENEA, som också trädde i verksamhet med ingången av år 1958, koncentreras för närvarande till det särskilda bolaget för kemisk separation av utbränt atombränsle, Eurochemic, och till de gemensamma reaktorprojekten. För en närmare redogörelse för Eurochemic hänvisas till propositionen nr 59/1958.

Grunden för det första reaktorprojektet inom ENEA utgöres av det avtal om gemensam drift av Halden-reaktorn i Norge under tre år från den 1 juli 1958, vilket ingicks i juni 1958 mellan företrädare för atomenergiverksamheten i Sverige, Norge, Danmark, Schweiz, Storbritannien och Österrike samt Euratom. Från svensk sida deltagar Aktiebolaget Atomenergi. Ett omfattande försöksprogram har lagts upp för att utnyttja denna världens första reaktor av kokartyp med tungt vatten som moderator och kylmedel.

Inom ENEA förberedes vidare ett projekt omfattande en gemensam försöksreaktor i Storbritannien. Överläggningarna därom väntas leda till resultat under innevarande vinter. Reaktorn i detta projekt skall vara en gaskyld högttemperaturreaktor modererad med grafit.

Slutligen diskuteras inom ENEA även andra gemensamma reaktorprojekt. Vissa av dessa kan komma att få stor betydelse såsom komplement till det svenska reaktorprogrammet.

Inom Norden har det fortlöpande utbytet av erfarenheter fortsatt genom det särskilda kontaktorganet, vilket bl. a. medverkat till att en arbetsfördelning mellan de nordiska länderna kommit till stånd i fråga om isotopproduktionen.

Y r k a n d e

Delegationen för atomenergifrågor (skr. 17/10 1958) hemställer, att anslaget höjes med 750 000 kronor.

M o t i v

IAEA:s administrativa budget för år 1959 har fastställts till sammanlagt 5 225 000 dollar. Sveriges medlemsavgift väntas uppgå till 1,37 procent därav, eller till i runt tal 370 000 svenska kronor. Därjämte beräknas för visst aktivt svenskt deltagande i organets arbete 120 000 kronor. De sammanlagda kostnaderna för vårt lands deltagande i IAEA kommer härigenom att öka med 190 000 kronor till 490 000 kronor.

Av reaktorprojekten inom ENEA väntas Haldenreaktorn draga en kostnad under tre år av sammanlagt 3 660 000 dollar, varav å Sverige belöper 350 000 dollar, motsvarande 1,8 milj. svenska kronor. För nästa budgetår bör alltså till ändamålet anvisas 0,6 milj. kronor. Den gaskylda högtemperaturreaktorn beräknas under en femårsperiod draga en sammanlagd kostnad av 38 080 000 dollar. Vid en fördelning av kostnaderna efter nationalinkomsten skulle på Sverige falla omkring 1,8 milj. kronor för år.

För Eurochemic uppskattas anslagsbehovet till oförändrat 1,7 milj. kronor.

I likhet med föregående år beräknas de årliga kostnaderna för svenskt deltagande i det nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor icke komma att överstiga 10 000 kronor.

I enlighet med vad nu redovisats har medelsbehovet för nästa budgetår uppskattats till $(490\,000 + 600\,000 + 1\,800\,000 + 1\,700\,000 + 10\,000 =)$ 4 600 000 kronor.

Departementschefen

Genom det internationella atomenergisamarbetet, framför allt inom OEEC-organet ENEA, har vårt land fått möjlighet att delta och förvärva erfarenheter vid olika gemensamma atomenergiprojekt. Därigenom kan direkta besparingar ske inom det svenska programmet, och i fråga om åtskilliga av de internationella projekten är storleken dessutom sådan, att de icke skulle kunnat få plats inom det inhemska programmet. Exempel på dylika ENEA-projekt är dels Eurochemic, dels den brittiska högtemperaturreaktor, varom förhandlingar pågår och vari ett svenskt deltagande synes mig önskvärt.

I detta sammanhang torde få anmälas rörande överenskommelsen i juni 1958 om Haldenreaktorn — som biträtts av Aktiebolaget Atomenergi under förbehåll att erforderliga medel ställdes till bolagets förfogande för ändamålet — att Kungl. Maj:t genom beslut den 10 juli 1958 härför anvisat högst 605 000 kronor från anslaget.

Vidare torde få anmälas att det av riksdagen för ratifikation av konventionen om Eurochemic uppställda villkoret ännu ej uppfyllts. Inbetalning å aktiekapitalet har alltså hittills icke kunnat ske. Bolagets arbete förberedes emellertid av en studiegrupp inom OEEC. Sverige har att bidra till kostnaderna för denna, vilka kostnader skall återbetalas av Eurochemic, då detta bolag bildats. Sveriges andel i kostnaderna för studiegruppen torde till dess — även under innevarande budgetår — böra utgå från förevarande anslag.

I prop. 75/1957 angående godkännande av Sveriges anslutning till IAEA förutsattes, att Sveriges bidrag till organets budget i mån av behov tills vidare skulle få utgå från tredje huvudtitelns förslagsanslag till Särskilda förhandlingar med främmande makter. Nu torde få anmälas, att Kungl. Maj:t genom beslut den 26 september 1958 föreskrivit, att från förevarande anslag skulle till utrikesdepartementet utbetalas 296 819 kronor 59 öre, motsvarande vad som från förenämnda anslag till Särskilda förhandlingar med

främmande makter utgivits såsom Sveriges bidrag till IAEA:s administrativa budget för tiden intill utgången av år 1958.

Delegationen för atomenergifrågor har uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 4,6 milj. kronor. Enligt vad jag inhämtat torde man emellertid nu kunna räkna med någon förskjutning av utbetalningarna till Eurochemic och det brittiska reaktorprojektet, varigenom delegationens äskande för budgetåret 1959/60 skulle kunna nedräknas med 1,6 milj. kronor till 3,0 milj. kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 850 000 kronor från innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Internationellt atomenergisamarbete* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

[51] 36. **Bidrag till Aktiebolaget Svensk torvförädling för torvforskning**

	Anslag
1957/58	300 000
1958/59 (statsliggaren s. 946)	300 000
1959/60 (förslag)	150 000

Kungl. Maj:t har den 25 april 1958 beviljat Aktiebolaget Svensk torvförädling bidrag ur fonden för försöksverksamhet och forskning på bränsleområdet med 440 000 kronor, att av bolaget under budgetåret 1958/59 användas för slutförande av bolagets försök med våtkolning och därmed sammanhängande arbeten. För innevarande år har sålunda av statsmedel anvisats sammanlagt 740 000 kronor för bolagets forsknings- och utvecklingsarbete.

Y r k a n d e

Aktiebolaget Svensk torvförädling (skr. 27/8 1958) hemställer, att statens bidrag för nästa budgetår höjes till 950 000 kronor, att utgå från förevarande anslag.

M o t i v

Kostnaderna under nästa budgetår vid en i huvudsak oförändrad forsknings- och utvecklingsintensitet uppskattas till 950 000 kronor. I förhållande till de beräknade kostnaderna för budgetåret 1958/59 innebär detta en ökning med 150 000 kronor, orsakad främst av redan inträdda ökningar i personalkostnaderna. Arbetet vid forskningsavdelningen under budgetåret 1959/60 kommer att inriktas på vidarebearbetning av projektet rörande en industriell anläggning för våtkolning av torv samt prövning av alternativa dellösningar av processtekniken.

Departementschefen

För nästa budgetår föreslår jag, att medelsanvisningen över riksstaten begränsas till 150 000 kronor och att fondmedel tages i anspråk för att täcka

det belopp, som därutöver kan visa sig behövt under budgetåret 1959/60 för att slutföra de pågående försöken med våtkolning och därmed sammanhängande arbeten. Det torde alltså få ankomma på bolaget att för nästa budgetår på samma sätt som hittills underställa Kungl. Maj:t frågan om dylik särskild medelsanvisning till forskningsverksamheten.

Under hänvisning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Aktiebolaget Svensk torvförädling för torvforskning* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[52] 37. Bidrag till företagareföreningar m. fl.

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 450 000	45 000
1958/59 (statsliggaren s. 946)	700 000	
1959/60 (förslag)	700 000	

För verksamheten inom företagareföreningarna ställes statsmedel till förfogande dels i form av lån från den till statens utlåningsfonder hörande Fonden för lån till företagareföreningar m. fl., dels i form av subventioner och bidrag från förevarande anslag.

Beträffande syftet med företagareföreningarna m. m. torde få hänvisas till vad härom anförts i samband med tidigare medelsäskanden, bl. a. i prop. 197/1956 och förra årets statsverksproposition (X ht, s. 106—112).

Fonden för lån till företagareföreningar m. fl., till vilken för detta budgetår anvisats ett investeringsanslag av 5 milj. kronor, uppgår för närvarande till 60,8 milj. kronor. För utlåning finnes därjämte hos företagareföreningarna tillgängliga vissa statliga subventionsmedel och av landsting m. fl. till förfogande ställda lånemedel. En redogörelse för utlåningsverksamheten lämnas i det följande under kapitalbudgetsanslaget Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.

Subventionerna är i huvudsak avsedda att användas för att täcka de förluster, som föreningarna kan komma att göra i samband med sin utlåning. För detta budgetår har till subventioner anvisats 300 000 kronor.

De *bidrag* i övrigt, som utgår från anslaget, är avsedda att delvis täcka föreningarnas administrationskostnader. För detta budgetår har till ändamålet anvisats 400 000 kronor. För administrationen hos föreningarna under budgetåret 1958/59 härutöver erforderligt belopp har ansetts kunna bestridas av föreningarnas inkomster. Ur anslaget har också lämnats bidrag till vissa sammanslutningar på hantverkets och småindustriens område.

Y r k a n d e

Kommerskollegium (skr. 4/11 1958) hemställer, att anslaget för budgetåret 1959/60 bestämmes till 2 745 000 kronor.

Motiv

För budgetåret 1959/60 har företagareföreningarna anmält behov av *administrationsbidrag* om 1 095 300 kronor. Föreningarna förfogar visserligen redan över relativt betydande resurser att under budgetåret 1959/60 kunna disponeras för administrationsändamål. Emellertid är föreningarnas inkomster i hög grad beroende av föränderliga faktorer, såsom ränteläget och konjunktursituationen. Vidare överensstämmer icke tidpunkterna, då utgifterna nödvändigtvis måste verkställas, med dem då inkomsterna kan disponeras. Slutligen gäller att betydande lånebelopp, för vilka föreningarna åtnjuter räntebefrielse, under budgetåret 1959/60 kommer att bli räntedragande, även om sistnämnda inkomstbortfall i viss mån kommer att motverkas genom tillskott av nya lånemedel. Kollegium finner för den skull nödvändigt, att medel ställes till förfogande till administrationsbidrag och uppskattar medelsbehovet för nästa budgetår till 1 milj. kronor.

Med avseende på *subventionsmedlen* har föreningarna för budgetåret 1959/60 anmält behov av 1 704 471 kronor. Kollegium finner det motiverat, att samtliga företagareföreningar tilldelas ett i förhållande till deras utlåning avvägt kapital att tjäna som ekonomisk ryggrad vid det risktagande, vilket statsmakterna förutsatt att föreningarna skall ikläda sig i samband med kreditstödet. Under hänvisning till hittillsvarande förluster samt till den risk för ökning av nödlidande lån, som den rådande konjunkturförsämringen kan medföra, bör dylikt riskkapital tillförsäkras föreningarna till omkring 5 procent av de av staten till förfogande ställda lånemedlen, dock lägst 100 000 kronor per förening. Utöver vad som av subventionsmedel redan står till föreningarnas förfogande skulle för ändamålet erfordras 1 500 000 kronor. Beloppet kan emellertid, om så av statsfinansiella skäl anses önskvärt, i statsbudgeten fördelas på flera år.

Kommerskollegium föreslår, att såsom villkor för tilldelning av subventionsmedel bör stadgas, att vad som återstår av sådana medel skall återbetalas, därest förening upphör med sin utlåning av medel ur Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.

Utöver de subventionsmedel, som omedelbart skall tilldelas föreningarna, bör ett visst belopp ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för täckande av förluster uppkommande under budgetåret. Härför beräknas 200 000 kronor.

Såsom bidrag till Sveriges hantverks- och småindustriorganisation och Svensk industriförening föreslår kollegium för budgetåret 1959/60 anvisande av 45 000 kronor, vilket innebär en höjning med 10 000 kronor i förhållande till vad föreningarna beviljats för budgetåret 1957/58.

I skrivelse den 15 november 1958 har *Företagareföreningarnas förtroenderåd* hemställt, att för budgetåret 1959/60 1,5 milj. kronor ställes till förfogande för administrationsändamål och 3 milj. kronor för subventioner.

Departementschefen

Som bekant utgöres de stalliga ekonomiska stödåtgärderna på hithörande område av *dels* utlåning till företagareföreningarna av medel, som dessa i sin

tur lånar ut till hantverks- och småindustriföretag, dels kreditgarantiteckning för lån, som dylika företag upptager i den allmänna kreditmarknaden, dels bidrag till administrationskostnader och till täckande av förluster i företagareföreningarnas utlåningsverksamhet.

Innan jag behandlar medelsbehovet under förevarande anslag, torde få anmälas frågan om medelsanvisning å kapitalbudgeten för nästa budgetår till lån till företagareföreningarna. Den statliga kreditgarantigivningen återkommer jag till under närmast efterföljande punkt.

Såsom lån till företagareföreningar har under Statens utlåningsfonder anvisats 5 milj. kronor för budgetåret 1958/59. Kommerskollegium hemställer, att lånemedelsanslaget för nästa budgetår bestämmes till 10 milj. kronor.

Kapitaltillgångarna å den statliga lånefonden utgjorde den 1 juli 1958, inberäknat anslaget för nu löpande budgetår, 60,8 milj. kronor, varav 52,5 milj. kronor hade utlämnats till föreningarna. Disponibla lånemedel å fonden utgjorde alltså 8,3 milj. kronor. Härtill bör läggas hos föreningarna den 1 juli 1958 tillgängliga statliga lånemedel, vilka angivits till 4,7 milj. kronor. Vidare tillkommer inflytande amorteringar å lån av statslånemedel, odisponerade landstingslånemedel och amorteringar å lån av dylika medel samt till föreningarna utlämnade statliga subventionsmedel av beskaffenhet att kunna utnyttjas i föreningarnas utlåning. Sistnämnda poster uppgår till sammanlagt 6,4 milj. kronor. För det nu löpande budgetåret finns alltså tillgängliga lånemedel å tillhoppa 19,4 milj. kronor. Då enligt vad jag under hand inhämtat antalet låneansökningar hos föreningarna på sistone något minskat, är det troligt att av nämnda lånemedel en viss del, kanske tre, fyra milj. kronor, kommer att kvarstå orörda den 1 juli 1959. För en bedömning av lånemedelsbehovet under budgetåret 1959/60 bör hänsyn även tagas till inflytande amorteringar å lån av statsmedel och av andra medel. Storleken härav uppskattas till cirka 7 milj. kronor. Redan med ett oförändrat lånemedelsanslag för budgetåret 1959/60 skulle låneresurserna under budgetåret därvid komma att uppgå till drygt 15 milj. kronor och sålunda överstiga vad som tidigare ansetts utgöra en godtagbar årlig lånemedelsram. Då jag emellertid är medveten om utlåningsverksamhetens stora betydelse för hantverks- och småindustriföretagen anser jag mig böra förorda att lånemedelsanslaget för nästa budgetår ökas med 1 milj. kronor till 6 milj. kronor. Hemställan härom göres i det följande under vederbörande punkt å kapitalbudgeten. Av beloppet bör en del hållas i beredskap och användas för lån i sådana fall, då detta är en lämplig åtgärd för att motverka sysselsättningssvårigheter.

Under anslaget till Bidrag till företagareföreningar m. fl. är till administrationskostnader för innevarande budgetår anvisade 400 000 kronor. Kommerskollegium hemställer om ökning härav för nästa budgetår med drygt 600 000 kronor.

Föreningarna uppskattar sina kostnader för administrationsändamål under det nu löpande budgetåret till 2,7 milj. kronor, vilket är en ökning med cirka 700 000 kronor jämfört med redovisningsåret 1957. För bestridande av nämnda utgifter står till föreningarnas förfogande dels löpande inkomster

dels visst eget kapital. Av handlingarna i ärendet framgår att summan av föreningarnas löpande inkomster — konsultationsavgifter, nettoränteinkomster, bidrag av landstingen etc. — under budgetåret 1958/59 kommer att överstiga 3 milj. kronor. Därjämte har föreningarna för närvarande eget kapital på 4,4 milj. kronor, som kan tagas i anspråk för löpande utgifter i verksamheten. Av den sistnämnda summan utgör mera än 2 milj. kronor besparingar från nettoränteinkomsterna å statslånemedel. Kassa och inkomster under innevarande budgetår överstiger alltså med flera miljoner kronor det för administrationsändamål erforderliga beloppet.

Då det synes troligt att såväl föreningarnas eget kapital som deras löpande inkomster kommer att till budgetåret 1959/60 stiga än högre, kan ifrågasättas om något administrationsanslag över huvud taget bör äskas å riksstaten för nästa budgetår. Kommerskollegium framhåller emellertid i petitaskrivelsen, att variationerna i ränteläget omedelbart påverkar föreningarnas ekonomi samt att en konjunkturförsämring kan försvåra ränteindrivningen. Ämbetsverket har också pekat på det förhållandet, att föreningarna under nästkommande budgetår blir skyldiga att betala ränta till staten för relativt betydande lånemedel, för vilka de för närvarande åtnjuter räntebefrielse, vilket betyder en utgiftsökning, ehuru denna i viss mån motverkas genom tillskott av nya lånemedel.

En av växlingarna i det allmänna ränteläget och konjunkturerna betingad försämring i företagareföreningarnas inkomstläge är givetvis icke utesluten. Dock synes de tidigare redovisade siffrorna rörande föreningarnas ekonomi visa, att det finns ej oväsentliga marginaler för att möta en dylik utveckling. Med hänsyn till vad kommerskollegium anfört anser jag mig emellertid i avvaktan på ytterligare ett års erfarenheter böra för budgetåret 1959/60 förorda ett administrationsanslag av samma storlek som för närvarande, eller 400 000 kronor, att användas därest särskilt behov föreligger.

Till *subventioner* har för innevarande budgetår anvisats 300 000 kronor. Kommerskollegium föreslår höjning av subventionsmedelsposten till 1,7 milj. kronor, varav 1,5 milj. kronor skulle omedelbart ställas till företagareföreningarnas förfogande och återstoden inestå hos Kungl. Maj:t för framtida behov.

I likhet med kommerskollegium anser jag det realistiskt att i nuvarande konjunkturläge räkna med en viss ökning av förlustrisken. Jag vill dock erinra om att tidigare sammanlagt ej mindre än 3,3 milj. kronor i subventioner ställts till företagareföreningarnas förfogande och att de därav ännu den 30 juni 1958 hade drygt 1,7 milj. kronor odisponerade. Vidare finns under förevarande anslag i runt tal 800 000 kronor av tidigare anslagna subventionsmedel reserverade. Genom föreningarnas numera avsevärt förbättrade ekonomi har också skapats ökade möjligheter för dem att själva täcka in å lånerörelsen uppkommande förluster. Med hänsyn härtill anser jag icke någon ökning av subventionsmedelsposten böra komma till stånd för nästa budgetår utan föreslår att till ändamålet beräknas oförändrat 300 000 kronor.

Anslaget i sin helhet bör sålunda upptagas med $(400\,000 + 300\,000 =) 700\,000$ kronor.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till företagareföreningar m. fl.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

[53] 38. Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och småindustriföretag m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	100 000	63 133
1958/59 (statsliggaren s. 946)	100 000	
1959/60 (förslag)	300 000	

Kommerskollegium (skr. 10/11 1958) hemställer för budgetåret 1959/60 dels att förevarande anslag höjes med 200 000 kronor, dels att ramen för tecknande av statsgaranti för lån till hantverks- och småindustriföretag — vilken för budgetåret 1958/59 utgör 25 milj. kronor — ökas till 30 milj. kronor.

Såsom motivering för en uppräknig av anslaget anför kommerskollegium följande. Förevarande lånegarantiverksamhet har bedrivits sedan den 1 juli 1954. Risken för förluster har härunder uppenbarligen varit förhållandevis begränsad. I den närmaste framtiden torde man emellertid få räkna med större risker, beroende dels på det allmänna konjunkturläget, dels på att de företag som erhållit lån nu kan beräknas komma in i den period, då ekonomiska svårigheter ofta uppträder. Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår uppskattas av kollegium till lägst 300 000 kronor.

Den för innevarande budgetår av riksdagen beslutade garantiramen, 25 milj. kronor, torde enligt kommerskollegium knappast komma att helt utnyttjas. En garantiram av samma omfattning som den nu gällande skulle därför i och för sig vara tillräcklig för budgetåret 1959/60. Med hänsyn till uppfattningen inom Företagareföreningarnas förtroenderåd om behovet av ifrågavarande kreditstöd synes dock ramen för nästkommande budgetår böra vidgas till 30 milj. kronor.

I skrivelse den 15 november 1958 har *Företagareföreningarnas förtroenderåd* hemställt, att garantiramen för nästa budgetår bestämmes till 35 milj. kronor.

I detta sammanhang torde få anmälas, att *Svenska turisttrafikförbundet*, efter särskilt uppdrag av statsrådet och chefen för handelsdepartementet, den 15 oktober 1954 avgav utredning med förslag om statligt kreditstöd till turisthotellnäringen.

I utredningen framhålles, att under det senaste decenniet beläggningen på turisthotellen har varit i det närmaste oförändrad, trots att antalet bäddplatser minskat. Genom semesterlagstiftningen har visserligen nya kategorier av turister tillkommit, men de söker sig vanligen till billigare inkvarteringsmöjligheter än dem, som turisthotellen för närvarande bjuder. Under

de senaste åren har turismen dessutom genom bilismens utveckling fått en delvis annan karaktär. Bilande turister stannar i regel bara kort tid på varje plats och har dessutom speciella behov, som våra nuvarande turisthotell i allmänhet icke kan tillgodose. Genom den dåliga tillströmningen till turisthotellen, med därav följande minskade intäkter, har möjligheterna till investeringar varit små. Standarden hos många av turisthotellen ligger också kvar vid förkrignivå. Såsom utvecklingen gått är lönsamheten inom näringen ringa, och en betydande del av företagen kan över huvud taget icke täcka sina kostnader.

Utredningen konstaterar, att en höjning av de svenska turisthotellens standard och en anpassning till turismens ändrade karaktär kräver betydande investeringar, vilka företagen saknar möjligheter att klara utan hjälp utifrån. Därför föreslås att staten genom lån eller genom kreditgarantier stöder sådana företag inom näringen, som bedömes ha utsikt att kunna förränta lånat kapital. Stödet bör lämnas i form av lån ur en särskild lånefond eller genom kreditgarantier till ett belopp av lägst 10 och högst 20 milj. kronor.

Beträffande utredningens närmare innehåll torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Svenska turisthotellens riksförbund har i särskild framställning den 20 november 1958 hemställt, att möjlighet måtte öppnas för turisthotellnäringen att erhålla statlig kreditgaranti i likhet med vad som gäller för hantverks- och småindustriföretagen. Till stöd härför har förbundet anfört, att turisthotellnäringen sedan många år kämpar med finansiella svårigheter, beroende på den kapitalkrävande omställning av rörelsen som främst bilismen nödvändiggjort. Bland annat har under åren 1954—1958 ej mindre än 22 företag i branschen måst nedläggas, och endast ett fåtal anläggningar har tillkommit. En överslagsberäkning visar, enligt förbundet, att turisthotellnäringens sammanlagda kapitalbehov uppgår till mellan 15 och 20 milj. kronor.

Y t t r a n d e n

Svenska turisttrafikförbundets förslag om ett allmänt ekonomiskt stöd åt turisthotellnäringen mötte i remissen delvis rätt stark kritik. Avstyrkanden redovisas sålunda från *fullmäktige i riksbanken*, *fullmäktige i riksgäldskontoret* samt *sparbanksinspektionen*. Å andra sidan har förslaget reservationslöst tillstyrkts av, förutom flertalet organisationer, *statens priskontrollnämnd*, *järnvägsstyrelsen* samt *länsstyrelserna i Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län*. Övriga hörda instanser intager en vacklande hållning — man anser i allmänhet förslaget väcka betänkligheter ur principiella synpunkter men vill av olika skäl icke ställa sig avvisande till tanken på ett begränsat statligt stöd åt turisthotellnäringen.

Till den sistnämnda gruppen hör *kommerskollegium*, som framhåller att

omständigheterna i det särskilda fallet kan vara sådana, att ett verksamt ekonomiskt stöd från statens sida är påkallat ur allmänna synpunkter, exempelvis företagets betydelse för befolkningen på en viss ort. I fråga om finansieringen anser kollegium, att det bör övervägas, om ej de statliga låneformer eller kreditgarantier, som finns för hantverk- och småindustri-företagen, skulle kunna anlitas i erforderliga fall. *Stockholms handelskam-mare* delar i viss mån denna åsikt. Handelskammaren vill sålunda icke motsätta sig, att staten i undantagsfall lämnar för turismen betydelsefulla hotell garanti för lån i den form, som gäller statsgaranterade lån till hant-verks- och småindustriföretag. För ett mera omfattande kreditstöd till tu-risthotellnäringen anser dock handelskammaren att ytterligare utredning bör till. *Länsstyrelsen i Stockholms län* pekar på att det är angeläget ur bl. a. valutasynpunkt att stimulera utländska turistbesök i vårt land och anser sig därför inte böra avstyrka förslaget, därvid dock förutsättes att företagen efter skedd sanering skall kunna uppnå nöjaktig lönsamhet. Turismens värde ur valutasynpunkt beröres även av *sparbanksinspektionen*. *Statskontoret* ifrågasätter om staten bör lämna ekonomiskt bistånd i någon form till turisthotellnäringen men anser sig likväl ej böra avvisa tanken på statlig medverkan vid kapitalanskaffningen åt företag inom branschen. Ämbetsverket utgår emellertid från att stöd lämnas endast i sådana fall, där ortens belägenhet ur turist- och rekreationssynpunkt är tjänlig för ifrågavarande anläggningar. Rörande utformningen av stödet föredrar stats-kontoret direkt utlåning framför kreditgaranti och tillstyrker alltså inrät-tande av en statlig lånefond för ändamålet. Även *Svenska sparbanksför-eningen* — som icke vill motsätta sig ett begränsat statligt stöd under en övergångstid åt företag, som på längre sikt bedömes ha naturliga möjlig-heter att bedriva en räntabel rörelse men som tillfälligt kommit i en eko-nomiskt sett ohållbar situation — anser att stödet bör utgå från en statlig lånefond.

Departementschefen

Kommerskollegium anmäler att den för budgetåret 1957/58 beslutade ra-men för garantiteckning, 15 milj. kronor, tagits i anspråk till belopp av 12,8 milj. kronor. Ämbetsverket tror att ej heller den för innevarande bud-getår antagna garantiramen, 25 milj. kronor, kommer att helt utnyttjas. En bemyndiganderam av sistnämnda omfattning skulle därför enligt kollegiets mening i och för sig vara tillräcklig även för budgetåret 1959/60. Med hän-syn till det stora värde, som företagareföreningarna tillmäter kreditgaranti-institutet, har kollegium likväl ansett sig böra föreslå att ramen för budget-året 1959/60 bestämmes till 30 milj. kronor.

Såsom uttalades redan förra året, anser jag den statliga garantigivningen vara ett värdefullt komplement till företagareföreningarnas utlåningsverk-samhet och utgöra en även ur statens synpunkt ändamålsenlig stödform. Jag är därför beredd att tillstyrka en viss utvidgning av garantiramen för

nästa budgetår. Innan jag går in på storleken härav, vill jag dock redovisa mitt ställningstagande till yrkandena om ett allmänt ekonomiskt stöd åt turisthotellnäringen.

Därvid är jag angelägen att redan från början understryka, att jag i likhet med flera av remissinstanserna anser förslaget väcka principiella betänkligheter. För turisthotellnäringen liksom för näringslivet i övrigt måste nämligen självsanering vara det primära och företag drivas endast under villkor, att det existerar en sådan efterfrågan och prissättning, att full kostnads-täckning kan erhållas.

De praktiska åtgärder, som i och för sig kunde tänkas hjälpa upp den nuvarande situationen, tar sikte på antingen att tillgodose behoven av nya hotell för de nya turistkategorierna eller att vid befintliga hotell skapa betingelser för en bärkraftig verksamhet genom modernisering av köks- och serveringsanordningar, förbättring av rumsstandarden etc. För närvarande synes det icke möjligt för turisthotellen att på normal väg finansiera dylika projekt. Med hänsyn härtill och då någon allmän subventionering av turisthotellnäringen enligt min mening ej bör ifrågakomma, kvarstår spørgsmålet om det finns anledning att från statens sida i begränsad omfattning och för speciella fall stimulera en upprustning och modernisering av turisthotellen.

Jag har vid min bedömning av frågan ej kunnat bortse från det intresse, som staten har av att främja turisttrafiken till Sverige med hänsyn till såväl vår goodwill i utlandet som de betydande valutainkomster — de uppgår för närvarande till i runt tal en halv miljard kronor per år — som de utländska turistbesöken ger vårt land. Genom Svenska turisttrafikförbundet stöder det allmänna propaganda i utlandet för Sverige som turistland, men det har från flera håll vitsordats, att resebyråerna i utlandet ofta är nödsakade att avråda från resor till Sverige, därför att turisthotellen icke anses hålla en tillräckligt hög standard.

I likhet med kommerskollegium anser jag att även lokaliseringssynpunkten här förtjänar beaktande. I vissa delar av landet, exempelvis bohusläns-kusten samt Jämtlands och Härjedalens fjälltrakter, ger turistnäringen — på samma sätt som hantverk och småindustri på andra håll — goda sysselsättningsmöjligheter och utgör en betydelsefull inkomstkälla för befolkningen. Jag vill i det sammanhanget erinra om att frågan om turisthotellnäringsens kreditvillkor motionsvägen underställdes 1958 års riksdag, därvid just framhölls turisthotellens betydelse för sysselsättningen på landsbygden.

Med dessa utgångspunkter har jag ansett motiverat att staten inom en, åtminstone till en början jämförelsevis snäv ram söker underlätta finansieringen av en upprustning inom turisthotellnäringen. Verksamheten torde i avvaktan på närmare erfarenheter ha försökskaraktär, och stödet utgå — såsom bl. a. Svenska turisthotellens riksförbund föreslagit — i form av statsgaranti för lån i bank. Väljes garantisystemet behöver icke särskilda medel anvisas över riksstaten, utan på samma sätt som i fråga om indu-

strigarantilånen kan den normala kreditmarknaden anlitas. Som allmän norm vid prövningen av hithörande ärenden måste gälla, att de med lånet avsedda åtgärderna väntas leda till bättre lönsamhet hos företaget och utsikter till självbärande verksamhet. Till ett och samma företag bör statsgaranti kunna beviljas för lån å sammanlagt högst en milj. kronor. Räntesatsen torde liksom för statsgaranterade lån till hantverks- och småindustriföretag fastställas av långivaren, och vad som gäller rörande säkerhet för industrigarantilån bör också tillämpas här. Verksamheten bör bedrivas på försök under ett par år. För nästa budgetår räknar jag med att inom den totala bemyndiganderamen för garantiteckning åt hantverks- och småindustriföretagen två å tre milj. kronor kommer att användas för turisthotellnäringen.

Under hänvisning till vad jag nu anfört föreslår jag, att ramen för tecknande av statlig garanti för lån till hantverks- och småindustriföretag m. m. för budgetåret 1959/60 bestämmes till 30 milj. kronor.

Vidkommande medelsbehovet för täckande av förluster i samband med den statliga garantiteckningen kan konstateras, att detta hittills har varit ganska ringa. Riskerna för ökade förluster under den närmaste tiden måste emellertid uppmärksammas. Av denna anledning synes förevarande anslag för nästa budgetår böra höjas, och jag tillstyrker i enlighet med kommerskollegiets förslag anvisande av 300 000 kronor.

Under återopande härav och av vad jag anfört om garantiramens storlek för nästa budgetår hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och småindustriföretag m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor;

b) medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och småindustriföretag m. m. må under budgetåret 1959/60 beviljas intill ett belopp av 30 000 000 kronor.

[54] 39. Befrämjande av hemslöjden

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	55 000	55 000
1958/59 (statsliggaren s. 946)	55 000	
1959/60 (förslag)	55 000	

Kungl. Maj:t har den 21 november 1958 bemyndigat kommerskollegium att under budgetåret 1958/59 av manufakturförslagslånefonden använda 1 000 kronor såsom bidrag till kostnaderna för Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbunds verksamhet och 180 000 kronor såsom bidrag till kostnaderna för avlöning åt hemslöjdskonsulenter. För innevarande budgetår har sålunda till befrämjande av hemslöjden av statsmedel anvisats sammanlagt 236 000 kronor.

Y r k a n d e

Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund (skr. 27/8 1958) hemställer, att de statliga bidragen för nästa budgetår höjes till 276 000 kronor.

M o t i v

Såsom bidrag till sin *egen verksamhet*, till de provinsiella *hemslöjdsföreningarna* samt till *särskilda hemslöjdsändamål* äskar riksförbundet för budgetåret 1959/60 sammanlagt 56 000 kronor.

Kostnaderna för *hemslöjdskonsulenternas verksamhet* uppgår till över en halv milj. kronor för år. Verksamheten finansieras — förutom genom bidrag från staten och i vissa fall genom bidrag från landsting och hushållningssällskap — med anlitage av överskottet på hemslöjdsföreningarnas försäljning av hemslöjdsalster. Under återopande av att hemslöjden fått växande betydelse som fritidssysselsättning och arbete för partiellt arbetsföra hemställs, i likhet med föregående år, att statens bidrag till konsulentverksamheten under nästa budgetår bestämmes till 200 000 kronor.

Riksförbundet begär vidare ånyo särskilda medel till *verksamhet bland partiellt arbetsföra* (jfr X ht 1958, s. 113). I samarbete med arbetsmarknadsstyrelsen skulle härvid igångsättas viss försöksverksamhet. Kostnaderna under ett år beräknas till närmare 40 000 kronor, varav hälften skulle belasta förevarande anslag.

Y t t r a n d e

Arbetsmarknadsstyrelsen anför att behov föreligger inom hemslöjden av en speciell konsulentverksamhet, som i hög grad skulle innebära en intensifiering till gagn för de partiellt arbetsföra. Styrelsen tillstyrker för detta ändamål anvisande av 35 000 kronor. Styrelsen tillstyrker också riksförbundets förslag om anvisande av 20 000 kronor till viss försöksverksamhet.

Departementschefen

Någon höjning av det över riksstaten anvisade bidraget till hemslöjdsändamål kan jag icke förorda, utan anslaget bör uppföras med oförändrat 55 000 kronor. Kungl. Maj:t torde senare, efter särskild ansökan, få pröva frågan om anvisande av ytterligare bidrag till verksamheten av fondmedel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av hemslöjden* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

[55] 40. Bidrag till Svenska slöjdföreningen

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	50 000	50 000
1958/59 (statsliggaren s. 947)	50 000	
1959/60 (förslag)	50 000	

Styrelsen för Svenska slöjdföreningen (skr. 29/8 1958) hemställer, att anslaget, som under flera år varit oförändrat, höjes till 120 000 kronor.

Departementschefen

Någon höjning av förevarande anslag kan jag inte tillstyrka. Det kan erinras att slöjdföreningen för sin verksamhet under innevarande budgetår uppburit ej oväsentliga bidrag ur anslaget till Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning, nämligen 50 000 kronor för funktionsstudier och kvalitetsforskning beträffande förvaringsmöbler och 20 000 kronor som startkapital för en serie marknadsupplysande skrifter.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Bidrag till Svenska slöjdföreningen* för budgetåret
1959/60 anvisa ett anslag av 50 000 kronor.

[56] 41. Bidrag till standardiseringsverksamheten

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	695 000	695 000
1958/59 (statsliggaren s. 947)	565 000	
1959/60 (förslag)	565 000	

Av innevarande budgetårs anslag har 200 000 kronor avsetts för byggnadsteknisk och 365 000 kronor för övrig standardisering.

Yrkande

Sveriges standardiseringskommission (skr. 29/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 175 000 kronor till 740 000 kronor.

Motiv

Resurserna för den byggnadstekniska standardiseringen är för små, för att standardiseringsarbetet skall kunna bedrivas i tillräcklig omfattning. En höjning av de enskilda bidragen till verksamheten med i runt tal 20 000 kronor har visserligen förutsatts. Vinsterna av den byggnadstekniska standardiseringen tillfaller emellertid främst samhället i form av lägre byggnadskostnader och därmed sänkta boendekostnader. Kommissionen föreslår därför att statens bidrag till den byggnadstekniska standardiseringen höjes med 100 000 kronor.

Strävandena mot en friare handel mellan Europas länder ökar behovet av nationell standardiseringsverksamhet och samordning av det europeiska standardiseringsarbetet. Vissa diskussioner i ämnet har redan ägt rum mellan de berörda ländernas standardiseringsorganisationer. Standardiseringskommissionen anser sig böra aktivt taga del i det standardiseringssamarbete, som blir en följd av den europeiska integrationen. För nya standardiseringsutgifter i samband härmed erfordras 75 000 kronor.

I detta sammanhang torde få anmälas, att *statens byggnadsbesparingsutredning* i ett den 13 december 1957 avgivet betänkande rörande det offentliga byggandets organisation och ekonomi (SOU 1957: 47) förordat en delvis ny inriktning av byggstandardiseringen. Härom inhämtas ur betänkandet bland annat följande.

Utredningen erinrar i sammanhanget (s. 65 f.), att Byggstandardiseringsverksamhet hittills nästan uteslutande tagit sikte på bostadsbyggandet. Detta anser utredningen felaktigt och förordar att standardiseringsverksamheten utvidgas att gälla även det offentliga byggandet. Framför allt bör vid standardiseringen av byggnadsdetaljer, som användes såväl i bostadshus som i exempelvis skolor och sjukhus, hänsyn tagas jämväl till de senare.

Utredningen ifrågasätter även det berättigade i den standard, som fastställs för en del egentlig byggnadsmaterial, bl. a. isolerings- och beklädnadsplattor samt keramiska vägg- och golvplattor. Medan standardiseringen i övrigt anslutit sig till på marknaden redan förekommande utföranden och dimensioner eller i varje fall icke betytt några väsentliga förändringar i produktionen, har i fråga om de egentliga byggnadsmaterialen beträffs en delvis annan väg. För att anpassa materialens dimensioner till ett s. k. modulsystem har man i vissa fall frångått hittillsvarande dimensioner, som i fråga om vissa större materialgrupper redan hade den faktiska karaktären av standard. Standardiseringen har här icke inneburit något förbilligande, åtminstone ej för överskådlig tid. Allmänt framhålls att standardiseringen bör inriktas på områden, där åtgärderna kan väntas få ekonomisk effekt inom rimlig tid, och standarden bör utformas så, att den utan alltför stora omläggningar möjliggör en anpassning av produktionen.

Utredningen föreslår, att i samband med anvisande av medel till byggstandardiseringen för budgetåret 1959/60 Kungl. Maj:t lämnar föreskrifter för verksamheten i enlighet med vad utredningen sålunda anfört.

Y t t r a n d e n

Över byggnadsbesparingsutredningens betänkande i nu refererade delar har efter remiss yttranden avgivits av fångvårdsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, kommerskollegium, Sveriges standardiseringskommission genom Byggstandardiseringen, Svenska byggnadsingenjörers riksförbund samt VVS-tekniska föreningen. Dessa myndigheter och organisationer, utom standardiseringskommissionen, ansluter sig till förslaget om en utvidgning av standardiseringsarbetet till det offentliga byggandet. *Standardiseringskommissionen* framhåller att den nuvarande inriktningen på bostadsbyggandet motiveras av att detta byggande har den största ekonomiska betydelsen. Därjämte finner man inom denna sektor sådana enhetliga funktionella förutsättningar, som i hög grad gynnar standardisering. Något principiellt hinder för Byggstandardiseringen att i fortsättningen ägna större uppmärksamhet åt det offentliga byggandet föreligger dock inte. En dylik utvidg-

ning av verksamheten förutsätter emellertid ökade anslag till organisationen.

Fångvårdsstyrelsen och *Svenska byggnadsingenjörers riksförbund* ansluter sig till vad utredningen uttalat om metoden att mättsätta enligt modulsamordningen vid standardisering av viss byggnadsmaterial. *Standardiseringskommissionen* anför däremot, att reglerna för modulsamordning inom byggnadsindustrien är en grundstandard, vilken tillämpas på produktstandard vid bestämning av byggmått och tillverkningsmått och även tjänar som grundval för den projektering som skall möjliggöra användning av på så sätt standardiserade byggelement. Dessa regler för modulsamordningen är identiska med dem som tillämpas i övriga nordiska länder. Även internationellt har anslutning vunnits till byggnadsmodulens storlek och till vissa väsentliga regler för dess tillämpning. Givetvis bör, framhåller kommissionen, vid varje sådan tillämpning av en grundstandard, som innebär en brytning med traditionella utföranden av produkten, t. ex. med avseende på mått, särskilt bedömas de vinster som man därigenom kan göra inom rimlig tid. Eventuella omställningssvårigheter vid tillverkningen måste dock givetvis vägas mot fördelar på byggnadsplatsen. I varje enskilt fall eftersträvas sålunda att låta den samlade ekonomiska effekten bli avgörande. Kommissionen anser att den regelmässiga representationen från berörda producenter i varje standardiseringsarbete som bedrivs av Byggstandardiseringen är en garanti för att standardiseringen sker även på ett för produktionen lämpligt sätt. *VVS-tekniska föreningen* anser i och för sig inga invändningar kunna resas mot de i fråga om modulsamordningen föreslagna direktiven till Byggstandardiseringen men uttalar, att det skulle vara olyckligt om direktiv skulle lämnas, vilka omöjliggjorde det arbete på längre sikt som en standardisering måste innebära.

Departementschefen.

De ekonomiska vinsterna för samhället av en klokt planerad standardiseringsverksamhet är betydande, och verksamheten därför värd finansiellt stöd även från det allmännas sida. Staten lämnar emellertid redan nu ej oväsentliga bidrag till standardiseringsarbetet. Sålunda har till standardiseringskommissionens allmänna verksamhet under budgetåret 1958/59 utbetalats från förevarande anslag 365 000 kronor och till byggstandardiseringen 200 000 kronor. Någon höjning i enlighet med kommissionens förslag av bidragen för nästa budgetår är jag icke beredd tillstyrka.

Rörande byggnadsbesparingsutredningens i det föregående redovisade förslag, anser jag det i och för sig värdefullt, om byggstandardiseringen kan utsträckas att omfatta även det offentliga byggandet. Särskild medelsanvisning till ändamålet är jag dock icke beredd förorda. Det kan i sammanhanget erinras om att det offentliga byggandet visserligen absolut sett är av stor omfattning, men att det dock svarar för blott omkring en fjärdedel av den samlade investeringen i husbyggande. Ej heller synes förutsätt-

ningarna för standardisering inom området vara lika goda som när det gäller bostadsbyggandet.

Med hänsyn till vad standardiseringskommissionen uttalat i sitt yttrande över byggnadsbesparingsutredningens förslag, anser jag ej skäl föreligga att nu lämna kommissionen särskilda direktiv i fråga om byggstandardiseringens framtida inriktning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till standardiseringsverksamheten* för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 565 000 kronor.

[57] 42. **Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen**

	Anslag
1957/58	15 000
1958/59 (statsliggaren s. 947)	15 000
1959/60 (förslag)	15 000

Tekniska nomenklaturcentralen (skr. 27/8 1958) hemställer dels att anslaget till den löpande verksamheten höjes från 15 000 kronor till 30 000 kronor under hänvisning till svårigheterna för centralen att med nuvarande ekonomiska resurser bedriva stadgeenlig verksamhet, behålla kvalificerad personal och i önskvärd omfattning anlita utomstående expertis, dels att 10 000 kronor anvisas till dokumentation och internationellt samarbete med anledning av internationell standardisering och det planerade frihandelsområdet.

Departementschefen

Jag kan inte tillstyrka någon höjning av förevarande anslag. Detta bör alltså för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen* för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

D. Sjöfart och handel***Sjöfartsverket*****[58] 1. Sjöfartsstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	3 841 800	4 240 159
1958/59 (statsliggaren s. 947)	4 528 700	
1959/60 (förslag)	4 647 700	

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer att anslaget höjes med 225 100 kronor.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 1 förste byråsekreterare Ao 23 (f. n. å övergångsstat)	—
b) 1 förste byråinspektör Ae 21	21 876
c) 1 statshydrograf Ae 21	21 876
d) 1 byråingenjör Ae 19	19 728
e) 1 skeppsmättningskontrollör Ae 19	19 728
f) 1 kontorsbiträde i regl. bef.gång	9 576
2. Lönegradsuppflyttningar:	
a) 1 byrådirektör Ao 26—sjöfartsråd Bo 1	5 856
b) 1 byrådirektör Ao 24—Ao 26	1 356
c) 1 byrådirektör Ag 24—Ao 26	2 928
d) 1 förste byråsekreterare Ao 23—byrådirektör Ao 24	1 356
e) 2 statshydrografer Ao 21—Ao 23	2 256
f) 1 byråinspektör Ae 19—förste byråinspektör Ae 21	1 932
g) 2 amanuenser bef.gång—förste byråsekr. Ae 21	3 864
h) 1 förste arkivbiträde Ae 12—arkivförvaltare Ae 15	1 584
i) 1 kontorist Ao 9—kansliskrivare Ao 10	648
j) 2 kanslibiträden Ao 7—kontorister Ao 9	1 176
3. Ändrad anställningsform:	
a) 1 byrådirektör Ae 24—Ao 24	—
b) 1 byråingenjör Ag 21—Ae 21	—
c) 1 förste byråsekreterare Ag 21—Ae 21	—
d) 2 kontorsbiträden i bef.gång Ae 5—Ao 5	—

	Ökning
4. Anställning av tillfällig personal för tryckning av sjökort	8 000
5. Lönegradsuppflyttningar till följd av beslut av 1958 års B-riksdag ..	13 824
6. Löneklassändringar	29 070
7. Tjänstetidsbefordringar	4 949
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	27 348
9. Rörligt tillägg	26 169
	225 100

Motiv

1 a). Denna tjänst är placerad å juridisk-sociala byrån. Befattningshavaren svarar för ärenden som berör sjöfartslagstiftningen i allmänhet, sjöfolkets på- och avmönstring och arbetsmarknadsfrågor samt för juridiska och administrativa frågor av mera allmän beskaffenhet. Ständigvarande behov har visat sig föreligga av en kvalificerad befattningshavare för dessa arbetsuppgifter. Styrelsen föreslår därför att tjänsten upptages å ordinarie stat.

1 b). Befattningen, som avses placerad på fartygsbyråns fartygsinspektionssektion, motiveras av den ökade arbetsbelastningen. Antalet granskade ritningar har under senare år stigit med omkring 25 procent årligen. Innehavaren av tjänsten skall vara maskintekniker med erfarenhet från ledande befattning å större moderna fartyg. Samma yrkande framfördes förra året.

1 c). Tjänsten avses för sjökartebyråns hydrografiska sektion, där innehavaren skall utöva ledningen av utsjömättningsverksamheten. Ifrågavarande arbetsuppgifter har hittills utförts av en inkallad kapten i flottans reserv. Styrelsen anser det nödvändigt att i fortsättningen ha tillgång till en fast anställd befattningshavare för ändamålet.

1 d). Yrkandet avser extraordinariesättning av en befattning, för vilken kostnaderna för närvarande bestrides från sakanslag. Samma äskande framfördes i föregående års petita.

1 e). En tjänst som skeppsmättningskontrollör bör inrättas för att man i tid skall kunna förse fartygen med erforderliga mättningshandlingar. Yrkandet framställdes jämväl i förra årets petita.

1 f). Tjänsten är avsedd att placeras å nautiska byråns jordmagnetiska sektion. Innehavaren skall biträda vid utläsning och bearbetning av magnetogrammen från det jordmagnetiska observatoriet på Lovö. Hittills har en arkivarbetare med lön från arbetsmarknadsstyrelsen kunnat disponeras för dessa arbetsuppgifter. På grund av arbetets art erfordras en fast anställd befattningshavare. Statens organisationsnämnd har i en promemoria rörande vissa undersökningar inom sjöfartsstyrelsen föreslagit inrättande av denna tjänst.

2 a). Den ekonomiska sektionen inom styrelsen utgör en fristående arbetsenhet vid sidan av byråerna. Erfarenheterna från den tid, som förflutit sedan sjöfartsverkets tillkomst, visar att den ekonomiska sektionen fått fylla synnerligen betydelsefulla uppgifter, vilka visat sig vara väsentligt mera krä-

vande och omfattande än som förutsattes från början. Enär enligt styrelsens uppfattning arbetsuppgifterna för sektionschefen är helt av den art, att de bör ankomma på byråchef, bör sektionen ombildas till en byrå och tjänsten som byrådirektör omändras till en sjöfartsrådstjänst.

2 b). Denna byrådirektörstjänst tillhör fyr- och elektrobyrån där innehavaren är ställföreträdare för byråns chef. På grund av den snabba tekniska utvecklingen inom hithörande område har allt större krav kommit att ställas på innehavaren av befattningen. En förbättring av löneställningen är erforderlig även med hänsyn till löneförhållandena för motsvarande befattningshavare å arbetsmarknaden i övrigt.

2 c). Vederbörande tjänstgör som chef för fartygsbyråns fartygsinspektionssektion och leder under byråchefen fartygsinspektionens verksamhet. I betraktande av den såväl kvantitativt som kvalitativt ökade arbetsbelastningen på denna tjänst, är det motiverat att befattningen uppflyttas i lönegrad.

2 d). Ifrågavarande befattningshavare tjänstgör å juridisk-sociala byrån som föredragande i bland annat markfrågor, juridiska frågor i allmänhet samt bevakning av sjöfartsstyrelsens rätt i skadestånds- och andra mål. Ärendenas kvalificerade och invecklade natur motiverar en förbättrad löneställning.

2 e). De två statshydrograferna tjänstgör på nautiska byrån resp. sjökartebyrån. Nya forskningsrön och mätningssmetoder har medfört, att numera måste ställas väsentligt större krav än tidigare på statshydrografernas kompetens. Styrelsen anser en förbättrad löneställning nödvändig, om befattningshavare med erforderliga kvalifikationer skall kunna erhållas.

2 f). Innehavarens arbetsuppgifter omfattar förutom byråarbete av rutin-karaktär även kvalificerat skeppsbyggnadstekniskt arbete. På grund av den låga lönegradsplaceringen har under senare år förelegat stora svårigheter att besätta tjänsten med tillräckligt kvalificerad personal.

2 g). Dessa befattningar, vilka tidigare tillhört lotsstyrelsen resp. kommerskollegium, har efter sjöfartsstyrelsens tillkomst blivit förenade med utökade arbetsuppgifter. Med hänsyn härtill bör tjänsterna nu ombildas till förste byråsekreteraretjänster.

2 h). Förste arkivbiträdet tjänstgör å sjökartebyrån och omhänderhar byråns allmänna och hemliga arkiv.

2 i). Befattningshavaren tjänstgör som byråregistrator å fartygsbyrån och leder arbetet med byråns omfattande kortföring. Förslaget framfördes även förra året.

2 j). Innehavarna av dessa tjänster svarar för registratorsgöromål av krävande natur å kanslibyrån resp. juridisk-sociala byrån.

3 a—d). Ett antal tjänster vid styrelsen, vilka är av stadigvarande natur bör ordinarie- resp. extraordinariesättas.

4. Sjökortförsäljningen visar tendens till fortsatt ökning. För att kunna tillgodose den växande efterfrågan erfordras en förstärkning av den med sjökortframställningen sysselsatta personalen. Denna kostnadsökning kommer

att kompenseras av ökade försäljningsinkomster, vilka tillföres inkomsttiteln Försäljning av sjökort m. m.

Y t t r a n d e

Statens lönenämnd, som yttrat sig om förslagen att uppflytta en kontorist i lönegrad Ao 9 till kansliskrivare i Ao 10 samt två kanslibiträden i Ao 7 till kontorister i Ao 9, har ej ansett tillräckliga skäl föreligga att tillstyrka dessa förslag.

Departementschefen

Sjöfartsstyrelsens yrkanden om nya tjänster anser jag mig böra biträda endast så till vida, att jag föreslår inrättande från och med budgetåret 1959/60 av en tjänst som statshydrograf i Ae 21.

I överensstämmelse med vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor bör två tjänster som statshydrograf i Ao 21 uppflyttas till lönegrad Ao 23. Övriga yrkanden om höjd lönegradsplacering torde lämnas utan bifall.

Vidkommande förslagen om ändrad anställningsform begränsar jag mig till att förorda, att en byråingenjör i Ag 21 överföres på extra ordinarie stat och att två kontorsbiträden i Ae 5 ordinariesättes.

Styrelsens yrkanden i övrigt biträdes. Jag förordar sålunda anvisande av 8 000 kronor till anställning av tillfällig personal för tryckning av sjökort och sammanlagt 47 900 kronor till automatiska utgiftsökningar till följd av lönegradsuppflyttningar, löneklassändringar och tjänstetidsbefordringar. Anslagsposten till rörligt tillägg bör höjas med 11 500 kronor, och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag 27 400 kronor.

För nästa budgetår torde anslaget i överensstämmelse med vad jag nu anfört böra uppföras med $(4\,528\,700 + 119\,000 =) 4\,647\,700$ kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för sjöfartsstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående anfört.

b) godkänna följande avlöningsstat för sjöfartsstyrelsen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 992 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	4 400
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 831 600

4. Särskilda löneförmåner, <i>förslagsvis</i>	195 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	597 200
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	27 400
	Summa kronor 4 647 700

c) till *Sjöfartsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/
60 anvisa ett förslagsanslag av 4 647 700 kronor.

[59] 2. *Sjöfartsstyrelsen*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	879 700	931 560
1958/59 (statsliggaren s. 949)	1 057 700	
1959/60 (förslag)	1 064 700	

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget upptages till
1 047 700 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift	Omkostnads- stat	Styrelsens förslag
	1957/58	1958/59	1959/60
1. Övriga expenser för eget behov:			
Renhållning och städning	55 269	57 000	60 000 (+ 3 000)
2. Publikationstryck:			
a) Militärsjökort	18 983	22 000	29 000 (+ 7 000)
b) Övriga publikationer	15 950	16 000	21 000 (+ 5 000)
3. Hålkortsbearbetning av lotssedlar	—	25 000	— (— 25 000)
			(— 10 000)

M o t i v

1. Under sommaren 1958 har styrelsen erhållit utökade lokaler. Städningsskostnaderna för dessa beräknas till 3 000 kronor.

2 a). Av den yrkade höjningen hänför sig 4 000 kronor till uppläggande av reservlager av reproduktionsoriginal för militärsjökort och 3 000 kronor till kostnader i samband med omläggning av sjökortframställningen.

2 b). På grund av ökade tryckningskostnader för *sjöfartsstyrelsens* meddelanden bör anslagsposten uppräknas med 1 000 kronor. För bestridande av kostnaderna för en ny personalmatrikel erfordras en höjning med 4 000 kronor.

Styrelsen föreslår i detta sammanhang ändrad redovisning av inkomster-
na från försäljningen av Svensk fyrlista. Dessa inkomster, vilka i medeltal
uppgår till ca 13 000 kronor per år, tillgodoföres för närvarande anslagspos-

ten till Publikationstryck. Försäljningsinkomsterna för sjökort och styrelsens övriga publikationer bokföres däremot å riksstatens inkomsttitel Försäljning av sjökort m. m. Styrelsen föreslår nu att jämväl inkomsterna av fyrlistan tillgodoföres riksstatens inkomstsida. Hänsyn härtill har tagits vid beräkningen av medelsbehovet till publikationstryck för nästa budgetår.

3. Det för innevarande budgetår anvisade beloppet är av engångsnatur.

I detta sammanhang torde få anmälas att sjöfartsstyrelsen i skrivelse den 30 augusti 1958 hemställt, att ett reservationsanslag å 50 000 kronor anvisas för bestridande av vissa med verkets krigsorganisation förenade kostnader och som motivering härför anført i huvudsak följande.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 17 juli 1958 bifallit en framställning av styrelsen att få organisera driftvärn vid sjöfartsverket, kommer en dylik organisation att upprättas. Till en början torde ca 100 driftvärnsmän komma att utbildas. Kostnaderna härför beräknas till ca 20 000 kronor.

För anskaffning av emballage att användas vid evakuering i händelse av krig eller krigsfara av vissa organ inom sjöfartsverket erfordras ett engångsbelopp av ca 30 000 kronor.

Departementschefen

Posten till sjukvård m. m. torde i anslutning till belastningen böra ökas med 5 000 kronor. Jag har ingen erinran mot en höjning av anslagsposten till renhållning och städning med 3 000 kronor. Till militärsjökort beräknar jag ytterligare 3 000 kronor och till övriga publikationer 1 000 kronor. Å andra sidan minskar medelsbehovet för nästa budgetår med 25 000 kronor, sedan den under p. 3 nämnda hålkortsbearbetningen av lotssedlar slutförts. Sjöfartsstyrelsens förslag om omläggning av redovisningen av försäljningsinkomsterna för Svensk fyrlista lämnas utan erinran.

Styrelsens hemställan om medelsanvisning till vissa med verkets krigsorganisation förenade kostnader tillstyrker jag i så måtto, att jag under omkostnadsanslaget för nästa budgetår beräknar 20 000 kronor för utbildning av driftvärnsmän inom sjöfartsverket. Anslaget för nästa budgetår bör således uppföras med $(1\,057\,700 + 5\,000 + 3\,000 + 3\,000 + 1\,000 - 25\,000 + 20\,000 =) 1\,064\,700$ kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöfartsstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 064 700 kronor.

[60] 3. Lots- och fyrstaten: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	18 933 600	21 193 586
1958/59 (statsliggaren s. 949)	21 675 500	
1959/60 (förslag)	22 849 200	

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 1 005 400 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Personal å lotsdistriktsexpeditionerna:		
6 distriktskassörer Ao 12—Ao 13	4 500	
2. Personal vid lotsplatser:		
a) 3 överlotsar Ao 13—Ao 14	2 300	
b) 17 lotsförmän Ao 12—överlotsar Ao 13	12 200	
c) Højning av båtmanstillägget till reservlotsar	20 000	
3. Personal vid fyrstaten:		
a) Personalkostnader i samband med bemanning av fyren Grundkallen	57 000	
b) 12 fyrvaktare Ao 8—Ao 9	7 000	
c) 25 fyrvaktare Ao 7—Ao 8	12 600	
d) 12 fyrvaktare Ae 7—Ae 8	6 000	
e) Indragning av 1 fyrmästartjänst Ao 12, 1 förste fyrvaktartjänst Ao 9 och 1 fyrvaktartjänst Ao 7 vid Skags fyrplats samt 1 fyrmästartjänst Ao 10 vid Fjärdgrunds fyrplats		46 600
4. Personal å tjänstefartygen:		
Indragning av 1 tjänst som befälhavare Ao 17		17 800
5. Uppräkning av anslaget till följd av vissa reformer:		
a) Arbetsidsreglering för båtmän m. fl. vid lots- och fyrstaten samt arbetsidsförkortning för denna personal	205 000	
b) Fritidsreglering för landfyrpersonal	115 000	
c) Vissa arvodeshøjningar till tillfälliga biträden vid lots- och fyrstaten	170 000	
d) Lönegradsuppflyttningar till följd av beslut av 1958 års B-riksdag	128 400	
e) Tjänstetidsbefordran	121 100	
6. Vissa omräkningar:		
a) Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal	100 000	
b) Rörligt tillägg	59 000	60 300
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	110 000	
	<u>1 130 100</u>	<u>124 700</u>
	+ 1 005 400	

M o t i v

1. Distriktskassörerna sköter en omfattande medelsredovisning och har andra krävande administrativa arbetsuppgifter av självständig karaktär. Med hänsyn härtill bör tjänsterna uppflyttas i lönegrad.

2 a—b). Löneplansreformen år 1957 samt införandet av tjänstetidsbefordran har medfört, att lotsarna vid ett antal av rikets lotsplatser når samma lönegrad som lotsförmannen vid samma lotsplatser. Därigenom uppkommer svårigheter att rekrytera förmanstjänsterna, å vilka vilar större ansvar och arbetsbörda utan lönemässig kompensation.

2 c). Motorskötare, båtmän och reservlotsar åtnjuter särskilda arvodes-tillägg (båtmanstillägg) till utgående löner. Båtmanstillägget är för reservlotsar i vissa fall lägre än för övriga kategorier. Då de nuvarande arvodesbeloppen fastställdes (prop. 173/1957), var reservlotsarna placerade i lönegrad Ae 9 och båtmännen i lönegrad Ae 7. Lönerelationen har nu ändrats genom att båtmännen erhållit uppflyttning till lönegrad Ae 8. Styrelsen föreslår att båtmanstillägget till reservlotsar vid samtliga lotsplatser fastställas att utgå med samma belopp som till båtmännen.

3 a). En bottenfast fyr, avsedd att ersätta fyrskeppet Grundkallen, är för närvarande under byggnad. Tillkomsten av Grundkallens fyr beräknas på längre sikt komma att medföra i stort sett oförändrade avlöningskostnader i jämförelse med nuläget. Enär fyren och fyrskeppet övergångsvis måste hållas i funktion samtidigt, beräknas emellertid en ökad belastning å avlöningsanslaget uppkomma under budgetåret 1959/60.

3 b). Ifrågavarande fyrvaktare (biträdande maskinister) svarar, såsom vikarier för maskinisterna under en stor del av året för de maskinella anläggningarna å resp. fyrskepp. Med hänsyn bl. a. till det ansvar och den betydande grad av självständighet varunder tjänsterna utövas, är det motiverat att biträdande maskinisterna erhåller en förbättrad löneställning.

3 c—d). Ur rekryteringssynpunkt och med hänsyn till de kompetenskrav som måste uppställas för fyrvaktartjänst finner styrelsen det skäligt, att de fyrvaktare som är placerade i 7 lönegraden uppflyttas en lönegrad.

3 e). Sedan Skags fyr ersatts med en ny fjärrbevakad fyranläggning och fyren Fjärdgrund automatiserats kan personalen indragas.

4. Befattningen som varit vakantsatt en längre tid kommer icke att återbesättas.

5 a). I samband med den från och med år 1957 införda arbetstidsregleringen för båtpersonal vid lotsplatserna och personalen å lotsdistriktsfartygen har uppkommit ett ökat personalbehov. Enligt en preliminär utredning beräknades det ökade behovet till tio nya båtmanstjänster. Större personalförstärkning har emellertid visat sig nödvändig och för budgetåret 1959/60 bör med anledning av arbetstidsregleringen upptagas medel åt ytterligare åtta helårsanställda båtmän, motsvarande 135 000 kronor.

För första etappen av den arbetstidsförkortning, som inletts från och med år 1958, beräknas det ökade medelsbehovet till 70 000 kronor. Anslaget bör sålunda uppräknas med tillhopa 205 000 kronor.

5 b). Enligt beslut av 1958 års riksdag (prop. 147/1958) har landfyrrpersonalen erhållit ökad ledighet såsom kompensation för avsaknad av sön- och helgdagsledighet. Uppkommande lönekostnad till vikarier beräknas till 115 000 kronor.

5 c). Åren 1955 och 1956 höjdes dagarvodena till tillfälliga biträden vid lots- och fyrstaten i anslutning till de löneökningar som nämnda år genomfördes för lönegradsplacerad personal. Någon uppräknings av anslaget företogs emellertid icke och styrelsen föreslår nu att anslaget höjes med 170 000 kronor, vilket motsvarar de förenämnda arvodeshöjningarna.

Y t t r a n d e

Statskontoret har icke funnit anledning till erinran beträffande sjöfartsstyrelsens beräkning av personalbehovet för driften av fyren Grundkallen och har icke heller något att invända mot den föreslagna övergångsanordningen.

Departementschefen

Till en början torde få erinras om att jag i tionde huvudtiteln förra året (s. 128) anmälde, att en höjning övervägdes av de avgifter till det statliga lots- och fyrväsendet, som sjöfarten har att erlagga i form av lotspenningar och fyr- och båkavgift. Genom kungörelser den 28 november 1958, nr 590 och 591, har en sådan höjning kommit till stånd från och med den 1 januari 1959. Avgiftshöjningen syftar dels till att kompensera för den kostnadsutveckling, som ägt rum sedan 1952, då de förut gällande avgifterna bestämdes, dels till en omfördelning av avgiftsbördan innebärande en viss avgiftslättnad för det mindre och medelstora tonnaget.

Av de av sjöfartsstyrelsen i petita för nästa budgetår framlagda förslagen är jag icke beredd tillstyrka de under p. 1—3 redovisade lönegradsuppflyttningarna och höjningen av båtmanstillägget till reservlotsar. Däremot lämnar jag styrelsens beräkningar av personalkostnaderna i samband med bemanningen av fyren Grundkallen utan erinran, och förutsätter därvid att styrelsen noga beaktar de besparingsmöjligheter som kan erbjuda sig när fyrskeppet indras.

Förslagen om indragning av personal vid Skags och Fjärdgrunds fyrplatser ävensom av en tjänst som befälhavare å tjänstefartyg biträdas.

Till bestridande av ökade kostnader för arbetstidsreglering och arbetstidsförkortning för båtman m. fl. beräknar jag en anslagsökning av sammanlagt 400 000 kronor. I enlighet med vad som anförts vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor kan ställning inte nu tagas till frågan om reglering av kostnaderna för den beslutade arbetstidsförkortningen från och med den 1 juli 1959. Jag räknar dock i detta avseende med en reserv på 100 000 kronor, avsedd att stå till Kungl. Maj:ts disposition för bestridande av härav föranledda kostnader.

Styrelsens yrkanden om anslagshöjningar till följd av vissa tidigare beslutade reformer och lönegradsuppflyttningar föranleder ingen erinran från min sida. För ökade kostnader i samband med fritidsregleringen för landfyrpersonalen beräknar jag sålunda 115 000 kronor, och för arvodeshöjningar till tillfälliga biträden, tjänstetidsbefordringar och lönegradsuppflyttningar tillstyrker jag ökning av anslaget med 170 000 kronor, 121 100 kronor resp. 128 400 kronor.

Anslagsposten till Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal bör med hänsyn till belastningen under föregående budgetår uppräknas med 100 000 kronor och posten till Rörligt tillägg med 56 600 kronor. I enlighet med sjöfartsstyrelsens förslag föreslår jag att till Kompensation för höjda folkpensionsavgifter anvisas 110 000 kronor.

Med anledning av vad sålunda föreslagits bör avlöningsanslaget för lots- och fyrstaten uppräknas med sammanlagt 1 173 700 kronor till 22 849 200 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lots- och fyrstaten, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för lots- och fyrstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	8 692 500
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	7 736 200
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	4 076 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 234 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	110 000
Summa kronor	22 849 200

c) till *Lots- och fyrstaten*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 22 849 200 kronor.

[61] 4. Lots- och fyrstaten: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	4 978 000	5 659 266
1958/59 (statsliggaren s. 953)	5 576 500	
1959/60 (förslag)	5 880 000	

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 353 000 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift	Omkostnads- stat	Styrelsens förslag
	1957/58	1958/59	1959/60
1. Sjukvård m. m.	50 466	25 000	40 000 (+ 15 000)
2. Reseersättningar	133 260	135 000	140 000 (+ 5 000)
3. Expenser: Ersättningar för städning av sjöfartsverkets lokaler å lotsplatserna	22 500	27 000	30 000 (+ 3 000)
4. Förbrukningsartiklar	1 173 819	1 150 000	1 175 000 (+ 25 000)
5. Reparation och underhåll av obevakade fyrar, fasta sjömär- ken, apparater, maskiner och inventarier inom lotsdistrikten	399 421	420 000	445 000 (+ 25 000)
6. Reparation och underhåll av fyrskropp, tjänstefartyg och därmed jämförliga fartyg samt sjöfartsverket tillhöriga tjäns- tebåtar	1 013 652	1 115 000	1 200 000 (+ 85 000)
7. Legor för lotsbåtar	865 609	780 000	900 000 (+ 120 000)
8. Drift av lotsbåtar	351 491	340 000	350 000 (+ 10 000)
9. Resor i samband med lotsning m. m.	937 655	900 000	950 000 (+ 50 000)
10. Bojar och prickar	474 417	450 000	465 000 (+ 15 000)
			(+ 353 000)

M o t i v

1, 4, 8, 10. Yrkandena om ytterligare medelsanvisning motiveras med belastningen under föregående budgetår.

2, 9. Højningen motiveras av belastningen och højda biljettpriser.

3. En uppräknings är erforderlig för att lotspersonalen skall erhålla skälig ersättning för städningsutgifterna.

5, 6. Underhållskostnaderna stiger till följd av ökad underhållsvolym. Ett eftersättande av underhållet kan icke accepteras med hänsyn till konsekvenserna för sjöfartens säkerhet.

7. Ökningen motiveras med prisstegringar och højning av räntan å lån ur sjöfartsverkets båtlånefond.

I detta sammanhang torde få anmälas en särskild framställning av sjöfartsstyrelsen (skr. 30/4 1958) angående befrielse för mästrelotsen vid Hålsingborgs lotsplats Allan Rickard Rinaldo från viss ersättningsskyldighet.

Den 6 december 1953 grundstötte fyrskroppet nr 10 Fladen på grundet Bojten nordväst om Varberg, varvid skador uppstod på fartyget. Ombord på fyrskroppet, som var destinerat till Varberg, tjänstgjorde fyrmästaren John Helge Bergström såsom befållhavare och Rinaldo såsom kronolots. Ri-

naldo hade kommit ombord på fyrskeppet å Hälsingborgs redd för att lotsa detsamma till sjön vid Varberg. Några timmar före grundstötningen hade sikten försämrats på grund av tjocka, vilken alltmera tilltagit. Härigenom hade navigeringen försvårats, fartygets position felberäknats och detsamma kommit in på grunt vatten. Vid försök att manövrera fartyget därifrån hade Rinaldo beordrat de åtgärder, som lett till fyrskeppets grundstötning.

Dåvarande verksmyndigheten, lotsstyrelsen, fann vid sin bedömning av vad sålunda förekommit ådagalagt, att Rinaldo ouppsåtligen genom försummelse varit vållande till grundstötningen samt att jämväl Bergström genom försummelse av sina åligganden såsom befälhavare på fyrskeppet gjort sig skyldig till tjänstefel. Lotsstyrelsen hemställde därför hos statsåklagaren i Göteborg, att Rinaldo och Bergström måtte ställas under åtal samt att ersättning måtte för styrelsens räkning yrkas i målet med 3 349 kronor för de kostnader styrelsen åsamkats för reparation av fyrskeppet. Rinaldo och Bergström blev i enlighet härmed ställda under åtal vid Göteborgs rådhusrätt. Genom dom den 1 november 1956 förklarade Göteborgs rådhusrätt, att Rinaldo måste anses ha vållat grundstötningen genom underlåtenhet att verkställa lodningar, efter det att han i den rådande tjockan ändrat fartygets kurs i syfte att nå Varbergs redd. Rådhusrätten, som lämnade mot Bergström förd talan utan bifall, dömde Rinaldo jämlikt 50 § instruktionen för lotsverket den 24 november 1923 att utgiva trettio dagsböter, varje dagsbot tio kronor, samt förpliktade honom att till lotsstyrelsen utgiva skadestånd med 3 349 kronor. Domen vann laga kraft.

Rinaldo har hos sjöfartsstyrelsen anhållit, att styrelsen måtte söka utverka, att han av nåd befrias från skyldigheten att utgiva skadeståndet. Det har upplysts att Rinaldos inkomster — i vilka ingår, förutom fast lön, lotslott (lotslottersättning) samt vissa andra avgifter enligt lotsförordningen — för år 1958 kan beräknas uppgå till 22 665 kronor. Rinaldo saknar förmögenhet. Han är gift och har fem barn, av vilka emellertid de tre äldsta numera är självförsörjande. — Med hänsyn till Rinaldos ekonomiska förhållanden vore det, enligt sjöfartsstyrelsen, betungande för honom att fullgöra ifrågavarande ersättningsskyldighet i dess helhet. Den skadeståndsskyldighet, som jämlikt rådhusrättens dom åvilar Rinaldo, anser styrelsen också betungande i förhållande till försummelsens art. Jämväl den omständigheten, att skador, som lotspersonal genom försummelse vid tjänsteutövning orsakar enskilda, i regel icke plägar föranleda skadeståndstalan, utan blir ersatta av vederbörande försäkringsgivare, synes styrelsen tala för ett ur Rinaldos synpunkt gynnsamt bedömande av ersättningsfrågan. Med beaktande av omständigheterna i ärendet samt den ståndpunkt Kungl. Maj:t och riksdagen intagit till andra likartade fall har sjöfartsstyrelsen ansett sig icke kunna förorda, att Rinaldos ersättningsskyldighet i sin helhet efterskänkes; däremot vill styrelsen tillstyrka, att ersättningsskyldigheten begränsas till förslagsvis 1 500 kronor, att inbetalas senast den 1 ja-

nuari 1961. Inbetalt belopp bör enligt styrelsen tillgodoföras den i omkostnadsstaten för lots- och fyrstaten ingående anslagsposten för reparation och underhåll av fyrskepp, tjänstefartyg etc.

Y t t r a n d e

Statskontoret har i princip intet att erinra mot att Rinaldo befrias från återstående ersättningsskyldighet, under förutsättning att han till Kronan inbetalar visst belopp. Med hänsyn till Rinaldos ekonomiska förhållanden bör ett högre belopp än det av sjöfartsstyrelsen angivna övervägas, förslagsvis 2 000 kronor.

Departementschefen

Ökningen av medelsbehovet till reparationer och underhåll av obehakade fyrrar m. m. samt till reparationer och underhåll av fyrskepp m. m. uppskattar jag till 10 000 kronor resp. 50 000 kronor. Styrelsens beräkning av övriga anslagsposter föranleder ingen erinran från min sida. Sålunda bör omkostnadsanslaget höjas med 15 000 kronor för sjukvård m. m., 5 000 kronor för reseersättningar, 3 000 kronor för städning av lokaler å lotsplatserna, 25 000 kronor för förbrukningsartiklar, 120 000 kronor för legor för lotsbåtar, 10 000 kronor för drift av lotsbåtar, 50 000 kronor för resor i samband med lotsning och 15 000 kronor för bojar och prickar.

Anslaget bör således för nästa budgetår uppföras med 5 879 500 kronor.

Beträffande mästerlotsen Rinaldos ersättningsskyldighet enligt laga dom finner jag med hänsyn till vad i ärendet förekommit skäligt, att Rinaldo befrias från någon del av ifrågavarande ersättningsskyldighet. Jag förordar i anslutning till sjöfartsstyrelsens förslag att, därest Rinaldo senast den 1 januari 1961 till sjöfartsstyrelsen inbetalat sammanlagt 1 500 kronor, kronans återstående fordran å honom, 1 849 kronor, efterskänkes. Vad Rinaldo inbetalar bör, på sätt sjöfartsstyrelsen föreslagit, tillgodoföras den i omkostnadsstaten för lots- och fyrstaten ingående delposten till reparation och underhåll av fyrskepp, tjänstefartyg etc.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Lots- och fyrstaten: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 5 880 000 kronor;

b) medgiva, att mästerlotsen vid Hälsingborgs lotsplats Allan Rickard Rinaldo må, därest han senast den 1 januari 1961 till sjöfartsstyrelsen inbetalat sammanlagt 1 500 kronor, befrias från återstående honom genom laga dom den 1 november 1956 ålagd ersättningsskyldighet till Kronan.

[62] 5. Fartygsinspektionen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 087 200	1 150 215
1958/59 (statsliggaren s. 954)	1 229 900	
1959/60 (förslag)	1 262 000	

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 69 400 kronor.

	Ökning
1. Ny tjänst:	
1 förste fartygsinspektör Ae 21	20 676
2. Lönegradsuppflyttningar:	
6 skeppsmätare Ae 17—Ae 19	11 712
3. Lönegradsuppflyttningar till följd av beslut av 1958 års B-riksdag ..	4 800
4. Tjänstetidsbefordringar	2 232
5. Löneklassförändringar	13 800
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	7 673
7. Rörligt tillägg	8 507
	+ 69 400

M o t i v

1. Denna tjänst är avsedd för Malmö fartygsinspektionsdistrikt där antalet befattningar är detsamma som när inspektionen upprättades år 1915. Arbetsbelastningen har sedan dess kraftigt ökat, bl. a. på grund av utvecklingen av varven inom området och den växande trafiken på hamnarna där. Styrelsen anser det nu oundgängligt att en personalförstärkning kommer till stånd.

2. Det är med nuvarande lönesättning svårt att rekrytera och behålla dugande befattningshavare. Yrkandet framfördes även föregående år.

Departementschefen

Jag kan icke tillstyrka sjöfartsstyrelsens förslag om inrättande av en ny tjänst som förste fartygsinspektör och om lönegradsuppflyttning av sex skeppsmätaretjänster.

I övrigt har jag ingen erinran mot styrelsens beräkning av medelsbehovet. Anslaget bör således upptagas med (1 229 900 + 4 800 + 2 300 + 13 800 + 7 700 + 3 500 =) 1 262 000 vilket innebär en ökning med 32 100 kronor i förhållande till innevarande budgetår. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för fartygsinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	650 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	9 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	429 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	165 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>för-</i> <i>slagsvis</i>	7 700

Summa kronor 1 262 000

b) till *Fartygsinspektionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 262 000 kronor.

[63] 6. Fartygsinspektionen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	172 900	177 380
1958/59 (statsliggaren s. 955)	176 600	
1959/60 (förslag)	192 800	

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 20 700 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift	Omkostnads- stat	Styrelsens förslag
	1957/58	1958/59	1959/60
1. Sjukvård	3 325	2 600	3 300 (+ 700)
2. Reseersättningar	133 060	132 000	140 000 (+ 8 000)
3. Övriga expenser	38 470	39 500	51 500 (+ 12 000)
			(+ 20 700)

M o t i v

1 och 2. En uppräknig är motiverad med hänsyn till belastningen och inträffade kostnadsstegringar.

3. Under en följd av år har medelsanvisningen för anskaffning av inventarier varit alltför knapp för att möjliggöra en normal förnyelse av materielen. Inventarierna befinner sig nu i ett sådant skick, att ytterligare uppskov ej kan ske utan men för verksamheten. Anslagsposten bör därför tillfälligt uppräknas med minst 12 000 kronor.

Departementschefen

Posten till Sjukvård m. m. bör i enlighet med styrelsens förslag uppräknas med 700 kronor. För reseersättningar beräknar jag ytterligare 10 000

kronor och för övriga expenser 5 500 kronor. I enlighet härmed torde anslaget för nästa budgetår uppföras med $(176\,600 + 700 + 10\,000 + 5\,500 =)$ 192 800 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fartygsinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 192 800 kronor.

Sjöbefälsskolorna

[64] 7. *Sjöbefälsskolorna: Avlöningar.* 8. *Sjöbefälsskolorna: Omkostnader.* 9. *Sjöbefälsskolorna: Utrustning.* 10. *Sjöbefälsskolorna: Fortbildningskurser.* 11. *Sjöbefälsskolorna: Ersättning åt författare av läroböcker m. m.*

Till sjöbefälsskolorna är för innevarande budgetår anslag uppförda med sammanlagt 1 942 600 kronor.

Inom handelsdepartementet tillkallade sakkunniga har den 2 september 1958 avgivit ett betänkande (SOU 1958: 33) angående sjöbefälsutbildningens organisation m. m. Remissbehandlingen av betänkandet har nu avslutats. Förslag i ämnet torde i särskild proposition komma att föreläggas årets riksdag. Anslagen torde därför få upptagas med beräknade belopp. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet för budgetåret 1959/60 beräkna

a) till *Sjöbefälsskolorna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 832 000 kronor.

b) till *Sjöbefälsskolorna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 140 000 kronor.

c) till *Sjöbefälsskolorna: Utrustning* ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

d) till *Sjöbefälsskolorna: Fortbildningskurser* ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

e) till *Sjöbefälsskolorna: Ersättning åt författare av läroböcker m. m.* ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

[65] 12. *Sjöbefälsskolorna: Praktisk lärarkurs*

	Anslag
1958/59 (statsliggaren s. 958)	5 000
1959/60 (förslag)	5 000

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer, att ett reservationsanslag av 5 000 kronor anvisas för anordnande av en praktisk lärarkurs.

Motiv

I december 1958 avslutades en navigationslärarkurs i vilken deltagit 14 elever. Deltagarna i navigationslärarkurs bör beredas tillfälle att fullfölja sin lärarutbildning i en praktisk lärarkurs. En sådan kurs kommer att anordnas under vårterminen 1959, men endast sex elever kan beredas inträde. För att bereda deltagarna i navigationslärarkursen möjlighet att komplettera sin utbildning bör ytterligare en praktisk lärarkurs anordnas under vårterminen 1960.

Departementschefen

I likhet med tidigare bör deltagarna i navigationslärarkursen beredas tillfälle att fullfölja sin navigationslärarutbildning i en praktisk lärarkurs.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Praktisk lärarkurs* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 kronor.

[66] 13. Sjöbefälsskolorna: Arvoden åt deltagare i praktisk lärarkurs

	Anslag
1958/59 (statsliggaren s. 958)	13 500
1959/60 (förslag)	39 700

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer, att till arvoden åt deltagare i praktisk lärarkurs anvisas 39 700 kronor.

Motiv

Liksom i föregående års petita föreslår styrelsen, att bestämmelserna i kungl. brev den 8 maj 1953 angående avlöningsförmåner m. m. till deltagare i praktisk lärarkurs skall tillämpas även på deltagare i praktisk lärarkurs vid sjöbefälsskola. Detta skulle innebära, att vederbörande fick arvode motsvarande vad han skulle uppbära i lön, därest han vore anställd såsom extra lärare med full tjänstgöring vid sjöbefälsskola. Vid en femmånaderskurs med sex elever skulle de sålunda beräknade arvoden komma att uppgå till sammanlagt 39 700 kronor.

Departementschefen

För deltagarna i den praktiska lärarkurs, som anordnas under vårterminen 1959, har å riksstaten för innevarande budgetår anvisats 13 500 kronor, motsvarande ett månadsarvode per elev av 450 kronor. I samband med hemställan om medelsanvisning för nästa budgetår till den lärarkurs, vilken skall anordnas under vårterminen 1960, har sjöfartsstyrelsen upprepat sin tidigare begäran om att deltagare i praktisk lärarkurs vid sjöbefälsskola skall uppbära lika avlöningsförmåner som deltagare i praktisk lärarkurs vid all-

mänt läroverk. På numera förebragt utredning anser jag mig böra tillstyrka bifall till denna begäran och föreslår alltså, att för deltagare i praktisk lärarkurs vid sjöbefälsskola skall tillämpas bestämmelserna i kungl. brev den 8 maj 1953 angående avlöningsförmåner m. m. för deltagare i praktisk lärarkurs. Medelsbehovet för budgetåret 1959/60 ökar härigenom till 39 700 kronor. Det är min avsikt att i annat sammanhang underställa Kungl. Maj:t frågan om bestridande ur fondmedel av merkostnaderna för den praktiska lärarkursen under vårterminen 1959.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Arvoden åt deltagare i praktisk lärarkurs* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 39 700 kronor.

Säkerhetsanstalter för sjöfarten m. m.

[67] 14. Säkerhetsanstalter för sjöfarten

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1957/58	1 950 000	2 403 942	471 992
1958/59 (statsliggaren s. 958)	2 300 000		
1959/60 (förslag)	2 300 000		

Till säkerhetsanstalter för sjöfarten anvisas årligen anslag även på kapitalbudgeten. Anslaget där är för budgetåret 1957/58 upptaget med 800 000 kronor och för innevarande budgetår med 1 300 000 kronor.

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer, att till säkerhetsanstalter för sjöfarten måtte för budgetåret 1959/60 anvisas på driftbudgeten 3 800 000 kronor och på kapitalbudgeten 1 500 000 kronor.

M o t i v

Sjöfartsstyrelsens äskanden för budgetåret 1959/60 är grundade på de flerårsplaner, som framfördes i petitaskrivelsen 1956 (jfr X ht 1957 s. 118). I den följande sammanställningen redovisas de skilda ändamålen och kostnadernas fördelning under drift- och kapitalbudget samt erforderliga avskrivningsanslag.

Beträffande motiven för de olika yrkandena hänvisar styrelsen i huvudsak till förenämnda petitaskrivelse. Förutom en del uppjusteringar, föranledda av den allmänna prisstegringen sedan år 1956, har dock i några fall särskilda omständigheter föranlett avvikelser från de tidigare planerna. Här om anföres.

A. Fasta säkerhetsanstalter. Den nya fyren vid Östra Kvarnen avses ersätta ett där stationerat fyrskepp. Genom elektrifieringen av Svartklubben och Häradskärs fyrar kan viss personalindragning komma till stånd.

B. Fartyg, båtar m. m. I förhållande till förra årets petitaframställning under motsvarande post innebär vad styrelsen nu äskar en betydande sänkning, vilket föranledes av att anskaffningen av ett nytt distriktsfartyg för övre norra lotsdistriktet och av ny motorjakt för gasning och underhållsarbeten å ledfyrrar kunnat lösas genom att medel för dessa ändamål anvisats i särskild ordning.

D. Teleanläggningar vid lotsplatser m. m. Den snabba teletekniska utvecklingen har medfört, att fullgod apparatur numera kan erhållas till lägre priser än tidigare. Å andra sidan har erfarenheten visat att i synnerhet lotskutteranläggningarna förslites mycket snabbt till följd av påfrestningarna till sjöss. Styrelsen beräknar det årliga medelsbehovet under en femårsperiod till 150 000 kronor.

E. Diverse. Erfarenheten har visat att icke förutsedda akuta medelsbehov kan uppkomma under den nära ett år långa period, som förflyter från det styrelsen avger sin petitaframställning, till dess av riksdagen anvisade anslag ställes till styrelsens förfogande. Styrelsen har därför funnit det påkallat att under särskild delpost avsätta ett belopp för diverse ändamål.

Ä n d a m å l	Drift- budgeten	Kapitalbudgeten		Summa: drift- + kapital- budgeten	Avskriv- nings- anslag
		bostads- och upp- passnings- hus	övriga anlägg- ningar		
A. Fasta säkerhetsanstalter					
1. Fyllnadsanslag: Nygrån m. m., Grundkallen/Dittmansgrund	150 000	—	250 000	400 000	250 000
2. Fyr vid Östra Kvarken	500 000	—	—	500 000	—
3. Elektrifiering m. m. av bemannade fyrplatser: Stora Fjäderägg, Ör- skär, Svartklubben och Härads- skär	450 000	—	50 000	500 000	50 000
4. Nyanläggning och modernisering av medelstora fyr- och mistsignal- anläggningar	700 000	—	—	700 000	—
5. Nya mindre fyrar och modernise- ring av äldre sådana, radarutmärk- ning	350 000	—	—	350 000	—
B. Fartyg, båtar m. m.					
1. Nya landförbindelsebåtar, reserv- lotskultrar och kombinerade lots- och sjöräddningsbåtar	525 000	—	—	525 000	—
2. Större renoveringar av fyrskepp och stalliga lotsbåtar	775 000	—	—	775 000	—
C. Tj-lokal, bostäder, hamnar m. m.					
1. Fyllnadsanslag: Svartklubben, personalbostäder på Landsort ..	—	140 000	40 000	180 000	110 000
2. Större renoverings- och ombygg- nadsarbeten på lotsuppassnings- hus: Malören och Landsort	—	210 000	—	210 000	105 000

Ä n d a m å l	Drift- budgeten	Kapitalbudgeten		Summa: drift- + kapital- budgeten	Avskriv- nings- anslag
		bostads- och upp- passnings- hus	övriga anlägg- ningar		
3. Genomgripande bostadsförbättringar: Örskär	—	200 000	—	200 000	100 000
4. Hamnarbeten o. d.: hamn- och vägförbättring vid Örskärs fyrplats samt hamnförbättring vid distriktsförrådet i Kalmar	—	—	110 000	110 000	110 000
5. Mindre renoveringar och kompletteringar av tjänstebostäder och upppassningslokaler	—	400 000	—	400 000	200 000
D. Teleanläggningar vid lotsplatser m. m.	150 000	—	—	150 000	—
E. Diverse	200 000	50 000	50 000	300 000	75 000
Totalsumma	3 800 000	1 000 000	500 000	5 300 000	1 100 000
		1 500 000			

I detta sammanhang torde få anmälas, att *sjöfartsstyrelsen* i likhet med föregående år äskat ett särskilt anslag för materielanskaffning till vissa farleder. Medelsbehovet till detta ändamål för nästa budgetår beräknar styrelsen till 200 000 kronor.

Departementschefen

De två senaste budgetåren har avsevärt ökade medel anvisats till säkerhetsanstalter för sjöfarten. Under budgetåret 1957/58 uppräknades sålunda anslagen på drift- och kapitalbudgeten med sammanlagt 780 000 kronor och för innevarande budgetår har en ytterligare höjning med 850 000 kronor kommit till stånd. Motiven härför har varit angelägenheten att i snabast möjliga takt avhjälpa de brister, som konstaterats föreligga ifråga om såväl fasta säkerhetsanordningar som båtmateriel och bostäder. Genom anslagshöjningarna har ett flertal moderniserings- och utbyggnadsföretag kunnat komma till utförande.

Dessutom har ett stort antal angelägna behov avseende framför allt den flytande materielen kunnat tillgodoses i samband med de ekonomiska stödåtgärder, som vidtagits för att uppehålla sysselsättningen vid bl. a. Karlskrona örlogsvarv. Sålunda har på tilläggsstat III för budgetåret 1957/58 till Säkerhetsanstalter för sjöfarten anvisats ett reservationsanslag av 6 815 000 kronor till bekostande av nybeställningar och ombyggnadsarbeten vid örlogsvarvet. Ytterligare cirka 2 500 000 kronor har för samma ändamål ställts till sjöfartsstyrelsens förfogande från reservationsanslaget till Ytterligare kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.

Med hänsyn till de avsevärda belopp som över de ordinarie anslagen och

i särskild ordning sålunda kunnat under de senaste åren avsättas till säkerhetsanstalter för sjöfarten, är jag icke beredd att tillstyrka ytterligare höjning. Jag föreslår alltså att för nästa budgetår anvisas oförändrat 3 600 000 kronor, varav 2 300 000 kronor å driftbudgeten och 1 300 000 kronor å kapitalbudgeten. Jag vill i detta sammanhang understryka vikten av att alla ansträngningar göres för att hålla nere kostnaderna för statliga och andra med statsmedel finansierade byggnadsföretag. Jag förutsätter därför att möjligheterna till kostnadsbesparingar noggrant beaktas vid såväl planeringen som utförandet av nu ifrågakvarande byggnader. Även om i vissa fall fördyringar till följd av isolerat läge och andra fördyrande moment kan uppkomma, bör beträffande personalbostäder i princip de belopp, som gäller som högsta belåningsvärde vid den statliga långivningen för bostadsändamål, vara normgivande.

Det torde i likhet med vad som för närvarande gäller få ankomma på sjöfartsstyrelsen att besluta om anslagets disposition. Om riksdagen inte har någon erinran däremot, bör Kungl. Maj:t såsom hittills ha befogenhet att fatta beslut om påbörjande av företag, även om de medel som under budgetåret står till förfogande icke förslår att täcka hela kostnaden.

Förslaget om särskild medelsanvisning till materielanskaffning för vissa farleder anser jag mig icke kunna biträda.

Till hemställan om medelsanvisning å kapitalbudgeten till säkerhetsanstalter för sjöfarten vill jag återkomma senare denna dag. Nu hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 2 300 000 kronor.

[68] 15. Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1957/58	98 200	43 288	155 898
1958/59 (statsliggaren s. 959)	79 500		
1959/60 (förslag)	37 500		

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) föreslår, efter samråd med fiskeristyrelsen, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 37 500 kronor.

1. Underhåll och drift av fiskefyrar	12 500
2. Nyanläggningar:	
a) bidrag till radiofyr vid Krogstadsudde	15 000
b) till oförutsedda ändamål	10 000
	37 500

M o t i v

1. Anslagsposten till underhåll och drift föreslås uppförd med oförändrat belopp.

2 a). Avdelning nr 13 Bua av Svenska Västkustfiskarnas Centralförbund har anhållit om bidrag av 15 000 kronor till den till 26 000 kronor beräknade anläggningskostnaden för en radiofyr vid Krogstadsudde. Fyren avses underlätta navigeringen i inloppet till Båtfjorden NV om Varberg. Vid Båtfjorden ligger Bua fiskehamn, som har utbyggts med statsbidrag.

Fiskeristyrelsen har tillstyrkt bifall till framställningen.

b). För sådana nyanläggningar, av vilka behov kan uppkomma under det närmaste året, är det önskvärt att beräkna ett belopp av 10 000 kronor att disponeras efter medgivande av Kungl. Maj:t.

Departementschefen

Mot sjöfartsstyrelsens förslag till medelsanvisning till underhåll och drift av fiskefyrar har jag intet att erinra. För ändamålet beräknas sålunda 12 500 kronor.

Jag tillstyrker vidare det föreslagna bidraget om 15 000 kronor till anläggande av en radiofyr vid Krogstadsudde. För oförutsedda utgifter slutligen beräknar jag 10 000 kronor att stå till Kungl. Maj:ts förfogande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 37 500 kronor.

[69] 16. Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1957/58	50 000	10 185	39 815
1958/59 (statsliggaren s. 959)	50 000		
1959/60 (förslag)	50 000		

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 150 000 kronor.

M o t i v

Sjöfartsstyrelsen erinrar om att ett detaljerat förslag till organisation av det statliga sjöräddningsväsendet framlades i petitaframställningen för budgetåret 1957/58. Enligt en av styrelsen uppgjord femårsplan för upp- rustning och modernisering av sjöräddningsmaterielen skulle den sammanlagda kostnaden uppgå till ca 4,5 milj. kronor. Av nämnda belopp hänförde sig ca 3,7 milj. kronor till anskaffning av båtar och 0,8 milj. kronor till in-

köp av raket-, radar- och radiomateriel. Kostnaderna för anskaffning av båtar bestrides av medel, som anvisas över anslaget till säkerhetsanstalter för sjöfarten. Det totala medelsbehovet för övrig materiel kan numera — med hänsyn till inträffade prisstegringar och med avdrag för hittills över förevarande anslag anvisade 100 000 kronor — beräknas till ca 750 000 kronor. Sjöfartsstyrelsen anser det angeläget att det ursprungliga programmet fullföljes och äskar för nästa budgetår ett belopp av 150 000 kronor för ändamålet.

Departementschefen

I nuvarande läge finner jag mig icke kunna tillstyrka någon höjning av förevarande anslag. Detta bör alltså för nästa budgetår uppföras med oförändrat 50 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[70] 17. Statens isbrytarverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	3 108 400	6 811 502
1958/59 (statsliggaren s. 959)	3 322 600	
1959/60 (förslag)	6 000 000	

Y r k a n d e n

Marinförvaltningen och *sjöfartsstyrelsen* (gemensam skr. 27/9 1958) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 690 000 kronor till 5 012 600 kronor.

Anslagspost	Nettoutgift 1957/58	Stat 1958/59	Ämbetsverkens förslag 1959/60
1. Drift-, underhålls- och reparationskostnader	4 440 127	2 030 000	3 000 000 (+ 970 000)
2. Förhyrning av isbrytarfartyg	1 235 903	500 000	750 000 (+ 250 000)
3. Reseersättningar	1 945	4 400	4 400 (—)
4. Expensutgifter för statens isbrytardirektör	2 772	4 000	4 000 (—)
5. Särskilda arvoden åt chefer å statens isbrytarfartyg	4 500	4 000	4 000 (—)
6. Arvoden åt statens isbrytarombud samt expensutgifter för ombuden	9 500	14 500	14 500 (—)
7. Lön samt resekostnadsersättningar och traktamenten åt officerare, underofficerare och underbefäl vid tjänstgöring i statens isbrytarverksamhet, m. m.	1 000 996	665 000	965 000 (+ 300 000)

Anslagspost	Nettoutgift 1957/58	Stat 1958/59	Ämbetsverkens förslag 1959/50
8. Ersättning till ledamöter i statens isbrytarnämnd	1 617	700	700 (—)
9. Moderniseringsarbeten å statsisbrytarna Atle, Ymer och Thule	73 410	100 000	120 000 (+ 20 000)
10. Inredningsarbeten å statsisbrytare	42 238	—	150 000 (+ 150 000)
Summa	6 813 008	3 322 600	5 012 600 (+1 690 000)

M o t i v

Anslaget till statens isbrytarverksamhet har beräknats med hänsyn till kostnaderna under en normal isvinter.

1. Anslagsposten bör uppräknas med 970 000 kronor, därav med 90 000 kronor för prisstegringar, 30 000 kronor för anskaffning av två reservpropelleraxlar för isbrytaren Atle och 850 000 kronor för ökning av antalet rustade isbrytare från två å tre till tre å fyra i medeltal under vinterhalvåret. I beloppet 3 milj. kronor är medel för haveri- och bärgningskostnader ej inräknade. Sistnämnda kostnader har under budgetåren 1956/57 och 1958/59 belöpt till ca 1,5 resp. 0,8 milj. kronor.

2. Denna anslagspost torde i anslutning till belastningen under budgetåret 1958/59 böra uppräknas med 250 000 kronor till 750 000 kronor.

7. Med hänsyn till inträffade lönestegringar och ökning av antalet rustade isbrytare bör anslagsposten uppräknas med 300 000 kronor.

9. För modernisering av radioanläggningarna på Atle, Ymer och Thule, av automattelefonanläggningarna på Atle och Ymer samt av orderhögtalaranläggningen på Ymer äskade ämbetsverken för budgetåret 1957/58 300 000 kronor. För vart och ett av budgetåren 1957/58 och 1958/59 har för ändamålen anvisats 100 000 kronor, alltså sammanlagt 200 000 kronor. Enär det är angeläget att snarast genomföra den planerade moderniseringen i sin helhet, bör återstående belopp, som på grund av inträffade prisstegringar beräknas till 120 000 kronor, anvisas för budgetåret 1959/60.

10. Utökning och modernisering av underbefäls- och manskapsinredningen å statsisbrytaren Ymer erfordras för att bereda besättningen en tidsenlig förläggning vid tre-vaktsystem.

Departementschefen

Med hänsyn till belastningen under föregående budgetår torde anslaget böra uppräknas till 6 000 000 kronor. Anslagsposterna till drifts- och underhållskostnader m. m., förhyrning av isbrytarfartyg, särskilda arvoden åt chefer å statens isbrytarfartyg samt löner och resekostnadsersättningar etc. torde i anslutning härtill böra höjas till resp. 3 622 000 kronor, 1 000 000 kronor, 4 400 kronor och 1 000 000 kronor. Till moderniserings- och inredningsarbeten å statsisbrytarna beräknar jag sammanlagt 150 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Statens isbrytarverksamhet* för budgetåret 1959/
60 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kronor.

[71] 18. *Anskaffning av en ny statsisbrytare*

	Anslag
1958/59 (statsliggaren s. 960)	10 000 000
1959/60 (förslag)	4 395 000

Anslaget avser medelsanvisning till statsisbrytaren Oden, som hösten 1957 levererades av Wärtsilä-koncernen i Helsingfors (prop. 144/1955, SU 101/1955, Rskr 246/1955).

Totalkostnaden för isbrytaren Oden beräknas uppgå till cirka 42 000 000 kronor. Av detta belopp har hittills anvisats tillhopa 37 605 000 kronor, varav 14 048 000 kronor avser marinförvaltningens anskaffningar i Sverige och 23 557 000 kronor kontraktet med den finske leverantören.

Wärtsilä-koncernens kostnader uppgår enligt kontraktet till 27 952 000 kronor. Av detta belopp har till leverantören utbetalats 18 556 513 kronor. Av innevarande budgetår anvisade medel skall ytterligare en dellikvid av 5 000 000 kronor erläggas per den 30 juni 1959. Resterande slutbetalning av cirka 4 395 000 kronor skall ske per den 31 december 1959.

Y r k a n d e

Marinförvaltningen (skr. 21/8 1958) hemställer att under anslaget för budgetåret 1959/60 anvisas 4 395 000 kronor. Beloppet avser slutbetalning enligt förenämnda kontrakt.

Departementschefen

I enlighet med marinförvaltningens förslag torde för nästa budgetår under förevarande anslag anvisas 4 395 000 kronor, vilket innebär en minskning med 5 605 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Anskaffning av en ny statsisbrytare* för budget-
året 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 4 395 000 kro-
nor.

[72] 19. *Driftkostnader för mät- och avmagnetiseringsstationer*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	200 000	191 536
1958/59 (statsliggaren s. 960)	200 000	
1959/60 (förslag)	222 300	

Anslaget till mät- och avmagnetiseringsstationer är för närvarande be-
räknat att täcka kostnaderna för att hålla de tre stationerna i Stockholm,
Göteborg och Karlshamn i materielberedskap. Marinförvaltningen har dock

funnit det nödvändigt att stationen i Stockholm hålles öppen — dels för service åt handels- och örlogsfartyg dels för utvecklings- och försöksverksamhet. De ytterligare medel som erfordras härför disponeras — i enlighet med vad som tidigare förutsatts — från anslag under fjärde huvudtiteln.

Kommittén för sjöfartens beredskapsfrågor har den 29 september 1958 avgivit ett betänkande med förslag angående handelsfartygens skydd, beväpning och utrustning i krig m. m. Kommittén föreslår, bland annat, ökning av verksamheten vid mät- och avmagnetiseringsstationerna. Betänkandet är för närvarande föremål för beredning inom handelsdepartementet.

Marinförvaltningen (skr. 23/8 1958) hemställer, att anslaget för nästa budgetår måtte uppräknas med 22 300 kronor motsvarande höjningen av lönekostnaderna till följd av 1957 års löneplansrevision.

Departementschefen

I enlighet med marinförvaltningens förslag torde för nästa budgetår under förevarande anslag anvisas 222 300 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Driftkostnader för mät- och avmagnetiseringsstationer* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 222 300 kronor.

[73] 20. Mättnings- och rekognosceringsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 176 000	1 035 050
1958/59 (statsliggaren s. 960)	1 473 000	
1959/60 (förslag)	1 473 000	

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 110 000 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift 1957/58	Stat 1958/59	Styrelsens förslag 1959/60
1. Fältarbeten till sjöss	273 309	368 000	432 000 (+ 50 000)
2. Fältarbeten på land	6 457	14 000	
3. Driftkostnader vid det jordmagnetiska observatoriet på Lovö	7 193	7 500	7 500
4. Rustning och underhåll m. m.	544 912	603 500	968 500
5. Komplettering av båtmateriel.	64 288	125 000	
6. Utrednings- och försöksverksamhet	11 214	25 000	25 000
7. Renoverings- och reparationsarbeten på sjömättningsfartyg.	127 677	240 000	se ovan 4—5
8. Anskaffning av instrumentutrustning	—	90 000	150 000 (+ 60 000)
	1 035 050	1 473 000	1 583 000 (+ 110 000)

Motiv

I petitaskrivelse år 1956 lämnade sjöfartsstyrelsen en redogörelse för sjömättningsverksamheten och framlade en plan för dess effektivisering (X ht 1957: 135). Planen innefattade bl. a. förlängning av sjömätningssäsongen, utökning av antalet mätningssenheter, omläggning av vaktssystemet å sjömättningsfartyg, anskaffning av instrumentutrustning, utrednings- och försöksverksamhet till förbättring av hjälpmedel och arbetsmetoder m. m. Medel har också i viss omfattning anvisats för dessa ändamål. Sålunda har styrelsen för vartdera av budgetåren 1957/58 och 1958/59 erhållit ett belopp av 25 000 kronor för utrednings- och försöksverksamhet. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 22 mars 1957 från handels- och sjöfartsfonden anvisat 340 000 kronor för ombyggnad av två minsvepare till utsjömättningsfartyg. För innevarande budgetår har medel beviljats för att möjliggöra förlängning av mätningssäsongen med ca fyra veckor, omläggning av vaktssystemet å vissa sjömättningsfartyg och viss komplettering av instrumentutrustning. Uppenbart är emellertid att, därest den betydande eftersläpning, som föreligger inom denna verksamhet, skall kunna inhämtas inom rimlig tid, ytterligare åtgärder måste vidtagas. Det är styrelsens förhoppning att genom en intensiv utvecklings- och försöksverksamhet samt genom omprövning av hittills tillämpade principer för sjömätningen kunna ernå värdefulla resultat. I avvaktan på utfallet av vissa pågående undersökningar avseende såväl materielen som organisationen har styrelsen begränsat sina anslagsäskanden till de mest nödvändiga behoven.

1 och 2) Fältarbeten

I den för anslaget till mättnings- och rekognosceringsverksamhet fastställda staten har för fältarbeten anvisade medel varit uppdelade på två skilda anslagsposter, nämligen dels fältarbeten till sjöss, dels fältarbeten på land. Styrelsen föreslår, att dessa båda anslagsposter sammanslås till en post, benämnd fältarbeten. För detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats tillhoppa (368 000 + 14 000 =) 382 000 kronor. Styrelsen föreslår en höjning med sammanlagt 50 000 kronor, därav 20 000 kronor avser prishöjningar, 20 000 kronor driftskostnader för en s. k. ekoram samt 10 000 kronor ökade kostnader i anledning av tätare flyttningar av deccastationerna.

Prishöjningar har särskilt förekommit beträffande resekostnader, som i ej ringa omfattning bestrides från anslagsposten, transporter och flygfotogrammetriska arbeten.

Som styrelsen framhöll i förra årets petitaskrivelse utfördes under 1957 års mätningssäsong försök med en av marinen anskaffad s. k. ekoram, som ställts till sjöfartsstyrelsens förfogande för sjömättningsförsök. Fortsatta försök under innevarande mätningssäsong har visat, att ekoramen är ett mycket värdefullt hjälpmedel för farledsmätningar. Den bör därför insättas i reguljära sjömätningar. Behovet av farledsmätningar har stegrats, genom att många hamnar utbyggts för att kunna mottaga fartyg av betydligt

större djupgående än tidigare. Kostnaderna för försöksverksamheten har hittills huvudsakligen bestritts av marinen.

Flyttningskostnaderna för deccastationerna bestrides för närvarande från anslagsposten till fältarbeten till sjöss. Under denna anslagspost avsättes för ändamålet årligen visst belopp, så att erforderliga medel finnes tillgängliga när flyttning skall ske, vilket hittills i regel skett vart femte år. För att de för den större sjöfarten allra viktigaste farvattnen skall kunna nymätas inom den närmaste 10-års perioden, erfordras att deccakedjan flyttas förhållandevis ofta under denna tid. Jämväl förra året föreslog styrelsen en uppräknig av anslaget med 10 000 kronor för att möjliggöra tätare flyttningar av deccakedjan. Förslaget bifölls emellertid icke. Ej heller bifölls ett förra året begärt engångsbelopp av 50 000 kronor för vissa ändringar i deccastationernas mastsystem och apparatus. Styrelsen förutsätter, att sistnämnda kostnader skall kunna bestridas inom ramen för det anslagsbelopp, som i det följande föreslås till underhåll och förnyelse av sjömätningsmaterielen.

3) *Driftkostnader vid det jordmagnetiska observatoriet på Lovö*

Till detta ändamål bör anvisas oförändrat belopp 7 500 kronor.

4, 5 och 7) *Underhåll och förnyelse av sjömätningsmaterielen*

De för ifrågavarande ändamål anvisade medlen är i årets stat uppdelade på tre skilda anslagsposter, nämligen rustning och underhåll m. m., komplettering av båtmateriel samt renoverings- och reparationsarbeten på sjömätningsfartyg. Enär några klara gränslinjer icke finnes mellan användningsområdena för de nuvarande tre anslagsposterna, anser styrelsen, att de bör sammanslås till en anslagspost förslagsvis benämnd Underhåll och förnyelse av sjömätningsmaterielen. För ändamålet föreslår styrelsen oförändrad medelsanvisning (603 500 + 125 000 + 240 000 =) 968 500 kronor.

6) *Utrednings- och försöksverksamhet*

För ändamålet bör anvisas oförändrat belopp, 25 000 kronor.

8) *Komplettering av instrumentutrustning m. m.*

I förra årets petita beräknade styrelsen det sammanlagda medelsbehovet för detta ändamål till 420 000 kronor. Styrelsen föreslog att anskaffningen borde fördelas på tre år och begärde för innevarande budgetår ett belopp av 140 000 kronor. För ändamålet har anvisats 90 000 kronor. Styrelsen får, under framhållande av angelägenheten av att den föreslagna kompletteringen av instrumentutrustningen genomföres snarast möjligt, föreslå att för ändamålet anvisas 150 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen

Utvecklingen inom sjöfarten mot större, snabbare och mera djupgående fartyg har i hög grad skärpt kraven på en förbättrad och intensifierad sjömätningsverksamhet. Under de senaste åren har också stora insatser gjorts

för att effektivisera och påskynda sjömätningsarbetet längs våra kuster. Medelsanvisningen över förevarande anslag har sålunda ökat med sammanlagt över 600 000 kronor, och dessutom har medel ställts till sjöfartsstyrelsens förfogande för om- och nybyggnad av sjömätningssfartyg.

Genom de nu nämnda åtgärderna har mätningsskapaciteten avsevärt ökat, samtidigt som sjöfartsstyrelsen beretts större möjligheter att genom utrednings- och försöksverksamhet planera för en rationalisering av sjömätningen.

Givetvis bedömer jag det angeläget att utnyttja de förbättrade metoder och hjälpmedel, som framkommer som resultat av detta utvecklingsarbete. I fråga om medelsbehovet för budgetåret 1959/60 förutsätter jag emellertid, att styrelsen skall ha möjligheter att inom ramen för nuvarande anslag å drygt 1 470 000 kronor successivt förnya och komplettera för verksamheten erforderlig instrumentutrustning och annan sjömätningmateriel, och föreslår därför att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mättnings- och rekognosceringsverksamhet* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 1 473 000 kronor.

Hamnar och farleder

[74] 21. Bidrag till handelshamnar och farleder

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1957/58	2 000 000	1 502 000	4 460 536
1958/59 (statsliggaren s. 961) ...	1 000 000		
1959/60 (förslag)	100		

Från detta anslag utgår bidrag i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 10 augusti 1928 (nr 328) angående statsbidrag till byggande, förbättring och underhåll av allmänna hamnar och farleder. Enligt av 1957 års riksdag godkända riktlinjer bör statligt bidrag endast komma ifråga, när hamnverksamheten icke kan förväntas bli ekonomiskt självbärande men anläggningen är motiverad t. ex. ur sysselsättnings-, lokaliserings- eller beredskapssynpunkter eller med hänsyn till hamnens upplandsfunktioner.

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 1 000 000 kronor. Styrelsen beräknar att å anslaget för närvarande tillgängliga medel helt kommer att vara disponerade den 1 juli 1959. Nya projekt förutsättes emellertid bli aktuella under nästa budgetår och anslagsbehovet för dessa beräknas till 2 000 000 kronor.

I detta sammanhang torde böra anmälas att *Samarbetskommittén för näringslivets främjande inom Karlskronaområdet* i skrivelse den 2 oktober 1958 hemställt, att anslaget *Bidrag till handelshamnar och farleder* uppräknas med 2 000 000 kronor för anläggning av inseglingränna till oljehamn i Karlskrona.

Yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller i infordrat utlåtande, att även om, för sysselsättning av arbetslösa, hamnanläggningar i många fall kommer till utförande i form av beredskapsarbeten med anlitan av anslaget till kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m., synes det angeläget, att också ordinarie anslag finns tillgängliga därest större arbeten skulle visa sig önskvärda ur sysselsättningssynpunkt under nästa budgetår. Styrelsen tillstyrker därför sjöfartsstyrelsens framställning.

I särskilt yttrande över framställningen rörande ny inseglingränna i Karlskrona framhåller *sjöfartsstyrelsen*, att bidrag från anslaget till handelshamnar och farleder hittills icke utgått för investeringar i oljehamnar. Avgörande för att en dylik anläggning skall komma till stånd har varit lönsamheten ur vederbörande hamns synpunkt. Styrelsen anser att lönsamhetskravet även fortsättningsvis bör uppehållas, då ett avsteg från denna princip kan medföra icke önskvärda konsekvenser för de hamnar, som med egna medel byggt ut oljeanläggningar. Därest oljehamnsprojektet i Karlskrona skall komma till stånd bör farledsarbetet finansieras med lån och icke genom bidrag från förevarande anslag. *Arbetsmarknadsstyrelsen* anser sig icke på föreliggande utredningsunderlag kunna tillstyrka statsbidrag till en oljehamn i Karlskrona. Frågan bör göras till föremål för utredning genom eller i nära samråd med sjöfartsstyrelsen. *Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap* har ur sina synpunkter intet att erinra mot den ifrågasatta fördjupningen av inseglingsleden till Karlskrona.

Departementschefen

Framställningen om särskild medelsanvisning till ny inseglingränna i Karlskrona anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Från sjöfartsstyrelsen har jag under hand erfarit att det vid behandlingen av vissa ineliggande statsbidragsansökningar numera visat sig nödvändigt att avvakta resultatet av pågående utredningar. Statsbidrag i anledning av dessa ansökningar kan därför komma att utbetalas först under budgetåret 1960/61.

Med hänsyn härtill och till storleken av den vid ingången av det nu löpande budgetåret förefintliga behållningen å anslaget, inemot 4,5 milj. kronor, synes detsamma för nästa budgetår kunna uppföras med ett formellt belopp av 100 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till handelshamnar och farleder* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[75] 22. Statliga farledsarbeten

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1957/58	50 000	61 752	217 085
1958/59 (statsliggaren s. 961)	50 000		
1959/60 (förslag)	100 000		

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget uppföres med 150 000 kronor.

M o t i v

Utredningarna beträffande inomskärsfarleden Strömstad till Göteborg och farleden genom Nordre älv har på grund av mellankommande arbetsuppgifter icke kunnat slutföras under föregående budgetår. Ytterligare anslagsmedel kommer att erfordras för dessa ändamål, bland annat på grund av att bottenförhållandena visat sig kräva kostsammare undersökningar än som tidigare förutsatts.

Styrelsen framhåller vidare angelägenheten av att den projekterade upprensningen till 2,6 meters djup av farleden genom Baggenstaket nu kommer till stånd och att utredning påbörjas om ytterligare fördjupning och breddning så att fartyg med 4 meter djupgående kan passera leden. En dylik ökning av farledens kapacitet skulle medföra avsevärda vinster för sjöfarten och lotsningsverksamheten.

I samband med projekteringen av en fördjupning av Flintrännan pågår inom styrelsen en trafikekonomisk utredning, som väntas bli slutförd under innevarande budgetår. Huruvida denna begränsade undersökning bör följas av en teknisk utredning blir givetvis beroende av de erhållna resultaten. Styrelsen anser dock sannolikt, att en teknisk utredning angående Flintrännan kan påbörjas under budgetåret 1959/60 och att medel härför då bör finnas disponibla.

Arbetsmarknadsstyrelsen har under hösten 1958 erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att få disponera ett belopp av 200 000 kronor för en teknisk projektering angående fördjupning och breddning av Södertälje kanal och farlederna i Mälaren. Beloppet har ställts till sjöfartsstyrelsens förfogande. Som ett komplement till denna tekniska utredning synes det nödvändigt att även göra en transportekonomisk undersökning samt vissa mätningar i de berörda farlederna.

Slutligen pågår för närvarande projekteringar för förbättring av två mindre farleder i Bohusläns skärgård. De arbeten som planeras avser bortsprängning av undervattensgrund som är till hinder för sjöfarten.

Med hänsyn till pågående arbeten och den ökning av projekteringsverksamheten som sålunda förväntas finner styrelsen det angeläget att anslaget höjes med 100 000 kronor.

Y t t r a n d e n

Statskontoret anser att anslaget, med hänsyn till förefintlig reservation och då ämbetsverket icke blivit övertygat om att medel redan nu bör beräknas för samtliga i framställningen avsedda arbeten, bör uppföras med oförändrat belopp.

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller, att det i nuvarande arbetsmarknadsläge är angeläget att sådana arbeten förberedes, som kan utgöra objekt för sysselsättning åt arbetslösa. Styrelsen anser de projekterade farledsarbetena lämpliga ur denna synpunkt och finner det angeläget att de utredningar, som anmälts i sjöfartsstyrelsens framställning, bedrives skyndsamt.

Departementschefen

Med hänsyn till angelägenheten av att pågående och planerade projekteringar och arbeten skall kunna utföras utan alltför stor tidsutdräkt, tillstyrker jag att anslaget uppräknas med 50 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statliga farledsarbeten* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[76] 23. Byggnade av fiskehamnar

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1957/58	3 000 000	2 275 605	5 203 351
1958/59 (statsliggaren s. 961) ..	3 000 000		
1959/60 (förslag)	2 000 000		

Anslaget disponeras för bidrag enligt kungörelsen den 17 juni 1948 (nr 525) angående statsbidrag till byggnade av fiskehamnar. Enligt kungörelsen kan sådant bidrag beviljas bl. a. av kommun, aktiebolag eller ekonomisk förening med som regel högst 90 procent av de verkliga kostnaderna för anläggningen.

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med 3 500 000 kronor.

M o t i v

Den översyn av 1944 års fiskehamnsutredning, som företagits inom sjöfartsstyrelsen, är nu slutförd. Genom utredningen har ett stort utbyggnadsbehov för fiskehamnar kunnat konstateras. Den alltjämt fortgående rationaliseringen av fisket har medfört en övergång till större fiskebåtar, varigenom fisket kan utövas med användande av moderna fångstmetoder. En koncentration till ett antal större centralhamnar, delvis i samband med fiskarebe-

folkningens flyttning från öar och isolerade platser, har visat sig nödvändig för näringens utveckling. För att möjliggöra en ekonomisk vidaretransport samt förädling och distribution av fångsterna är det vidare erforderligt att anlägga vissa lämpligt belägna landningshamnar för fisk. Mot bakgrunden härav är det på västkusten och i östersjöområdet söder om Stockholm enligt styrelsens uppfattning nödvändigt att så snart som möjligt utföra ett flertal kostnadskrävande fiskehamnsbyggnader. I vissa fall torde det emellertid, bl. a. med hänsyn till att den äldre delen av fiskarebefolkningen oftast är hänvisad att bedriva fisket enligt äldre metoder, bli nödvändigt att även utföra mer eller mindre kostnadskrävande arbeten av underhållskaraktär i de äldre fiskehamnarna.

Sjöfartsstyrelsen har under sin utredning efter samråd med fiskeristyrelsen, fiskareorganisationerna och vederbörande länsstyrelser utarbetat riktlinjer för de fortsatta fiskehamnsutbyggnaderna, syftande till att på bästa sätt möjliggöra förenämnda rationalisering av fisket. I samband därmed har behovet av fiskehamnsutbyggnader inventerats samt plan för de närmaste årens byggnadsverksamhet upprättats. En ökning av den nuvarande investeringstakten inom detta område har därvid befunnits önskvärd för att möjliggöra en sund utveckling av näringsfånget. På grund av de senaste årens prisstegringar har i stället anslaget till fiskehamnar, som sedan budgetåret 1953/54 utgått med oförändrat 3 000 000 kronor per år, undergått en betydande realsänkning.

Under återopande av det ovan anförda får styrelsen förorda, att anslaget för nästkommande budgetår höjes. Höjningen synes dock i rådande statsfinansiella läge böra begränsas till 500 000 kronor och anslaget sålunda uppräknas till 3 500 000 kronor.

Departementschefen

Utbetalningarna från anslaget har under vart och ett av de tre senaste budgetåren uppgått till mellan 2,3 och 2,5 milj. kronor, och under anslaget fanns i juli 1958 innestående sammanlagt drygt 8 milj. kronor. Ehuru jag är medveten om det stora behovet av nya fiskehamnsbyggnader och i fiskenäringsens intresse vill medverka till att detta utbyggnadsbehov tillgodoses, håller jag för osannolikt att hela det sålunda tillgängliga beloppet kommer att — med hänsyn till arbetenas förläggning i tiden — hinna utbetalas före den 1 juli 1959. Med beaktande härav anser jag det möjligt att för budgetåret 1959/60 något sänka anslaget, utan att detta behöver medföra förseningar i arbetenas utförande. Jag förordar att medelsanvisningen för nästa budgetår bestämmes till 2 000 000 kronor.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggande av fiskehamnar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

[77] 24. Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	180 000	243 223
1958/59 (statsliggaren s. 961)	215 000	
1959/60 (förslag)	215 000	

I enlighet med förslag av sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) bör anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 215 000 kronor.

[78] 25. Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1957/58	700 000	843 652	1 296 913
1958/59 (statsliggaren s. 962) ..	1 000 000		
1959/60 (förslag)	1 000 000		

Med detta anslag, som första gången anvisades för budgetåret 1935/36, har avsetts att såsom kollektiv restitution för erlagd bensinskatt disponera automobilskattemedel för ändamål, som tjänar den mindre sjöfartens intressen.

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 1 000 000 till 2 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motiv

Styrelsen erinrar om den föregående år till Kungl. Maj:t överlämnade utredningen rörande de kvantiteter bensin, som årligen förbrukas inom den mindre skeppsfarten. Enligt utredningens beräkningar uppgår den på landets motorbåtar belöpande bensinskatten till 6,8 milj. kronor per år. Hittills har under detta anslag anvisade medel endast uppgått till en ringa del av motorbåtarnas andel av bensinskatten. Med hänsyn härtill och då summan av för det kommande budgetåret aktuella statsbidragsansökningar uppgår till mycket stora belopp förordar styrelsen att anslaget ökas till 2 000 000 kronor.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker sjöfartsstyrelsens framställning.

Departementschefen

I nuvarande budgetära läge anser jag mig icke böra tillstyrka någon höjning av förevarande anslag. Detta bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 1 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Övriga sjöfartsändamål

[79] 26. Handelsflottans pensionsanstalt: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	54 100	61 001
1958/59 (statsliggaren s. 962)	65 600	
1959/60 (förslag)	66 500	

Yrkande

Direktionen över handelsflottans pensionsanstalt (skr. 30/8 1958) hemställer om en mindre uppräkningsanslag till följd av en automatisk löneklassändring.

Direktionen föreslår därjämte, att anslaget *Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt* uppföres med oförändrat belopp, 1 600 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget till avlöningar torde böra ökas med 900 kronor till 66 500 kronor och fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Hemställan beträffande *Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt* göres under tolfte huvudtiteln.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för handelsflottans pensionsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	35 600
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	5 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	25 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	9 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	400
Summa kronor	75 500

Särskilda uppbördsmedel

Räntor å förvaltningskostnadsfonden samt bötesandelar	9 000
Nettoutgift kronor	66 500

b) till *Handelsflottans pensionsanstalt: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 66 500 kronor.

[80] 27. *Handelsflottans pensionsanstalt: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	7 600	7 546
1958/59 (statsliggaren s. 963)	8 400	
1959/60 (förslag)	8 400	

I enlighet med förslag av *Direktionen över handelsflottans pensionsanstalt* (skr. 30/8 1958) torde anslaget för budgetåret 1959/60 uppföras med oförändrat belopp, 8 400 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsflottans pensionsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 8 400 kronor.

[81] 28. *Statens skeppsprovvningsanstalt: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	558 400	641 636
1958/59 (statsliggaren s. 963)	608 900	
1959/60 (förslag)	807 200	

Y r k a n d e n

Styrelsen för statens skeppsprovvningsanstalt (skr. 25/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 198 300 kronor.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 2 förste forskningsingenjörer Ae 24	50 040
b) 2 ingenjörer Ae 17	34 272
2. Ökat behov av extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden	95 000
3. Löneklassändringar	1 584
4. Rörligt tillägg	13 744
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	3 660
	198 300

M o t i v

Styrelsen anför, att den snabba utvecklingen inom skeppsbyggnadstekniken tenderar att medföra att från uppdragsgivarnas sida allt större krav ställs på forskning och provning vid skeppsprovvningsanstalten. I samband med de senare årens övergång till allt större enheter för tankfartyg, ökade framdrivningseffekter och fartygshastigheter har nya problem uppstått

inom anstaltens forskningsområde. Uppdragen har i samband därmed i stor utsträckning ändrat karaktär och kommit att avse alltmera komplicerade problem. I särskilt hög grad gäller detta de från marinförvaltningen erhållna uppdragen, vilka i en del fall avsett omfattande experimentella uppgifter av målforskningskaraktär. Arbetsuppgifter av detta slag kräver högt kvalificerad personal med avancerade matematiska kunskaper. Anstaltens beräkningsavdelning har för små resurser i fråga om dylik personal, varigenom uppdragen endast delvis kunnat effektueras.

Med hänsyn till givna direktiv har styrelsen iakttagit stor restriktivitet vid utformningen av årets anslagsäskanden. De berörda utvecklingstendenserna och därigenom skapade behov gör emellertid enligt styrelsens mening en förstärkning av beräkningsavdelningens personal oundgänglig, om anstalten i fortsättningen skall kunna fylla sina arbetsuppgifter.

Inkomsterna av uppdragen utgjorde under budgetåret 1957/58 ca 755 000 kronor medan under samma period ianspråktaga medel till avlöningar och omkostnader belöpte sig till ca 735 000 kronor.

Beträffande de särskilda yrkandena anför styrelsen bland annat följande.

1 a). Befattningarna avses för anstaltens beräkningsavdelning. Den ena tjänsten har visat sig nödvändig för handhavandet av den teoretiska forskningen framför allt inom området fartygsrörelser och styrning. Samma äskande har framförts i de två föregående årens petita, och för att tillgodose kraven från uppdragsgivarna har en motsvarande extra tjänst i Ag 24 inrättats vid anstalten fr. o. m. den 1 augusti 1958. — Den andra tjänsten avses för propeller-, framdrifts- och kavitationsforskningen. Under senare år har nya teoretiska metoder framkommit för beräkning och konstruktion av fartygspropellrar. En omfattande forskning inom detta område bedrivs utomlands, och det är för skeppsprovningsanstaltens del nödvändigt att följa utvecklingen och bedriva teoretisk och experimentell forskning, om uppdragsgivarnas önskemål beträffande fullgoda propellerkonstruktioner skall kunna tillgodoses. För dessa arbetsuppgifter har en extra tjänst i Ag 24 inrättats vid anstalten fr. o. m. den 1 augusti 1958.

1 b). Även dessa tjänster är avsedda för beräkningsavdelningen. Innehavarna, för vilka bör fordras gymnasieingenjörskompetens, skall under ledning av den högskoleutbildade personalen inom avdelningen utföra beräkningsarbeten i samband med uppdragsverksamheten. Därigenom kan civilingenjörspersonalen avlastas de mindre kvalificerade arbetsuppgifterna.

2. Under budgetåret 1957/58 utgjorde belastningen å den förslagsvis be-tecknade anslagsposten till extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden cirka 295 000 kronor, vilket innebär ett överskridande med i runt tal 120 000 kronor. Med den personal på ordinarie och extra ordinarie stat, som anstalten totalt skulle komma att erhålla därest i petita framförda förslag om nya extra ordinarie tjänster bifalles, beräknas belastningen över anslagsposten till sammanlagt 194 200 kronor vilket innebär en ökning med 95 000 kronor i förhållande till innevarande år.

Y t t r a n d e

Marinförvaltningen tillstyrker de förslag, som framlagts av anstaltens styrelse.

Departementschefen

Den forsknings- och försöksverksamhet som bedrives vid statens skeppsprovvningsanstalt är av stort ekonomiskt värde för svensk varvsindustri och jag anser det betydelsefullt — särskilt i nuvarande läge med hårdnande konkurrens för denna industrigren — att anstalten får bättre personella och materiella resurser att möta de ökade kraven till följd av den tekniska utvecklingen. I anledning av anstaltsstyrelsens yrkanden om nya befattningar föreslår jag därför inrättande från och med budgetåret 1959/60 av en tjänst som förste forskningsingenjör i Ae 24 och en tjänst som ingenjör i Ae 17. Samtidigt beräknar jag under anslagsposten till extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden höjning med 144 000 kronor.

Mot styrelsens beräkningar i övrigt av medelsbehovet för nästa budgetår har jag icke något att erinra. Till löneklassändringar beräknar jag sålunda höjning med 1 600 kronor, till rörligt tillägg ytterligare 6 800 kronor och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter 3 700 kronor.

Avlöningsanslaget kommer vid bifall till vad jag nu föreslagit att för budgetåret 1959/60 öka med sammanlagt 198 300 kronor till 807 200 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för anstalten bör vidtagas den ändring som betingas av vad jag i det föregående anför.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens skeppsprovvningsanstalt som angivits i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens skeppsprovvningsanstalt att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän <i>förslagsvis</i>	68 900
2. Arvoden bestämda av Kungl. Maj:t	2 000
3. Avlöningar till extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	243 200
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	412 600
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	76 800
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter <i>förslagsvis</i>	3 700

Summa kronor 807 200

c) till *Statens skeppsprovvningsanstalt*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 807 200 kronor.

[82] 29. Statens skeppsprovvningsanstalt: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	92 100	93 582
1958/59 (statsliggaren s. 964)	102 600	
1959/60 (förslag)	113 600	

Y r k a n d e

Styrelsen för statens skeppsprovvningsanstalt (skr. 25/8 1958) hemställer att anslaget höjes med 12 000 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift	Omkostnadsstat	Styrelsens förslag
	1957/58	1958/59	1959/60
1. Övriga expenser	24 961	25 000	35 000 (+ 10 000)
2. Bibliotek	2 493	3 000	5 000 (+ 2 000)

M o t i v

1. Styrelsen framhåller, att man under det senaste budgetåret å beräkningsavdelningen kunnat börja utnyttja den vid Chalmers tekniska högskola befintliga matematikmaskinen Alwac för vissa beräkningar som manuellt är mycket tidsödande. Skeppsprovvningsanstalten avser att i framtiden i ökad utsträckning tillvarataga denna möjlighet till besparing. Ifrågasvarande beräkningar programmeras av anstaltens egen personal, varefter matematikmaskinen förhyres för själva beräkningsarbetet. Maskinhyran är för närvarande 125 kr/tim. Styrelsen hemställer alltså om en utökning av anslaget för övriga expenser med 10 000 kronor för förhyrning av matematikmaskin.

2. Med den ökade forskningsverksamheten måste skeppsprovvningsanstalten täcka ett vidare fält av periodiska facktidsskrifter och annan speciallitteratur. Särskilt måste gränsvetenskaperna bevakas mer omsorgsfullt än tidigare. Styrelsen har vid ett flertal tidigare tillfällen äskat ökade medel för bibliotek, men dessa framställningar har tillgodosetts i alltför ringa utsträckning med hänsyn till den ökande forskningsverksamhetens behov. Styrelsen hemställer därför om en utökning av anslaget för biblioteket med 2 000 kronor.

Departementschefen

Förslaget om höjning av anslagsposten till övriga expenser med 10 000 kronor för förhyrning av matematikmaskin tillstyrker jag. Ifråga om anslagsposten till bibliotek är jag icke beredd förorda större höjning än med 1 000 kronor. Anslaget skulle därmed uppgå till (102 600 + 10 000 + 1 000 =) 113 600 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Statens skeppsprovvningsanstalt: Omkostnader* för
budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 113 600
kronor.

[83] 30. Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	229 000	249 972
1958/59 (statsliggaren s. 964)	274 000	
1959/60 (förslag)	276 300	

Y r k a n d e

Statens sjöhistoriska museums nämnd (skr. 30/8 1958) hemställer att
anslaget höjes med 55 600 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Nya tjänster:		
a) 1 amanuens i reglerad befordringsgång	17 796	
b) 1 fotograf Ae 15	16 044	4 560
c) 1 museivakt Ae 7	10 620	
2. Lönegradsuppflyttningar:		
a) 1 amanuens i reglerad befordringsgång—intendent Ae 21	4 083	
b) 1 kassör Ao 12—kamrerare Ao 15	2 304	
3. Löneklassändringar	690	
4. Vikariats- och övertid ersättningar		1 942
5. Tjänstetidsbefordran	588	
6. Rörligt tillägg	8 029	
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 969	
	62 517	6 502
	+ 55 621	

M o t i v

1 a). Nämnden har i flera tidigare petitaskrivelser framhållit behovet av en förstärkning av den museiutbildade personalen och därvid hänvisat till den under senare år avsevärt ökade utställningsverksamheten. Behovet av en ytterligare amanuens tjänst ökar ytterligare genom inrättandet av den nya varvsavdelningen inom museet. Denna avdelning torde komma att färdigställas till budgetåret 1959/60, och nämnden föreslår att den föreslagna amanuens tjänsten placeras såsom föredragande för varvsavdelningen.

1 b). För närvarande finnes en fotograf anställd vid museet mot ett årligt arvode av 14 340 kronor, varav 4 560 kronor bestrides ur anslagsposten till Avlöningar till icke-ordinarie personal och resten bekostas av föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm. Nämnden anser att fotograftjänsten helt bör avlönas med statliga medel och uppföras å extra-ordinarie stat.

1 c). Nämnden har upprepade gånger yrkat inrättandet av ytterligare en tjänst som museivakt och därvid framhållit bl. a., att någon förstärkning

av museivaktpersonalen icke ägt rum sedan år 1945, trots att utställningsytan i museet sedan dess ökats med mer än 50 procent. I fjolårets petita framhölls att den bristande bevakningen resulterat i en alltmera stegrad frekvens av tillgrepp av och åverkan å utställda föremål. En förstärkning av vaktpersonalen är redan av dessa skäl motiverad och behovet blir ytterligare trängande efter färdigställandet av den nya varvsavdelningen.

2 a). Nämnden anser att museet har behov av ytterligare en intendents-tjänst. Innehavaren av den ena av de två befintliga intendentsbefattningarna har placerats såsom föreståndare för arkiv och bibliotek medan den andre förestår sjöfartsavdelningen. Föreståndaren för örlogsavdelningen bör erhålla samma löneställning.

2 b). Med hänsyn till de ansvarsfulla och omfattande arbetsuppgifter som åvilar museets kassör bör denna befattning ombildas till kamrerarejänst i Ao 15.

Departementschefen

Förslagen om nya tjänster vid museet kan jag icke tillstyrka. Ej heller anser jag mig böra biträda yrkandet om förändring av en amanuens-tjänst till intendentsbefattning i Ae 21. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag däremot att kassörstjänsten uppflyttas i lönegrad från Ao 12 till Ao 13.

Nämndens beräkningar av anslagsbehovet i övrigt föranleder ingen erinran från min sida. Anslaget bör sålunda uppföras med $(274\,000 + 2\,300 =) 276\,300$ kronor. Anslagssumman torde fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för museet bör vidtagas den ändring som betingas av vad jag i det föregående anfört.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens sjöhistoriska museum som angivits i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens sjöhistoriska museum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	115 700
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	124 600
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	34 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 000
Summa kronor	276 300

c) till Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 276 300 kronor.

[84] 31. Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	42 400	53 061
1958/59 (statsliggaren s. 965)	54 800	
1959/60 (förslag)	49 200	

Y r k a n d e

Statens sjöhistoriska museums nämnd (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 6 400 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift	Omkostnads- stat	Nämndens förslag
	1957/58	1958/59	1959/60
1. Reseersättningar	1 000	1 500	2 000 (+ 500)
2. Övriga expenser	10 700	17 600	13 500 (— 4 100)
3. Monterutrustning	5 000	5 000	15 000 (+ 10 000)

M o t i v

1. Genom museets belägenhet har anslaget så gott som helt kommit att tagas i anspråk för spårvagns-, buss- och bilresor mellan museet och stationen. Tjänstemännen har icke kunnat företaga några inspektions- eller forskningsresor. Nämnden vill därför yrka, att anslagsposten höjs med minst 500 kronor.

2. Delposten till övriga expenser har för innevarande budgetår höjts med 6 900 kronor, varav 5 600 kronor avsåg en engångsanvisning för installation av en inbrottsalarmanläggning samt 1 300 kronor löpande utgifter. Nämnden anser det nödvändigt att anslaget för nästa budgetår höjes med ytterligare 1 500 kronor för löpande utgifter.

3. Behovet av monterutrustning har ytterligare stegrats. Nämnden framhåller särskilt önskvärdheten av att kunna utställa vissa samlingar belysande lots- och fyrväsendet samt sjökarteväsendet, vilka för närvarande äro magasinerade i museet eller på andra håll.

Departementschefen

Under förevarande anslag bör icke annan förändring vidtagas än att delposten till övriga expenser nedräknas med 5 600 kronor, motsvarande engångsanvisning för innevarande budgetår till installation av tjuvlarm. Anslaget bör således uppföras med (54 800 — 5 600 =) 49 200 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 49 200 kronor.

[85] 32. Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökning av samlingarna

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	3 500	7 770
1958/59 (statsliggaren s. 965)	3 500	
1959/60 (förslag)	3 500	

I enlighet med förslag av *statens sjöhistoriska museums nämnd* (skr. 30/8 1958) bör anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökning av samlingarna* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 3 500 kronor.

[86] 33. Bidrag till sjömanshusens förvaltningskostnader

	Anslag
1957/58	256 000
1958/59 (statsliggaren s. 966)	256 000
1959/60 (förslag)	256 000

Vid den omorganisation av sjömanshusen, som företogs år 1939, förutsattes att staten skulle bidra till sjömanshusens förvaltningskostnader med 75 procent av kostnaderna. Med denna utgångspunkt beräknades anslaget till 356 000 kronor. I samband med omläggningen av sjöfolkets pensionering år 1944 beslöts, att de s. k. tonavgifterna skulle i det närmaste helt tillfalla sjömanshusen. Sjömanshusens årliga inkomster beräknades därigenom komma att stiga med 200 000 kronor, och det från anslaget utgående bidraget förutsattes minska med motsvarande belopp. På grund av nedgången av tonavgiftsuppbörden under sjöfartssparren nedsattes dock bidraget inte med hela det beräknade beloppet utan endast med 150 000 kronor. Anslaget för sistnämnda budgetår upptogs alltså till 206 000 kronor. Med hänsyn till den alltmer sjunkande tonavgiftsuppbörden och den inträdda stegringen av sjömanshusens förvaltningskostnader höjdes anslaget för budgetåret 1945/46 till 256 000 kronor. Anslaget har alltsedan dess varit uppfört med detta belopp.

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kronor.

M o t i v

Sjömanshusens förvaltningskostnader uppgick år 1957 till cirka 1 426 000 kronor, varav för avlöningar 1 268 000 kronor och för omkostnader 158 000 kronor. För år 1958 beräknas kostnaderna öka med omkring 30 000 kronor

på grund av den lönejustering, som genomfördes från den 1 januari 1958. Samtidigt visar tonavgiftsuppbörden för första halvåret 1958 en nedgång med nära 40 000 kronor i förhållande till samma period 1957. Med hänsyn härtill kan för år 1959 räknas med en minskning i medelstillgången, som uppskattas till omkring 100 000 kronor.

Sjömanshusens verksamhet under år 1959 skulle under angivna förhållanden få vidkännas ett underskott på mellan 100 000 och 150 000 kronor. Sjöfartsstyrelsen, som tidigare med hänsyn till pågående utredningar angående sjömanshusens framtida arbetsuppgifter och organisation ansett sig icke böra ifrågasätta ökning av statsanslaget, finner den för år 1959 beräknade ökningen av underskottet av en sådan storleksordning, att en höjning av anslagsbeloppet är motiverad. Styrelsen anser det skäligt att en uppräknig med 100 000 kronor kommer till stånd.

Departementschefen

Under förevarande punkt torde bringas till riksdagens kännedom, att det av 1946 års sjömanskommitté år 1957 framlagda betänkandet angående mönstring och registrering av sjöfolk efter remissförfarande och därpå grundad prövning inom handelsdepartementet ej ansetts böra läggas till grund för proposition i ämnet. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juli 1958 har jag därför tillkallat en utredningsman med uppdrag att verkställa utredning och framlägga förslag rörande ändrad organisation i samband med förmedling av arbete för sjömän samt deras mönstring och registrering. I avvaktan på resultatet av denna förnyade undersökning — som jag förutsätter skall kunna redovisas för 1960 års riksdag — har jag ej ansett mig böra förorda någon höjning av anslaget, utan detta upptages för nästa budgetår med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till sjömanshusens förvaltningskostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 256 000 kronor.

[87] 34. Läkareundersökning av sjöfolk

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	250 000	393 358
1958/59 (statsliggaren s. 966)	450 000	
1959/60 (förslag)	450 000	

Från anslaget lämnar staten bidrag till kostnaderna för läkarundersökning av sjöfolk i samband med inskrivning vid sjömanshus och påmönstring. Den statliga ersättningen utgår med 7 kronor per läkarintyg och 5 kronor för särskild skärmbilds- och röntgenundersökning m. m.

Medicinalstyrelsen (VPM 25/8 1958) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 450 000 kronor.

Styrelsen erinrar om att utredning pågår angående möjligheterna att införa

gemensamma mönstringsbestämmelser och i anslutning därtill gemensam hälsotjänst för de nordiska länderna. En dylik ordning kan komma att för-
anleda ökat medelsbehov under förevarande anslag. Hänsyn härtill har dock
ej tagits vid beräkningen av anslaget för nästa budgetår.

Departementschefen

I förra årets statsverksproposition (X ht s. 171) lämnades en redogörelse
för det pågående utredningsarbetet i anledning av Nordiska rådets rekom-
mendation nr 13/1954 angående inrättande av en gemensam hälsotjänst för
nordiskt sjöfolk. Det anfördes i propositionen, att ett förverkligande av re-
kommendationen skulle för Sveriges del komma att innebära, dels att de om-
bordanställda ej längre skulle behöva vidkännas några kostnader för läkar-
undersökning, dels att skyldigheten att förete läkarintyg skulle utvidgas till
att avse anställning å svenska fartyg i all utrikesfart. — Riksdagen (SU nr
10 s. 68, Rskr 10) förklarade sig icke ha något att erinra mot att förevarande
anslag finge tagas i anspråk för bestridande av de ökade kostnader, som
kunde bli en följd av inrättandet av en sådan gemensam hälsotjänst för
nordiskt sjöfolk.

Frågan har varit föremål för ytterligare överläggningar mellan represen-
tanter för de nordiska ländernas myndigheter, och på grundval av därvid
framkommet material har ärendet på nytt behandlats av Nordiska rådet vid
dess session i november 1958. Rådet har nu ansett tiden vara mogen för ett
närmare ställningstagande till formerna på det praktiska planet för en ge-
mensam hälsotjänst för sjöfolk och antagit en ny rekommendation, vari re-
geringarna uppmanas vidtaga erforderliga åtgärder för förverkligande av en
sådan hälsotjänst.

Spörsmålet om fördelningen av kostnaderna mellan staten och redarna
kommer att bli föremål för ytterligare överväganden i samband med utarbe-
tandet av riktlinjer och slutlig överenskommelse. Jag förutsätter — under
hänvisning till riksdagens uttalande föregående år — att en eventuell kost-
nadsökning för statens del får belasta förevarande anslag. Anslaget synes,
med hänsyn till att för närvarande hållpunkter saknas för en närmare be-
dömning av medelsbehovet, kunna uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läkarundersökning av sjöfolk* för budgetåret 1959/
60 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

[88] 35. Beredande av lägre biljettkostnader för sjöfolk vid vissa resor

	Anslag
1957/58	70 000
1958/59 (statsliggaren s. 966)	70 000
1959/60 (förslag)	80 000

Från anslaget bestrides kostnaderna för nedsättning av biljettpriset vid
vissa resor inom landet företagna av svenska sjömän i utrikes fart. Ned-

sättning medges med 50 procent av priset för biljett i andra klass å svensk järnväg eller motsvarande klass å fartyg mellan fastlandet och Gotland. Prisreduktion medges även vid resa med Scandinavian Airlines Systems och Linjeflyg Aktiebolags inrikes flyglinjer.

Sjöfartsstyrelsen (skr. 28/8 1958) hemställer, att anslaget med hänsyn till den beräknade belastningen uppräknas med 10 000 kronor för budgetåret 1959/60.

Departementschefen

Sjöfartsstyrelsens beräkning av medelsbehovet under detta anslag för nästa budgetår torde böra godtagas. Anslaget bör således uppföras med ett belopp av 80 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Beredande av lägre biljettkostnader för sjöfolk vid vissa resor* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

[89] 36. Avsättning till handelsflottans välfärdsfond

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	320 000	322 078
1958/59 (statsliggaren s. 967)	320 000	
1959/60 (förslag)	340 000	

Enligt av riksdagen godkända grunder (jfr prop. nr 174/1948) utgår från anslaget bidrag till välfärdsarbete för sjöfolk med samma belopp, som inflyter i avgifter från sjömän och redare på grund av bestämmelserna i lagen den 30 juni 1948 (nr 495) om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk.

Y r k a n d e

Handelsflottans välfärdsråd (skr. 29/8 1958) hemställer, att anslaget, med hänsyn till den beräknade belastningen, höjes med 20 000 kronor till 340 000 kronor.

Departementschefen

Jag har ingen erinran mot välfärdsrådets beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår. Anslaget torde sålunda böra upptagas med 340 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till handelsflottans välfärdsfond* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 340 000 kronor.

[90] 37. Understöd åt skärgårdsrederier

Anslaget, som för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 350 000 kronor, är avsett huvudsakligen för bidrag till kostnaderna för båttrafiken i Stockholms skärgård enligt grunder, som i tidigare sammanhang redovisats för riksdagen (se X ht 1958). Nu gällande avtal mellan Stockholms stad och Waxholmsbolaget utlöper den 30 april 1959. Efter be- myndigande av Kungl. Maj:t har en särskild utredningsman tillkallats att såsom företrädare för staten delta i förhandlingar rörande båttrafikens ordnande i fortsättningen. Utredningsarbetet pågår men torde avslutas inom den närmaste tiden.

I avvaktan på resultatet av nyssnämnda utredning bör anslaget i riks- statsförslaget för nästa budgetår upptagas med ett beräknat belopp av samma storlek som anslagsbeloppet för innevarande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Under- stöd åt skärgårdsrederier* för budgetåret 1959/60 beräkna ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

Handel

[91] 38. Bidrag till handelshögskolan i Stockholm

	Anslag
1957/58	436 400
1958/59 (statsliggaren s. 967)	686 400
1959/60 (förslag)	561 400

Anslaget torde, i enlighet med förslag av *direktionen för handelshögsko- lan i Stockholm* (skr. 29/8 1958), för nästa budgetår minskas med 125 000 kronor, motsvarande för innevarande budgetår anvisad särskild kompen- sation för kostnadsstegringar under budgetåret 1957/58 (se X ht 1958, s. 177). För budgetåret 1959/60 bör sålunda anvisas (686 400 — 125 000 =) 561 400 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till handelshögskolan i Stockholm* för bud- getåret 1959/60 anvisa ett anslag av 561 400 kronor.

[92] 39. Bidrag till handelshögskolan i Göteborg

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	583 100	657 092
1958/59 (statsliggaren s. 968)	709 600	
1959/60 (förslag)	705 900	

Kungl. Maj:t godkände den 5 juni 1953 — med stöd av riksdagens bemyndigande (skr. nr 312) — ett mellan representanter för staten, Göteborgs stad samt handelshögskolan i Göteborg träffat avtal angående handelshögskolans framtida ställning. Enligt avtalet skall utgifterna för handelshögskolan, till den del de icke kan täckas av högskolans egna medel, bestridas av staten och Göteborgs stad. Härvid betalar staten två tredjedelar och Göteborg stad en tredjedel av 105 000 kronor. Överskjutande belopp bestrides med tre fjärdedelar av staten och en fjärdedel av staden; dock skall stadens sammanlagda bidrag icke överstiga 175 000 kronor. Enligt beslut av riksdagen skall stadens bidrag ej påverkas av den inkomstminskning, som åsamkats handelshögskolan genom statsmakternas beslut om avskaffande av terminsavgifter och andra obligatoriska avgifter vid högskolan. Inkomstminskningen kompenseras genom ett särskilt statsbidrag som utgår med 106 900 kronor.

Avtalet innehåller en bestämmelse att därest väsentligt ändrade förhållanden, t. ex. en förskjutning i penningvärdet, inträder, skall förhandlingar upp- tagas om en reglering av stadens maximibidrag. I anslutning härtill har med stöd av bemyndigande av Kungl. Maj:t den 16 maj 1958 f. d. statssekreteraren E. C. E. Engelstedt tillkallats såsom utredningsman för att med represen- tanter för Göteborgs stad och handelshögskolan i Göteborg upptaga förhand- lingar om en reglering av stadens bidrag till högskolan. Förhandlingarna har numera slutförts och resulterat i att företrädarna för Göteborgs stad för- klarat sig beredda att förorda, att stadens maximibidrag till högskolan höjes från 175 000 till 200 000 kronor eller, om förhandlingsklausulen i avtalet ut- går, till 225 000 kronor. Utredningsmannen har i skrivelse den 8 december 1958 föreslagit statsmakterna att godtaga det alternativ, som innebär en höj- ning av stadens maximibidrag till 200 000 kronor. Han anför, att med hän- syn till att det nuvarande avtalets giltighetstid utgår först den 1 juli 1968, vore det mindre välbetänkt för staten att redan nu avsäga sig möjligheten att påkalla ytterligare förhandlingar.

Y r k a n d e

Styrelsen för handelshögskolan i Göteborg (skr. 28/7 1958) föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 286 255 kronor.

Avlöningar:

Ökning Minskning

1. 1 professor Bo 3 i företagsekonomi, speciellt kalkylering och budgetering	33 636	
1 professor Bo 3 i rättsvetenskap, speciellt sjörätt.....	33 636	
1 docent Ae 24 i företagsekonomi	22 452	
1 docent Ae 24 i ekonomisk geografi	22 452	
2. 5 lektorer Ae 26 (samtidigt indrages en docentbefattning Ae 24 och fyra arvodesavlönade biträdande lärarbefattningar)	125 100	110 364
3. 2 biträdande lärare Ae 21 (samtidigt indrages två arvodes- avlönade biträdande lärartjänster)	38 184	42 672

	Ökning	Minskning
4. 1 assistent i regl. befordringsgång (företagsekonomi)	17 136	
1 assistent i regl. befordringsgång (nationalekonomi)	17 136	
1 assistent i regl. befordringsgång (ekonomisk geografi)	17 136	
5. 2 assistenter i regl. befordringsgång (samtidigt indrages två arvodesavlönade assistenttjänster)	34 272	30 360
6. 1 kartriterska Ae 7	9 060	
7. 1 kanslibiträde Ae 7 (halvtid)	4 764	
8. Tilläggsarvode för lektor som vikarierar för professor	3 075	
9. 1 kamrerare Ae 21 — Ao 23	1 176	
10. Rektors honorarium	1 000	
11. Arvoden till vakter vid tentamensskrivningar	5 000	
12. Bortfall av tilläggsarvode till docentkompetent biträdande lärare		732
13. Ordinariesättning:		
1 bibliotekarie Ae 21 — Ao 21	—	
1 kontorist Ae 9 — Ao 10	—	
1 förste expeditionsvakt Ae 8 — Ao 8	—	
1 expeditionsvakt Ae 7 — Ao 7	—	
14. Löneklassuppflyttningar m. m.	1 248	
15. Rörligt tillägg.	52 120	
16. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	5 400	
	443 983	184 128
	+ 259 855	
<i>Omkostnader:</i>		
17. Renhållning och städning	1 000	
18. Övriga expenser	1 200	
19. Bibliotek	16 000	
20. Försäkringar	500	
21. Siffergranskning	500	
22. Bortfall av vissa engångskostnader		30 000
	19 200	30 000
	— 10 800	
23. Material m. m. för institutionerna	9 000	
24. Pensioner	33 200	
	Summa utgifter	291 255
<i>Inkomster:</i>		
25. Ökad fondavkastning		10 000
26. Minskade hyresinkomster	5 000	
	5 000	15 000
	— 5 000	
	Summa nettoutgift	286 255

M o t i v

1 och 2. Handelshögskolans lärarråd har tidigare framlagt förslag till långtidsprogram för utbyggnad av den vetenskapliga basen för handelshögskolans verksamhet. I långtidsprogrammet föreslås bl.a. en ökning av antalet professorer från nuvarande fem till nio och en ökning av docenturerna från tre till fem. Vidare föreslås att 6 lektorat inrättas. Styrelsen yrkar nu, som ett första led i långtidsprogrammets genomförande, att de under punkten 1 föreslagna professorerna och docenturerna inrättas från och med budgetåret 1959/60.

Styrelsen föreslår därjämte, under hänvisning till 1958 års B-riksdags principbeslut om inrättande av universitetslektorat, att en docentbefattning och fyra befattningar som biträdande lärare vid högskolan ombildas till lektorat. Enligt styrelsens förslag skall dock på vissa punkter andra kompetenskrav gälla för erhållande av lektorat vid högskolan än vad som är förutsatt i fråga om universitetslektoraten.

3. Enligt beslut av 1958 års B-riksdag (statsverksproposition B, VIII ht; rskr. B 76) skall de förutvarande arvodesbefattningarna som biträdande lärare vid universitet och högskolor ombildas till tjänster som biträdande lärare i lönegrad Ae 21.

4. I fråga om motiveringen för inrättande av dessa tjänster hänvisas till petita för innevarande budgetår (jfr X ht 1958, p. 104). Som ytterligare skäl för inrättande av assistentbefattningen i företagsekonomi anföres, att handelshögskolan, i enlighet med vad som förutsatts vid 1957 års riksdags beslut om omläggning av den samhällsvetenskapliga utbildningen, åtagit sig att medverka vid undervisningen i företagsekonomi vid Göteborgs universitet.

5. Det under punkten 3 nämnda riksdagsbeslutet innebär även ombildning av de arvodesavlönade assistentbefattningarna vid universiteten och högskolorna till assistenttjänster i reglerad befördringsgång.

6. Högskolans geografiska institution saknar kartritningsbiträde. Motsvarande institutioner vid andra läroanstalter är som regel utrustade med sådant biträde.

7. Vid bifall till styrelsens förslag om inrättande av en professur i sjörätt kan arbetet på den rättsvetenskapliga institutionen förutses bli betydligt mer omfattande än hittills.

8. Styrelsen hänvisar i fråga om motiveringen för förslaget under denna punkt till petita för innevarande budgetår (se X ht 1958, p. 104).

9. Förslaget framfördes och motiverades i petita för budgetåret 1958/59 (X ht 1958, p. 104). Styrelsen tillägger att vid handelshögskolan i Stockholm inrättats en kamrersbefattning i lönegrad A 23.

10 och 11. Även i fråga om yrkandena under dessa punkter hänvisas till petita för innevarande budgetår.

13. Samtliga administrativa befattningar vid handelshögskolan är för närvarande icke-ordinarie. Klart stadigvarande behov föreligger av de under denna punkt upptagna befattningarna.

17. Uppräkning föreslås till följd av ökade löner till städerskor.

18. I staten för innevarande budgetår anvisades 30 000 kronor till bestridande av vissa engångskostnader. I nämnda belopp ingick 1 200 kronor, avsedda att möjliggöra nyanskaffning av enkla bokhyllor i bokmagasinen. I själva verket är här fråga om ett årligen återkommande behov; bokaccessionen tenderar t. o. m. att öka mer än som svarar mot 60 hyllmeter.

19. Med nuvarande medelstilldelning är det icke möjligt att verkställa bokinköp och tidskriftsprenumeration i önskvärd omfattning.

20. Till följd av ökade premier är styrelsen tvungen att annullera nu gällande glasförsäkring. En uppräknig av anslaget skulle möjliggöra försäkring för skador av glas i byggnadens bottenvåning, som är den för sådana skador mest utsatta delen av byggnaden.

21. Handelshögskolans revisorer har föreslagit styrelsen att äska medel till uppräknig av siffergranskarens arvode från 1 000 till 1 500 kronor.

23. Styrelsen hänvisar till motivering i petita för innevarande budgetår (X ht 1958, p. 104).

24. Av den föreslagna ökningen hänför sig 3 800 kronor till stegring av det i huvudmansavgiften till statens pensionsanstalt ingående rörliga tillägget för nuvarande personal och 29 400 kronor till huvudmansavgift för de tjänster styrelsen föreslår inrättade.

Y t t r a n d e

Stadsfullmäktige i Göteborg tillstyrker, att staten för handelshögskolan i Göteborg för budgetåret 1959/60 fastställas i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag.

Departementschefen

I avvaktan på vissa inom universitetsutredningen pågående undersökningar i anledning av förslag om upprättande i vårt land av ytterligare en handelshögskola, alternativt utbyggnad av existerande handelshögskolor, anser jag mig icke böra förorda några egentliga ändringar i organisationen för handelshögskolan i Göteborg och avstyrker därför styrelsens förslag om inrättande av nya vetenskapliga befattningar och lektorat.

I enlighet med beslut av 1958 års B-riksdag har från och med innevarande budgetår sex arvodesavlönade tjänster som biträdande lärare och två arvodesbefattningar som assistent vid högskolan ombildats till tjänster som biträdande lärare i Ae 21 respektive assistenttjänster i reglerad befordringsgång, varjämte arvodet till huvudläraren i spanska språket fastställts att motsvara löneklass A 23. Till täckande av kostnaderna härför inräknar jag i staten för nästa budgetår 15 630 kronor. Jag biträder vidare yrkandet om en kartriterska vid högskolans geografiska institution i så måtto, att jag tillstyrker inrättande vid institutionen från och med budgetåret 1959/60 av en tjänst som kartritningsbiträde i reglerad befordringsgång. Medelsbehovet ökar härigenom med 10 464 kronor.

Härutöver anser jag mig icke kunna tillstyrka andra utgiftsökningar un-

der avlöningsstaten än sådana av automatisk natur. För löneklassändringar beräknar jag sålunda ytterligare 1 434 kronor och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter 5 400 kronor. Anslagsposten till avlöningar torde därmed böra uppföras med $(731\,600 + 15\,630 + 10\,464 + 1\,434 + 5\,400 =)$ 764 500 kronor, innebärande en ökning med 32 900 kronor.

Under omkostnadsstaten tillstyrker jag uppräknings med 1 000 kronor till renhållning och städning, med 1 200 kronor till expenser och med 3 000 kronor till biblioteket. Vidare förordar jag att posten till försäkringar höjes med 500 kronor och posten till siffergranskning med 200 kronor. Omkostnadsstaten bör å andra sidan nedräknas med 30 000 kronor, som anvisats innevarande budgetår till bestridande av vissa utgifter av engångsnatur.

Anslagsposten till Omkostnader uppföres sålunda med $(215\,500 + 1\,000 + 1\,200 + 3\,000 + 500 + 200 - 30\,000 =)$ 191 400 kronor, innebärande en minskning med 24 100 kronor.

Anslagsposten till Pensioner torde uppräknas med 3 800 kronor på grund av höjningar av det i huvudmansavgiften till statens pensionsanstalt ingående rörliga tillägget och med 13 700 kronor till huvudmansavgift för de nyinrättade tjänsterna som biträdande lärare och assistent och för den föreslagna tjänsten som kartritningsbiträde.

Enligt vad sålunda anförts skulle högskolans utgifter för nästa budgetår stiga till $(975\,100 + 32\,900 - 24\,100 + 17\,500 =)$ 1 001 400 kronor.

Styrelsen räknar med att inkomsterna av handelshögskolans fonder nästa budgetår kommer att stiga med 10 000 kronor. Å andra sidan väntas hyresinkomsterna sjunka med 5 000 kronor. Avkastningen av högskolans fonder, hyresinkomster och intäkter av elevavgifter torde sålunda upptagas med $(75\,000 + 15\,000 + 500 + 10\,000 - 5\,000 =)$ 95 500 kronor. Det särskilda statsbidraget såsom kompensation för avskaffandet av obligatoriska elevavgifter bör anvisas med oförändrat 106 900 kronor.

För bestridande av de för nästa budgetår beräknade utgifterna å tillhoppa 1 001 400 kronor skulle enligt det föregående sammanlagt $(95\,500 + 106\,900 =)$ 202 400 kronor stå till förfogande. Återstående $(1\,001\,400 - 202\,400 =)$ 799 000 kronor bör avtalsenligt täckas med bidrag från Göteborgs stad och staten.

Enligt det nuvarande avtalet är stadens bidrag begränsat till 175 000 kronor. Såsom jag anmälde i förra årets huvudtitel var det min avsikt att — med stöd av den särskilda klausulen i avtalet, att vid väsentligt ändrade förhållanden, t. ex. en förskjutning i penningvärdet, förhandlingar skall upptagas om en reglering av stadens maximibidrag — föranstalta om dylika förhandlingar. Såsom av den tidigare redogörelsen framgår har dessa förhandlingar numera slutförts och resulterat i att företrädarna för Göteborgs stad förklarat sig beredda att förorda att stadens maximibidrag höjes till 200 000 kronor, alternativt till 225 000 kronor. I det senare fallet förutsattes dock från Göteborgs stad att förhandlingsklausulen utgår ur avtalet.

Företrädaren för staten förordar en höjning av maximibidraget till 200 000 kronor och bibehållande av förhandlingsklausulen. För egen del ansluter

jag mig härtill och tillstyrker alltså att med Göteborgs stad träffas överenskommelse om en dylik ändring av avtalet. Därest riksdagen lämnar vad jag nu förordat utan erinran, är det min avsikt att sedermera hos Kungl. Maj:t hemställa om bemyndigande att träffa överenskommelse med Göteborgs stad och handelshögskolan om den ändrade lydelse av avtalet, som betingas av vad jag nu anför.

Enligt den nya beräkningsgrunden kommer av beloppet 799 000 kronor alltså 200 000 kronor att falla på Göteborgs stad och 599 000 kronor på staten.

För budgetåret 1959/60 torde förevarande anslag sålunda bestämmas till (106 900 + 599 000 =) 705 900 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande huvudstat för handelshögskolan i Göteborg, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1959/60:

Huvudstat

Utgifter

1. Avlöningar, <i>förslagsvis</i>	764 500
2. Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	191 400
3. Pensioner, <i>förslagsvis</i>	45 500
Summa kronor	1 001 400

Inkomster

1. Avkastning från högskolans fonder	85 000
2. Avgifter från de studerande m. m.	
a) Inflytande elevavgifter	500
b) Särskilt bidrag från staten	106 900
3. Hyresinkomster	10 000
4. Bidrag från Göteborgs stad	200 000
5. Bidrag från staten	599 000
Summa kronor	1 001 400

b) till *Bidrag till handelshögskolan i Göteborg* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 705 900 kronor.

[93] 40. Handelshögskolorna: Stipendier

	Anslag
1957/58	15 000
1958/59 (statsliggaren s. 970)	38 500
1959/60 (förslag)	38 500

Från anslaget bestrides innevarande budgetår kostnaderna för fyra licentiestipendier vid handelshögskolan i Stockholm och tre licentiestipendier vid handelshögskolan i Göteborg.

Y r k a n d e

Direktionen för handelshögskolan i Stockholm (skr. 29/8 1958) hemställer, att ytterligare åtta licentiestipendier samt två doktorandstipendier ställas till handelshögskolans förfogande. Direktionen hemställer därjämte, att ett särskilt anslag å 50 000 kronor anvisas såsom bidrag till licentianders och doktoranders forskningskostnader.

Departementschefen

Enligt beslut av 1958 års B-riksdag höjdes beloppen för licentiestipendier och doktorandstipendierna ej oväsentligt från och med den 1 juli 1958, samtidigt som antalet stipendier utökades. Jag är icke beredd att för nästa budgetår tillstyrka ytterligare stipendier vid handelshögskolan i Stockholm, och ej heller anser jag mig böra biträda yrkandet om särskild medelsanvisning till forskningsändamål. I fråga om stipendierna må erinras om att förra årets riksdagsbeslut även innebar, att ett visst antal stipendier ställdes till universitetskanslerns förfogande för fördelning mellan universitet och högskolor, däribland handelshögskolorna.

Under återopande av det anförda föreslår jag att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelshögskolorna: Stipendier* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 38 500 kronor.

[94] 41. Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	500 000	434 067
1958/59 (statsliggaren s. 971)	500 000	
1959/60 (förslag)	1 200 000	

Från anslaget bestrides utgifter för utrikeshandelsstipendier, småindustriens exportbyrå och exportråd samt handelssekreterareorganisationen.

Y r k a n d e

Kommerskollegium (skr. 23/9 1958) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 960 000 kronor.

M o t i v

Till *utrikeshandelsstipendier* har för innevarande budgetår 30 000 kronor anvisats. För närvarande är tretton stipendiater verksamma med bidrag

från ifrågavarande anslag — tre för avsättning av svenska exportartiklar m. m. och de övriga för förvärv av praktiska insikter i handelsyrket.

Enligt kollegiets mening fyller denna verksamhet ett angeläget behov, och efterfrågan på stipendier är betydande. Även om en uppräknings och för sig vore önskvärd, vill kollegium dock icke nu begära någon ökad medelstilldelning. Anslaget till utrikeshandelsstipendier torde sålunda även för budgetåret 1959/60 böra fastställas till 30 000 kronor.

Till *småindustriens exportbyrå* och *småindustriens exportråd* har för budgetåren 1957/58 och 1958/59 anvisats 80 000 resp. 91 000 kronor.

Exportrådet har (skr. 3/9 1958) hemställt om en höjning av medelsanvisningen med 12 600 kronor till 103 600 kronor.

För innevarande budgetår har kostnaderna för verksamheten uppskattats till 100 100 kronor. Därav beräknas 9 100 kronor bli täckta genom reserverade medel och återstoden, 91 000 kronor, genom bidrag från förevarande anslag. För budgetåret 1959/60 räknar exportrådet med en höjning av lönekostnaderna med 2 000 kronor, avseende ålderstillägg. Ökad resefrekvens i samband med utländska mässor väntas medföra en kostnadsökning å 2 800 kronor, varjämte telefonkostnaderna beräknas stiga med 200 kronor. Där emot förutses en minskning av utgifterna för publikationsverksamheten med 1 500 kronor. Sammanlagt räknar exportrådet med kostnader på 103 600 kronor. *Kommerskollegium* tillstyrker exportrådets framställning.

Handelssekreterareorganisationen omfattar för närvarande tio handelssekreterare, därav en biträdande. Utgifterna beräknas under innevarande budgetår till i runt tal 1 332 000 kronor, varav 430 000 kronor belastar förevarande anslag och 902 000 kronor bestrides från handels- och sjöfartsfonden. För budgetåret 1959/60 räknar kollegium med i stort sett oförändrad organisation och kostnader. Ämbetsverket erinrar om att det under en följd av år har hemställt, att utgifterna för handelssekreterareorganisationen skall bestridas helt genom anslag å riksstaten. Kollegium upprepar detta yrkande och anser det synnerligen angeläget att ett avgörande nu träffas i denna fråga.

Departementschefen

I 1958 års statsverksproposition (X ht s. 187) förklarade jag mig i princip ense med kommerskollegium om att kontinuerligt återkommande utgifter av den karaktär, som det här är fråga om, helst borde bestridas från anslag på riksstaten. Att så icke skett har dels berott på tillgången av medel inom handels- och sjöfartsfonden, dels på att ytterligare erfarenhet behövt avvaktas för en säkrare bedömning av den fortsatta omfattningen och inriktningen av handelssekreterareorganisationen. Vid min föredragning föregående år framhöll jag emellertid, att erfarenhet numera vunnits om att institutionen borde bibehållas på längre sikt, men att med hänsyn till angelägenheten av att begränsa utgifterna över riksstaten den dittillsvarande fördelningen mellan fonden och riksstaten borde bibehållas ännu något år.

De årligen återkommande utgifter av fastare karaktär, som för närvarande bestrides från handels- och sjöfartsfonden, utgöres huvudsakligen — förutom av kostnaderna för handelssekreterareorganisationen — av bidrag till svenska handelskamrar i utlandet, bidrag till mässor och utställningar i utlandet samt bidrag till Svenska turisttrafikförbundet. Behållningen i fonden har nu nedgått avsevärt, och en överflyttning till riksstaten av en del av dessa utgifter är nödvändig, om bidragsverksamheten skall kunna fortsättas i hittillsvarande omfattning.

Förra årets riksdag (SU B 82 Rskr. B 118) har hos Kungl. Maj:t hemställt om utredning av frågan om åtgärder till främjande av den svenska utrikeshandeln, särskilt i Västeuropa. Jag avser att inom den närmaste tiden vidtaga åtgärder för igångsättande av detta utredningsarbete. En rad spörsmål kommer med all sannolikhet att i detta sammanhang aktualiseras, bl. a. torde handelskammarväsendet och andra former för samverkan mellan näringslivet och staten till främjande av svenska exportintressen behöva närmare övervägas. Mot denna bakgrund har jag funnit mig i första hand böra förorda, att utgifterna för handelssekreterareorganisationen, vars omfattning genom anställningskontrakt etc. är bunden för flera år framåt, överföres på riksstaten. Med hänsyn till medelstillgången i handels- och sjöfartsfonden synes det dock möjligt att för nästa budgetår begränsa anslagshöjningen till 700 000 kronor. Tillskottet av fondmedel för bestridande av utgifter för handelssekreterarna skulle därigenom icke behöva uppgå till mer än cirka 200 000 kronor.

För budgetåret 1959/60 bör anslaget alltså uppföras med (500 000 + 700 000 =) 1 200 000 kronor. Härav beräknar jag i enlighet med kommerskollegiets förslag till *utrikeshandelsstipendier* 30 000 kronor och till *småindustriens exportråd* och *småindustriens exportbyrå* 103 600 kronor. Återstoden av anslaget, 1 066 400 kronor, bör reserveras för handelssekreterareverksamheten. Det torde liksom förut få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om användningen av dessa medel. Därest så skulle erfordras, bör Kungl. Maj:t få göra jämkningar i medelstilldelningen mellan olika ändamål.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kronor.

[95] 42. Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet

	Anslag
1957/58	102 000
1958/59 (statsliggaren s. 972)	102 000
1959/60 (förslag)	102 000

Under budgetåret 1958/59 har bidrag av statsmedel avseende kalenderåret 1958 beräknats till handelskamrarna i New York, London, Paris, Sydney, Buenos Aires, São Paulo och Madrid samt till österrikisk-svenska institutet i Wien med ett sammanlagt belopp av 643 900 kronor. Kostnaderna är avsedda att täckas med 102 000 kronor ur förevarande anslag och med återstoden, 541 900 kronor, ur handels- och sjöfartsfonden.

Till Kungl. Maj:t har inkommit ansökningar om bidrag för kalenderåret 1959 från samtliga nyssnämnda handelskamrar, och institutet i Wien. Sammanlagt begäres 714 200 kronor, vilket innebär en ökning med 70 300 kronor i förhållande till för år 1958 beviljade bidrag. I fråga om handelskammaren i Sydney innebär framställningen oförändrat belopp. De övriga institutionerna begär ökade bidrag under åberopande i allmänhet av stegrade löner och omkostnader.

Kommerskollegium har i skrivelser den 1 och 8 oktober 1958 avgivit yttranden över framställningarna. Beträffande handelskammaren i New York erinrar kollegium om att ämbetsverket i förra årets utlåtande över kammarens anslagsäskanden framhöll, att väsentliga besparingar borde kunna åstadkommas genom indragning eller omläggning av verksamheten vid filialkontoret i Stockholm. I likhet med föregående år vill dock kollegium med hänsyn till de allmänna kostnadsstegringarna och angelägenheten ur det allmänna synpunkt av att handelskammarens verksamhet uppehålls i tillräcklig omfattning icke motsätta sig en viss uppräknings av anslaget. Ämbetsverket föreslår att bidraget till handelskammaren i New York höjes med 18 100 kronor till 282 100 kronor. Kollegium förutsätter därvid att kammaren gör allvarliga ansträngningar att nedbringa kostnaderna för Stockholmskontoret. Till handelskamrarna i Paris, Buenos Aires och Madrid tillstyrker kommerskollegium höjning av bidragen med resp. 20 000 kronor, 5 000 kronor och 15 000 kronor. Anslagen till kamrarna i Sydney och São Paulo samt österrikisk-svenska institutet i Wien föreslås utgå med oförändrat belopp.

Kommerskollegium understryker ånyo angelägenheten av att bidragen till handelskamrarna i sin helhet får utgå från medel som anvisas över riksstaten. Anslaget bör i anslutning härtill höjas till 637 500 kronor.

Departementschefen

Såsom jag framhållit vid min föredragning av närmast föregående punkt kommer frågan om handelskammarväsendets framtida organisation och finansiering att bli föremål för utredning. Med hänsyn härtill och då medeltillgången inom handels- och sjöfartsfonden medgiver, att bidragen även under nästa år delvis bestrides från fonden, anser jag mig icke böra förorda någon höjning av förevarande anslag. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Liksom tidigare bör det ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om fördelningen av anslagsmedlen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet* för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 102 000 kronor.

E. Patent- och registreringsväsendet m. m.**[96] 1. Patent- och registreringsverket: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	6 202 300	6 349 073
1958/59 (statsliggaren s. 972)	7 323 100	
1959/60 (förslag)	7 415 000	

I 1957 och 1958 års statsverkspropositioner anmälades under detta anslag, att statens organisationsnämnd verkställt en undersökning av patent- och registreringsverkets organisation och redovisat resultatet härav i särskilda promemorior med tillhörande bilagor.

Vissa av organisationsnämndens förslag rörande *patentanmälningsavdelningarna* har beaktats vid behandlingen av patentverkets anslagsäskanden för budgetåren 1957/58 och 1958/59.

I fråga om *administrativa och varumärkesavdelningen* anförde organisationsnämnden, att till denna avdelning hänföres väsentligt olikartade ärenden. Med hänsyn härtill och då avdelningen är förhållandevis stor — ett 90-tal befattningshavare — talar skäl för att en uppdelning av densamma kommer till stånd. Härigenom kan en förenkling av ärendenas handläggning uppnås och arbetet underlättas särskilt för den ledande personalen. Enligt nämndens förslag skulle avdelningen uppdelas på en administrativ byrå, förslagsvis benämnd kansliet, och en varumärkesbyrå. Byråerna borde förestås av den nuvarande administrativa byrådirektören respektive den nuvarande chefen för avdelningen. Byrådirektörstjänsten skulle därvid uppflyttas från lönegrad Ao 24 till Ao 26. Kansliet föreslogs uppdelat på en personal- och kameralsektion samt ett sekretariat, med i stort de arbetsuppgifter, som för närvarande ankommer på administrativa byrån respektive kanslibyrån. Personal- och kameralsektionen borde förestås av en förste byråsekreterare i lönegrad A 23 och sekretariatet av en byrådirektör i lönegrad A 24.

Frågan om administrativa och varumärkesavdelningens organisation har sedermera behandlats även i det betänkande med förslag till ny varumärkeslag, som nyligen avgivits av varumärkes- och firmautredningen. Utredningen har därvid uttalat (SOU 1958: 10, s. 208), att varumärkesbyrån så snart ske kan bör organiseras som en självständig avdelning under egen byråchef.

Y r k a n d e

Patent- och registreringsverket (skr. 25/8 1958) föreslår, att anslaget för budgetåret 1959/60 höjes med 341 900 kronor.

	Ökning
1. 1 byråchef Bo 1 — överdirektör Bp 4 (tekniska huvudavdelningen)	3 924
1 byråchef Bo 1 — avdelningschef Bo 3 (juridiskt-administrativa huvudavdelningen)	2 244
Tilläggsarvode till avdelningschefen	1 500

<i>Besvärsavdelningen</i>	Ökning
2. 4 byråchefer Bo 1 — patent(rätts)råd Bo 3	8 976
1 byråchef Be 1 — patent(rätts)råd Be 3	2 244
<i>Patentanmälningsavdelningarna</i>	
3. 4 byråchefer Bo 1 — överingenjörer Bo 3	8 976
1 byråchef Be 1 — överingenjör Be 3	2 244
4. 1 byrådirektör Ae 26 — Ao 26	—
14 byrådirektörer Ao 24 — Ao 26	19 992
2 byrådirektörer Ae 24 — Ao 24	—
17 förste byråingenjörer Ao 23 — byrådirektörer Ao 24	21 828
9 förste byråingenjörer Ae 23 — byrådirektörer Ao 24	15 552
1 förste byråingenjör Ae 21 — byrådirektör Ao 24	2 256
25 förste byråingenjörer Ae 21 — Ae 22	27 600
5. 1 kanslibiträde Ao 7 (ny tjänst)	10 620
1 skrivbiträde i reglerad befordringgång (ny tjänst)	7 788
<i>Bolagsavdelningen</i>	
6. 1 byråchef Bo 1 — avdelningschef Bo 3	2 244
7. 2 förste byråsekreterare Ao 21 — Ao 23	2 448
3 byråsekreterare Ao 19 — förste byråsekreterare Ao 21	3 312
<i>Varumärkesavdelningen</i>	
8. 1 byråchef Bo 1 (ny tjänst)	31 392
9. 1 förste byråsekreterare Ae 21 — Ao 23	1 152
1 byråsekreterare Ae 19 — förste byråsekreterare Ao 21	1 104
<i>Administrativa avdelningen</i>	
10. 1 byrådirektör Ao 24 — byråchef Bo 1	4 500
11. 1 förste byråsekreterare Ao 23 — byrådirektör Ao 26	2 640
12. 1 förste byråsekreterare Ae 21 — byrådirektör Ao 24	1 224
13. 1 förste byråsekreterare Ae 21 — Ao 23	1 152
2 byråsekreterare Ao 19 — förste byråsekreterare Ao 21	2 208
14. 1 kansliskrivare Ao 10 — förste kansliskrivare Ao 12	696
1 kontorist Ao 9 — kansliskrivare Ao 10	648
4 kanslibiträden Ao 7 — kontorister Ao 9	2 352
<i>Övrigt</i>	
15. 1 förste expeditionsvakt Ao 8 (ny tjänst)	11 184
3 expeditionsvakter Ao 7 (nya tjänster)	31 860
16. 1 bibliotekarie Ae 21 — Ao 21	—
17. 3 kanslibiträden Ae 7 — Ao 7	—
18. 11 kontorsbiträden Ao 5 — 8 kontorsbiträden Ae 5	—
19. Löneklassändringar m. m.	18 696
20. Tjänstetidsbefordran	588
21. Rörligt tillägg	40 591
22. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	46 135
	341 870

M o t i v

Patentverket består av tre huvudavdelningar, en teknisk, som omfattar samtliga patentanmälningsavdelningar, en juridiskt-administrativ för handläggning av administrativa ärenden, varumärkes- och mönsterskyddsärenden, aktiebolagsärenden och juridiska spörsmål i övrigt samt slutligen verkets besväravdelning. I petita för innevarande budgetår föreslog verket, att envar av den tekniska och den juridiskt-administrativa huvudavdelningen skulle ställas under ledning av en överdirektör i lönegrad Bp 4 (X ht 1958, s. 194). Verket upprepar i årets petita förslaget om inrättande av en överdirektörstjänst vid den tekniska huvudavdelningen. Vidare föreslås, att byråchefen för administrativa och varumärkesavdelningen får ställning som chef för juridiskt-administrativa huvudavdelningen, men yrkandet begränsas på det sättet, att tjänsten föreslås bli placerad som avdelningschef i Bo 3 med tilläggsarvode (punkten 1).

I anslutning till organisationsnämndens samt varumärkes- och firmautredningens rekommendationer framför verket ånyo förslaget om uppdelning av administrativa och varumärkesavdelningen på en administrativ avdelning och en varumärkesavdelning, var och en under ledning av en byråchef i Bo 1 (punkterna 8 och 10).

2 o. 3. Patentverket upprepar sitt förslag i föregående års petita, att de tekniska byråchefstjänsterna uppflyttas till lönegraden B 3 med benämningen överingenjör på patentanmälningsavdelningarna och patentråd eller patenträttsråd på besväravdelningen.

4. Även dessa förslag framfördes i petita 1957. Förslagen innebär, att av de 105 tekniska ledamöterna på patentanmälningsavdelningarna 80 skall vara byrådirektörer i ordinarie grad, halva antalet i Ao 26 och halva antalet i Ao 24, samt 25 förste byråingenjörer i Ae 22.

5. Varje patentanmälningsavdelning har ett kansli med ett kanslibitråde och ett kontors- eller skrivbitråde. För närvarande finns medel beräknade för anställande av kanslipersonal vid blott fem avdelningar. Verket föreslår nu medelsanvisning för inrättande av en kanslibiträdes- och en skrivbiträdesbefattning även vid den sjätte patentanmälningsavdelningen.

6. Förslaget om förändring av byråchefstjänsten på bolagsavdelningen till avdelningschef i Bo 3 sammanhänger med patentverkets redan i petita för innevarande budgetår framförda önskemål om en allmän lyftning av chefsbefattningarna hos verket.

7 o. 9. I avsikt att förbättra befodringsförhållandena för verkets jurister föreslår verket, liksom förra året, att vissa befattningar i lönegraderna 21 och 19 omvandlas till tjänster som förste byråsekreterare i Ao 23 respektive Ao 21.

11. Innehavaren av tjänsten, som är chef för kanslibyrån på administrativa och varumärkesavdelningen, kommer genom den föreslagna omorganisationen av avdelningen att få en mer självständig ställning. Han kommer vidare att från nuvarande administrative byrådirektören få övertaga uppgiften att vara rättskunnig ledamot på patentanmälningsavdelningarna.

12. Förste byråsekreteraren är chef för administrativa byrån på administrativa och varumärkesavdelningen. I samband med den föreslagna omorganisationen kommer vissa av den nuvarande administrativa byrådirektörens arbetsuppgifter att, i överensstämmelse med förslag av organisationsnämnden, avlastas på förste byråsekreteraren. Organisationsnämnden förordade för sin del att tjänsten placeras i lönegrad A 23.

13. Beträffande motiveringen för uppflyttning av tjänsterna torde få hänvisas till vad som anförts under punkterna 7 och 9.

14. Genomförandet av förslagen skulle medföra en förbättring av de ogynnsamma befordringsförhållandena för verkets biträdespersonal.

15. Erfarenheten har visat att antalet till vaktpersonalen hörande befattningar är otillräckligt. Verket måste för närvarande hjälpa sig fram med tillfälliga anordningar. Antalet expeditionsvakter bör ökas med fyra, varav en tjänst som förste expeditionsvakt i Ao 8 och tre tjänster som expeditionsvakt i Ao 7.

16. Nuvarande innehavaren förordnades på tjänsten då denna inrättades den 1 juli 1953. Behovet av tjänsten är stadigvarande. Av den högre personalen på biblioteket har endast förste bibliotekarien ordinarie anställning.

17. Vid genomförandet av förslaget skulle omkring halva antalet av patentverkets 33 kanslibiträdesbefattningar vara ordinarie, vilket verket anser rimligt.

18. Under förutsättning att verkets förslag under punkterna 5 och 17 bifalles, blir fyra ordinarie kontorsbiträdestjänster vakanta. Tio ordinarie kontorsbiträdestjänster beräknas bli obesatta genom pensionsavgång m. m. Å andra sidan uppkommer förutsättningar för tre nya sådana befattningar. Verket föreslår sålunda att 11 kontorsbiträdestjänster i Ao 5 avföres ur personalförteckningen. Då tre av nämnda tjänster för närvarande icke uppehålls av innehavarna, har medel under anslaget beräknats för endast 8 av tjänsterna.

Departementschefen

Vid behandlingen av patent- och registreringsverkets anslagsäskanden för budgetåren 1957/58 och 1958/59 beaktades vissa av de förslag rörande patentanmälningsavdelningarna, som framlagts av organisationsnämnden. Vid dess arbete hade emellertid framkommit uppslag, vilkas fullföljande krävde ytterligare utredning, och i förra årets statsverksproposition anmälde jag min avsikt att föranstalta härom. För riksdagens kännedom torde nu meddelas, att med stöd av bemyndigande av Kungl. Maj:t den 28 juli 1958 särskilda sakkunniga tillkallats för att utreda i första hand patentanmälningsavdelningarnas organisation och personluppsättning men även metoderna för publicering av patent- och registeranmälningar.

Under dessa förhållanden är jag icke beredd att nu tillstyrka några egentliga förändringar — inrättande av nya tjänster eller lönegradsuppflyttningar — inom patentanmälningsavdelningarna. Dock synes biträdespersonalen

där böra från och med nästa budgetår förstärkas med en tjänst som kanslibitråde Ao 7 och en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Patentverket har under en följd av år i petita föreslagit, att administrativa och varumärkesavdelningen uppdelas på två självständiga avdelningar. Förslag av sådan innebörd har framförts även av organisationsnämnden liksom sedermera av varumärkes- och firmautredningen. Skäl talar enligt min mening för att en omorganisation nu kommer till stånd. Jag tillstyrker alltså att från och med nästa budgetår avdelningen uppdelas på en administrativ byrå och en varumärkesbyrå. I anslutning härtill föreslår jag inrättande av en byråchefstjänst i Bo 1 med placering på administrativa byrån, en tjänst som byrådirektör i Ao 24 samt en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 23. I samband därmed bör följande befattningar indragas, nämligen tjänsten som administrativ byrådirektör i Ao 24, tjänsten som förste byråsekreterare i Ao 23 på nuvarande kanslibyrån samt tjänsten som förste byråsekreterare i Ae 21 på nuvarande administrativa byrån.

Vad angår förslagen om ändrad anställningsform kan jag tillstyrka att tre tjänster som kanslibitråde i Ae 7 överföres på ordinarie stat. Därjämte torde, såsom patentverket föreslagit, 11 kontorsbiträdestjänster avföras ur personalförteckningen för ordinarie tjänster och ersättas med 8 tjänster som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Vid bifall till vad jag nu förordat ökar medelsbehovet å anslaget med 31 055 kronor. Härutöver finner jag mig endast böra tillstyrka medelsanvisning för löneklassändringar, tjänstetidsbefordran m. m. samt till kompensation för höjda folkpensionsavgifter och beräknar för dessa ändamål respektive 16 170 och 44 700 kronor.

Anslaget torde sålunda för nästa budgetår uppföras med $(7\,323\,100 + 31\,055 + 16\,170 + 44\,700 =)$ avrundat 7 415 000 kronor.

I personalförteckningen för patent- och registreringsverket bör uppföras en tjänst som byråchef i Bo 1, en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 23 samt fyra tjänster som kanslibitråde i Ao 7 och ur förteckningen avföras en tjänst som förste byråsekreterare i Ao 23, en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 21 och och 11 kontorsbiträdestjänster i Ao 5.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för patent- och registreringsverket vidtaga de ändringar, som föranledes av vad i det föregående anförts;

b) godkänna följande avlöningsstat för patent- och registreringsverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 480 300
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	1 500
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 897 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	990 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	44 700
Summa kronor 7 415 000	

c) till *Patent- och registreringsverket*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 7 415 000 kronor.

[97] 2. Patent- och registreringsverket: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 179 500	1 213 603
1958/59 (statsliggaren s. 973)	1 193 500	
1959/60 (förslag)	1 211 500	

Y r k a n d e

Patent- och registreringsverket (skr. 25/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 22 000 kronor.

Delpost	Nettoutgift 1957/58	Omkost- nadsstat 1958/59	Verkets förslag 1959/60
1. Bränsle, lyse, elektrisk ström, gas och hisskötsel	77 000	65 000	75 000 (+ 10 000)
2. Övriga expenser	240 000	259 000	271 000 (+ 12 000)

M o t i v

1. Anslagsposten bör med hänsyn till belastningen uppräknas med 10 000 kronor.

2. En ny flygel till verkets ämbetsbyggnad kommer att uppföras och väntas stå färdig för inflyttning under andra kvartalet 1960. Kostnaderna för renhållning och städning beräknas härigenom stiga med 4 000 kronor under budgetåret 1959/60. — Medelsbehovet för telegram, telefon och annonsering förväntas öka med 5 000 kronor. — För bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. m. äskas en ökning med 3 000 kronor.

Departementschefen

Då jag icke räknar med att den nya flygelbyggnaden hinner bli klar för inflyttning under budgetåret 1959/60, bör medelsökningen under posten till Övriga expenser begränsas till 8 000 kronor. Mot verkets anslagsberäkning

i övrigt har jag ingen erinran att göra. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med (1 193 500 + 8 000 + 10 000 =) 1 211 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Patent- och registreringsverket: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 211 500 kronor.

[98] 3. Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskostnader

	Anslag
1957/58	130 000
1958/59 (statsliggaren s. 974)	153 000
1959/60 (förslag)	153 000

Beträffande Svenska uppfinnarkontorets tillkomst och uppgifter hänvisas till prop. nr 169/1947.

Y r k a n d e

Svenska uppfinnarkontoret (skr. 25/8 1958) hemställer, att anslaget för budgetåret 1959/60 höjes med 4 500 kronor.

M o t i v

Kontorets administrationskostnader utgörs huvudsakligen av löner, arvoden och pensionskostnader. För budgetåret 1959/60 har löneposten endast uppräknats med normala ålders- och kvalifikationstillägg samt pensionsposten med däremot svarande ökning av pensionsförsäkringsavgifterna. Övriga poster är oförändrade. Utgiftsökningen beräknas täckt genom likformig höjning av statsanslaget, enskilda bidrag och avgifter. Statsbidraget skulle därvid behöva öka med 4 500 kronor i förhållande till anslaget för innevarande budgetår.

Departementschefen

För nästa budgetår anser jag mig icke kunna tillstyrka en uppräkning av anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 153 000 kronor.

[99] 4. Svenska uppfinnarkontoret: Understödjande verksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	75 000	75 000
1958/59 (statsliggaren s. 974)	75 000	
1959/60 (förslag)	85 000	

Y r k a n d e

Svenska uppfinnarkontorets nämnd (skr. 25/8 1958) föreslår, att anslaget höjes med 25 000 kronor.

M o t i v

I sitt förslag till den höjning av patentavgifterna, som beslöts av 1958 års B-riksdag, framhöll patent- och registreringsverket angelägenheten av att höjningen icke på ett oskäligt sätt försvårade patentsökandet för mindre bemädlade uppfinnare. Verket hänvisade därvid till att uppfinnarkontoret åtnjuter statsanslag, som bland annat är avsett för att bereda möjlighet att i ömmande fall hjälpa uppfinnare med ansökningsavgift för uppfinning, vilken bedömes som värdefull. En höjning av avgifterna borde sålunda medföra en förstärkning av statsbidraget till uppfinnarkontoret.

Ökad medelsanvisning motiveras, enligt nämndens åsikt, även av att anslaget varit oförändrat sedan budgetåret 1953/54 och sålunda reellt sett undergått en minskning, samtidigt som utvecklingen gått mot tekniskt alltmer komplicerade och kostnadskrävande uppfinningar.

Departementschefen

Vad uppfinnarkontorets nämnd anfört synes mig motivera att en uppräknings av anslaget nu sker. Anslagsökningen bör dock begränsas till 10 000 kronor. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår uppföras med (75 000 + 10 000 =) 85 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska uppfinnarkontoret: Understödjande verksamhet* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 kronor.

[100] 5. Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	400 000	428 760
1958/59 (statsliggaren s. 974)	400 000	
1959/60 (förslag)	430 000	

Från detta anslag bestrids *dels* de annonskostnader, som överståthållarämbetet och länsstyrelserna har att erlagga för kungörande av anmälningar att intagas i förenings- och handelsregistren, *dels* viss del av patent- och registreringsverkets tryckningskostnader för utgivande av diverse samlingsregister.

Avgifter, som inflyter i samband med anmälningarna redovisas å rikstatsens inkomstsida under titeln Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register. Avgifterna täcker kostnaderna under förevarande anslag. För budgetåret 1957/58 har inkomstiteln redovisats med cirka 450 000 kronor. I

riksstatsförslaget för nästa budgetår beräknas inkomsterna till 500 000 kronor.

Anslaget torde för nästa budgetår böra höjas med 30 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 430 000 kronor.

[101] 6. Avsättning till försäkringsinspektionens fond

	Anslag	Nettout- komst som tillgodo- förts fonden	Nettout- gift för försäkrings- inspektionen
1957/58	1 049 700	1 068 525	998 267
1958/59 (statsliggaren s. 974)	1 455 300		
1959/60 (förslag)	1 500 400		

På riksstatens utgiftssida har intill budgetåret 1957/58 årligen för avsättning till försäkringsinspektionens fond uppförts ett förslagsanslag av enahanda storlek som det belopp, vilket samma år redovisats under inkomsttiteln Bidrag till försäkringsinspektionen. De från försäkringsanstalterna inflytande bidragen har över utgiftsanslaget tillgodoförts försäkringsinspektionens fond, från vilken utgifterna för inspektionen bestrides. I samband med att försäkringsinspektionen den 1 januari 1958 övertog tillsynen över vissa understödsföreningar och stiftelser rubbades nämnda ordning så till vida, att summan av de under utgiftsanslaget redovisade kostnaderna i fortsättningen kommer att överstiga bidragsinkomsterna, varigenom verksamheten hos ämbetsverket kommer att till viss del finansieras med allmänna medel. Detta sammanhänger med att ifrågavarande understödsföreningar och stiftelser — i motsats till försäkringsbolagen — icke bedömts kunna bära tillsynskostnaderna själva. Understödsföreningarna lämnar dock från och med innevarande budgetår visst bidrag till dessa kostnader.

Försäkringsinspektionens stat för budgetåret 1958/59 slutar på 1 433 900 kronor. Däri ingår staten för den nya understödsföreningsavdelningen med 455 300 kronor.

Y r k a n d e n

Försäkringsinspektionen (skr. 29/8 1958) föreslår sådana ändringar i inspektionens stat, att nettoutgiften ökar med 21 100 kronor. Bidragen till inspektionen beräknas för budgetåret 1959/60 till 1 200 000 kronor, varav 1 025 000 kronor i bidrag från försäkringsbolagen och 175 000 kronor i bidrag från understödsföreningarna. För avsättning till inspektionens fond för nästa budgetår bör — med den omfattning av försäkringsinspektionens stat, som inspektionen föreslår, och med utgångspunkt från att 15 000 kronor skall utgöra understödsförenings- och stiftelseinspektionens andel i gemensamma

kostnader för verksamheten — anvisas ett belopp av (1 200 000 + statsbidrag 300 400 =) 1 500 400 kronor. Inspektionen erinrar om att statsverkets tillgodohavande i fonden per den 1 juli 1958 uppgår till cirka 50 000 kronor. Inspektionen föreslår dock, att anslaget för budgetåret 1959/60 uppföres med 1 500 400 kronor.

Utgiftsökningens fördelning inom den av försäkringsinspektionen föreslagna staten framgår av följande uppställning.

	Ökning	Minskning
<i>Utgifter:</i>		
Avlöningar och pensioner:		
1. 1 byråchef Bp 1 — Bp 3	2 241	
2. 1 förste revisor Ae 23 — Ao 23	—	
3. 1 aktuarie Ae 19 — Ao 19	—	
4. Löneklassändringar m. m.		9 644
5. Rörligt tillägg		1 200
6. Pensioner	20 300	
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	6 700	
Omkostnader:		
8. Arbetsgivarebidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m.	2 700	
	31 944	10 844
	+ 21 100	

Motiv

1. Sveriges samhällsvetareförbund har i skrivelse den 21 juli 1958 yrkat högre löneställning för byråchefen på inspektionens livförsäkringsbyrå. Inspektionen biträder nämnda yrkande. På innehavaren av tjänsten måste ställas särskilt höga krav. Han har att på det tekniska planet leda inspektionens samarbete med livförsäkringsbolagen, vilka förfogar över en värlönlönad och högt kvalificerad kår av försäkringsmatematiker. Det är oeftergivligt att inspektionen i detta samarbete kan uppträda med jämbördig expertis.

2. Tjänsten inrättades från och med den 1 juli 1952 för inspektion särskilt av de sockenbolag för brand- och sjöförsäkring, som inordnades under inspektionen genom 1950 års försäkringslagstiftning. Antalet sockenbolag under inspektionen har sedan år 1953 varit i stort sett oförändrat.

3. Tjänsten inrättades redan i slutet av 1930-talet och har huvudsakligen utnyttjats såsom rekryteringstjänst för inspektionens försäkringsmatematiskt utbildade tjänstemän. Sedan det under senare år visat sig uteslutet att rekrytera personal med aktuariekompetens på befattningen, har denna i samband med nybesättning i stället tillförts vissa andra kvalificerade uppgifter av statistiskt och räkneanalytiskt slag. Tjänsten är av utomordentlig betydelse för livförsäkringsbyrån och bör ordinariesättas.

6. Ökningen beror i huvudsak på tillkomsten av en förordnandepension för en avgången byråchef.

8. Ökningen är huvudsakligen föranledd av att medel nu för första gången beräknas till avgifter för understödsföreningsavdelningens personal.

Departementschefen

Förslagen om uppflyttning i lönegrad och ordinariesättning anser jag mig icke kunna tillstyrka, men lämnar försäkringsinspektionens utgiftsberäkningar i övrigt utan erinran. De i staten för försäkringsinspektionen ingående posterna bör sålunda höjas med 20 300 kronor på grund av ökade pensionskostnader, med 6 800 kronor till kompensation för höjda folkpensionsavgifter och med 2 700 kronor till arbetsgivarebidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m. Samtidigt minskar till följd av löneklassändringar m. m. medelsbehovet med 11 200 kronor. Nettoutgiften enligt staten kan därmed för budgetåret 1959/60 beräknas till $(1\,433\,900 + 20\,300 + 6\,800 + 2\,700 - 11\,200 =)$ 1 452 500 kronor, innebärande en ökning med 18 600 kronor.

För avsättning till försäkringsinspektionens fond bör — i anslutning till de principer, för vilka jag inledningsvis redogjort — anvisas summan av de bidrag till försäkringsinspektionen, vilka för nästa budgetår redovisas under inkomsttiteln Bidrag till försäkringsinspektionen, och det statsbidrag, som därutöver erfordras för understödsföreningsavdelningens verksamhet. Nyssnämnda inkomsttitel har i riksstatsförslaget för budgetåret 1959/60 upptagits med 1 200 000 kronor. Av beloppet beräknas 1 025 000 kronor som bidrag från försäkringsbolagen och 175 000 kronor som bidrag från understödsföreningarna. Utgifterna för understödsföreningsavdelningen kan, vid bifall till vad jag tidigare föreslagit, beräknas komma att belöpa sig till 460 400 kronor. Med hänsyn till att 15 000 kronor av föreningarnas bidragssumma skall anses utgöra understödsföreningsavdelningens andel av gemensamma kostnader för inspektionen erfordras till täckande av utgifterna ett statsbidrag av $(460\,400 - 160\,000 =)$ 300 400 kronor. Till fonden bör alltså avsättas sammanlagt $(1\,200\,000 + 300\,400 =)$ 1 500 400 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för försäkringsinspektionen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Stat

Utgifter

A v l ö n i n g a r o c h p e n s i o n e r :

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	530 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t	9 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	432 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	154 000

5. Kompensation för höjda folkpensions- avgifter, <i>förslagsvis</i>	6 800	
6. Pensioner, <i>förslagsvis</i>	122 300	1 254 800

O m k o s t n a d e r:

1. Arbetsgivarebidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m., <i>förslagsvis</i> . . .	7 200	
2. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	4 000	
3. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	33 000	
4. Expenser, <i>förslagsvis</i>	84 000	
5. Hyror, <i>förslagsvis</i>	49 100	
6. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	28 000	205 300
	<u>Summa kronor</u>	<u>1 460 100</u>

Särskilda uppbördsmedel

1. Registreringsavgifter, <i>förslagsvis</i>	7 000	
2. Försålda publikationer, <i>förslagsvis</i>	600	7 600
	<u>Nettoutgift kronor</u>	<u>1 452 500</u>

c) till *Avsättning till försäkringsinspektionens fond* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 400 kronor.

F. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap m. m.**[102] 1. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 107 100	1 120 619
1958/59 (statsliggaren s. 976)	1 342 300	
1959/60 (förslag)	1 341 200	

Y r k a n d e n

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 26/8 1958) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 341 200 kronor.

	Ökning	Minskning
1. 1 tjänst som kontrollant Ag 23 indrages		21 876
2. Sakkunniga för kontroll av oljelagringsanläggningar	5 000	
3. Löneklassändringar m. m.	9 880	
4. Rörligt tillägg		2 116
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	8 012	
	22 892	23 992
	— 1 100	

M o t i v

1 och 2. Innehavaren av tjänsten kontrollerar byggandet av sådana bomb-säkra cisternanläggningar för flytande bränslen, till vilka statsbidrag utgår. Då systemet med statsbidrag till dylika anläggningar nu är under avveckling, kan tjänsten indragas.

Å andra sidan fungerar riksnämnden, enligt de nya bestämmelserna om oljelagringskyldighet, som tillsynsmyndighet vid ordningställande av de lagringsutrymmen, till vilka lån av statsmedel utgår. Behov har därvid visat sig föreligga att i viss utsträckning anlita särskilt tillkallade sakkunniga.

Departementschefen

Riksnämndens beräkning av anslaget föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	271 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	27 200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal m. m., <i>förslagsvis</i>	876 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	158 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	8 000
	1 341 200

b) till Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 341 200 kronor.

[103] 2. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	176 000	167 156
1958/59 (statsliggaren s. 978)	176 000	
1959/60 (förslag)	182 000	

Y r k a n d e

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 26/8 1958) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

I annat sammanhang har riksnämnden gjort framställning om anvisande under särskilt förslagsanslag av medel till täckande av kostnaderna för vissa krigsuppehållsplatser. Riksnämnden anför härom att civilförsvarsstyrelsen meddelat, att civila statliga myndigheter, som har del i vissa gemensamma krigsuppehållsplatser, skall svara för förvaltningskostnaderna för det utrymme de disponerar. Förvaltningskostnaderna beräknas för riksnämndens andelar av dylika anläggningar komma att uppgå till ungefär 6 000 kronor under budgetåret 1959/60.

Departementschefen

Kostnaderna för bestridande av riksnämndens andel av förvaltningskostnaderna för vissa gemensamma krigsuppehållsplatser bör bestridas ur förevarande anslag, och jag beräknar till ändamålet, med godkännande av riksnämndens uppskattning, 6 000 kronor att upptagas under delposten till Övriga expenser. Då jag i övrigt godtagit riksnämndens anslagsberäkning, tillstyrker jag att anslaget för nästa budgetår upptages med $(176\,000 + 6\,000 =)$ 182 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap*:
Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsan-
slag av 182 000 kronor.

[104] **3. Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	25 100 000	28 972 540
1958/59 (statsliggaren s. 978)	30 680 000	
1959/60 (förslag)	24 990 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har 27 690 000 kronor beräknats till räntekostnader å den rörliga kredit i riksgäldskontoret, varmed riksnämnden finansierar sina inköp, 2 750 000 kronor till övriga kostnader för nämndens lagerhållning och 240 000 kronor till det av statsmakterna beslutade stödet åt aluminiumindustrien (se prop. nr 211/1949). Från anslaget bestrides även kostnaderna för riksnämndens cisternförvaltning. Dessa kostnader täcks i allmänhet av inkomster å förvaltningen.

Y r k a n d e n

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 26/8 1958) föreslår, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 5 690 000 kronor.

	Minskning
1. Räntekostnader	5 190 000
2. Övriga kostnader för lagerhållningen	500 000
	5 690 000

M o t i v

Enligt beslut av 1953 års riksdag får den rörliga kredit i riksgäldskontoret, varmed riksnämnden finansierar sin inköpsverksamhet, efter beslut av Kungl. Maj:t disponeras intill ett belopp av 740 milj. kronor. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 31 januari 1958 har den kredit, som från och med den 1 januari 1959 står till riksnämndens förfogande, bestämts till 500 milj. kronor. Ränte- och lagringskostnaderna under nästa budgetår har beräknats med utgångspunkt från att hela detta belopp kommer att tagas i anspråk.

Departementschefen

Anslaget för nästa budgetår torde böra beräknas i enlighet med riksnämndens förslag. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 24 990 000 kronor.

G. Krisförvaltningen**[105] 1. Statens handelslicensnämnd: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	900 000	1 193 379
1958/59 (statsliggaren s. 978)	1 100 000	
1959/60 (förslag)	850 000	

Y r k a n d e

Statens handelslicensnämnd (skr. 15/8 1958) föreslår, att anslaget sänkes till 900 000 kronor.

M o t i v

Med nuvarande personaluppsättning beräknas de sammanlagda kostnaderna för löner och arvoden m. m. till 1 115 000 kronor.

Handelslicensnämnden upprepar nu sitt i tidigare petita framförda förslag om överflyttande till kommerskollegium av nämndens utredande och statistiska uppgifter på bränsleområdet, vilket skulle medföra en minskning av nämndens avlöningskostnader med 115 000 kronor.

Under innevarande och nästa budgetår kommer vidare ett par av nämndens befattningshavare att avgå med pension, varvid nämnden ämnar försöka avstå från motsvarande nyanställning. Med hänsyn härtill och då nämnden över huvud taget är inställd på att söka efter hand minska personalen, torde anslaget kunna nedräknas med ytterligare 100 000 kronor till 900 000 kronor.

Departementschefen

Såsom framgår av vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan av kommerskollegiets avlöningsanslag (p. 4) är jag ej heller i år beredd pröva frågan om överflyttning till kollegium av handelslicensnämndens utredande och statistiska uppgifter på bränsleområdet. Såvitt gäller den övriga personalen är det, enligt vad jag under hand erfarit, möjligt för handelslicensnämnden att göra indragningar utöver vad som tidigare räknats med. Anslaget torde i anledning därav kunna nedskrivas med 250 000 kronor och bör alltså för nästa budgetår upplagas med 850 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens handelslicensnämnd: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 850 000 kronor.

[106] 2. *Statens handelslicensnämnd: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	110 000	107 214
1958/59 (statsliggaren s. 980) ...	122 000	
1959/60 (förslag)	97 000	

Yrkande

Statens handelslicensnämnd (skr. 15/8 1958) uppskattar nämndens omkostnader under nästa budgetår till 100 000 kronor och hemställer att anslaget upptages med detta belopp, innebärande en sänkning med 22 000 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till den under nästföregående punkt ifrågasatta personalminskningen torde anslaget kunna sänkas med 25 000 kronor till 97 000 kronor.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens handelslicensnämnd: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 97 000 kronor.

[107] 3. *Statliga krisorganen: Avlöningar till viss personal*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	180 000	236 972
1958/59 (statsliggaren s. 980) ...	150 000	
1959/60 (förslag)	105 000	

Från anslaget, som nu benämnes Avvecklingskostnader för statens priskontrollnämnd, bestrides *dels* avlöningskostnader för sådan övertalig personal vid statens priskontrollnämnd, som efter nämndens upphörande tills vidare beretts anställning inom främst statens pris- och kartellnämnd, *dels* avlöningskostnader för sådana tjänstemän, vilka innehar extra ordinarie tjänster vid statens krisorgan och vilkas tjänstgöring inom krisförvaltningen upphört utan att de för tillfället kunnat beredas någon fast placering eller anställning med ersättning i annan ordning.

Det har sedan länge varit en strävan att bereda all personal, som avlönas från förevarande anslag, stadigvarande anställning inom statsförvaltningen eller annorstädes, och det är att räkna med att den övertaliga personalen från statens priskontrollnämnd före den 1 juli 1959 har kunnat beredas dylik fast placering och sålunda ej kommer att belasta anslaget för nästa budgetår. Därifrån skulle då bestridas avlöningskostnaderna för endast tre av de extra ordinarie tjänstemännen vid statens krisorgan, nämligen en byråchef i Ae 26, en byrådirektör i Ae 24 och en förste byråsekreterare i Ae 21. Innehavarna är förordnade som sakkunniga hos statens pris- och kartellnämnd.

Medelsbehovet för avlöningar till dessa tre tjänstemän beräknas till ungefär 105 000 kronor, och jag föreslår att anslaget för budgetåret 1959/60 upptages med nämnda belopp, innebärande en minskning med 45 000 kronor jämfört med nu. Samtidigt förordas att anslaget får annan rubrik och i fortsättningen benämnas Statliga krisorganen: Avlöningar till viss personal.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statliga krisorganen: Avlöningar till viss personal* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 105 000 kronor.

H. Diverse**[108] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond**

	Anslag
1957/58	1 815 000
1958/59 (statsliggaren s. 981)	2 089 000
1959/60 (förslag)	2 082 000

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 2 082 000 kronor.

[109] 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Sjöfartsstyrelsens delfond

	Anslag
1957/58	547 000
1958/59 (statsliggaren s. 981)	591 000
1959/60 (förslag)	606 000

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Sjöfartsstyrelsens delfond* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 606 000 kronor.

[110] 3. Bidrag till vissa internationella byråer m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	33 200	21 412
1958/59 (statsliggaren s. 981)	27 600	
1959/60 (förslag)	246 000	

Från detta anslag bestrides för närvarande Sveriges andel i kostnaderna för följande ändamål, nämligen internationella byrån i Paris för utställningar, patentunionens internationella byrå i Bern, internationella valfångst-

kommissionen, internationella rådgivande bomullskommittén (ICAC) samt internationella organisationen för fyrtekniska frågor (IALA).

Från och med budgetåret 1959/60 synes kostnaderna för ytterligare följande ändamål — vilka för närvarande redovisas under särskild rubrik å tionde huvudtiteln — böra överflyttas till förevarande anslag, nämligen kostnaderna för handelssjöfartens dirigerings (X ht 1958 p. 78), bidrag till internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten (X ht 1958 p. 81) samt bidrag till internationella hydrografiska byrån (X ht 1958 p. 83). Vidare föreslås att från och med nästa budgetår ur anslaget bestrides Sveriges medlemsavgift m. m. i mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO) samt vårt lands andel i kostnaderna för ett kombinerat livräddnings- och väderleksfartyg i Nordsjön.

Y r k a n d e

Till de nu nämnda ändamålen har för innevarande budgetår anvisats respektive för budgetåret 1959/60 beräknats följande belopp.

	1958/59	1959/60
1. Internationella byrån i Paris för utställningar (jfr X ht 1947 s. 156)	1 000	2 000 + 1 000
2. Patentunionens internationella byrå i Bern (jfr X ht 1956 s. 161)	14 800	14 800 of
3. Internationella valfångstkommissionen (jfr X ht 1951 s. 151)	2 900	2 900 of
4. Internationella rådgivande bomullskommittén (ICAC) (jfr prop. nr 47/1951)	6 500	7 800 + 1 300
5. Internationella organisationen för fyrtekniska frågor (IALA) (jfr X ht 1957 s. 211)	2 400	3 850 + 1 450
6. Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO)	—	50 000 + 50 000
7. Kostnader för handelssjöfartens dirigerings (jfr X ht 1949 s. 115)	20 000	20 000 of
8. Bidrag till internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten (jfr X ht 1956 s. 99)	100 000	100 000 of
9. Bidrag till driften av ett livräddnings- och väderleksfartyg i Nordsjön	—	17 000 + 17 000
10. Bidrag till internationella hydrografiska byrån (jfr X ht 1956 s. 100)	27 000	27 000 of
	171 600	245 350 + 70 750

M o t i v

1. Sveriges medlemsavgift i internationella utställningsbyrån i Paris har numera bestämts att utgå med 2 000 kronor för år, innebärande en ökning med 1 000 kronor.

4. Inom den internationella rådgivande bomullskommittén är avgifts-

systemet för närvarande under omarbetning. Det är att räkna med att Sveriges andel i kostnaderna för kommittén kommer att öka med omkring 250 dollar, eller 1 300 svenska kronor.

5. *Sjöfartsstyrelsen* (skr. 30/8 1958) anför, att den vart femte år återkommande fyrtekniska konferensen kommer att äga rum under budgetåret 1959/60 och att särskild medelsanvisning behövs för anskaffande för verkets räkning av två extra uppsättningar av konferensrapporten.

6. För närvarande är under övervägande frågan om Sveriges anslutning till konventionen om den mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen Intergovernmental Maritime Consultative Organisation (IMCO). Kostnaderna för svenskt deltagande i organisationen uppskattas till 50 000 kronor för år.

7. *Chefen för marinen* (skr. 29/8 1958) anför, att minrisken i vissa farvatten motiverar fortsatta åtgärder för handelssjöfartens dirigerings samt att — efter samråd med marinförvaltningen och sjöfartsstyrelsen — anslagsbehovet till ändamålet för nästa budgetår beräknas till oförändrat 20 000 kronor.

9. Såsom ett led i det nordiska samarbetet har under de senaste åren vintertid ett kombinerat livräddnings- och väderleksfartyg varit stationerat i Nordsjön. Anordningen har vidtagits på försök, och kostnaderna fördelats mellan Danmark, Norge och Sverige. Sveriges bidrag har betalats dels av fondmedel, dels från sjätte, nionde och tionde huvudtitlarnas anslag till Extra utgifter. — Vid Nordiska rådets 5:e session i Helsingfors 1957 antogs en rekommendation (nr 27/1957), vari de nordiska regeringarna uppmanades att undersöka möjligheterna av samverkan i denna fråga med övriga Nordsjöstater. Det har senare visat sig att Förbundsrepubliken Tyskland var det enda icke-nordiska land som var intresserat av projektet. Från norsk sida har nu föreslagits, att det norska staten tillhöriga motorfartyget »Nordssyssel» under tre månader av den innevarande vinterperioden skall stationeras i Nordsjön för livräddnings- och väderlektjänstsuppgifter. Kostnaderna beräknas till 90 000 norska kronor, varav 22 500 norska kronor, motsvarande cirka 17 000 svenska kronor, skulle utgöra vårt lands andel.

Departementschefen

Till internationella utställningsbyrån i Paris och internationella rådgivande bomullskommittén beräknar jag för nästa budgetår höjningar med respektive 1 000 och 1 300 kronor.

Sjöfartsstyrelsens yrkande om särskild medelsanvisning för anskaffande av två extra rapporter från den fyrtekniska konferensen år 1960 biträdades.

Då för närvarande överväges frågan om Sveriges anslutning till konventionen om den mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO), upptager jag under förevarande anslag 50 000 kronor, utgörande årskostnaderna för medlemskap i organisationen.

Jag anser mig böra tillstyrka fortsatt svenskt deltagande i det gemensam-

ma nordiska arrangemanget med stationering vintertid av ett kombinerat livräddnings- och väderleksfartyg i Nordsjön och beräknar till ändamålet 17 000 kronor att belasta förevarande anslag för budgetåret 1959/60.

För övriga i det tidigare redovisade ändamål räknas med oförändrade belopp. Anslaget bör sålunda uppföras med $(27\,600 + 1\,000 + 1\,300 + 1\,450 + 50\,000 + 20\,000 + 100\,000 + 27\,000 + 17\,000 =)$ avrundat 246 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella byråer m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 246 000 kronor.

[111] 4. Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1957/58	300 000	270 809	47 943
1958/59 (statsliggaren s. 981)	300 000		
1959/60 (förslag)	150 000		

Från anslaget bestrides samtliga kostnader för svenska delegationen för nordiskt ekonomiskt samarbete, svenska kommittén för nordiskt ekonomiskt samarbete, svenska kommittén för nordiska patent samt för Sveriges deltagande i Nordiska kommittén för konsumentfrågor och i Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor. Vidare belastas anslaget med vissa kostnader i samband med överläggningar mellan representanter för de nordiska patentverken i frågor av betydelse för det nordiska patentsamarbetet.

Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet har under åren 1957 och 1958 framlagt dels huvudrapport (SOU 1957: 37), dels tilläggsrapport (SOU 1958: 31). Det egentliga utredningsarbetet är därmed slutfört, och vid Nordiska rådets sjätte session i Oslo har enighet nåtts om att fortsätta diskussioner angående en gemensam nordisk marknad skall föras mellan regeringarna i de nordiska länderna. I det sammanhanget kan behov uppkomma av kompletterande undersökningar.

Med utgångspunkt härifrån beräknar jag anslagsbehovet för budgetåret 1959/60 till 150 000 kronor, innebärande en minskning med lika stort belopp jämfört med nu.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[112] 5. Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet

	Anslag
1957/58	550 000
1958/59 (statsliggaren s. 981)	550 000
1959/60 (förslag)	550 000

Utöver anslaget å riksstaten har turisttrafikförbundet uppburit bidrag från handels- och sjöfartsfonden med 260 000 kronor för vart och ett av budgetåren 1957/58 och 1958/59.

Y r k a n d e

Svenska turisttrafikförbundet (skr. 31/8 1958) hemställer, att förbundet för budgetåret 1959/60 måtte beviljas bidrag av statsmedel med 1 364 000 kronor.

M o t i v

Ökningen av statsbidraget med 110 000 kronor från och med budgetåret 1957/1958 förknippades med villkor, att turisttrafikförbundet skulle bygga ut sin verksamhet i Tyskland och England. Detta har nu skett. Samtidigt har emellertid löner och allmänna kostnader stigit, och även kraven på organisationens tjänster starkt ökat. Genom samarbete med de övriga nordiska länderna och med Svenska institutet har dock kostnadsökningarna för utlandskontoren kunnat i viss mån begränsas.

Den intensifierade verksamheten utomlands har emellertid lett till att ökade krav ställes på huvudkontoret i Stockholm. Därtill kommer att besöken av utländska journalister, resebyråchefer m. fl., vilken verksamhet förbundet tillmäter stor betydelse, ökat i omfattning. En förstärkning av huvudkontoret är därför önskvärd.

Allvarliga konsekvenser av knappheten på medel är också, att filmbeståndet förslitits och i viss utsträckning blivit inaktuellt, att bildarkivet för utlandspressen m. m. är otillräckligt, att produktionen av trycksaker blott är hälften av vad som vore önskvärt samt att studieresor för utländska resebyråtjänstemän icke kunnat ordnas i tillräcklig omfattning.

Turisttrafikförbundet omtalar i detta sammanhang, att dess styrelse låtit göra en utredning, vilken för närvarande är under remiss och som kan leda till en centralorganisation för de lokala och regionala turisttrafikorganisationerna.

Departementschefen

Självfallet är jag medveten om den stora betydelsen för vårt land ur ekonomiska och även ur andra synpunkter av en intensifierad turisttrafik från utlandet. Såsom ett positivt uttryck för min inställning därvidlag har jag tidigare denna dag gjort hemställan i fråga om statligt ekonomiskt stöd under vissa betingelser åt turisthotellnäringen, och när det gäller turisttra-

fikförbundets behov av kontantunderstöd till propaganda m. m. vill jag erinra om att under årens lopp ej oväsentliga bidrag av statliga fondmedel ställts till förbundets förfogande. Jag är beredd att även för nästa budgetår undersöka möjligheterna att genom dylik särskild medelsanvisning stödja förbundets verksamhet. Med hänsyn härtill torde förevarande anslag böra för budgetåret 1959/60 upptagas med oförändrat belopp. I sammanhanget kan omnämnas, att det är min avsikt att inom kort låta undersöka möjligheterna av en rationalisering av informationsverksamheten på utlandet, bl. a. genom ökat samarbete mellan existerande upplysningsorgan.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet* för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 550 000 kronor.

[113] 6. Turistpropaganda i Amerikas förenta stater

	Anslag
1957/58	52 000
1958/59 (statsliggaren s. 982)	104 000
1959/60 (förslag)	104 000

Från anslaget bestrides svenska statens andel i kostnaderna för en gemensam nordisk turistkampanj i Amerikas förenta stater (se X ht 1955 s. 136—138 och X ht 1958 s. 224 och 225).

I enlighet med förslag från *Svenska turisttrafikförbundet* (skr. 6/10 1958) bör anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 104 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Turistpropaganda i Amerikas förenta stater* för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 104 000 kronor.

[114] 7. Avsättning till fonden för idrottens främjande

	Anslag
1957/58	10 000 000
1958/59 (statsliggaren s. 982)	10 300 000
1959/60 (förslag)	11 000 000

Sveriges riksidsrottsförbund (skr. 29/8 1958), som i sammanställning framlagt samtliga för budgetåret 1959/60 gjorda äskanden om medelsanvisning från fonden för idrottens främjande med undantag av följande särskilt redovisade önskemål, har hemställt om anslag å 16 244 150 kronor.

Svenska korporationsidrottsförbundet (skr. 12/9 1958) har äskat 815 000 kronor, *Skid- och friluftsförbundet* (skr. 18/9 1958) 306 000 kronor, varav 196 000 till konsulenter och central administration i övrigt, samt *skolöverstyrelsen* (skr. 25/8 1958) 198 000 kronor.

Sammanlagt uppgår sålunda de framförda anslagsäskandena till (16 244 150 + 815 000 + 306 000 + 198 000 =) 17 563 150 kronor.

Av det utav riksidsrottsförbundet yrkade beloppet 16 244 150 kronor, avser 6 375 750 kronor förbundets egen verksamhet, 2 321 400 kronor ungdomsidrotten inom olika sammanslutningar m. m., 6 595 000 kronor idrottsanläggningar samt 952 000 kronor verksamheten inom idrottsorganisationer, som står utanför riksidsrottsförbundet.

M o t i v

Antalet medlemmar i till riksidsrottsförbundet anslutna organisationer stiger oavbrutet. Under perioden 1955—58 var ökningen 150 000 medlemmar, främst personer i de yngre åldrarna. Det stora intresset för aktiv idrott visas också av att 400 000 medlemmar deltog i av idrottsföreningar under år 1957 anordnad fritidsgruppverksamhet. Förbundets verksamhet försvåras emellertid av de begränsade ekonomiska resurserna. Erforderliga medel måste nu i ökad omfattning åstadkommas genom nöjesarrangemang och liknande. Detta anser förbundet vara en icke önskvärd utveckling, särskilt som mycken tid åtgår för ledarna att på dylika vägar finansiera föreningarnas verksamhet.

Inom förbundet är för närvarande ungefär 100 000 ledare verksamma, men antalet är otillräckligt för att alla till förbundet anslutna föreningar skall kunna tillgodoses. Ett icke obetydligt antal föreningar har också måst nedläggas, och bildandet av nya har avsevärt försvårats. I ett läge med ökad tillströmning till idrotten av ungdomar borde det vara en plikt för det allmänna att genom utbildningsbidrag stimulera och stödja de ideellt och utan ersättning arbetande ledarna. Allt talar för att idrotten skulle kunna göra en ännu större insats i ett socialt värdefullt ungdomsarbete, om denna gren av verksamheten erhöles ett ökat ekonomiskt stöd.

Förbundet erinrar vidare om att det nästkommande budgetår är aktuellt med svensk representation i de olympiska vinterspelen samt intensifierade förberedelser för deltagande i de olympiska sommarspelen 1960, vilket allt medför kostnader, som icke är aktuella under budgetåret 1958/59.

Alltjämt råder en betydande eftersläpning i fråga om statliga bidrag till idrottsanläggningar. Dessa bidrag täcker endast en mindre del av anläggningskostnaderna, men har en mycket stor betydelse när det gäller att stimulera det lokala intresset för att åstadkomma anläggningar. Förbundet har för nästa budgetår räknat med ett betydligt höjt medelsbehov för anläggningsändamål.

I fråga om det särskilda bidraget till ungdomsidrott erinrar förbundet om att de som erhåller sådana bidrag måste vara beredda att själva tillskjuta lika stort belopp som bidragsbeloppet och sålunda är beredda att göra en avsevärd egeninsats för ungdomsidrotten.

Beträffande den närmare fördelningen på olika ändamål av det av riksidsrottsförbundet för budgetåret 1959/60 äskade beloppet må hänvisas till handlingarna i ärendet.

Skid- och friluftsförbundet anför att utöver de kortare kurser, som för närvarande anordnas för instruktörsutbildning, behov föreligger av en lång-

re tre månaderskurs. En sådan kurs anordnades försöksvis 1948. Ett uppreparande härav, närmast avsedd för 23 landskapsledare, skulle kräva stöd från centralt håll med 15 000 kronor.

Främjandet påpekar vidare, att en tiondel av Sveriges befolkning under år 1958 deltog i av föreningen ordnade arrangemang. Främjandet tar detta som uttryck för att organisationen nu nått sådan storlek, att stöd till den centrala administrationen bör utgå i likhet med vad som gäller för riks- och korporationsidrottsförbunden.

Skolöverstyrelsen upprepar, efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning, tidigare framförda krav om medel för anordnande av fortbildningskurs i gymnastik m. m. för lärare vid folkhögskolor, centrala verkstadsskolor m. m. Vidare hemställs — under återopande av en skrivelse från Svenska livräddningssällskapet — om medel för ytterligare en simlärarkurs. Slutligen begäres ökade medel till kurser för orienterings- och skridskoutbildning av lärare.

Departementschefen

Av den lämnade redogörelsen framgår att anspråken på idrottsfonden för nästa budgetår vida överstiger de tillgängliga resurserna. En höjning av förevarande anslag är därför motiverad, bl. a. för att bereda utrymme för de kostnader, som kan uppkomma i samband med Olympiska spelen 1960, men även för att möjliggöra för förbunden att i vidgad utsträckning ekonomiskt stödja särskilt ledarutbildningen och över huvud taget ungdomsidrotten. Jag tillstyrker därför att anslaget till Avsättning till fonden för idrottens främjande för nästa budgetår uppräknas med 700 000 kronor till 11 000 000 kronor.

I detta sammanhang torde få omnämnas, att det av 1955 års idrotts- och friluftsutredning i december 1957 framlagda betänkandet »Idrotten och samhället» efter remissbehandling och därpå grundad prövning inom handelsdepartementet ej ansetts böra läggas till grund för proposition i ämnet. Med stöd av bemyndigande av Kungl. Maj:t den 7 november 1958 har jag därför tillkallat särskilda sakkunniga med uppgift att verkställa ny utredning angående vissa frågor i samband med den statliga bidragsgivningen på hit hörande områden. I direktiven har tagits upp bl. a. frågan om en sammanslagning av riksidrotts- och korporationsidrottsförbunden.

Vidare torde här få anmälas fråga om höjning av radpriset vid tippning. Priset per tipsrad har sedan den 1 juli 1951 varit oförändrat 35 öre. Redan penningvärdeförändringen i och för sig motiverar nu en höjning. Därtill kommer att jag nödgas beakta att anslagen till idrotts- och friluftsbefrämjande ändamål i huvudsak fördubblats sedan radpriset förra gången justerades. Sålunda anvisades för budgetåret 1951/52 under förevarande anslag 5,5 milj. kronor och under anslaget till Avsättning till fonden för friluftslivets främjande 750 000 kronor. Jag har nyss för budgetåret 1959/60 förordat anvisande av 11 milj. kronor å idrottsanslaget och kommer under nästa punkt att föreslå höjning av friluftsanslaget till 1,4 milj. kronor. Jag

anser mig därför böra förorda, att — därest riksdagen icke har någon erinran häremot — med Aktiebolaget Tipstjänst träffas överenskommelse om en höjning av radpriset å stryk- och siffertipskuponger från 35 öre till 40 öre och å pooltipskuponger med motsvarande belopp. Tidpunkten för ikraftträdandet av prishöjningen torde få bestämmas sedan riksdagen uttalat sig i frågan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till fonden för idrottens främjande* för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 11 000 000 kronor.

[115] 8. *Avsättning till fonden för friluftslivets främjande*

	Anslag
1957/58	1 250 000
1958/59 (statsliggaren s. 982)	1 250 000
1959/60 (förslag)	1 400 000

Y r k a n d e

Statens fritidsnämnd (skr. 25/8 1958) hemställer, att anslaget höjes till 2 500 000 kronor.

M o t i v

Av anslaget för *budgetåret 1958/59* har bidrag redan anvisats med drygt 625 000 kronor. Därest av nämnden hos Kungl. Maj:t tillstyrkta ansökningar å cirka 300 000 kronor bifalles, kommer för återstoden av budgetåret — enär behållningen i fonden den 1 juli 1958 utgjorde 1 327 000 kronor — att finnas tillgängliga för utdelning endast något över 400 000 kronor. De årligen återkommande ändamålen — Svenska turistföreningen, scoutorganisationerna, kursverksamheten samt fritidsorganisationernas löpande utgifter — uppgick för budgetåret 1957/58 till 380 000 kronor. Vid oförändrad bidragsgivning till dessa ändamål under budgetåret 1958/59 skulle endast 20 000 kronor finnas disponibla under budgetåret för övriga ändamål.

Under hänvisning till det sålunda redovisade ansträngda läget för fonden framhålles vikten av ökad fondavsättning för *budgetåret 1959/60*. Särskilt understrykes, liksom skett tidigare, behovet av ökade bidrag till anläggande av semesterbyar och sanering av campingplatser. Med nuvarande anslagstilldelning måste verksamheten högst väsentligt begränsas med allvarlig risk för att de lokala initiativen försvagas eller uteblir.

I detta sammanhang torde få anmälas, att *statens folkbadsutredning* i ett till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet i maj 1954 avgivet betänkande (SOU 1954: 25) behandlat, bland annat, den statliga bidragsgivningen till friluftsbad, simhallar och bastuanläggningar. I betänkandet, som i nu nämnt avsnitt överlämnats till handelsdepartementet för handläggning, konstateras (s. 259 ff.), att huvudansvaret för badinrättningar av olika slag

fortfarande bör falla på kommunerna. Dock understrykes nödvändigheten av ökade statliga bidrag, för att stimulera en ur skilda synpunkter angelägen utökning av antalet simanläggningar. Särskilt framhålles den roll, som de offentliga badinrättningarna spelar genom att förmedla simundervisning och därigenom direkt verka för en minskning av drunkningsolyckorna. Utredningen föreslår att för andra simhallar än räjongbad — badinrättningar avsedda för invånare i ett större upptagningsområde — och skolbad samt för friluftsbad skall under vissa förutsättningar bidrag utgå av tipsmedel, därvid fonden för idrottens främjande bör tagas i anspråk. Utredningen uppskattar medelsbehovet under de närmaste åren till 2 600 000 kronor, därav 500 000 kronor upptagits för simhallar, 100 000 kronor för byggande av enkla simundervisningsbad och för simmateriel m. m. samt 2 000 000 kronor för byggande av större friluftsbad. Avsättningen till idrottsfonden föreslås i enlighet härmed höjd med minst 2 000 000 kronor. För administreringen m. m. ifrågasättes inrättande av en statens folkbadsnämnd.

Vidare torde här få redovisas, att i en till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet den 6 november 1958 överlämnad utredning angående *fjällräddningstjänsten* behandlats, bland annat, frågan om ökade bidrag ur friluftsfonden till anordningar i syfte att förebygga olycksfall i fjällvärlden. Som exempel på dylika förebyggande åtgärder nämnes rösning av vandringsleder, uppförande av vindskydd och raststugor, inrättande av telefon- och radiotelefoniförbindelser, forskning rörande snöförhållanden, upplysningsverksamhet etc.

Till rösning av vandringsleder samt uppförande av vindskydd och raststugor lämnas redan nu bidrag ur friluftsfonden. Det gäller i allmänhet anordningar, som Svenska turistföreningen har åtagit sig att utföra och svara för underhållet av under en tioårsperiod. Statens fritidsnämnd beviljar dock icke bidrag till underhållskostnaderna. Dessa uppgår till avsevärda belopp, och de ekonomiska möjligheterna att på längre sikt vidmakthålla de fasta skyddsanordningarna i fjällen är ovissa. Utredningen föreslår därför, att bidrag ur friluftsfonden skall kunna utgå även för underhåll av i varje fall sådana fasta anordningar som ledstjärnerösningar, vindskydd och raststugor.

I fråga om telekommunikationerna anför utredningen, att tillgång till goda telefon- och radiotelefoniförbindelser i fjällvärlden är av stor betydelse för räddningstjänsten. En fortsatt utbyggnad av telenätet är därför ett önskemål, liksom anskaffning av modern radiomateriel för räddningstjänstens patruller. Även här bör enligt utredningens mening fonden för friluftslivets främjande kunna i vissa fall utnyttjas.

Utredningen pekar sedan på att upplysningsverksamhet genom föredrag, broschyrer, meddelanden och artiklar i pressen, film etc. är ett verksamt medel i kampen mot fjällolyckorna. Åtskilligt har på detta område gjorts och göres fortlöpande av våra friluftsförbund, men verksamheten hämmas av medelsbrist. Utredningen föreslår, att väl underbyggda projekt i syfte att sprida upplysning om förhållandena i fjällvärlden bör kunna i mån av behov stödjas genom bidrag ur friluftsfonden.

Utredningen sammanfattar, att kostnaderna för en ordentlig förstärkning av de fasta anordningarna m. m. till förhindrande av olycksfall i fjällvärlden givetvis är betydande — det torde röra sig om mellan 200 000 och 300 000 kronor — och icke kan rymmas inom det nuvarande anslaget för avsättning till fonden för friluftslivets främjande. Utredningen förordar därför, att fonden årligen tillföres ett belopp av förslagsvis 25 000 kronor, för att tillgodose olika ändamål, vilka är av betydelse för säkerheten i fjällen.

Y t t r a n d e n

Folkbadsutredningens förslag om höjda statsbidrag till badanläggningar har vid remissbehandlingen i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. En negativ inställning redovisas av *statskontoret* och i viss mån även av *pensionsstyrelsen*. Statskontoret anser det sålunda icke statsfinansiellt möjligt att nu öka det statliga stödet så väsentligt som utredningen föreslagit, och pensionsstyrelsen ifrågasätter, om ej förhållandena å byggnadsmarknaden i högre grad än frånvaron av tillräckligt höga statsbidrag varit orsaken till de ringa kommunala insatserna. Statskontoret framhåller vidare, att föga torde stå att vinna med att överflytta de bidragsärenden, som för närvarande handlägges av fritidsnämnden, till riksidsrottsförbundet och idrottsfonden. *Fritidsnämnden* tillstyrker utredningsförslaget på denna punkt, men förutsätter att den årliga avsättningen till friluftsfonden icke minskas.

Departementschefen

I en tid med vidgade möjligheter till rekreation och vila i olika former är den verksamhet, som till gagn för frilufts- och semesterlivet utövas med anlitande av bidrag ur fonden för friluftslivets främjande, värd allt erkännande och stöd. De i allmänhet på kommunalt initiativ tillkomna semesterbyarna exempelvis har på de orter, där dylika anläggningar blivit uppförda, visat sig på ett utomordentligt sätt fylla behovet av goda och samtidigt prisbilliga inkvarteringsmöjligheter. Ett annat ändamål, som jag tillerkänner det största värde och vilket kommit i blickpunkten särskilt genom bilismens utveckling under de senaste åren, är iordningställande och sanering av campingplatser. För båda dessa ändamål har anspråken på bidrag ur fonden ökat. Därur lämnas också ekonomiskt stöd till bl. a. Svenska turistföreningen, Skid- och friluftsfrämjandet samt Svenska naturskyddsföreningen, vilka organisationers värdefulla arbete torde vara allmänt bekant.

Till ytterligare utveckling av dessa olika verksamhetsgrenar anser jag en förstärkning av friluftsfonden för nästa budgetår motiverad. Innan jag går närmare in härpå, torde få beröras de i det föregående redovisade utredningarna angående ökade statliga bidrag till offentliga badanläggningar och till åtgärder i syfte att förhindra olycksfall i fjällvärlden.

Folkbadsutredningen har föreslagit, att de statliga bidragen till badinrättningar höjes under de närmaste åren med minst 2 milj. kronor. För egen del vill jag understryka vad utredningen själv uttalat, att anläggande av simhallar, friluftsbad och bastubad i allt väsentligt är en kommunal angelägenhet.

Det kan visserligen invändas, att de offentliga badinrättningarna genom att förmedla simundervisning verkar för en direkt minskning av drunkningsolyckorna, och att det därför borde vara angeläget för staten att aktivt stödja tillkomsten av simhallar och friluftsbad. Jag vill dock erinra om att redan nu ej oväsentliga bidrag till badanläggningar lämnas ur friluftsfonden och även ur idrottsfonden. Sålunda har under den senaste femårsperioden anvisats såsom bidrag till friluftsbad, ur friluftsfonden cirka 640 000 kronor och ur idrottsfonden närmare 200 000 kronor. Bidragen från idrottsfonden har varit anpassade efter behovet av start- och vändbryggor, hopptorn etc. för tävlingsändamål, medan bidragen ur friluftsfonden gällt ordnande av strand, sanitära anläggningar etc. Det är givetvis ett önskemål från min sida att bidrag ur friluftsfonden och idrottsfonderna även i fortsättningen skall kunna lämnas till offentliga badanläggningar. Särskild medelansvisning till ändamålet anser jag mig emellertid i nuvarande läge icke kunna tillstyrka. Den nu tillämpade fördelningen mellan idrottsfonden och friluftsfonden av ifrågakörande bidrag anser jag t. v. böra i princip bibehållas.

Med hänsyn till de risker, som kan vara förenade med vandringar vintertid i den svenska fjällvärlden, är givetvis alla åtgärder till förhindrande av olycksfall värda att ekonomiskt stödjas även av staten. Jag har därför i princip ingenting emot att friluftsfonden anlitas för ökade statliga insatser till förebyggande åtgärder i enlighet med den framlagda utredningen.

Friluftsfondens tillgångar är redan nu otillräckliga för att tillgodose alla de anspråk, som ställes på den, och i det föregående har jag pekat på några ändamål, som jag anser värda ytterligare ekonomiskt stöd från statens sida. För att möjliggöra ökade insatser från fritidsnämndens sida på alla dessa områden, skulle fordras en avsevärd uppräknings av anslaget. Vid mina överväganden — som måst ske mot bakgrunden även av det nuvarande budgetära läget — har jag stannat för att medelstillskottet bör begränsas till 150 000 kronor.

Under hänvisning till vad jag i det tidigare anför, förordar jag alltså att anslaget till Avsättning till fonden för friluftslivets främjande för budgetåret 1959/60 uppräknas med nämnda belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till fonden för friluftslivets främjande* för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 1 400 000 kronor.

[116] 9. Avsättning till lotterimedelsfonden

	Anslag
1957/58	18 700 000
1958/59 (statsliggaren s. 982)	19 800 000
1959/60 (förslag)	21 800 000

Beträffande penninglotterirörelsen i Sverige hänvisas till propositionerna nr 24: 1938 och nr 328: 1941 samt häremot svarande riksdagsskrivelser nr

132:1938 och nr 488:1941. Rörelsen handhaves av det statliga bolaget Svenska penninglotteriet aktiebolag. I riksstaten för innevarande budgetår är inkomsterna av lotterimedel upptagna med 117 milj. kronor. För nästa budgetår beräknas de till 112 milj. kronor.

Lotterimedelsfonden är avsedd att tillgodose allmännyttiga, kulturella ändamål. Dessa är dels sådana, som betingar en årligen återkommande bidragstilldelning, dels ändamål av mera tillfällig art. Till den förra kategorien hör framför allt bidrag till teatrar och orkestrar. Under budgetåret 1957/58 anvisades för teaterverksamhet sammanlagt 15,4 milj. kronor och till orkesterverksamhet 1,9 milj. kronor. Bland övriga årligen återkommande bidragstagare kan nämnas Sveriges amatörmusikkårer, Sveriges körförbund, Folkrörelsernas konstfrämjande, Riksförbundet för bildande konst, Svenska sångarförbundet m. fl. Bidragen till dessa har för budgetåret 1957/58 uppgått till ca 430 000 kronor.

Vid sidan av de fasta bidragen lämnas ur lotterimedelsfonden även bidrag av mer tillfällig art. Hit hör t. ex. anslag till restaurering och bevarande av märkliga äldre byggnader och andra kulturminnesmärken. Vidare lämnas bidrag till uppförande av teater- och museibygnader. Bidrag plägar också utgå till kulturella organisationer för särskilda ändamål, t. ex. kongresser, jubileer, teatergästspel m. m.

I berättelsen till 1959 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit har i sedvanlig ordning intagits en översikt och en specifikation över de bidrag av lotterimedel, som beviljats under år 1958. Förteckningen lämnar också en redogörelse för i vad mån utdelade bidrag kommit stad eller landsbygd tillgodo.

Vid utgången av föregående budgetår förelåg ansökningar om bidrag från lotterimedelsfonden å närmare 25 milj. kronor.

Departementschefen

Huvudparten av de medel, som via detta anslag årligen tillföres lotterimedelsfonden, disponeras för bidrag till teatrar och orkestrar, medan återstoden användes för att tillgodose tillfälliga kulturella och andra ändamål. Såsom framgår av den tidigare redogörelsen är anspråken på fonden betydande. Det är icke nu möjligt för mig att medverka till en så stor höjning av anslaget, som skulle behövas för att tillmötesgå alla i och för sig väl motiverade önskemål om bidrag ur fonden. För nästa budgetår synes likväl en ej oväsentlig uppräknings av anslaget böra komma till stånd. Jag beräknar det ökade medelsbehovet till 2 000 000 kronor och föreslår sålunda anvisande för budgetåret 1959/60 av sammanlagt 21 800 000 kronor.

I detta sammanhang torde bringas till riksdagens kännedom, att Kungl. Maj:t genom beslut den 21 november 1958 medgivit, att Svenska penninglotteriet aktiebolag finge under 1959, liksom under föregående år, anordna ett särskilt lotteri till förmån för konst och teater, omfattande högst 165 000 lotter å 100 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till lotterimedelsfonden* för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 21 800 000 kronor.

[117] 10. **Kostnader för vissa nämnder m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	12 000	4 940
1958/59 (statsliggaren s. 983)	37 000	
1959/60 (förslag)	41 000	

Från anslaget bestrides arvoden och expenser m. m. för statens krigsskadenämnd, utställningsberedningen inom handelsdepartementet, de särskilda sakkunniga enligt 4 § kungörelsen den 5 november 1948 (nr 687) med närmare föreskrifter rörande tillämpningen av sjöarbetstidslagen samt oljelagringsrådet (jfr prop. nr 144/1957) och statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten. Anslagsbehovet till dessa ändamål har för budgetåret 1958/59 beräknats till 37 000 kronor.

Från och med nästa budgetår synes även kostnaderna för granskningsnämnden för vissa patentansökningar m. m., vilka utgifter för närvarande bestrides från särskilt anslag å tionde huvudtiteln (X ht 1958 p. 110), böra överflyttas hit. För innevarande budgetår har till granskningsnämndens verksamhet anvisats 4 000 kronor.

Då jag för samtliga de nu nämnda ändamålen beräknar oförändrat medelsbehov under budgetåret 1959/60 jämfört med nu, bör anslaget uppföras med $(37\,000 + 4\,000 =)$ 41 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* anvisa ett förslagsanslag av 41 000 kronor.

[118] 11. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1957/58	510 000	437 348	105 190
1958/59 (statsliggaren s. 983)	600 000		
1959/60 (förslag)	575 000		

För budgetåret 1959/60 räknar jag med en viss minskning av medelsbehovet under förevarande anslag och föreslår att detsamma sänkes med 25 000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga*
för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av
575 000 kronor.

[119] 12. Extra utgifter

	Anslag	Nettoutgift	Reserva- tion
1957/58	90 000	71 738	33 537
1958/59 (statsliggaren s. 983)	121 000		
1959/60 (förslag)	111 000		

Anslagsbehovet för utländska resor ökar. Bland annat bör nya medel upptagas för resor och traktamenten i samband med förberedelserna till den internationella geologkongressen 1960. Å andra sidan räknas med ej oväsentliga minskningar, främst genom bortfall av engångsanvisningar för innevarande budgetår. Anslaget torde kunna för budgetåret 1959/60 upptagas med ett 10 000 kronor lägre belopp än för närvarande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Extra utgifter* för budgetåret 1959/60 anvisa ett
reservationsanslag av 111 000 kronor.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av
statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans
Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Rutger Croneborg

Register

till

Tionde huvudtiteln för budgetåret 1959/60**A. Handelsdepartementet**

Sid.		Kronor
	Handelsdepartementet:	
25	Avlöningar	1 354 500
26	Omkostnader	70 500
26	Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen	40 000
	Säger för handelsdepartementet	1 465 000

B. Kommerskollegium m. m.

	Kommerskollegium:	
27	Avlöningar	3 316 200
33	Omkostnader	578 400
	Bergsstaten:	
36	Avlöningar	298 800
37	Omkostnader	40 500
	Sprängämnesinspektionen:	
37	Avlöningar	246 200
39	Omkostnader	36 100
	Näringsfrihetsrådet:	
39	Avlöningar	108 600
40	Omkostnader	11 200
	Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor:	
41	Avlöningar	276 100
42	Omkostnader	25 200
	Statens pris- och kartellnämnd:	
42	Avlöningar	1 649 500
44	Omkostnader	266 300
	Säger för kommerskollegium m. m.	6 853 100

C. Bergsbruk, industri, hantverk, teknisk forskning m. m.

	Sveriges geologiska undersökning:	
46	Avlöningar	2 004 400
51	Omkostnader	904 900
52	Resor och fältarbeten	145 000
53	Utrustning	280 000
54	Malmletning	1 316 000
58	Inventering av torvmossar	60 000
58	Vissa kostnader för statens gruvegendom	45 700
	Statens provningsanstalt:	
59	Avlöningar	2 303 400
62	Omkostnader	441 800
63	Utrustning	335 000

Sid.		Kronor
	Flygtekniska försöksanstalten:	
64	Avlöningar	4 725 400
70	Omkostnader	2 123 300
72	Utrustning	100 000
	Statens hantverksinstitut:	
73	Avlöningar till viss personal	671 900
77	Vissa omkostnader	70 000
77	Bidrag till kursverksamheten m. m.	330 000
79	Utrustning och inredning	150 000
	Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien:	
80	Akademien	200 000
81	Tekniskt-vetenskaplig och industriell representation i utlandet	57 600
82	Statens tekniska forskningsråd	* 103 400
82	Tekniskt-vetenskaplig forskning m. m.	* 2 900 000
	Statens institut för konsumentfrågor:	
83	Avlöningar	672 900
86	Omkostnader	202 000
88	Statens konsumentråd	56 300
89	Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning	600 000
90	Bidrag till varudeklarationsnämnden	190 000
90	Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet	* 1 067 600
91	Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet	157 700
92	Bidrag till Metallografiska institutet	22 000
92	Bidrag till Institutet för konserveringsforskning	591 500
94	Bidrag till Institutet för optisk forskning	118 800
95	Bidrag till Svenska silikatforskningsinstitutet	108 400
95	Delegationen för atomenergifrågor	130 000
96	Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi	98 100 000
111	Internationellt atomenergisamarbete	3 000 000
114	Bidrag till Aktiebolaget Svensk torvförädling för torvforskning	150 000
115	Bidrag till företagareföreningar m. fl.	700 000
119	Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och småindustriföretag m. m.	300 000
123	Befrämjande av hemslöjden	55 000
124	Bidrag till Svenska slöjdföreningen	50 000
125	Bidrag till standardiseringsverksamheten	565 000
128	Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen	15 000
	Säger för bergsbruk, industri, hantverk, teknisk forskning m. m.	126 120 000

D. Sjöfart och handel**Sjöfartsverket**

	Sjöfartsstyrelsen:	
129	Avlöningar	4 647 700
133	Omkostnader	1 064 700
	Lots- och fyrstaten:	
134	Avlöningar	22 849 200
138	Omkostnader	5 880 000
	Fartygsinspektionen:	
142	Avlöningar	1 262 000
143	Omkostnader	192 800
		35 896 400

* Beräknat belopp

Sid.		Kronor
Sjöbefälsskolorna		
Sjöbefälsskolorna:		
144	Avlöningar	*1 832 000
144	Omkostnader	*140 000
144	Utrustning	*250 000
144	Fortbildningskurser.....	* 10 000
144	Ersättning åt författare av läroböcker m. m.....	* 10 000
144	Praktisk lärarkurs	5 000
145	Arvoden åt deltagare i praktisk lärarkurs	39 700
		2 286 700
Säkerhetsanstalter för sjöfarten m. m.		
146	Säkerhetsanstalter för sjöfarten	2 300 000
149	Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg	37 500
150	Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet	50 000
151	Statens isbrytarverksamhet	6 000 000
153	Anskaffning av en ny statsisbrytare	4 395 000
153	Driftkostnader för mät- och avmagnetiseringsstationer	222 300
154	Mättnings- och rekognosceringsverksamhet	1 473 000
		14 477 800
Hamnar och farleder		
157	Bidrag till handelshamnar och farleder	100
159	Statliga farledsarbeten	100 000
160	Byggande av fiskehamnar	2 000 000
162	Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder	215 000
162	Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder, att avräknas mot automobilskattemedlen	1 000 000
		3 315 100
Övriga sjöfartsändamål		
Handelsflottans pensionsanstalt:		
163	Avlöningar	66 500
164	Omkostnader	8 400
Statens skeppsprovvningsanstalt:		
164	Avlöningar	807 200
167	Omkostnader	113 600
Statens sjöhistoriska museum:		
168	Avlöningar	276 300
170	Omkostnader	49 200
171	Underhåll och ökning av samlingarna	3 500
171	Bidrag till sjömanshusens förvaltningskostnader	256 000
172	Läkarundersökning av sjöfolk	450 000
173	Beredande av lägre biljettkostnader för sjöfolk vid vissa resor..	80 000
174	Avsättning till handelsflottans välfärdsfond	340 000
175	Understöd åt skärgårdsrederier	* 350 000
		2 800 700
Handel		
175	Bidrag till handelshögskolan i Stockholm	561 400
175	Bidrag till handelshögskolan i Göteborg	705 900
181	Handelshögskolorna: Stipendier	38 500

* Beräknat belopp

Sid.		Kronor
182	Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder	1 200 000
184	Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet	102 000
		2 607 800
	Säger för sjöfart och handel	61 384 500

E. Patent- och registreringsväsendet m. m.

	Patent- och registreringsverket:	
186	Avlöningar	7 415 000
191	Omkostnader	1 211 500
	Svenska uppfinnarkontoret:	
192	Administrationskostnader	153 000
192	Understödjande verksamhet	85 000
193	Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register	430 000
194	Avsättning till försäkringsinspektionens fond	1 500 400
		10 794 900
	Säger för patent- och registreringsväsendet m. m.	

F. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap m. m.

	Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap:	
198	Avlöningar	1 341 200
199	Omkostnader	182 000
200	Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.	24 990 000
		26 513 200
	Säger för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap m. m.	

G. Krisförvaltningen

	Statens handelslicensnämnd:	
201	Avlöningar	850 000
202	Omkostnader	97 000
202	Statliga krisorganen: Avlöningar till viss personal	105 000
		1 052 000
	Säger för krisförvaltningen	

H. Diverse

	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
204	Byggnadsstyrelsens delfond	2 082 000
204	Sjöfartsstyrelsens delfond	606 000
204	Bidrag till vissa internationella byråer m. m.	246 000
207	Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete ..	150 000
208	Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet	550 000
209	Turistpropaganda i Amerikas förenta stater	104 000
209	Avsättning till fonden för idrottens främjande	11 000 000
210	Avsättning till fonden för friluftslivets främjande	1 400 000
215	Avsättning till lotterimedelsfonden	21 800 000
217	Kostnader för vissa nämnder m. m.	41 000
217	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	575 000
218	Extra utgifter	111 000
		38 665 000
	Säger för diverse	
	Summa	272 847 700

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
ÅR 1959

FÖRSTA SAMLINGEN

FEMTE BANDET

*Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående stats-
verkets tillstånd och behov: elfte—fjortonde huvudtitlarna
samt statens kapitalfonder, kapitalbudgeten
och beredskapsstat för försvarsväsendet*

ELFTE HUVUDTITELN

INRIKESDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 janu-
ari 1959.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden
NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM,
KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet JOHANSSON, anmäler de frågor,
som tillhör regleringen för *budgetåret 1959/60* av utgifterna under *riks-
statens elfte huvudtitel*, innefattande anslagen till *inrikesdepartementet*,
samt anför därvid följande.

A. Inrikesdepartementet m. m.

[1] 1. Inrikesdepartementet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 279 000	1 316 932
1958/59 (statsliggaren s. 985)	1 479 000	
1959/60 (förslag)	1 503 000	

På grund av ökad arbetsbelastning på inrikesdepartementets regerings-
rättsbyrå har regeringsrättssekreterartjänsten i Ae 26 alltsedan 1954 varit
dubblerad. Under de senaste åren har härutöver en, tidvis två tjänstemän
måst avdelas för föredragning i regeringsrätten. Då den nuvarande arbets-
bördan på byrån torde bli bestående, förordar jag, att ytterligare en rege-
ringsrättssekreterartjänst i Ae 26 inrättas. Någon uppräknings av anslaget
för ändamålet anser jag mig icke böra förorda.

Handläggningen inom departementet av bl. a. civilförsvars-, brand-, utlännings- och apoteksärenden har sedan 1952 sammanförts till en särskild byrå under ledning av ett kansliråd. Dennes tjänst, som extraordinariesattes fr. o. m. den 1 juli 1956, torde fr. o. m. nästa budgetår böra överföras till ordinarie stat.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en amanuensjänst i reglerad befordringsgång på statssekreteraravdelningen utbytas mot en förste kansli-sekreterartjänst i Ae 23.

I skrivelse den 28 augusti 1958 har beredskapsnämnden för psykologiskt försvar hemställt, att extra ordinarie tjänster måtte inrättas för två tjänstemän å nämndens kansli, varav ett kontorsbiträde, samt att personalen utökas med en amanuens i reglerad befordringsgång och ett kanslibiträde i lönegrad A 7. Under nästföljande anslag föreslår jag en viss begränsning av nämndens medel till krigsspel och kurser m. m. för nästa budgetår. Jag är under sådana förhållanden icke beredd att förorda en utökning av nämndens personal. Ej heller kan jag tillstyrka de föreslagna extraordinariesättningarna.

Vid anmälan av anslaget till Statsråden utan departementet m. m.: Avlöningar (II ht, p. 1) har chefen för justitiedepartementet beräknat medel för avlöning av viss arbetskraft i statsrådsberedningen, för vilken arvodet f. n. bestrides från inrikesdepartementets anslagspost till ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft. Då sistberörda anslagspost emellertid visat sig för knappt tilltagen med hänsyn till bl. a. de många och omfattande utredningsförslag, som f. n. beredes i inrikesdepartementet, föreslår jag, att anslagsposten likväl uppföres med oförändrat belopp, 196 000 kronor.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen med 6 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar m. m. med i runt tal 10 000 kronor. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag vidare 8 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (6 000 + 10 000 + 8 000) 24 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (1 479 000 + 24 000) 1 503 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för inrikesdepartementet, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för inrikesdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	47 200
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	597 000
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	196 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	481 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	173 800
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	8 000
Summa kronor 1 503 000;	

c) till *Inrikesdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 503 000 kronor.

[2] 2. *Inrikesdepartementet*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	165 000	167 435
1958/59 (statsliggaren s. 986)	180 000	
1959/60 (förslag)	145 000	

Från anslagsposten till reseersättningar bestrides numera även kostnader för tjänsteresor för befattningshavare vid beredskapsnämnden för psykologiskt försvar. På grund härav och med hänsyn till belastningen, som föregående budgetår uppgick till 31 468 kronor, föreslår jag, att anslagsposten uppräknas med 5 000 kronor till 27 000 kronor.

I enlighet med vad chefen för finansdepartementet anført vid anmälan av finansdepartementets omkostnadsanslag (VII ht, p. 2) bör vissa expens-kostnader fr. o. m. nästa budgetår bestridas från nämnda anslag. På grund härav bör delposten till bränsle och lyse under förevarande anslag utgå, varvid anslaget minskas med 9 000 kronor, samt delposten till övriga expenser, expenser för eget behov, nedräknas med 6 000 kronor.

Anslagsposten till vissa omkostnader för beredskapsnämnden för psykologiskt försvar, krigsspel och kurser m. m., har av nämnden föreslagits uppräknad från 72 000 till 98 000 kronor eller — därest den under departementets avlöningsanslag berörda framställningen om anställande av en amanuens icke bifalles — till 110 000 kronor, framför allt för att möjliggöra utvidgning av nämndens opinionsundersökningar, bl. a. med en större undersökning i Stockholm. För egen del finner jag mig i rådande statsfinansiella läge böra föreslå en begränsning av nämndens utbildnings- och undersökningsverksamhet under nästa budgetår och förordar därför en nedräkning av förevarande anslagspost med 25 000 till 47 000 kronor. Det torde få ankomma på nämnden att med utgångspunkt från hittills vunna

erfarenheter och utan avseende på de bedömningar som gjordes vid nämndens inrättande avgöra, vilka inskränkningar i verksamheten som bör för-
anledas härav.

I övrigt beräknar jag oförändrat medelsbehov under anslaget.

I enlighet med vad jag sålunda anfört bör anslaget för nästa budgetår minskas med (5 000 — 9 000 — 6 000 — 25 000) 35 000 kronor och alltså uppföras med (180 000 — 35 000) 145 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inrikesdepartementet: Omkostnader* för budget-
året 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 145 000 kronor.

[3] 3. Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	45 000	49 982
1958/59 (statsliggaren s. 986)	45 000	
1959/60 (förslag)	45 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget må för ersättningar och arvoden åt nämndens ordförande och ledamöter m. m. samt för ersättningar åt av nämnden särskilt anlitade sakkunniga disponeras 10 000 resp. 35 000 kronor.

I enlighet med av beredskapsnämnden i skrivelse den 28 augusti 1958 framfört förslag förordar jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 45 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar* för
budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 45 000
kronor.

B. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården**Medicinalstyrelsen med dithörande stater****[4] 1. Medicinalstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	3 458 000	3 471 357
1958/59 (statsliggaren s. 987)	3 936 000	
1959/60 (förslag)	4 043 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget höjes med 317 000 kronor.

1. Personalförstärkningar

	Ökn. el. minskn.
a) <i>Medicinalbyrån (avdelningen för utländska läkare)</i>	
Utökad arbetstid för föredraganden i ärenden rörande utländska läkare.....	+ 3 300
1 kontorist Ae 9	+ 12 264
1 kanslibiträde Ag 7 indrages	— 11 076
b) <i>Sjukhusbyrån (sjuksköterskeavdelningen)</i>	
1 biträdande byråinspektör Ae 17.....	+ 18 540
c) <i>Sinnessjukvårdsbyrån</i>	
1 ritare Ag 12	+ 14 328
1 kansliskrivare Ae 10.....	+ 12 924
d) <i>Tandvårdsbyrån</i>	
1 föredragande i odontologisk profylaktik.....	+ 15 000
1 förste byråsekreterare Ag 23.....	+ 25 272
1 byråtandläkare Ae 23 vakantsättes.....	— 25 272
e) <i>Lag- och utredningsbyrån</i>	
½ förste byråsekreterare Ag 23	—
½ kanslibiträde Ag 7	—
f) <i>Statistiska avdelningen</i>	
1 förste aktuarie Ao 23.....	+ 25 272
1 aktuarie i reglerad befordringsgång.....	+ 20 568
½ amanuens indrages	— 10 284
1 kanslibiträde Ae 7.....	+ 11 076
3 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång	+ 29 916
g) <i>Hälsövårdsupplysning</i>	
Utökad arbetstid för pressombudsmannen	+ 7 542
Författararvoden	+ 10 000
Arvode till ½ kanslibiträde	+ 6 000
h) <i>Gemensam personal</i>	
1 kansliskrivare Ao 10.....	+ 12 924
i) <i>Förstärkning av biträdespersonalen i övrigt</i>	
2 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång	+ 19 944

2. Löneregleringar m. m.

Ökn. el.
minskn.

a) 2 kontorsbiträden Ao 5 i st. f. Ae 5.	—	19 944
4 vakanta kontorsbiträdestjänster överföres till icke-ordinarieanslaget	—	—
b) 1 byrådirektör Ao 26 i st. f. förste aktuarie Ao 23 (statistiska avdelningen) . . .	+	4 248
c) 1 byrådirektör Ae 24 i st. f. byggnadsinspektör Ae 23 (sinnessjukvårdsbyrån)	+	1 344
d) 1 byrådirektör Ao 24 i st. f. kamrerare Ao 23 (kameralbyrån)	+	1 344
e) 1 förste byråsekreterare Ao 23 i st. f. Ao 21	+	2 484
1 kontorsskrivare Ae 13 i st. f. byråsekreterare i reglerad befordringsgång (medicinalbyrån)	—	5 484
f) 1 förste byråsekreterare Ao 23 i st. f. Ao 21 (kameralbyrån)	+	2 484
g) 1 förste byråsekreterare Ae 21 i st. f. byråsekreterare i reglerad befordringsgång (apoteksbyrån)	+	2 220
h) 1 byråinspektör Ao 21 i st. f. Ao 19 (sjukhusbyrån)	+	2 220
i) 1 byråinspektör Ae 21 i st. f. Ae 19 (sinnessjukvårdsbyrån)	+	2 220
j) 1 konsulent Ae 21 i st. f. Ae 17 (hälsovårdsbyrån)	+	4 248
k) 1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. kontorist Ae 9 (statistiska avdelningen)	+	660
l) 1 kanslibitråde Ae 7 i st. f. kontorsbiträde i reglerad befordringsgång (kameralbyrån)	+	1 104
3. Vikariats- och övertidsersättningar	+	30 324
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+	23 000
5. Omräkning		
Reglerad befordringsgång för amanuenser	+	6 797
Reglerad befordringsgång för biträdespersonal	+	1 848
Löneklassuppflyttningar	+	24 015
På grund av beräknad anslagsbelastning	+	33 630
	+	317 000

Motiv

Den fortgående ansvällningen av medicinalstyrelsens arbetsbelastning har icke visat tendens att avstanna. Antalet inkomna ärenden, bortsett från räkningar och rekvisitioner, har sålunda stigit från 50 068 år 1956 till 52 038 år 1957. Styrelsen har bl. a. på denna grund endast med största svårighet kunnat bemästra sina arbetsuppgifter. I betydande omfattning har övertidsarbete måst tillgripas, vilket medfört en hård förslitning av arbetskraften å en del byråer.

Styrelsen har fortsatt sin tidigare inledda omprövning av möjligheterna att genom överflyttning eller omfördelning av arbetsuppgifter utbyta befattningar i reglerad befordringsgång för administrativ personal mot tjänster i mellangradskarriär eller mot högre biträdestjänster. Under en följd av år har styrelsen sökt att i möjligaste mån efterkomma de alltmer skärpta direktiven om återhållsamhet vid anslagsäskanden. Till följd härav och på grund av den snabba utvecklingen på medicinalväsendets område har på flera byråer uppstått ett ackumulerat behov av personalförstärkning. En utvidgning av styrelsens verksamhet på vissa områden kan icke utan väsentliga olägenheter uppskjutas någon längre tid. Särskilt gäller detta behovet av en tillförlitlig medicinalstatistik.

1 a) Å medicinalbyråns avdelning för ärenden rörande utländska läkares arbetsförhållanden tjänstgör en specialföredragande med arvode av högst 6 900 kronor per år och en arbetstid av minst en timme per dag samt ett kanslibitråde i Ag 7. Antalet ärenden på avdelningen uppgick 1954 till 593, 1955 till 582, 1956 till 600, 1957 till 726 samt under första halvåret 1958 till 437. Arbetsbelastningen har sålunda kraftigt ökat. Ären-

dena är numera också av större svårighetsgrad. Styrelsen har den 17 maj 1958 föreslagit införande av meritvärdering av de utländska läkarnas tjänstgöringar i utlandet. Bl. a. till följd av beslutet att till Sverige överföra ytterligare 50 österrikiska läkare kan antalet ärenden väntas fortsätta att öka. Ärendena fordrar numera en arbetstid av över två timmar dagligen. Föredragandens arbetstid bör fastställas till minst två timmar och arvodet uppräknas till 10 200 kronor.

Kanslibiträdet biträder föredraganden vid genomgången och beredningen av ärendena, upprättandet av merittsammanställningar m. m. Hon har därjämte att besvara telefonförfrågningar samt lämna informationer till besökande utländska läkare. Härför måste hon ha goda kunskaper i främmande språk. På grund av arbetsuppgifternas art bör lägst en tjänst som kontorist i Ae 9 inrättas, varvid kanslibiträdestjänsten bör indragas.

1 b) Sjuksköterskeavdelningens personal har trots rationaliseringsåtgärder visat sig otillräcklig. Försök att anskaffa tillfällig hjälp för biträde med utbildningsfrågorna har icke lyckats. Tillsynen över sjuksköterskeskolorna samt den planerande och rådgivande verksamheten blir mer och mer krävande. Den snabba utvecklingen och sjuksköterskornas alltmer kvalificerade uppgifter gör en fortlöpande översyn av skolornas kursplaner nödvändig. Utvecklingen inom den öppna vården måste också följas och åtgärder i förbättrande syfte vidtagas. Behovet av en biträdande byråinspektör har därför under det gångna året accentuerats och kan icke längre uppskjutas utan vådor för befattningshavarnas hälsa och göromålens behöriga handläggning.

1 c) Det gångna budgetåret har bekräftat, att ytterligare förstärkning av personalen för handläggning av byggnadsärenden på sinnessjukvårdsbyrån erfordras. Arbetet har sålunda icke medhunnits i tillfredsställande takt och omfattning. En ytterligare arbetsbelastning kan förutses för de nästkommande budgetåren. I första hand erfordras personalförstärkning för ritningsarbete. Därför föreslås en tjänst som extra ritare i Ag 12.

I anslagsäskandena för budgetåret 1958/59 anförde styrelsen, att kanslibiträdet på sinnessjukvårdsbyråns allmänna avdelning på grund av den fortgående ökningen av arbetsbördan blivit belastat med en sådan mängd göromål, att hon måst tillgripa en omfattande tjänstgöring på övertid. På grund av ökningen av antalet ärenden hade en amanuens å byrån i alltför stor utsträckning belastats med kollationeringsarbete. I detta sammanhang framhölls, att överinspektören för sinnessjukvården var i behov av en amanuens på deltid. För att i någon mån tillfredsställa dessa olika behov borde sinnessjukvårdsbyrån förstärkas med en kansliskrivare.

Trots att antalet ärenden de två sista åren varit praktiskt taget oförändrat, har arbetsbelastningen ökat genom att antalet s. k. huvudärenden stigit från 1 711 till 1 973. Antalet balanserade ärenden har ökat från 173 år 1957 till 281 år 1958. På grund av utbyggningen av mentalsjukvården

kan en ytterligare ökning i arbetets omfattning förutsättas komma att ske. Styrelsen upprepar därför sin begäran om förstärkning av biträdespersonalen med en kansliskrivare i Ae 10.

1 d) Under de senaste åren har den förebyggande tandvården kommit att intaga en alltmer central ställning inom tandvårdsbyråns verksamhet. I vissa hänseenden har byråns arbete visat sig vara svårbemästrat med nuvarande organisation. Styrelsen har därför omprövat organisationen och därvid funnit, att byråtandläkartjänsten i Ae 23 bör tills vidare utbytas mot dels en deltidsanställd specialföredragande i odontologisk profylaktik, dels ock en juridiskt-administrativ befattningshavare i 23 lönegraden. En avsevärd del av byråtandläkarens arbete har nämligen, efter hand som folktandvården utbyggts och stabiliserats, blivit av övervägande administrativ natur och bör därför lämpligen övertagas av en kvalificerad jurist. På denne bör överflyttas vissa ärenden, som tidigare handlagts av byrådirektören. Därigenom kan byrådirektören ägna mer tid åt de odontologiskt betonade ärendena, vilket medför en välbehövlig avlastning av byråchefens arbetsbörda. Den skisserade organisationen har prövats under en del av föregående budgetår och därvid fungerat tillfredsställande.

1 e) För uppdraget att verkställa en översyn i rationaliseringssyfte av blankettbeståndet inom medicinalväsendets område har medel beviljats för dubbling av en förste byråsekreterartjänst i A 23 och en kanslibiträdestjänst under högst sex månader av innevarande budgetår. Uppdraget kan väntas bli tidsödande och torde icke kunna slutföras under budgetåret 1958/59. Den medgivna förstärkningen erfordras på grund härav även i fortsättningen.

1 f) Cancerregistret har varit i verksamhet i nära åtta månader. Erfarenheterna under denna tid har visat, att den tilldelade personalen — en deltidsanställd läkare, en amanuens under halva budgetåret samt ett kontorsbiträde — är helt otillräcklig. Verksamheten skulle överhuvudtaget ej ha kunnat bedrivas, om icke medel ställts till förfogande från Riksföreningen mot cancer för avlönande av ett kontorsbiträde under år 1958. Ett sådant tillskott torde icke framdeles kunna påräknas. Trots denna förstärkning har registret haft stora svårigheter att medhinna kontroll och sortering av det inkommande materialet. I första hand erfordras en statistiskt utbildad arbetskraft. Vid årsskiftet 1958/59 kan den statistiska bearbetningen av materialet börja. Detta kommer att kräva så mycket arbete, att styrelsens statistiker ej kan belastas med detsamma. Det är därför erforderligt, att den för innevarande budgetår beviljade amanuens-tjänsten får permanent karaktär. Tjänsten begäres som heltidstjänst.

Cancerregistret har organiserats efter de allra senaste riktlinjerna för statistisk materialbehandling och med i möjligaste mån utnyttjande av maskinell utrustning. På grund härav kan förstärkningen av biträdespersonalen f. n. inskränkas till ett kanslibiträde och ett kontorsbiträde.

Kanslibiträdet är avsett speciellt för den kollationering av inkomna uppgifter, som är nödvändig för den statistiska bearbetningen. Denna uppgift fordrar långvarig träning samt förmåga till självständigt arbete.

Rörande behovet av en utvidgad medicinalstatistik i övrigt hänvisar styrelsen till tidigare anslagsäskanden. Kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket har i sitt betänkande (SOU 1958: 15) uttalat, att det föreligger trängande behov av en bättre informationsbas för övervägandena om hur hälso- och sjukvården lämpligen bör organiseras och på vilket sätt och i vilka riktningar den bör utvecklas. Hälso- och sjukvården har enligt kommittén numera nått sådan ekonomisk betydelse, att den väsentligt mera effektivt än som sker behöver genomlysas och analyseras ur ekonomiska synpunkter, och dessutom erfordras en vida bättre statistisk kunskap om sjukligheten än som nu står till förfogande. Styrelsen hemställer om förstärkning av den statistiska avdelningen med en förste aktuarie i Ao 23 samt två kontorsbiträden för uppläggande av en utvidgad sjukdomsstatistik.

1 g) En saklig och väl genomförd hälsovårdsupplysning är ett nödvändigt led i strävandena att förebygga sjukdom och befordra folkhälsan. Upplysningsverksamheten bör ge hälsovårdens olika personalgrupper information om styrelsens planläggande och rådgivande verksamhet på ett lättillgängligare sätt och i större omfattning än f. n. En kontinuerlig sådan upplysning bör åstadkommas genom att styrelsen söker förvärva erforderligt spaltutrymme i vissa facktidsskrifter. Vidare bör hälsovårdspropaganda av populärt slag förmedlas genom broschyrer, affischer etc. och föredragsverksamhet bl. a. i radio och television.

För att draga upp riktlinjer för verksamheten har inom styrelsen tillsatts en delegation under ledning av chefen för medicinalbyrån samt under medverkan av bl. a. styrelsens pressombudsman och en hos styrelsen deltidstjänstgörande läkare. Särskild ersättning bör utgå för uppdraget, som beräknas kräva cirka två timmar per dag. Medel för avlönande av läkaren kan erhållas genom att taga i anspråk 10 200 kronor av ett arvode å 15 300 kronor för en av de båda specialföredragandena i barnavårdsärenden. Sedan den förebyggande barnavården numera fått en fastare form, är det nämligen tillfyllest att för fortsatt inspektion och rådgivning rörande denna verksamhet använda 5 100 kronor.

För pressombudsmannen erfordras en utökning av arbetstiden från 10½ till 21 timmar per vecka för att han skall kunna bestrida även den nya uppgiften.

Med hänsyn till arbetsbördan kan styrelsens tjänstemän blott i undantagsfall på tjänstetid författa de artiklar, som skall publiceras. Ett särskilt anslag å 10 000 kronor för författararvode är därför erforderligt.

En del facktidsskrifter och dagstidningar bör ställas till delegationens förfogande, så att den kan följa pressdebatten i aktuella hälsovårdsfrågor.

För genomgång av tidningarna i syfte att utgallra artiklar av intresse bör 6 000 kronor beräknas för deltidsanställning av ett kanslibitråde.

1 h) Efter medicinalstyrelsens omorganisation 1947 har de med materialförvaltartjänsten förenade göromålen ökat i avsevärd grad på grund av tillkomsten av ytterligare personal och utökning av styrelsens lokaler. En förstärkning är nu oundgängligen erforderlig. Med hänsyn till angelägenheten av att avlasta materialförvaltaren hemställes att en tjänst i Ao 10 inrättas för arkivets skötsel. Tjänstebenenämningen bör vara kansliskrivare.

1 i) En rad av statens organisationsnämnd föregående år framlagda rationaliseringsförslag har nu genomförts. Trots dessa åtgärder har biträdespersonalen visat sig otillräcklig, varför övertidsarbete måst tillgripas i alltför stor utsträckning. Lag- och utredningsbyrån har måst hänvisas till skrivcentralen för utskrifter m. m. Skrivcentralens kapacitet är emellertid fortfarande helt otillräcklig, och den kan ej lämna lag- och utredningsbyrån erforderligt biträde. Det sagda gäller även såväl sinnessjukvårdsbyrån som nämnden för internationella hälsovårdsärenden.

2 a) Med hänsyn till grunderna för ordinariesättning av biträdespersonalen bör två extra ordinarie kontorsbiträden beredas ordinarie anställning. F. n. är sex ordinarie kontorsbiträdestjänster vakanta. De fyra tjänster, som ej tas i anspråk för ordinariesättningen, bör överföras till icke-ordinarieposten.

2 b) Rörande motiveringen för uppflyttning av en förste aktuarie i Ao 23 hänvisas till den föreslagna förstärkningen av den statistiska avdelningen (1 f).

2 c) Byggnadsinspektören har i och med sinnessjukvårdens utbyggande fått en alltmer självständig funktion; han intager numera närmast en sektionschefs ställning. I praktiken bär han det reella ansvaret för förvaltningen av medicinalstyrelsens delfond.

2 d) Medicinalstyrelsens utanordningar uppgår numera till över 300 miljoner kronor och fördelar sig på cirka 110 olika anslag. Redogörarens ansvaret i styrelsen är av nämnda skäl i hög grad betungande, även om detsamma är uppdelat mellan kamreraren och biträdande kamreraren. All kameral granskning och tillstyrkan sker över kamrerarna. I styrelsens ekonomiska administration ingår driftverksamheter, som medför inkomster av i runt tal 2 miljoner kronor. I den ekonomiska redovisningen ingår jämväl styrelsens delfond av fastighetsfonden, omfattande samtliga statliga sinnessjukhus. Å ifrågakvarande befattningshavare ställes sålunda stora krav på mångsidighet och kunnighet. Det med kamrerarbefattningen förenade ansvaret är väl jämförligt med det ansvar, som åvilar kamrerarna hos t. ex. byggnadsstyrelsen och domänstyrelsen, vilka numera uppflyttats till byrådirektörer i Ao 24.

2 e) Antalet ärenden på medicinalbyrån uppgick 1953 till 7 484, 1954 till 8 170, 1955 till 8 579, 1956 till 8 247 och 1957 till 9 351. Den fortgående

ansvällningen har medfört, att byrån fått allt större svårigheter att bemästra sina arbetsuppgifter. Under de närmaste åren kan en ytterligare ökning av byråns arbetsbörda väntas. En förstärkning av personalen är därför nödvändig. Styrelsen har härvid främst inriktat sig på att genom rationalisering åstadkomma önskad kvalitativ förstärkning av byråns juridiskt-administrativa personal, varigenom byrådirektören skulle kunna beredas erforderlig lättnad i arbetsbördan. I sådant syfte bör vissa av byrådirektörens uppgifter överföras på en av förste byråsekreterartjänsterna i A 21 och denna i samband därmed uppflyttas till A 23. Genom denna omfördelning måste emellertid vissa göromål avlastas nedåt på en av byråsekreterarna, som i sin tur måste befrias från mera rutinbetonade göromål. Om byrån får den föreslagna kvalitativa förstärkningen, kan en byråsekreterartjänst ersättas med en kontorsskrivartjänst i Ae 13.

2 f) I samband med pågående omorganisation av vanförevården har utredningsuppdrag av skiftande slag kommit att åvila förste byråsekreteraren på kameralbyråns allmänna avdelning. Arbetsuppgifterna motiverar en uppflyttning av tjänsten. Därtill kommer behovet av en välmeriterad jurist, som kan fortlöpande avlasta en del av byråchefens stora arbetsbörda och biträda vid prövningen av mera invecklade frågor.

2 g) Arbetsuppgifterna för förste byråsekreteraren på apoteksbyrån har nått ett sådant omfång, att han icke ensam kan bemästra dem. Av denna anledning har en uppdelning av ärendena skett mellan honom och byråsekreteraren. Den farmaceutiska och medicinska personalen å apoteksbyrån uppgår till sju befattningshavare. För att tillgodose deras behov av juridiskt-administrativt biträde erfordras två kvalificerade jurister. Byråsekreterarens arbetsuppgifter är numera också av sådan art, att de bör medföra en högre löneställning.

2 h) Byrånspektörstjänsten i Ao 19 på sjukhusbyråns sjuksköterskeavdelning är förenad med föredragningskyldighet i disciplinnämnden, och hennes uppgifter är jämväl i övrigt av sådan svårighetsgrad, att de motsvarar en högre löneställning. Svensk sjuksköterskeförening har framhållit, att inom andra områden befattningshavare med liknande arbetsuppgifter fått förmånligare lönegradsplacering.

2 i) Tjänsten som byrånspektör i Ae 19 på sinnessjukvårdsbyrån tillkom den 1 juli 1955 för den centrala ledningen av utbildningen av sinnessjukvårdspersonal. F. n. intages årligen 450—500 elever för utbildning. Byrånspektören skall under byråchefen leda, organisera och samordna denna utbildning samt årligen inspektera de olika skolorna. Planläggningen och organisationen av den högre och kompletterande utbildningen av sinnessjukvårdspersonalen, som avses att påbörjas under 1959, har likaledes anförtrotts byrånspektören.

2 j) Under de senaste två åren har behovet av ökad inspektions- och konsultationsverksamhet inom omgivningshygien gjorts alltmer gäl-

lande. Verksamheten förutsätter en välmeriterad befattningshavare. Konsulenttjänsten bör därför förenas med sådana löneförmåner, att den kan uppehållas av en fullt kompetent person. Under de sista två åren har två konsulenter begärt entledigande, enär de funnit löneförmånerna otillfredsställande.

2 k) Rörande motiveringen för uppflyttning av en kontorist i Ae 9 vid statistiska avdelningen till kansliskrivare i Ae 10 hänvisas till förslaget under 1 f) om en utvidgad medicinalstatistik.

2 l) På kameralbyrån sysselsättes ett kontorsbiträde uteslutande med arbete i samband med uppsättande och utskrift av anordningar. Arbetsuppgifterna kräver ordningssinne och stor noggrannhet. De är lika kvalificerade som t. ex. diarieföring, vilken handhas av kanslibitraden.

Yttranden

Statskontoret anför.

Medan antalet ärenden å avdelningen för utländska läkare under år 1954 och första halvåret 1958 uppgick till 593 resp. 437, var motsvarande siffra för år 1951 1 144. Sådana variationer i arbetsutvecklingen torde kunna påräknas även i framtiden. Med den nuvarande uppåtriktade tendensen har förslaget om utökad arbetstid och däremot svarande arvodeshöjning för föredraganden på avdelningen icke givit statskontoret anledning till erinran. Med hänsyn till de krav på språkkunskaper, som måste ställas på biträdet å avdelningen, vill statskontoret icke heller motsätta sig, att befattningshavaren erhåller kontorists löneställning, dock tills vidare i form av förordnande att bestrida göromål, som ankommer på innehavare av dylik tjänst. Då såväl arvodesposten som icke-ordinarieanslaget fått överskridas för budgetåret 1957/58, vill statskontoret icke motsätta sig, att särskilda medel anvisas för ändamålet under resp. anslagspost.

Utredningen ger vid handen, att en omorganisation av tandvårdsbyrån nu bör närmare övervägas. Förslaget om utbyte av tjänsten som byrå-tandläkare mot en deltidsbefattning såsom specialföredragande i odontologisk profylaktik bör utan vidare genomföras. Skäl talar även för att vissa av de administrativt betonade arbetsuppgifter, som nu åvilar byrå-tandläkaren och byrådirektören, överföres å den juridiskt-administrativa personalen. Statskontoret har dock icke blivit övertygat om att en särskild befattning såsom förste byråsekreterare i Ag 23 behöver inrättas härför. I samband med den ytterligare prövning av organisationen medicinalstyrelsen har för avsikt att företaga bör därför även mindre kostnadskrävande anordningar tagas under övervägande. I avvaktan på resultatet av en sådan undersökning bör anstå med medelsanvisning för den begärda personalförstärkningen.

Befattningen som pressombudsman inrättades år 1945. I samband därmed framhöll medicinalstyrelseutredningen, att det vore naturligt, att initiativet till upplysningsåtgärder i olika frågor som regel kommer från generaldirektören eller vederbörande föredragande i styrelsen ävensom att dessa tillhandahåller eller anvisar erforderligt material för frågans belysning. Pressombudsmannens huvudsakliga uppgift skulle bli att bearbeta materialet, så att det bleve för allmänheten lättfattligt och intresseväc-

kande. Enligt statskontorets mening äger dessa synpunkter alltjämt giltighet. Därest upplysningsverksamheten anses böra intensifieras och detta icke låter sig göra inom ramen för hittillsvarande organisation, synes det därför ligga närmast till hands att utöka pressombudsmannens tjänstgöringstid. Ämbetsverket kan sålunda icke tillstyrka förslaget att det arvode, som ej längre behövs för avlöning av en av specialföredragandena i barnavårdsärenden, skulle få disponeras för hälsovårdsupplysning genom en härför särskilt anställd läkare. Av utredningen framgår, att pressombudsmannens tjänstgöring i medicinalstyrelsen är fastställd till 10½ timmar i veckan. Härulöver tjänstgör pressombudsmannen samma antal veckotimmar hos statens institut för folkhälsan. Statskontoret erinrar om att föredragande departementschefen vid anmälan av prop. nr 83/1958 ej ansåg sig beredd att taga ställning till frågan om utökning av verksamheten för institutets pressombudsman. Enligt statskontorets mening bör under nuvarande förhållanden anstå därmed även för medicinalstyrelsens vidkommande.

Förslaget att styrelsen för att åstadkomma en förbättrad folkhälsoupplysning skulle äga honorera artikelförfattare på området finner statskontoret ingiva starka principiella betänkligheter. Statskontoret avstyrker därför, att 10 000 kronor skulle anvisas för ändamålet.

Enligt vad statskontoret inhämtat erhåller medicinalstyrelsen genom statens upplysningsbyrå utan kostnader tidningsurklipp från omkring 120 dagstidningar, d. v. s. hela den svenska dagspressen. Med hänsyn härtill har statskontoret avstyrkt styrelsens begäran under omkostnadsanslaget om ökade medel för prenumeration av visst antal tidningar och tidskrifter. Förslaget om förstärkning av biträdespersonalen med ett deltidсанställt kanslibiträde kan statskontoret under angivna förhållanden ej heller biträda.

I överensstämmelse med organisationsnämndens förslag har biträdespersonalen hos medicinalstyrelsen förstärkts fr. o. m. innevarande budgetår, varjämte vissa rationaliseringsåtgärder vidtagits. Någon ytterligare utökning av biträdespersonalen bör därför f. n. ej ifrågakomma.

Den föreslagna omfördelningen av arbetsuppgifter för den juridiskt-administrativa personalen på medicinalbyrån synes innebära en rationalisering. Statskontoret har dock icke blivit övertygat om att de uppgifter av mera kvalificerad beskaffenhet, vilka avses skola överföras å tjänsten som förste byråsekreterare i Ao 21, kan sägas bli konstitutiva för tjänsten. Statskontoret kan därför ej tillstyrka, att densamma uppflyttas i 23 lönegraden.

Vilka uppgifter som skulle ankomma å innehavaren av den i utbyte mot en byråsekreterartjänst föreslagna kontorsskrivartjänsten har överhuvudtaget ej angivits. På grund av vad i sådant hänseende under hand inhämtats kan statskontoret icke tillstyrka, att befattningen tills vidare placeras i högre lönegrad än Ae 9.

Statens lönenämnd yttrar.

Yrkandena om uppräknning av arvudet till en föredragande i ärenden rörande utländska läkares arbetsförhållanden m. m. och om utbyte av en kanslibiträdestjänst i Ag 7 mot en kontoristtjänst i Ae 9 föranleder icke någon erinran från nämndens sida.

Nämnden har ej heller något att erinra mot det föreslagna arvudet till en föredragande i odontologisk profylaktik å tandvårdsbyrån. Den till inrät-

tande föreslagna tjänsten som förste byråsekreterare i Ag 23 å nämnda byrå bör enligt nämndens mening placeras i 21 lönegraden.

Nämnden anser, att tillräckliga skäl ej anförts för uppflyttning av tjänsten som kamrerare i Ao 23 till byrådirektör Ao 24 och av en tjänst som förste byråsekreterare å medicinalbyrån från Ao 21 till Ao 23. Förslaget om utbyte av en amanuens i reglerad befordringsgång å nämnda byrå mot en kontors-skrivare Ae 13 föranleder icke någon erinran.

Departementschefen

Den fortgående snabba utvecklingen på hälso- och sjukvårdens område har naturligen medfört, att nya arbetsuppgifter kommit att åvila medicinalstyrelsen såsom det högsta ledande och samordnande organet på området och att arbetsbelastningen hos styrelsen stigit i takt därmed. Särskilt inom vissa byråer har arbetsuppgifterna ökat kraftigt.

Med hänsyn till den stegrade arbetsbelastningen på medicinalbyråns avdelning för ärenden rörande utländska läkares arbetsförhållanden och då antalet ärenden på avdelningen kan väntas fortsätta att öka efter den överföring till Sverige av ytterligare österrikiska läkare, som nu förberedes, anser jag mig böra förorda, att arbetstiden för föredraganden i dessa ärenden bestämmes till två timmar per dag och att årsarvodet härvid höjes till 10 200 kronor. Vidare tillstyrker jag, att kanslibiträdestjänsten i Ag 7 på samma avdelning utbytes mot en kontoristtjänst i Ag 9.

Medicinalstyrelsen har hemställt, att en biträdande byråinspektör får anställas vid sjukhusbyråns sjuksköterskeavdelning för handläggning av ärenden rörande sjuksköterskeutbildningen m. m. I anslutning härtill vill jag anmäla, att medicinalstyrelsen till fullgörande av ett av Kungl. Maj:t meddelat uppdrag i maj 1958 framlagt förslag rörande vidareutbildningen efter genomgång av laborantskola av laboratoriebiträdespersonal för sjukhuslaboratorier och andra inom hälso- och sjukvården verksamma laboratorier. Förslaget, som varit föremål för remissbehandling, innebär i huvudsak anordnande av en 12 månaders teoretisk-praktisk vidareutbildning genom respektive huvudmäns försorg, fördelad på tre utbildningslinjer. Jämsides med den praktiska utbildningen skulle meddelas fortlöpande, helst lektionsvis anordnad, teoretisk undervisning. Tillsynen över den praktiska vidareutbildningen skall enligt förslaget åvila medicinalstyrelsen, medan tillsynen över laborantskolan utövas av överstyrelsen för yrkesutbildning. Då det anses angeläget, att ett intimt samarbete etableras mellan dels de båda tillsynsmyndigheterna, dels ock laborantskolorna och de laboratorier, där eleverna får sin praktiska utbildning, föreslår medicinalstyrelsen, att en konsulentbefattning i lönegrad Ae 19 inrättas för handläggning av ärenden rörande utbildning av laboranter. Tjänsten, vars innehavare skulle tjänstgöra hos såväl medicinalstyrelsen som överstyrelsen för yrkesutbildning, föreslås skola knytas till överstyrelsen.

Förslagen, som vid remissbehandlingen i vissa hänseenden utsatts för

kritik, är f. n. föremål för prövning inom inrikesdepartementet. Jag är därför f. n. icke beredd att taga ställning till frågan, hur utbildningen närmare bör utformas. Då endast ett relativt ringa antal elever under innevarande budgetår genomgår laborantskola, torde emellertid, såvitt nu kan bedömas, någon teoretisk undervisning i samband med vidareutbildning vid statliga institutioner knappast bli aktuell för nästa budgetår. Skulle så undantagsvis bli fallet, torde de därmed förenade kostnaderna kunna rymmas inom ramen för de för vederbörande institutioner anvisade medlen. Någon medelsanvisning i särskild ordning för sådant ändamål synes sålunda icke erforderlig. Under dessa förhållanden torde förevarande utbildningsfråga nu icke behöva underställas riksdagen. Jag avser att framdeles, sedan ärendets beredning avslutats, anmäla frågan för Kungl. Maj:t.

Emellertid finner jag det uppenbart att, hur utbildningen än må komma att utformas, den centrala planläggningen och samordningen av laborantutbildningen kommer att kräva ett relativt omfattande arbete hos tillsynsorganen, avseende bl. a. upprättande av normalplaner för undervisningen, fördelningen av laborantskolornas elever på olika laboratorier, organiserandet av den teoretiska undervisningen, eventuellt i form av läskurser, m. m. Jag anser mig därför böra förorda, att en tjänst fr. o. m. nästa budgetår inrättas för ändamålet. Denna bör tills vidare placeras hos medicinalstyrelsen, men befattningshavaren bör ha till uppgift att handlägga ärenden rörande laborantutbildningen även hos överstyrelsen för yrkesutbildning. För ändamålet föreslår jag en tjänst såsom biträdande byråinspektör i lönegrad Ae 17. Därjämte bör det åligga befattningshavaren att å sjuksköterskeavdelningen biträda vid handläggningen av sjuksköterskeärenden.

Den av medicinalstyrelsen föreslagna omorganisationen av arbetet på tandvårdsbyrån, innebärande att vissa kvalificerade odontologiska ärenden överflyttas till en specialföredragande i odontologisk profylaktik och att den nuvarande byråtandläkartjänsten i Ae 23 utbytes mot en förste byråsekreterartjänst, anser jag mig i princip kunna tillstyrka. Dock kan jag icke förorda, att föredragandens arvode bestämmes till högre belopp än 10 000 kronor för år. I enlighet med statens lönenämnds förslag bör vidare förste byråsekreterartjänsten placeras i lönegrad Ag 21. Då byråtandläkartjänsten f. n. är vakant, föreslår jag, att den indrages.

För fullföljande av det åt styrelsen lämnade uppdraget att verkställa en översyn i rationaliseringssyfte av blankettbeståndet inom medicinalväsendets område biträder jag förslaget, att den på lag- och utredningsbyrån för innevarande budgetår medgivna förstärkningen får bibehållas ännu ett år.

Sedan medicinalstyrelsens cancerregister nu varit i verksamhet under ett år, kan den statistiska bearbetningen av materialet börja. Registret har emellertid redan nu visat sig vara underbemannat, och en personalförstärk-

ning torde vara ofrånkomlig. Jag ansluter mig därför till styrelsens förslag om förstärkning av den statistiska avdelningen med en aktuarie i reglerad befordringsgång i utbyte mot nuvarande deltidsanställda amanuens samt med ett kanslibiträde i Ae 7 och ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

För att bereda materialförvaltaren avlastning främst med arkivets skötsel föreslår jag, att en expeditiönsvakttjänst i Ag 7 med halvtidstjänstgöring inrättas.

Av styrelsen i övrigt föreslagna personalförstärkningar m. m. anser jag mig icke kunna tillstyrka. Ej heller kan jag biträda förslaget, att ett belopp av 10 200 kronor av arvodet till en av föredragandena i barnavårdsärenden i samband med minskning av dennes tjänstgöringstid disponeras för ersättning åt en läkare i styrelsens delegation för hälsovårdssupplysning. Då jag ej har något att erinra mot den föreslagna nedräkningen av föredragandearvodet till 5 100 kronor, bör sålunda anslaget minskas med 10 200 kronor.

Enligt grunderna för den reglerade befordringsgången för biträdespersonal bör två kontorsbiträden i Ae 5 beredas ordinarie tjänster i Ao 5. Vidare bör fyra vakanta kontorsbiträdestjänster i Ao 5, som ej tages i anspråk för ordinariesättningen, avföras från personalförteckningen och medlen för dessa överföras till icke-ordinarieposten.

Den kraftigt stegrade arbetsbelastningen på medicinalbyrån nödvändiggör enligt min mening en organisationsförändring i syfte att bereda byrådirektören lättnad i arbetsbördan. Då detta syfte torde böra ernås genom överföring av arbetsuppgifter på underställd personal, tillstyrker jag, att förste byråsekreterartjänsten i Ao 21 på byrån uppflyttas till Ao 23 och att en amanuensjänst i reglerad befordringsgång utbytes mot en kontorskrivartjänst i Ae 13.

Övriga av medicinalstyrelsen framförda förslag till tjänsteförändringar kan jag icke tillstyrka.

Med hänsyn till av mig föreslagna personalförstärkningar m. m. beräknar jag för vikariats- och övertidsersättningar en ökning av medelsanvisningen med 8 300 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit erfordras en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar m. m. med 63 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för uppflyttningar i reglerad befordringsgång för amanuens- och biträdespersonal samt löneklassuppflyttningar med i runt tal 22 000 kronor. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag 22 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (63 000 + 22 000 + 22 000) 107 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (3 936 000 + 107 000) 4 043 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår

av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anført och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för medicinalstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för medicinalstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1 408 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	399 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 720 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	494 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	22 000
Summa kronor	4 043 000;

c) till Medicinalstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 4 043 000 kronor.

[5] 2. Medicinalstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	500 000	518 330
1958/59 (statsliggaren s. 991)	579 000	
1959/60 (förslag)	543 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget höjes med 8 000 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m.....	13 146	16 000	14 000	— 2 000
2. Reseersättningar.....	94 000	96 000	100 000	+ 4 000
3. Traktamenten åt vissa vikarier för befattningshavare inom medicinalstyrelsen.....	28 160	25 000	28 000	+ 3 000
4. a) Bränsle, lyse, vatten.....	27 705	27 000	27 000	—
b) Expenser för eget behov.....	269 130	276 000	305 000	+ 29 000
c) Expenser för annat än eget behov.....	8 406	12 000	12 000	—
5. Publikationstryck.....	72 942	154 000	155 000	+ 1 000
6. Hålkortsarbeten.....	8 000	12 000	16 000	+ 4 000
7. Särskilda uppbördsmedel: Inkomst av försålda publikationer.....	26 198	39 000	70 000	— 31 000
				+ 8 000

Motiv

1) Belastningen motiverar en nedräkning.

2) Anslagsposten bör höjas dels med 2 700 kronor på grund av taxehöjningar å järnvägarna från den 1 februari 1958 och dels med 1 300 kronor för den ökade inspektionsverksamhet, som möjliggöres vid bifall till styrelsens begäran om ytterligare en biträdande byråinspektör.

3) Utgifterna växlar år från år. Posten bör anpassas till belastningen.

4 b) Till expenser för eget behov beräknas följande belopp:

Delpost	Utgifter 1957/58	Anvisat 1958/59	Förslag	Ökning
a) Renhållning och städning	69 064	70 000	73 000	+ 3 000
b) Skrivmaterialier, papper, blankettryck	44 069	47 000	47 000	—
c) Telegram, telefon, annonsering	103 365	92 000	94 000	+ 2 000
d) Inköp och underhåll av inventarier	36 068	45 000	69 000	+ 24 000
e) Bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål	16 564	22 000	22 000	—
	269 130	276 000	305 000	+ 29 000

a) Höjningen av löner för städningspersonalen samt ökade tvättkostnader kräver en uppräkning av posten till renhållning och städning.

b) Beräknat belopp för blankettryck för cancerregistret har icke utnyttjats mer än delvis. Genom slopandet av visst blankettkort beräknas årliga kostnaden härför stanna vid 4 000 kronor. En ökning med 1 000 kronor i medelsåtgång beräknas med hänsyn till ifrågasatt ökning av personalen.

c) Under det gångna året har en utökning av styrelsens telefonväxel m. m. orsakat utgifter å 14 000 kronor. Ökad samtalsfrekvens genom telefonväxeln utbyggnad kräver, att posten höjes till 94 000 kronor.

d) Hittills anvisade medel har varit otillräckliga och hindrat anskaffningar, som befordrar ett rationellt arbetssätt. Det normala medelsbehovet bör numera beräknas till lägst 40 000 kronor. Härutöver beräknas för budgetåret 1959/60 dels för inventarieanskaffningar i anledning av begärda personalförstärkningar 15 000 kronor, varav ungefär hälften belöper å statistiska avdelningen, dels i likhet med innevarande budgetår 3 000 kronor för successiv modernisering av skrivmaskinbeståndet, dels ock 6 000 kronor för anskaffande av ny adressmaskin.

I rationaliseringssyfte har försöksvis installerats ett antal snabbtelefoner hos vissa av de högsta tjänstemännen. Då apparaterna verksamt underlättar arbetsbördan, bör ytterligare ett antal apparater anskaffas. Kostnaderna härför inskränker sig till 5 000 kronor.

e) För att bereda styrelsens delegation för bedrivande av hälsovårdsupplysning möjligheter att fullfölja sina arbetsuppgifter måste tillräckligt antal tidningar och tidskrifter finnas att tillgå. Prenumeration föreslås på 15 dagstidningar och ett antal icke-medicinska facktidskrifter, innebärande

en årlig utgift på i runt tal 2 000 kronor. Posten synes med hänsyn till belastningen kunna kvarstå oförändrad.

4 c) Då belastningen växlar, bör delposten kvarstå oförändrad.

5) Med utgångspunkt från utgifterna budgetåret 1957/58 beräknas kostnaderna för tryckning av de publikationer styrelsen har att utgiva enligt kungörelsen den 25 augusti 1945 (nr 311) till 61 500 kronor.

En mindre prisstegring samt en ökning av upplagan på grund av ökat antal läkare medför, att för särtryck ur den av apotekens kontrollaboratorium redigerade förteckningen över specialiteter m. m. krävs en till 16 500 kronor ökad medelsanvisning.

För att trycka till främmande språk översätta författningar, artiklar och sammanställningar inom medicinalväsendet, avsedda för den informativa verksamhet styrelsen måste bedriva med hänsyn till de internationella kontakterna, bör anvisas 5 000 kronor. Då hälsovårdsaffischerna numera är fast inarbetade och fyller en betydelsefull funktion, bör även beloppet härför höjas till 5 000 kronor.

Lag- och utredningsbyrån avser att till nästa budgetår färdigställa en författningshandbok för sjuksköterskor. Den bör utges i 12 000 exemplar. Lagring och distribution m. m. avses skola handhas av Svensk sjuksköterskeförening, som är villig att i ett för allt erlägga 40 000 kronor. För tryckningskostnaderna erfordras emellertid 30 000 kronor.

Styrelsen har med ekonomiskt bistånd från Svenska landstingsförbundet och Svensk sjuksköterskeförening under en följd av år utgivit en broschyr benämnd »Välj sjuksköterskeyrket». Med tanke på det ständigt växande behovet av vederhäftig yrkesupplysning bör en ny upplaga av broschyren utkomma snarast möjligt. Styrelsen räknar med en upplaga om 10 000 exemplar för en kostnad av 7 000 kronor. Visst bidrag från huvudmannaorganisationerna i form av inköp av ett antal exemplar kan påräknas.

Som ett led i det fortlöpande upplysningsarbetet i kariesförebyggande syfte har bl. a. utgivits och distribuerats en folder på inemot 2 miljoner exemplar. Erfarenheterna av den hittills bedrivna kampanjen har varit goda. För budgetåret 1959/60 hemställes om oförändrat 30 000 kronor till den fortlöpande verksamheten, i första hand för framställning av en ny folder, ytterligare affischer m. m.

6) Av anvisade medel avser 8 000 kronor försöksverksamhet i fråga om registrering av sjuksköterskor och 4 000 kronor cancerregistret. Anslag för förstnämnda ändamål äskas i år av sjukvårdsberedskapsnämnden. För cancerregistret beräknas dels oförändrat 4 000 kronor för fortlöpande stansning av s. k. grundkort, dels ytterligare 9 000 kronor för den fortsatta bearbetningen av nämnda kort. Kortet skall ligga till grund för en detaljerad statistisk årsredogörelse för under året upptäckta cancerfall. Under senare år har hålkortsmetoden försöksvis använts för vissa arbetsuppgifter på statistiska avdelningen, varvid kostnaderna belastat styrelsens avlönings-

anslag. Då erfarenheten visat, att den maskinella bearbetningen är att föredraga, bör 3 000 kronor anvisas för ändamålet.

7) Inkomstposten bör med hänsyn till inkomsterna föregående budgetår, bortfallet av till innevarande budgetår hänförlig inkomst av viss upplysningskrift samt beräknad inkomst vid försäljning av förenämnda författningshandbok höjas med (10 000 — 19 000 + 40 000) 31 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret beräknar under posten till expenser för eget behov i enlighet med medicinalstyrelsens förslag oförändrat belopp, 47 000 kronor, för skrivmaterialier, papper och blankettryck. Enligt vad statskontoret under hand inhämtat, har medicinalstyrelsen ännu ej begagnat sig av möjligheten att införa varannandagsstäddning. Med hänsyn till belastningen å posten till renhållning och städning, som redan för innevarande budgetår torde ha beräknats med beaktande av 1958 års lönehöjning, torde medelsanvisningen i allt fall ej böra bestämmas till högre belopp än för detta budgetår eller 70 000 kronor. Likaså synes posten till telegram, telefon och annonsering i avvaktan på erfarenheter av medelsbehovet efter växelns utbyggnad böra bestämmas till oförändrat belopp, 92 000 kronor. Under posten till inköp och underhåll av inventarier har för innevarande budgetår 12 000 kronor beräknats för anskaffande av nya kontorsmaskiner (engångsanslag) samt 3 000 kronor för påbörjandet av en successiv förnyelse av det äldre skrivmaskinsbeståndet. Statskontoret har icke något att erinra mot att den sålunda påbörjade förnyelsen får fortsättas. Där emot kan statskontoret icke tillstyrka att medel beräknas för anskaffande av s. k. snabbtelefoner. Bl. a. med hänsyn till möjligheten att i framtiden använda befintliga hålkortsanläggningar för adressering bör också tills vidare anstå med inköp av en ny adressmaskin. Inventarieposten skulle alltså för nästa budgetår beräknas till (45 000 — 12 000) 33 000 kronor. Enligt vad statskontoret under hand inhämtat erhåller medicinalstyrelsen genom statens upplysningsbyrå utan kostnad tidningsurklipp från omkring 120 dagstidningar, d. v. s. hela den svenska dagspressen. Med hänsyn härtill och då styrelsen redan torde ha tillgång till ett antal icke-medicinska tidskrifter, avstyrker statskontoret ökade medel för prenumerationskostnader. I betraktande av belastningen torde därför posten till bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. m. böra upptagas med ett till 20 000 kronor begränsat belopp. Posten till expenser för eget behov bör sålunda uppföras med (47 000 + 70 000 + 92 000 + 33 000 + 20 000) 262 000 (— 14 000) kronor.

Beträffande anslagsposten till publikationstryck ifrågasätter statskontoret, om icke det belopp, som nu står till förfogande för tryckning av affischer m. m., för nästa budgetår borde begränsas.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag sänkas med 2 000 kronor till 14 000 kronor.

Under anslagsposten till reseersättningar tillstyrker jag främst med hänsyn till höjningen av järnvägstaxorna av styrelsen föreslagen uppräknings med 4 000 kronor till 100 000 kronor.

På grund av belastningen under de senaste budgetåren förordar jag, att anslagsposten till traktamenten åt vissa vikarier för befattningshavare inom medicinalstyrelsen uppföres med 30 000 kronor, innebärande en höjning med 5 000 kronor.

Under posten till övriga expenser, expenser för eget behov, beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen oförändrad medelsanvisning till skrivmaterialier, papper och blankettryck samt en höjning med 2 000 kronor för telegram, telefon och annonsering. Såsom statskontoret framhållit, har styrelsen icke infört varannandagsstädningsavtal av lokalerna. Enligt vad jag inhämtat lägger gällande städningsavtal hinder härför f. n. Då jag förutsätter, att styrelsen låter genomföra varannandagsstädningsavtal av lokalerna, så snart förhållandena det medgiver, anser jag mig icke böra förordna någon höjning av beloppet till renhållning och städning för nästa budgetår. Under posten till inköp och underhåll av inventarier föreslår jag oförändrat belopp, 45 000 kronor, varvid jag beräknar 3 000 kronor för fortsatt förnyelse av det äldre skrivmaskinsbeståndet och 6 000 kronor för anskaffande av en adressmaskin. Jag är sålunda icke beredd att särskilt beräkna medel för installation av snabbtelefoner. Ej heller kan jag tillstyrka, att medel anvisas för prenumeration på ökat antal tidningar och facktidsskrifter. Posten till bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. m. torde därför med hänsyn till belastningen böra nedräknas med 2 000 kronor. På grund av det anförda bör posten till övriga expenser, expenser för eget behov, uppföras med oförändrat belopp, 276 000 kronor.

Vad härefter angår anslagsposten till publikationstryck har jag intet att erinra mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för tryckning av de publikationer, som styrelsen utan särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t må utgiva, samt för inköp av särtryck ur den av apotekens kontrolllaboratorium utgivna förteckningen över specialiteter m. m., 61 500 resp. 16 500 kronor. För tryckning av hälsovårdsaffischer och tryck för utlands-kontakterna beräknar jag oförändrat belopp, 4 000 kronor.

Jag anser mig vidare kunna biträda förslaget att för tryckning av en författningshandbok för sjuksköterskor anvisas 30 000 kronor. Då Svensk sjuksköterskeförening förklarat sig villig att för de färdigställda exemplaren erlägga ett engångsbelopp av 40 000 kronor, ökas inkomsterna under posten till särskilda uppbördsmedel för nästa budgetår med sistnämnda belopp.

Förslaget om medelsanvisning för nytryckning av en upplysningsbroschyr rörande sjuksköterskeyrket finner jag mig icke böra tillstyrka.

För fortsatt upplysnings- och propagandaverksamhet i kariesförebyggande syfte beräknar jag oförändrat belopp, 30 000 kronor.

På grund av vad jag sålunda föreslagit bör anslagsposten till publikationstryck uppföras med (61 500 + 16 500 + 4 000 + 30 000 + 30 000) 142 000 (— 12 000) kronor.

Under anslagsposten till hålkortsarbeten har för innevarande budgetår anvisats dels 8 000 kronor för försöksverksamhet i fråga om registrering av sjuksköterskor, dels ock 4 000 kronor för fortsatta anläggnings- och driftkostnader för cancerregistret. Medel för överförande av sjuksköterske- registret till hålkortssystem beräknar jag i det följande under punkten 7. För den fortlöpande stansningen av grundkort för cancerregistret beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen oförändrat belopp, 4 000 kronor. Enär den maskinella bearbetningen av registret beräknats kunna igångsättas vid ingången av år 1959, erfordras vidare medel för ersättning till statistiska centralbyråns maskincentral för arbetet härmed. I avvaktan på närmare erfarenhet rörande medelsbehovet i detta avseende torde här- för böra upptagas 8 000 kronor. Medel för ytterligare hålkortsarbeten vid statistiska avdelningen anser jag mig icke böra förordas. Anslagsposten till hålkortsarbeten bör sålunda uppföras med (4 000 + 8 000) 12 000 kronor, vilket innebär oförändrad medelsanvisning.

Inkomstposten till särskilda uppbördsmedel bör i enlighet med medi- cinalstyrelsens förslag höjas med 31 000 kronor och alltså upptagas till (39 000 + 31 000) 70 000 kronor.

Styrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget har icke givit mig anledning till erinran.

Vid bifall till vad nu förordats bör anslaget nedräknas med (— 2 000 + 4 000 + 5 000 — 12 000 — 31 000) 36 000 kronor och alltså bestämmas till (579 000 — 36 000) 543 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinalstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 543 000 kronor.

[6] 3. Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	418 000	445 800
1958/59 (statsliggaren s. 992)	492 000	
1959/60 (förslag)	493 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd (skr. 29/8 1958) hem- ställer, att anslaget höjes med 70 600 kronor.

1. Personalförstärkningar	Ökn. el. minskn.
a) <i>Kostnader för rådet för skydd mot biologisk krigsföring</i>	
Arvoden åt ledamöter.....	— 3 000
Arvode till föredragande.....	+ 15 300
Ersättningar för särskilda utredningar.....	+ 36 000
b) 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.....	+ 10 008

	Ökn. el. minskn.
2. Löneregleringar	
a) 1 intendent Ae 23 i st. f. Ae 21	+ 2 492
b) 1 assistent Ae 16 i st. f. Ag 16	—
c) 1 assistent Ae 13 i st. f. Ag 13	—
d) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. Ag 7	—
3. Omräkning	
Löneklassuppflyttningar	+ 2 918
På grund av beräknad anslagsbelastning	+ 6 700
Avrundning	+ 182
	+ 70 600

Motiv

1 a) I enlighet med beslut av 1952 års riksdag (prop. nr 130/1952, skr. nr 291/1952) har medicinalstyrelsen inrättat ett råd med uppgift att biträda styrelsen med de civila försvarsförberedelserna mot biologisk krigsföring. Rådets utgifter bestrides från förevarande anslag.

Medicinalstyrelsens och sjukvårdsberedskapsnämndens planering av skyddet mot biologisk krigsföring har hittills i huvudsak inriktats på en planläggning dels av den humanbakteriologiska laboratorieverksamheten i krig och dels av sanitetsanstalter och därmed jämförlig verksamhet. För detta planlägningsarbete hade nämnden tidigare särskilt avsedd arbetskraft, bestående av en epidemiolog och en hälsovårdsinspektör. Befattningarna indrogs emellertid fr. o. m. budgetåret 1955/56 och överfördes då till statens bakteriologiska laboratorium. Enligt instruktionen för laboratoriet åligger det numera laboratoriet att, såvitt möjligt, lämna nämnden erforderligt biträde i epidemiologiska frågor av betydelse för nämndens verksamhet. På grund av sina ordinarie arbetsuppgifter har emellertid laboratoriet mycket små möjligheter härtill.

Överbefälhavaren har i skrivelse till sjukvårdsberedskapsnämnden den 4 juli 1957 uttryckt starka betänkligheter rörande dittillsvarande planläggning av och andra förberedelser till skydd mot biologisk krigsföring. Han anförde därvid bl. a., att en allvarlig eftersläpning måste konstateras i fråga om planläggningen av skyddsåtgärderna mot biologisk krigsföring, och fann en snar förstärkning av nämndens personaluppsättning nödvändig. Förstärkningen borde ske genom att sjukvårdsberedskapsnämndens hälsovårdssektion återuppstod under chefskap av en heltidsanställd bakteriolog. Till sektionschefens förfogande borde erforderlig biträdespersonal ställas, varvid i första hand en befattning för hälsovårdsinspektör borde inrättas.

Med hänsyn till risken för biologisk krigsföring i ett kommande krig och då den försvarsbiologiska beredskapen f. n. icke ens kan upprätthållas i nuvarande begränsade omfattning, är det angeläget, att sjukvårdsberedskapsnämnden och försvarsbiologiska rådet tillföres en befattningshavare, som i möjligaste mån kan följa den försvarsbiologiska utvecklingen samt taga initiativ och giva myndigheter m. fl. impulser till åtgärder av betydelse

på området. Med anledning härav hemställer nämnden om en läkarföredragande i hälsovårdsärenden med arvode av 15 300 kronor för år.

En annan angelägen uppgift är att till ledning för planlägningsarbetet följa den utomlands bedrivna forskningsverksamheten. Svårigheterna vid sådana undersökningar är av förklarliga skäl mycket stora, då dels deras vetenskapliga natur ställer speciella krav och dels objektet är av sekret natur. En metodisk bearbetning av det tillgängliga tryckta källmaterialet kan dock giva inblickar av stort värde. Nämnden har redan, med anlitande av för försvarsbiologiska undersökningar anvisat belopp om 7 000 kronor, låtit verkställa en begränsad undersökning genom en för ändamålet tillkallad sakkunnig. Yttranden häröver har inhämtats från statens bakteriologiska laboratorium, försvarsstaben, försvarets sjukvårdsstyrelse, arméintendenturförvaltningen, försvarets forskningsanstalt, veterinärstyrelsen, statens veterinärmedicinska anstalt och civilförsvarsstyrelsen, som samtliga tillstyrker fortsatta undersökningar. Sjukvårdsberedskapsnämnden är för egen del övertygad om det trängande behovet att fortsätta undersökningarna. För deras bedrivande finns tillgång till en arbetsledare, vars vetenskapliga kvalitet och lämplighet verifierats av de hörda myndigheterna. Nämnden, som med löfte om bidrag från annat håll vidtagit åtgärder för en begränsad verksamhet under innevarande år, hemställer, att för budgetåret 1959/60 beräknas 40 000 kronor, varav i avlöningar till undersökningsledare och skrivhjälp (24 000 + 10 000) 34 000 kronor och till omkostnader, inklusive litteratur, 6 000 kronor. Kostnaderna bör bestridas från det för biologiska rådets kostnader avsedda beloppet till särskilda utredningar. Då cirka 3 000 kronor erfordras för andra hithörande utredningar, bör beloppet upptagas med (40 000 + 3 000) 43 000 kronor.

Även vid en aktiverad verksamhet av rådet för skydd mot biologisk krigsföring förutses kostnaderna för arvoden till rådets ledamöter icke komma att överstiga 1 000 kronor. Beloppet härför bör följaktligen sänkas med 3 000 kronor.

För planlägningsbiträde, särskilt avseende laboratorie- och sanitetsanstaltsverksamheten, behöver nämnden anlita en hälsovårdskonsulent med halvtidstjänstgöring. För arvode motsvarande lönen enligt A 19 erfordras 10 284 kronor. För innevarande år har till avlöning åt tillfällig arbetskraft anvisats 25 000 kronor för biträde med pågående omplanläggning av beredskapssjukhus. För nästa budgetår är, såvitt nu kan bedömas, 15 000 kronor tillräckligt härför. Anställandet av en hälsovårdskonsulent skulle alltså icke föranleda ökad medelsanvisning, om till tillfällig arbetskraft upptages oförändrat belopp.

1 b) Nämnden lagerhåller sjukvårdsmateriel m. m. å ett 150-tal förråd å skilda orter och till ett värde av inemot 50 miljoner kronor. Kontrollen av redovisningen jämte den löpande upphandlings- och förrådsverksamheten i övrigt kräver en central bokföring hos nämnden. Biträdespersonalen

å nämndens upphandlings- och organisationsbyrå, till vilken centralbokföringen är förlagd, kan med svårighet medhinna det löpande skrivarbetet och långt mindre biträda vid materielbokföringen. Förhållandena är nu sådana, att om en stadigvarande arbetskraft för ändamålet ej anställles, nämnden icke längre kan vidmakthålla bokföringen och ansvara för materielredovisningen.

2 a) Intendenten åligger att med egen föredragningskyldighet närmast under chefen för upphandlings- och organisationsbyrån handlägga upphandlings- och förrådsärendena. På intendenten har lagts nya uppgifter av mycket intrikat natur, såsom ärenden rörande anskaffning och lagring av instrument och annan materiel för bakteriologiska laboratorier, blodgivarcentraler och vätskecentraler. Det är uppenbart, att det med intendentstjänsten förenade ansvaret ställer mycket stora krav på tjänsteinnehavaren. Jämförliga tjänster inom andra delar av statsförvaltningen är placerade i lägst Ae 23.

2 b) och c) På upphandlings- och organisationsbyrån tjänstgör två assistenter i Ag 16 resp. Ag 13. Befattningarna inrättades fr. o. m. 1952, och de nuvarande innehavarna har varit anställda i över fyra år. Då arbetsuppgifterna är stadigvarande, bör tjänstemännen beredas extra ordinarie anställning.

2 d) Nämnden har två kanslibiträden, det ena å personalbyrån och det andra å upphandlings- och organisationsbyrån. Den förstnämnda tjänsten inrättades fr. o. m. innevarande budgetår som extra ordinarie. Den andra tjänsten är inrättad i Ag 7. Då båda tjänsterna är likvärdiga och lika stadigvarande, bör tjänsten i Ag 7 ombildas till extra ordinarie.

Yttranden

Statskontoret finner av handlingarna framgå, att sjukvårdsberedskapsnämndens arbete rörande beredskapsplanering av bl. a. den humanbakteriologiska laboratorieverksamheten i vissa avseenden torde vara eftersatt. Erfarenheterna under de år, som gått sedan befattningarna som epidemiolog och hälsovårdsinspektör vid nämndens hälsovårdssektion överfördes till bakteriologiska laboratoriet, pekar på att statsepidemiologen på grund av omfattningen av sina ordinarie arbetsuppgifter vid laboratoriet icke i erforderlig utsträckning kan deltaga i nämnden åliggande beredskapsplanering. För att eftersläpningen av beredskapsuppgifterna skall kunna i möjligaste mån inhämtas, vill statskontoret icke motsätta sig, att tills vidare under budgetåret 1959/60 en deltidsanställd läkarföredragande i hälsovårdsfrågor med ett arvode av 15 300 kronor ställes till rådets för skydd mot biologisk krigsföring förfogande. Däremot avstyrker ämbetsverket, att en hälsovårdskonsulent med halvtidstjänstgöring anställs vid nämnden. Till följd härav kan delposten till ersättning till tillfällig arbetskraft upptagas med ett till 15 000 kronor sänkt belopp.

Huruvida behov föreligger att bättre än hittills kunna följa den utomlands bedrivna forskningsverksamheten på det försvarsbiologiska området undandraget sig statskontorets bedömande. Därest det emellertid av bered-

skapsskäl anses nödvändigt med den föreslagna upprustningen på området, har ämbetsverket icke funnit anledning till erinran mot kostnadsberäkningen. För att kunna upprätthålla den centrala bokföringen hos nämnden av sjukvårdsmateriel m. m. för beredskapsändamål synes vidare den nuvarande arbetskraften ej vara tillfyllest. Under erinran om vad statskontoret härutinnan anfört beträffande motsvarande yrkande för budgetåret 1957/58 har ämbetsverket icke något att erinra mot att avsedda personal förstärkes. I sådant syfte bör medel anvisas för anställande på halvtid av ytterligare ett biträde i reglerad befordringsgång.

Statens lönenämnd anser tillräckliga skäl ej föreligga för bifall till förslaget om uppflyttning av tjänsten som intendent från Ae 21 till Ae 23.

Departementschefen

Såsom sjukvårdsberedskapsnämnden anfört har planläggningsarbetet beträffande den försvarsbiologiska beredskapen hittills icke kunnat ägnas erforderlig uppmärksamhet, enär nämnden f. n. saknar personal för dylika uppgifter. Jag tillstyrker därför förslaget om personalförstärkning för ändamålet i så måtto, att jag förordar inrättande av en tjänst för en läkarföredragande i hälsovårdsärenden med ett årsarvode av 10 200 kronor, motsvarande en daglig tjänstgöringstid av två timmar.

Däremot är jag icke beredd tillstyrka, att medel beräknas för den av nämnden föreslagna dokumentationsverksamheten eller att besparingar å det belopp, som disponeras för ersättning till tillfällig arbetskraft, utnyttjas för anställande av en hälsovårdskonsulent. Berörda belopp bör i stället nedräknas med 10 200 kronor.

Mot nämndens beräkning av medelsbehovet till arvoden åt ledamöter i rådet för skydd mot biologisk krigföring, innebärande en minskning med 3 000 kronor, har jag icke någon erinran.

Med hänsyn till det betydande värde, som den av nämnden lagerhållna sjukvårdsmaterielen representerar, är det angeläget, att den centrala materielbokföringen hos nämnden ej eftersättes. Då upphandlings- och organisationsbyråns personal härför visat sig otillräcklig, förordar jag, att densamma förstärkes med ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång med halvtidstjänstgöring.

Under nästföljande punkt föreslås en övergång till hålkortssystem beträffande sjuksköterskeregistret. Enligt nämndens beräkningar skulle personalen å registret efter omläggningen kunna minskas med två å tre kontorsbiträden. Då omläggningen beräknas kräva större delen av nästa budgetår, har dock någon personalindragning nu ej föreslagits. För egen del räknar jag emellertid med att en successiv personalbesparing skall kunna taga sin början redan under nästa budgetår, varför anslaget torde böra nedräknas med belopp motsvarande avlöning till ett kontorsbiträde.

Av nämnden föreslagen lönereglering och förordade extraordinariesättningar anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör anslaget nedräknas med 8 000 kronor. Å andra sidan bör anslaget på grund av automatisk utgiftsstegring för löneklassuppflyttningar m. m. höjas med i runt tal 6 500 kronor. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag vidare 2 500 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (— 8 000 + 6 500 + 2 500) 1 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (492 000 + 1 000) 493 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>	100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	86 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	351 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	52 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 500

Summa kronor 493 000;

b) till Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 493 000 kronor.

[7] 4. Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	43 500	49 238
1958/59 (statsliggaren s. 993)	49 500	
1959/60 (förslag)	82 900	

Yrkande

Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd (skr. 29/8 1958) föreslår, att anslaget uppräknas med 36 400 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökning
1. Reseersättningar	11 871	12 000	15 000	3 000
2. Expenser				
a) Bränsle, lyse och vatten	1 264	900	1 300	400
b) Expenser för eget behov	23 400	23 000	32 000	9 000
3. Hålkortsarbeten	—	—	24 000	24 000
				36 400

Motiv

1) Nämnden kan med tillgängliga medel icke i tillnärmelsevis erforderlig omfattning verkställa förrådsinspektioner och andra resor för förrådsväsendet. Ej heller medger medelstillgången i önskvärd omfattning inspektions- och rådgivningsbesök hos huvudmän och sjukvårdsanstalter. Vid bifall till nämndens i särskild ordning framlagda förslag om en upprustning av sanitetsanstalterna föreligger behov att företaga tjänsteresor dels för planläggningsändamål och dels för omhändertagande av för sanitetsanstalter avsedd materiel.

2 a) Belastningen kan icke väntas bli mindre än för budgetåret 1957/58.

2 b) Under punkt 3 föreslås en omläggning av hela sjuksköterskeregistret till hålkortssystem. Härvid uppkommer vissa kostnader, avseende dels anskaffning av förvaringsskåp och vissa andra utensilier för 3 300 kronor, dels årshyra för en s. k. posteringsmaskin med 2 200 kronor. För samma ändamål förutses även vissa ökade kostnader för blankettryck å 1 500 kronor. Nämndens förslag om personalförstärkning, förstärkning av sjukhusberedskapen med s. k. sjukhärbargen i krig och upprustning av beredskapen i fråga om sanitetsanstalter kräver bl. a. ökade expenser för möbler, kontorsinredning, telefonkostnader m. m. Härför beräknas 2 000 kronor. Sammanlagt föreslås därför en höjning av delposten med $(3\,300 + 2\,200 + 1\,500 + 2\,000)$ 9 000 kronor.

3) 1956 uppdrogs åt statistiska centralbyrån och medicinalstyrelsen med dess sjukvårdsberedskapsnämnd att — i samråd med statens organisationsnämnd och försvarets sjukvårdsstyrelse — på grundval av i 1956 års statsverksproposition (XI ht, p. 6) förordad försöksregistrering utreda frågan om lämpligaste sättet att för såväl beredskaps- som fredsändamål ordna den centrala registreringen av medicinalpersonal. Försöksregistreringen har berört huvuddelen av de i sjuksköterskeregistret upptagna icke yrkesverksamma sjuksköterskorna, cirka 7 000. Kostnaderna har hittills bestritts från medicinalstyrelsens omkostnadsanslag. Sedan försöksregistreringen nu i allt väsentligt avslutats, har nämnden och statistiska centralbyrån igångsatt den utredning om central registrering av medicinalpersonal, som skulle bygga bl. a. på försöksregistreringen.

På grund av erfarenheterna av försöksregistreringen föreslås att även återstoden av sjuksköterskeregistret överföres till hålkortssystem utan avvaktan på resultatet av den hela medicinalpersonalen berörande utredningen. Hålkortsregistreringen har visat sig innebära en verklig rationalisering av det tungrodda manuella systemet och kommer att innebära icke oväsentliga besparingar.

Enligt en av statistiska centralbyrån gjord kostnadsberäkning för ett överförande till hålkort av hela sjuksköterskeregistret skulle själva uppläggningsdraget en engångskostnad av 11 000 kronor samt den årliga

ersättningen till centralbyrån för verksamheten utgöra 13 000 kronor. Övriga kostnader fördelas på dels vissa med hålkortssystemet sammanhängande omkostnader för krigsplacerings- och krigstjänstgöringsorder m. m., inalles 6 800 kronor, dels kostnaden för den förenämnda posteringsmaskinen, 2 200 kronor, och dels personalkostnaderna.

F. n. tjänstgör å registret ett kanslibitråde och fem kontorsbiträden jämte tillfällig personal. I avrundade belopp uppgår de årliga avlöningskostnaderna för dessa till 75 000 kronor. Efter omläggningen kan personalen till en början inskränkas till ett kanslibitråde och tre kontorsbiträden. Framdeles är det ej uteslutet att ytterligare minska den med ett kontorsbitråde. Med tre kontorsbiträden nedbringas avlöningskostnaden till 45 000 kronor. Inberäknat ersättningarna till statistiska centralbyrån skulle kostnaderna sammanlagt utgöra 67 000 kronor för år, en årlig besparing sålunda med 8 000 kronor. Omläggningen av sjuksköterskeregistret bör igångsättas fr. o. m. budgetåret 1959/60. Registrering enligt det gamla systemet torde bli erforderlig under större delen av nämnda budgetår, varför någon personalindragning nu icke föreslås.

Yttrande

Statskontoret har icke funnit anledning till annan erinran mot förslaget beträffande överförandet av sjuksköterskeregistret till hålkortssystem än att indragningen av vissa kontorsbiträdestjänster synes kunna påbörjas väsentligt tidigare än nämnden förutsatt. Enligt ämbetsverkets mening bör i vart fall fr. o. m. den 1 januari 1960 den för registreringen avsedda personalkadern kunna minskas med två kontorsbiträden. För kostnadernas bestridande bör under nämndens omkostnadsstat uppföras en förslagsvis betecknad anslagspost, vilken bör få överskridas endast efter Kungl. Maj:ts medgivande.

Departementschefen

Med hänsyn till taxehöjningen å järnvägarna och för att möjliggöra intensifiering av förrådsinspektionerna föreslår jag, att anslagsposten till reseersättningar uppräknas med 2 000 kronor till 14 000 kronor.

Delposten till bränsle, lyse och vatten bör på grund av belastningen höjas med 400 kronor och sålunda uppföras med 1 300 kronor.

Den sedan år 1956 bedrivna försöksverksamheten rörande hålkortsregistrering av sjuksköterskepersonal, vilken omfattat cirka 7 000 icke yrkesverksamma sjuksköterskor, har nu i huvudsak slutförts. Enligt vad sjukvårdsberedskapsnämnden anfört har försöksverksamheten visat, att hålkortsregistreringen innebär en väsentlig rationalisering av registrerings- och krigsplaceringsarbetet samt dessutom på längre sikt medför besparingar.

På grund härav ansluter jag mig till nämndens förslag, att hela sjuksköterskeregistret nu överföres till hålkortssystem utan avvaktan på resultatet av den fortsatta utredningen i fråga om hur den centrala registreringen av övrig medicinalpersonal bör anordnas.

I samband med omläggningen av sjuksköterskeregistret uppkommer emellertid vissa kostnader, delvis av engångsnatur, vilka under det första året icke kompenseras av besparingar på personalsidan. Under posten till expenser för eget behov erfordras sålunda medel för anskaffning av förvaringsskåp m. m., årshyra för en posteringsmaskin samt blankettryck. Mot sjukvårdsberedskapsnämndens beräkning av medelsbehovet härför, sammanlagt 7 000 kronor, har jag ej något att erinra. Expensposten bör sålunda uppräknas med detta belopp, varav 3 300 kronor avses för engångsanskaffning.

Såsom jag berört vid anmälan av medicinalstyrelsens omkostnadsanslag (p. 5), har medel för täckande av de med försöksregistreringen förenade kostnaderna hittills anvisats under nämnda anslag. Jag biträder nämndens förslag, att samtliga omkostnader för sjuksköterskeregistret i samband med övergången till hålkortssystem skall bestridas från förevarande anslag. En särskild anslagspost till hålkortsarbeten bör härvid uppföras i omkostnadsstaten. I enlighet med vad nämnden förordat beräknar jag under denna post 11 000 kronor till engångskostnader för uppläggning av sjuksköterskeregistret å hålkort och 13 000 kronor till årlig ersättning till statistiska centralbyrån för den löpande bearbetningen av registret m. m. Anslagsposten bör alltså för nästa budgetår uppföras med 24 000 kronor.

I övrigt anser jag mig icke kunna tillstyrka någon uppräknings av anslaget. Detta bör sålunda för nästa budgetår höjas med (2 000 + 400 + 7 000 + 24 000) 33 400 kronor och bestämmas till (49 500 + 33 400) 82 900 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd*:
Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 82 900 kronor.

[8] 5. Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	225 000	275 958
1957/58	310 000	348 469
1958/59 (statsliggaren s. 994)	342 000	
1959/60 (förslag)	428 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd (skr. 29/8 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 128 850 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökning
1. a) Arvoden till redogörare för centralförråd.....	12 908	13 200	15 400	2 200
b) Arvoden till redogörare för lokala förråd.....	43 000	43 000	45 450	2 450
2. Arvoden till inventeringsförrättare.....	—	—	8 000	8 000
3. Ersättningar för handräckning, semester och sjuk- vikarier.....	67 579	100 000	100 000	—
4. Hyror, frakter m. m.....	196 299	175 800	267 000	91 200
5. Reparation och underhåll m. m. av materiel	28 683	10 000	35 000	25 000
				128 850

Motiv

1 a) Antalet redogörare för centrala förråd måste ökas från 12 till 14, om förslaget under nästföljande anslag om uppförande av två nya centralförråd bifalles.

1 b) Den ständigt ökade förrådshållningen medför, att ytterligare sju redogörare för lokala förråd måste utses. Dessas genomsnittliga arvode uppgår till 350 kronor.

2) Enligt 2 § kungörelsen den 8 juni 1951 (nr 456) skall inventering av staten tillhörig lös egendom ske årligen under juni månad. Kungl. Maj:t har genom beslut den 25 juli 1958 medgivit nämnden befrielse från ifrågasvarande inventeringsskyldighet under förutsättning, att inventering i fortsättningen ägde rum i sådan omfattning, att nämndens samtliga förråd bleve inventerade inom loppet av en period om fem år. Årskostnaden för ett dylikt inventeringsförfarande i form av arvoden till ojäviga inventeringsförrättare beräknas till 8 000 kronor.

3) Anslagsposten har föregående budgetår utnyttjats mindre än beräknat. Ökade kostnader förutses emellertid till följd av den fortlöpande stegringen av lagerarbetets omfattning, upprättandet av nya förråd och omgruppering av förrådslokaler vid omplanläggningen av vissa beredskaps-sjukhus.

4) Innevarande budgetår ökar de kontrakterade hyrorna totalt med cirka 10 000 kronor. Den erforderliga förrådslokalanskaffningen för beredskapssjukhusens materiel beräknas för budgetåret 1959/60 till omkring 1 800 kvadratmeter till en hyreskostnad av 18 000 kronor.

Vid bifall till den föreslagna anskaffningen av två nya centralförråd uppstår kostnader för förhyrning av tomtmark å omkring 3 000 kronor.

Under utrustningsanslaget äskas medel till bl. a. anskaffning av utrustning för sjukhärbärgen. Enligt utredningen i ämnet torde det för utrustningen erforderliga förrådsutrymmet till största delen kunna anskaffas genom anlitande av befintliga, krigsmakten och civilförsvaret tillhöriga förråd och i övrigt genom förhyrande av nya förrådslokaler. Utredningen har uppskattat förrådskostnaderna för ändamålet till 150 000 kronor, däri inberäknat visst belopp till förrådsinredning. Hyres- och fraktkostnaderna för budgetåret 1959/60 torde bli av begränsad omfattning, enär leveran-

serna av materielen icke kan väntas börja förrän under senare delen av budgetåret. Även om vissa befintliga förråd skulle kunna utnyttjas — därvid dock, åtminstone vad gäller civilförsvarets förråd, nämnden förutsättes skola ersätta de med härbärgesmaterielens förvaring uppkommande merkostnaderna — bör 20 000 kronor beräknas till bestridande av nämndens egna förhyrningar.

Vid bifall till förslaget angående omorganisation av sanitetsanstalterna m. m. beräknas till kostnader för materielförvaring m. m., huvudsakligen till hyror och frakter, 20 000 kronor. Anslagsposten beräknas sålunda till (196 000 + 10 000 + 18 000 + 3 000 + 20 000 + 20 000) 267 000 kronor.

5) Av kostnaden föregående budgetår avsåg huvuddelen textiltvätt, avrostning och ommålning av sängar och bårar, vädring, malpreparering och omemballering av filter m. m. För de närmaste budgetåren förutses ett ökat underhållsbehov för den lagerhållna materielen.

Departementschefen

Under nästföljande punkt förordar jag, att medel anvisas för uppförande av ett nytt centralförråd för förvaringen av sjukvårdsmateriel. Posten till arvoden till redogörare för centrala förråd bör med hänsyn härtill uppräknas med 1 100 kronor.

För arvoden till ökat antal redogörare för lokala förråd beräknar jag en höjning av medelsanvisningen med 2 500 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 25 juli 1958 skall inventering av sjukvårdsmaterielen i fortsättningen äga rum i sådan omfattning, att nämndens samtliga förråd blir inventerade inom loppet av en period av fem år. Nämndens beräkning av årskostnaden härför i form av arvoden till ojäviga inventeringsförrättare, 8 000 kronor, föranleder icke någon erinran från min sida.

Anslagsposten till ersättningar för handräckning, semester- och sjukvikarier bör på grund av de låga utgifterna föregående budgetår sänkas med 10 000 kronor till 90 000 kronor.

Med hänsyn till dels behovet av ökade lokalutrymmen för beredskaps-sjukhusens materiel samt höjda hyreskostnader för de lokala förråden, dels uppkommande markhyror för det nya centralförrådet, dels ock den höga belastningen för budgetåret 1957/58 föreslår jag i huvudsaklig överensstämmelse med nämndens förslag en uppräkning av anslagsposten till hyror, frakter m. m. med 49 400 kronor.

Härutöver har nämnden föreslagit en uppräkning av sagda anslagspost med tillhoppa 40 000 kronor för förrådskostnader dels för utrustning till sjukhärbärgen, dels ock för materielförvaring i samband med en upprustning av sanitetsanstalterna i riket. Av skäl som jag närmare utvecklar i det följande vid anmälan av nämndens utrustningsanslag anser jag mig

för nästa budgetår endast kunna tillstyrka en starkt begränsad materielanskaffning i en första utrustningsetapp beträffande sjukhärbärgen. Med hänsyn härtill torde kostnaderna för förrådshållningen av sjukhärbärgesmateriel bli av mera blygsam omfattning. Jag anser mig böra beräkna 10 000 kronor för ändamålet under förevarande anslag.

I fråga om sanitetsanstalterna har sjukvårdsberedskapsnämnden med skrivelse den 29 augusti 1958 överlämnat ett organisationförslag, vars genomförande beräknas medföra kostnader för utrustning av fasta sanitetsanstalter om 310 000 kronor och av rörliga sanitetsformationer om 1 366 000 kronor. Frågan om de rörliga formationerna avser jag att upptaga i samband med de förslag rörande civilförsvarets omorganisation, som f. n. är är föremål för beredning inom inrikesdepartementet. Beträffande de fasta sanitetsanstalterna är jag icke beredd att f. n. framlägga något förslag. Några förrädiskostnader för sanitetsutrustning av natur att böra bestridas från förevarande anslag anser jag mig därför icke böra räkna med för nästa budgetår.

Anslagsposten till hyror, frakter m. m. bör sålunda enligt mitt förslag höjas med (49 400 + 10 000) 59 400 kronor till 235 200 kronor.

Under anslagsposten till reparation och underhåll m. m. av materiel beräknar jag i likhet med nämnden en höjning med 25 000 kronor till 35 000 kronor.

Anslaget bör alltså höjas med (1 100 + 2 500 + 8 000 — 10 000 + 59 400 + 25 000) 86 000 kronor och bestämmas till (342 000 + 86 000) 428 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 428 000 kronor.

[9] 6. Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	5 300 000	4 554 169
1956/57	4 800 000	7 295 392
1957/58	4 800 000	5 165 746
1958/59 (statsliggaren s. 994)	2 000 000	
1959/60 (förslag)	600 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd (skr. 29/8 1958) hemställer, att anslaget uppföres med 4 805 000 kronor.

	Anslag 1958/59	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Anskaffande av utrustning för operations- och vård- avdelningar vid beredskapssjukhus.....	960 000	955 000	— 5 000
2. Anskaffande av utrustning för sjukhärbärgen i krig...	—	3 360 000	+ 3 360 000
3. Bidrag till Svenska röda korset för viss utbildningsverk- samhet.....	—	77 000	+ 77 000
4. Anordnande av 2 centralförrådsbyggnader.....	—	640 000	+ 640 000
5. Anskaffande av viss förrådsinredning.....	—	76 000	+ 76 000
6. Kostnadsersättning för planläggning av beredskaps- sjukhus m. m.....	50 000	50 000	—
	Summa kronor	5 158 000	
Obundna medel.....		— 353 000	
		4 805 000	

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1958/59 fanns på anslaget en reservation av 10 853 877 kronor. Härav är genom redan träffade leverans- och entreprenadavtal eller slutplanerade sådana avtal bundet i runt tal 10 500 000 kronor. De obundna medlen, i runt tal 353 000 kronor, har uppkommit genom besparingar vid inköp och inkomster vid försäljning av materiel, som icke längre ansetts böra lagerhållas.

1) Genom tidigare anvisade medel möjliggöres utrustning av beredskapssjukhus för ialles 104 800 platser. Det totala utrustningsbehovet enligt gällande planläggning omfattar i runt tal 114 000 platser, varav 4 000 platser utgör från krigssjukhusen överförda platser med i det närmaste full utrustning. Det återstår alltså ett nyanskaffningsbehov för (114 000 — 108 800) 5 200 platser. Emellertid kommer den pågående omplanläggningen av beredskapssjukhusen, vilken föranletts av civilförsvarets nya utrymningsplanläggning, med visshet att utvisa ett ännu större utrustningsbehov till följd av minskning av antalet i fred befintliga platser, som kan utnyttjas i krig. På grund av förslaget under 2) inskränker sig nämnden till att för beredskapssjukhusens utrustning föreslå oförändrat belopp eller 925 000 kronor avseende drygt 1 000 platser. För viss komplettering av utrustningen för platser, som tidigare tillhört krigssjukhusen, har beräknats ett medelsbehov av 100 000 kronor. Härav har hittills anvisats 70 000 kronor. Återstående 30 000 kronor bör anvisas för nästa budgetår. Nämnden upptar därför under förevarande punkt (925 000 + 30 000) 955 000 kronor.

2) Med anledning bl. a. av framställningar från överbefälhavaren har utredning gjorts angående behovet av en utbyggnad av sjukvården i krig för möjliggörande av en förenklad sjukvård i fall av katastrofskador, då beredskapssjukhusens resurser icke är tillräckliga. En för ändamålet tillsatt arbetsgrupp har till nämnden överlämnat förslag rörande organisation m. m. för sjukhärbärgen. Förslaget innebär sammanfattningsvis följande.

Främst för att i samband med katastrofförluster kunna bereda avvaktande och palliativ vård åt krigsskadade, som icke kan tagas in på beredskapssjukhus, förberedes upprättande av s. k. sjukhärbärgen, i utrustningshänseende omfattande sammanlagt 110 000 vårdplatser. Under en första etapp, som uppbygges under budgetåren 1959—1962, föreslås härvid, att utrustning för 70 000 vårdplatser anskaffas genom sjukvårdsberedskapsnämndens försorg. Denna utrustning avses främst för sjukhärbärgen upprättade i anslutning till tätorter, som planlagts skola slutligt utrymmas.

Förberedelser för tillgodoseende av lokalbehovet vidtas i fred främst genom rekognoscering och förteckning av lämpliga lokaler. Detta sker genom länsstyrelses försorg.

Förberedelser för tillgodoseende av personalbehovet vidtas i fred främst genom utbildning av samariter genom Svenska röda korsets försorg. Avtal om tillgodoseende av visst behov av samariter tecknas mellan länsstyrelse och styrelse för vederbörligt rödakorsdistrikt. Samariterna instrueras att vid högsta civilförsvarsberedskap eller högsta sjukvårdsberedskap inställa sig vid visst beredskapssjukhus. För utbildningen föreslås Svenska röda korset erhålla statsbidrag.

Vården vid sjukhärbärge samordnas med den vid beredskapssjukhus. Överinseendet över sjukhärbärge utövas sålunda av chefläkare vid beredskapssjukhus, vilken bl. a. ställer sjuksköterskor till förfogande för att leda verksamheten.

Civilförsvaret medverkar vid upprättandet av sjukhärbärge genom att ställa erforderliga lokaler, materiel och transportmedel samt erforderligt antal civilförsvarspliktiga till förfogande. Civilförsvaret kan emellertid även framgent behöva medverka främst vid utspisning av personal och patienter. Kungl. Maj:t föreslås utfärda förordnande om civilförsvarets medverkan vid planläggning och upprättande av samt igångsättande av verksamheten vid sjukhärbärge.

Engångskostnaderna för genomförande av uppbyggnadens första etapp har beräknats till:

a) För anskaffning av vårdutrustning m. m.	10 500 000
b) För utbildning av samariter (varav omkring 75 procent bör
bestridas av statsmedel)	250 000
c) För förrådsinredning	350 000

Härtill kommer kostnader för byggande av förråd, vilka icke nu närmare kan specificeras. Huvuddelen av förrådsutrymmesbehovet (omkring 14 000 kvm) beräknas emellertid kunna tillgodoses genom förhyrning eller ianspråktagande av befintliga förråd.

Det förutsättes vidare, att viss komplettering av beredskapssjukhusens förbands- och läkemedelsutrustning kommer till stånd för att trygga sjukhärbärgenas försörjning. Denna fråga bör särskilt utredas. Kostnaderna kan därför icke nu närmare specificeras. För läkemedlens del har de emellertid uppskattats till omkring 100 000 kronor.

Sammanlagt beräknas sålunda engångskostnaderna för den första etappen till omkring 11,2 miljoner kronor.

Årskostnaderna består av:

- a) Hyror och andra utgifter för förrådshållningen, vilka icke f. n. kan specificeras. De torde emellertid högst komma att uppgå till 70 000 kronor per år.

b) Statsbidrag till Svenska röda korset för utbildning av samariter, beräknat till 25 000 kronor per år.

Sammanlagt beräknas sålunda årskostnaderna till högst 100 000 kronor.

På längre sikt kan dessutom vissa kostnader för omsättning av vårdutrustningen uppstå. Lagringstiden för materielen uppgår emellertid till minst 10 år.

Förberedelser för genomförandet av organisationen bör snarast påbörjas. Materielanskaffningen bör igångsättas budgetåret 1959/60. Sjukvårdsberedskapsnämnden bör därför för detta budgetår äska dels 3,5 miljoner kronor för påbörjande av anskaffningen av utrustningssatser för sjukhärbärge, dels erforderliga medel för förrådshållningen, uppskattningsvis omkring 150 000 kronor. Röda korset bör erhålla ett statsbidrag till utbildningen för samma budgetår på omkring 65 000 kronor.

Sjukvårdsberedskapsnämnden har inhämtat yttranden över förslaget av styrelsen för Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet, civilförsvarsstyrelsen, överstyrelsen för Svenska röda korset och överbefälhavaren.

Överbefälhavaren, civilförsvarsstyrelsen, Svenska stadsförbundet och överstyrelsen för Svenska röda korset biträder i allt väsentligt utredningens förslag. Överbefälhavaren understryker kraftigt behovet av ökade vårdresurser vid katastrofskador och framhåller bl. a. nödvändigheten av civilförsvarets medverkan i samband med upprättandet och igångsättandet av verksamheten. Civilförsvarsstyrelsen anser den föreslagna organisationen utgöra ett betydelsefullt komplement till övrig organisation för sjukvård i krig och tillstyrker därför densamma. I fråga om ansvarsfördelningen förklarar styrelsen, att civilförsvaret visserligen icke vill undandraga sig att medverka i mån av resurser och övriga omständigheter men att ansvaret för verksamheten helt bör ankomma på medicinalväsendet.

Landstingsförbundet ställer sig tveksamt till behovet av en så stor organisation och föreslår, att den begränsas till att i huvudsak betjäna sjukvårdsbehovet för de största samhällena. Vidare finner förbundet att, enär härbärgenas uppgifter huvudsakligen är av civilförsvarskaraktär samt huvudmännen saknar praktiska möjligheter att administrera den nya organisationen, huvudansvaret för härbärgena bör åvila civilförsvaret.

Nämnden anser för egen del, att utredningen, sammanställd med den militära expertisens krav och av 1953 års civilförsvarsutredning gjorda krigsskadeprognoser, oförtydligt påvisat trängande behov av en väsentligt utökad sjukvårdsorganisation, framför allt avsedd att vid masskador i katastroflägen avlasta beredskapssjukhusen från alla de patienter, som icke erfordrar sjukhusens kvalificerade resurser. Det beräknade vårdbehovet får utifrån kännedomen om de moderna vapnens skadeverkningar och sannolikheten av deras användning i ett kommande krig icke anses orrealistiskt. Vid sådant förhållande och mot bakgrunden av kostnaderna för totalförsvaret i övrigt synes de beräknade kostnaderna för organisa-

tionen — vid full utbyggnad cirka 15 miljoner kronor i engångskostnad — icke avskräckande. En gradvis utbyggnad i etapper, varav den första, omfattande 70 000 platser, skulle fördelas på tre år, är emellertid enligt nämnden motiverad, då den medger, att man praktiskt undersöker möjligheterna för förverkligandet, särskilt vad gäller förutsättningarna i lokalhänseende.

Nämnden understryker med skärpa utredningens krav på civilförsvarets aktiva medverkan, såväl vid den erforderliga fredsplanläggningen som i verkställighetsläge. Nämnden är emellertid ej beredd att f. n. taga ställning till frågan huruvida föreskrifter av författningskaraktär skall meddelas till säkrande av sådan medverkan.

Sjukvårdsberedskapsnämnden anser, att frågan om civilförsvarets medverkan bör ytterligare utredas av nämnden i samråd med civilförsvarsstyrelsen. Det är emellertid av största vikt, att planläggningen av härbärgesorganisationen påbörjas snarast möjligt och att materielanskaffning och personalutbildning igångsättes utan avvaktan på berörda utredning. Beträffande medelsbehovet för materiel har nämnden intet att erinra mot utredningens förslag. Med anledning härav och då cirka en tredjedel av den för första etappen avsedda utrustningen bör anskaffas under ett vart av de tre följande budgetåren, beräknas för budgetåret 1959/60 medel för anskaffning av utrustning till i runt tal 23 500 platser.

3) Under hänvisning till vad som föreslagits rörande Röda korsets medverkan vid upprättandet av en organisation för sjukhärbärgen i krig samt utbildning i fred av rödakorssamariter för sådant ändamål föreslås, att för nästa budgetår 65 000 kronor anvisas såsom bidrag till Röda korset för bestridande av ifrågakvarande utbildningskostnader.

De för krig avsedda blodgivarcentralerna är av utomordentlig betydelse för sjukvårdsberedskapen men behöver förstärkta personalresurser, bl. a. blodgivarassistenter. Överstyrelsen för Svenska röda korset har förklarat sig beredd medverka till att ställa viss personal till förfogande såsom blodgivarassistenter under förutsättning att Röda korset genom statsbidrag motsvarande självkostnaderna beredes möjligheter att utbilda dylika assistenter. Utbildningen, som skulle bedrivas enligt ett av nämnden godkänt program, skulle omfatta en femårsperiod och kräva, att Röda korset ersattes med 12 000 kronor för år.

4) Nämndens totala förrådslokalbehov för beredskapssjukhusutrustningarna uppgår f. n. till omkring 60 000 kvm, medan det disponibla förrådsutrymmet uppgår till omkring 54 000 kvm. Det torde vara möjligt att genom förhyrningar anskaffa utrymmen om cirka 3 600 kvm. Behov föreligger således av ytterligare förrådsbyggnader. Nämnden föreslår uppförande av två nya förråd, vardera om cirka 1 200 kvm, vilka bör förläggas till orter inom landets mellersta delar. Kostnaderna för ett varl av förråden beräknas till 320 000 kronor.

5) Kostnaderna för inredning av förråd i form av hyllor etc. för utrustningen för sjukhärbärgen har beräknats till inalles 350 000 kronor. Vid bifall till utrustningsförslaget för nästa budgetår erfordras för inredning 50 000 kronor.

Hyllinredningen för de föreslagna nya centralförråden betingar en kostnad av 26 000 kronor.

6) Omplanläggningen av beredskapssjukhusen beräknas omfatta i det närmaste 30 000 platser. Planläggningskostnaderna, vilka enligt riksdagsbeslut bör bestridas av statsmedel, beräknas till 150 000 kronor. Härav har hittills anvisats 100 000 kronor. Återstående 50 000 kronor bör anvisas för nästa budgetår.

Medelsbehovet å anslaget beräknas sålunda till inalles (955 000 + 3 360 000 + 77 000 + 640 000 + 76 000 + 50 000) 5 158 000 kronor. Med hänsyn till de obundna medlen behöver anvisas (5 158 000 — 353 000) 4 805 000 kronor.

Nämnden föreslår, att anslaget med hänsyn till den föreslagna utvidgningen av användningsområdet upptages under benämningen Utrustning m. m. av beredskapssjukhus och vissa andra sjukvårdsanstalter vid krig eller krigsfara.

Yttrande

Statskontoret har icke något i och för sig att erinra mot att en organisation för sjukhärbärgen i krig uppbygges men anser, att det bör anstå med det definitiva ställningstagandet i frågan, till dess spörsmålet om civilförsvarets medverkan utretts. Materielanskaffning för ändamålet bör icke komma till stånd, förrän inventering av förefintliga resurser inom civilförsvaret eller annorstädes verkställt. Ämbetsverket är sålunda icke berett att nu ansluta sig till anslagsäskandena för budgetåret 1959/60 i vad dessa står i samband med upprättandet av en sjukhärbärgesorganisation. Vad angår uppförandet av ytterligare två lokaler för förråd ifrågasätter statskontoret, om icke byggandet av ett av förråden kan uppskjutas till ett senare budgetår.

Departementschefen

Enligt gällande planläggning uppgår antalet vårdplatser vid beredskapssjukhusen till omkring 116 000, av vilka omkring 45 000 är belägna i anslutning till tätorter, som planlagts för slutlig utrymning, d. v. s. sådana tätorter vilka i en krigssituation i första hand kan komma att utsättas för tyngre anfall. I samband med pågående översyn av planläggningen för beredskapssjukhusen i anslutning till civilförsvarets utrymningsplanläggning beräknas emellertid vårdresurserna kring de större städerna komma att minskas väsentligt, sannolikt till omkring 35 000 vårdplatser.

Vid sidan av beredskapssjukhusorganisationen har civilförsvaret vissa möjligheter att omhändertaga svårt skadade vid förbandsstationer och för-

bandsplatser. 1953 års civilförvarsutredning har föreslagit, att förbandsstationer med uppgift att lämna en första livräddande behandling av krigsskadade skall organiseras med en sammanlagd vårdkapacitet av omkring 40 000 personer, medan förbandsplatserna beräknats få en kapacitet av omkring 12 500 personer.

För den händelse vårt land skulle utsättas för angrepp, där de moderna förstörelsevapnen kommer till användning, måste antalet offer bland civilbefolkningen befaras bli betydande. Särskilt efter ett överraskande kärnvapenangrepp mot våra största tätorter kan förlusterna bli katastrofala. Ehuru självfallet några säkra beräkningar av antalet döda och skadade icke kan framläggas, visar dock gjorda krigsskadeprognoser, att antalet svårt skadade, som efter ett atomvapenangrepp mot våra största tätorter räddas ur skyddsrum, byggnader eller på gatorna, kan komma att uppgå till flera tiotusental.

Det är uppenbart, att beredskapssjukhusens och civilförvarets sjukvårdande resurser i ett sådant läge kommer att visa sig helt otillräckliga, i synnerhet för tätorternas del. Jag anser det därför ofrånkomligt, att en kompletterande organisation för omhändertagande och elementär vård av krigsskadade planlägges och uppbygges.

Enligt det föreliggande förslaget skall planläggas en organisation av sjukhärbärgen med uppgift att under krigsförhållanden i första hand *dels* bereda avvaktande vård åt svårt skadade, som är i behov av sjukhusvård men som icke omedelbart kan mottagas på beredskapssjukhus, *dels* ge smärtstillande behandling m. m. åt svårt skadade, som i det rådande läget icke kan räddas till livet, *dels* ock bedriva konvalescentvård av sådana patienter, som tidigare vårdats på beredskapssjukhus men som icke kan utskivas direkt. Utrustning av enklare slag föreslås skola anskaffas i fred för totalt 110 000 vårdplatser, varav 70 000 i en första etapp under tre år främst för sjukhärbärgen i anslutning till tätorter, som planlagts skola slutligt utrynnas.

Härjämte föreslås att lokalrekognoscering företages genom länsstyrelsernas försorg samt att förberedelser vidtages för att tillgodose personalbehovet genom utbildning av samariter i Svenska röda korsets regi.

För egen del kan jag ansluta mig till förslaget rörande en organisation av sjukhärbärgen i krig med de uppgifter och av i huvudsak den omfattning som sjukvårdsberedskapsnämnden förordat. Då jag delar nämndens uppfattning, att behovet av vårdmöjligheter kommer att vara mest trängande för befolkningen i de större städerna, förordar jag, att man i första hand siktar till att fylla utrustnings- och utbildningsbehoven för de 70 000 vårdplatser, som beräknats erforderliga i anslutning till dessa tätorter. Däremot är jag icke beredd föreslå, att statsmakterna nu binder sig för en viss utbyggnadstakt i fråga om utrustningsanskaffning och utbildning av personal. Dessa frågor torde få prövas vid den årliga budgetbehandlingen mot bakgrunden av de ekonomiska förutsättningarna och det internationella läget.

I medicinskt hänseende bör sjukhärbärge vara underställt chefläkaren vid närbeläget beredskapssjukhus, som bör vara skyldig att ställa sjuksköterskor till förfogande. Detta bör beaktas vid krigsplaceringen av sjuksköterskor, så att vid beredskapssjukhus placeras erforderligt antal sköterskor för att tillgodose även sjukhärbärgeorganisationens behov. Det kan emellertid förutsättas, att tillgången på sjukvårdspersonal i ett läge, då sjukhärbärge skall upprättas, likväl kan vara otillräcklig vid beredskapssjukhusen, varför chefläkaren måste ges viss frihet vid fördelningen av de tillgängliga resurserna. I detta sammanhang vill jag också understryka, att vården vid sjukhärbärge måste begränsas till det absolut nödvändiga och att de vårdade därför ej kan påräkna det individuella omhändertagande och de behandlingsmetoder som står till buds vid beredskapssjukhusen.

Vad angår civilförsvarets medverkan vid upprättandet av sjukhärbärge har olika uppfattningar kommit till uttryck i yttrandena över det föreliggande förslaget, varför sjukvårdsberedskapsnämnden hemställt, att denna fråga skall ytterligare utredas. Med anledning härav vill jag för egen del framhålla följande.

I princip anser jag, att civilförsvaret icke bör belastas med några uppgifter i samband med den fredsmässiga planläggningen av sjukhärbärgeorganisationen eller verksamhetens igångsättande och drift i krig, som med fördel kan omhänderhavas av andra organ. Sålunda bör upphandlingen och förrådshållningen av utrustningen ankomma på sjukvårdsberedskapsnämnden. Om utrustning upplägges i civilförsvaret tillhöriga förråd, är härvid av underordnad betydelse och påverkar icke nämndens primära ansvar för förrådshållningen. Rekognoscering och förteckning av lokaler bör utföras av länsstyrelserna i samråd med sjukvårdshuvudmännen, varvid dessa uppgifter bör ankomma på länsstyrelserna såsom regionala statliga organ oberoende av deras ställning som regionala civilförvarsorgan. I samma egenskap bör länsstyrelserna träffa avtal med vederbörande lokala Röda korsdistrikt om utbildning på föreslaget sätt av samariter i proportion till antalet vårdplatser vid för sjukhärbärge rekognoserade lokaler.

Emellertid finns icke något vare sig statligt eller kommunalt organ vid sidan av civilförsvaret, på vilket sådana exekutiva befogenheter kan läggas som måste fordras för att sjukhärbärge under de sannolikt kaotiska förhållandena efter ett atomvapenattentat mot viss plats skall kunna upprättas och verksamheten därstädes komma igång. Härvid krävs ett lokalt organ med vidsträckt befogenhet att på platsen utan omgång taga i anspråk lokaler, rekvirera fordon för transport av utrustning till dessa från förråden samt uttaga personal för upprättande av och igångsättande av verksamheten vid sjukhärbärge. Det är enligt min mening av praktiska skäl ofrånkomligt, att dessa uppgifter ålägges civilförsvarets lokala ledningsorgan, d. v. s. civilförvarschefen. I detta inledningsskede torde det också få ankomma på civilförsvaret att — som ett led i dess uppgift att täcka

omedelbart behov av husrum och utspisning av utbombade — medverka vid utspisning vid sjukhärbargena.

Sedan sjukhärbärge upprättats, bör verksamheten så snart som möjligt övertagas av vederbörande beredskapssjukhus. Som förut nämnts bör vården stå under överinseende av chefläkaren därstädes, som har att tillhandahålla sjukvårdspersonal.

Då sålunda olika myndigheter skall åläggas skyldigheter i samband med sjukhärbärgenas upprättande och drift, är det av största vikt, att ansvarsfördelningen dem emellan klart preciseras. Det bör ankomma på sjukvårdsberedskapsnämnden och civilförsvarsstyrelsen i samråd att närmare överväga, hur dessa frågor skall lösas, samt inkomma med förslag härutinnan.

Kostnaderna för utrustning till sjukhärbärgena har beräknats till cirka 144 kronor per vårdplats eller totalt för 70 000 platser omkring 10,1 miljoner kronor. För utbildning av cirka 7 000 samariter genom Svenska röda korsets försorg har föreslagits statsbidrag med 75 procent av totalkostnaden eller i runt tal 190 000 kronor. Till kostnader för förrådsinredning beräknas vidare 350 000 kronor. Härtill kommer icke närmare specificerade kostnader för byggande av förråd samt viss komplettering av beredskapssjukhusens förbands- och läkemedelsutrustning. Löpande årskostnad för förrådshållningen vid full utbyggnad uppskattas till högst 70 000 kronor. För utbildning av samariter för att täcka personalavgången m. m. beräknas statsbidrag till Röda korset framdeles bli erforderligt med 25 000 kronor per år.

Mot de framlagda kostnadsberäkningarna har jag i huvudsak intet att erinra. Det viktigaste i dagens läge är emellertid enligt min mening, att principbeslut fattas rörande sjukhärbärgeorganisationens omfattning och uppgifter samt ansvarsfördelningen mellan berörda organ, så att lokalrekognoscering och utbildning av samariter kan igångsättas. På grund härav och mot bakgrunden av det statsfinansiella läget anser jag mig för nästa budgetår endast böra föreslå en mera begränsad medelsanvisning för anskaffande av utrustning för sjukhärbärge. Med hänsyn tagen även till de övriga angelägna utgiftsändamål, som bör tillgodoses från förevarande anslag, kan jag därför endast tillstyrka, att för påbörjande av utrustningsanskaffningen anvisas 480 000 kronor, möjliggörande materielanskaffning för drygt 3 300 vårdplatser.

Till statsbidrag till Röda korset enligt av sjukvårdsberedskapsnämnden föreslagna grunder för utbildning av samariter förordar jag en till 45 000 kronor begränsad medelsanvisning.

Medel för täckande av kostnader för förrådshållning av sjukhärbärge-materielen för nästa budgetår har jag beräknat under föregående anslag. För hyllinredning m. m. i förråden beräknar jag emellertid under förevarande anslag för nästa budgetår 14 000 kronor.

Vad härefter angår utrustningsanskaffningen till beredskapssjukhus har

hittills anvisats medel för utrustning av 104 800 vårdplatser av de cirka 110 000, för vilka enligt gällande planläggning utrustning beräknats behöva anskaffas. Med hänsyn till den beredskap på området, som hittillsvarande anskaffning möjliggör, och till vad jag i det föregående anført och föreslagit beträffande sjukhärbargesorganisationen har jag ansett det försvarligt att göra ett tillfälligt uppehåll i upphandlingsverksamheten för beredskaps-sjukhusens del. Jag föreslår sålunda ingen medelsanvisning för ändamålet för nästa budgetår.

Ej heller kan jag för nästa budgetår tillstyrka medel för utbildning av blodgivarassistenter.

Den successivt ökade upplagringen av utrustning för beredskapssjukhusen nödvändiggör, att ytterligare förrådslokaler anskaffas. Då hela utrymmesbehovet ej kan täckas genom förhyrningar, finner jag mig böra förorda, att medel anvisas för uppförande av ytterligare en byggnad för centralförråd. Kostnaden för denna bör i enlighet med nämndens förslag beräknas till 320 000 kronor.

Till hyllinredning i det nya centralförrådet bör anvisas 13 000 kronor.

Slutligen tillstyrker jag, att till kostnadsersättningar åt sjukhushuvudmännen vid större omplaneringar av beredskapssjukhus m. m. anvisas samma belopp som för innevarande budgetår eller 50 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle medelsbehovet för nästa budgetår uppgå till (480 000 + 45 000 + 14 000 + 320 000 + 13 000 + 50 000) 922 000 kronor. Enligt vad nämnden upplyst fanns emellertid vid utgången av budgetåret 1957/58 obundna medel under anslaget å 353 000 kronor. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 21 november 1958 medgivit nämnden att av sistnämnda belopp disponera högst 31 000 kronor för reparationsarbeten i en för förrådsändamål nyttjad barackbyggnad vid S:t Olofs sjukhus i Visby. Av beloppet återstår sålunda (353 000 — 31 000) 322 000 kronor. På grund härav bör anslaget för nästa budgetår uppföras med (922 000 — 322 000) 600 000 kronor. I jämförelse med medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär detta en minskning av anslaget med 1 400 000 kronor.

Jag finner icke anledning att på grund av den föreslagna utvidgningen av användningsändamålet föreslå ändrad rubricering av anslaget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

[10] 7. Sinnessjuknämnden: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	26 000	25 859
1958/59 (statsliggaren s. 995)	28 000	
1959/60 (förslag)	28 000	

Yrkande

Sinnessjuknämnden (skr. 26/8 1958) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Arbetsbördan under åren 1953—1957 och första delen av 1958 har hållit sig konstant, varför nämnden beräknat anslaget från samma utgångspunkter som tidigare. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter upptages 100 kronor. En nedräkning med motsvarande belopp anses kunna ske i fråga om icke-ordinarieposten med hänsyn till minskad belastning.

Departementschefen

Sinnessjuknämndens anslagsberäkning, innefattande oförändrad medelsanvisning, anser jag mig kunna godtaga. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för sinnessjuknämnden, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i> ..	11 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	14 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> ..	1 800
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> ..	100

Summa kronor 28 000;

b) till *Sinnessjuknämnden: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 28 000 kronor.

[11] 8. Sinnessjuknämnden: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	3 000	2 106
1958/59 (statsliggaren s. 995)	3 000	
1959/60 (förslag)	3 000	

Yrkande

Sinnessjuknämnden (skr. 26/8 1958) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

Sinnessjuknämndens beräkning av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår, innebärande oförändrad medelsanvisning, har icke givit mig anledning till erinran.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sinnessjuknämnden*: *Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 kronor.

[12] 9. Strålskyddsverksamhet m. m.: Avlöningar

	Anslag
1958/59 (statsliggaren s. 996)	840 000
1959/60 (förslag)	978 000

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsens strålskyddsnämnd* (skr. 21/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 250 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Röntgenkontrollavdelningen</i>	
1 assistent Ae 17 i st. f. högst Ae 13	+ 3 456
2. <i>Kärnfysikaliska avdelningen</i>	
a) 1 assistent Ae 15 i st. f. högst Ae 13	+ 1 644
b) 1 laboratoriebiträde Ag 7	+ 11 076
3. <i>Avdelningen för klinisk radiofysik</i>	
a) 1 fysiker, tillika biträdande avdelningsföreståndare, Ae 24	+ 26 616
b) 1 fysiker Ag 23	+ 25 272
c) 1 förste assistent Ae 19	+ 20 568
d) 1 assistent Ae 17	+ 18 540
e) 1 laboratoriebiträde Ag 7 med heltids- i st. f. halvtidstjänstgöring	+ 5 538
4. <i>Speciallaboratorierna</i>	
a) 1 fysiker Ae 23	+ 25 272
b) 1 ingenjör Ae 15	+ 16 728
c) 1 assistent högst Ag 13	+ 15 084
d) 1 laboratoriebiträde Ag 7	+ 11 076
5. <i>Kansliet</i>	
a) 1 kontorist Ae 9 i st. f. kanslibiträde Ae 7	+ 1 188
b) 1 ekonomibiträde Ae 2/3 med heltids- i st. f. halvtidstjänstgöring	+ 4 500
6. <i>Verkstaden</i>	
1 instrumentmakare Ae 11	+ 13 608
7. <i>Extra personalanslag</i>	+ 8 000
8. <i>Ersättning till vikarier med anledning av nya tjänster</i>	+ 31 225
9. <i>Omräkning</i>	
Löneklassuppflyttningar	+ 4 000
Ändrad lönegradsplacering för vissa tjänstemän	+ 738
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 6 350
Avrundning	— 479
	+ 250 000

II. *Medicinalstyrelsens strålskyddsnämnd* (skr. 18/9 1958) föreslår, att för upprättande av stationer för registrering av joniserande strålning och radioaktivt stoft anvisas 120 000 kronor.

Motiv

I. 1) Det föreligger stora svårigheter att rekrytera assistenttjänsterna med kvalificerad personal. Betydande olägenheter uppkommer, då en assistent efter förhållandevis lång och för institutionen betungande specialutbildning lämnar sin tjänst. Det är därför angeläget, att goda befordringsmöjligheter beredes assistentpersonalen och att assistentbefattningarna göres konkurrenskraftiga.

2 a) I samband med det radiokemiska arbetet har det visat sig lämpligt att anförtro den nuvarande assistenten vid kärnfysikaliska avdelningen mera kvalificerade arbetsuppgifter och att för de rutinmässiga göromålen anlita laboratoriebiträdespersonal. Med hänsyn till dels det med assistentbefattningen ökade ansvaret och dels önskemålet att kunna anställa och behålla kvalificerade personer bör befattningen uppflyttas till Ae 15.

2 b) F. n. disponerar kärnfysikaliska avdelningen ett laboratoriebiträde i Ae 7. En utökning med ytterligare ett laboratoriebiträde är för göromålens behöriga gång starkt påkallad. Vid bifall härtil kan anstå med inrättandet av den assistentbefattning, som 1951 års strålskyddskommitté föreslagit fr. o. m. budgetåret 1959/60.

3 a) I den klinisk-fysikaliska avdelningens arbete ingår ett omfattande mätarbete rörande personalens strålexposition, vilket f. n. är särskilt aktuellt vid radiumhemmets gynekologiska avdelning. Resultaten av strålskyddsundersökningar, som bedrivits vid radiumhemmet under åren 1952—1957, är så alarmerande, att en omprövning av strålskyddsfrågan vid radiumhemmet måste göras. Det tidsödande mättings- och utredningsarbetet härvid måste utföras av en väl kvalificerad radiofysiker, åt vilken jämväl bör kunna uppdragas att tjänstgöra som biträdande avdelningsföreståndare. Med hänsyn till de krav på omfattande kunskaper och erfarenhet, som måste ställas på denne, och för att kunna behålla väl kvalificerad kraft kan lägre löneställning än A 24 icke ifrågakomma.

3 b) Befattningen som fysiker i Ag 23 begärdes för budgetåret 1958/59 för att möjliggöra fortsatt anställning av med forskningsmedel avlönad personal. Sedan strålskyddskommitténs betänkande skrevs, har radiumhemmet utrustats med nya, mera komplicerade apparater, som innebär betydligt stegrad behandlingskapacitet per dag. Deras skötsel kräver emellertid oundgängligen ökad tillgång till fysikerpersonal med mångårig klinisk-fysikalisk erfarenhet.

3 c) Sedan 1951 har en ingenjör varit anställd vid radiumhemmets isotopavdelning med uppgift dels att svara för skötseln av avdelningens komplicerade instrumentarium och dels att medverka vid utformandet av den

kliniska mätapparaturen. Ehuru tjänsten har rent sjukvårdande uppgifter, har jubileumsfonden ställt medel till förfogande för avlöning av befattningshavaren. Denne, som har stora specialkunskaper och stor erfarenhet inom området, har tillagts så kvalificerade arbetsuppgifter, att en lägre placering än som motsvarar hans nuvarande löneställning (19 lönegraden) icke synes godtagbar.

3 d) Assistentpersonalen med lägre teknisk utbildning handhar det rutinemässiga kontroll- och mätarbetet samt biträder därutöver fysikerna vid mer krävande dosberäkningar m. m. Även av denna personal är en förstärkning nödvändig. Betydande krav måste ställas på assistenterna, vilka inom rimlig tid måste kunna i stor utsträckning självständigt handha sina arbetsuppgifter. Den föreslagna lönesättningen betingas av önskemålet att underlätta rekryteringen och kvarhålla dugliga krafter.

3 e) Strålskyddskommittén upptog för klinisk-fysikaliska avdelningen bl. a. ett laboratoriebiträde i Ae 7. Emellertid har endast en halvtidstjänst i Ag 7 inrättats. Ett starkt behov föreligger att utöka arbetstiden för detta laboratoriebiträde.

4 a)—d) Befattningarna är upptagna i strålskyddskommitténs betänkande. Denna personal, vilken redan finns anställd vid institutionen på forskningsanslag från atomkommittén, utför forskningsarbete under institutionsföreståndarens direkta ledning, bl. a. i institutionens högspänningshall och vid mätlaboratoriet i Henriksdal. Här utföres undersökningar av bl. a. radioaktivitet i luft, vätskor och fasta kroppar. I propositionen nr 73/1958 anförde departementschefen, att en fastare organisation för denna mätverksamhet i och för sig syntes önskvärd med hänsyn till undersökningarnas betydelse även för strålskyddsverksamheten men att atomkommittén vore villig att svara för kostnaderna för mätverksamheten för budgetåret 1958/59.

Enligt strålskyddsnämndens mening kommer utvecklingen under lång tid framåt att ställa strålskyddsverksamheten och den kliniska radiofysiken inför problem, vilkas lösande måste bli en uppgift för den fria forskningen inom radiofysik och radiobiologi. Forskningen vid radiofysiska institutionen bör på grund av samorganisationen med nämnda verksamhetsgrenar ägna speciellt intresse åt dessa spörsmål. Med hänsyn härtill bör ifrågavarande, för angivna mätarbeten oundgängligen nödvändiga personal överföras till institutionens stat.

5 a) Institutionens kontorist tjänstgör som institutionsföreståndarens handsekreterare. Hennes arbetskraft kan endast undantagsvis tagas i anspråk för göromålen å expeditionen, vilken förestås av institutionens kanslibiträde. De kvalificerade göromål, som av strålskyddskommittén avsetts skola omhänderhavas av en registrator och redogörare, kommer att huvudsakligen åvila kanslibiträdet, vars arbetsuppgifter och ansvar härigenom undergår en markant förändring.

5 b) För ekonomibiträdesgöromål har strålskyddskommittén beräknat två ekonomibiträden. För budgetåret 1958/59 är en och en halv tjänster inrättade.

6) Strålskyddskommittén har framhållit, att radiofysiska institutionens verkstad visat sig ha för liten kapacitet för att kunna tillgodose de olika verksamhetsgrenarnas önskemål i fråga om instrumenttillverkning och reparationer av mätapparatur o. d. Det är därför nödvändigt, att verkstadspersonalen förstärkes med en instrumentmakare i Ae 11.

7) Personalen på klinisk-fysikaliska avdelningen måste utföra undersökningar och utredningar angående dosfördelningar i samband med planering och förberedelser för behandlingar med olika behandlingsapparater. Dessa undersökningar utföres med hjälp av behandlingsapparaterna, som ej kan disponeras härför förrän de kliniska behandlingarna för dagen avslutats.

II. I skrivelse den 19 december 1957 anförde föreståndaren för radiofysiska institutionen, professorn R. Sievert, bl. a.

Det radioaktiva nedslaget från kärnvapenprov liksom även det som härör från eventuella reaktorolyckor visar en stark lokal variation, som synbarligen icke beror endast på förekomsten av regn utan även på den ojämna fördelningen av det radioaktiva stoffet i atmosfären överhuvudtaget. Denna ojämna fördelning, som föreligger även på flera tusen kilometers avstånd från platsen för försöken, kan beräknas spela en betydande roll ur strålrisksynpunkt, särskilt därest kärnvapenproven skulle väsentligt öka eller större reaktorolyckor skulle inträffa i oss närbelägna länder. Det måste därför anses vara ur säkerhetssynpunkt nödvändigt att ett tillräckligt tätt nät av varningsstationer snarast inrättas, från vilka en ökning av strålningen utan onödig tidsförlust kan rapporteras till den centrala myndighet, som kan utföra erforderliga undersökningar på ort och ställe för att konstatera strålfältets och stråldosens storlek och, där så befinnes nödvändigt, föreslå åtgärder för att förebygga uppkomsten av strålskador. För detta ändamål föreslås 40—50 mätstationer vid lämpliga, befintliga meteorologiska stationer. Driftsäker apparatur för ändamålet finns utexperimenterad, och ett samarbete med Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut har förberetts. I en första etapp bör man sikta på genomförandet av löpande strålregistreringar med 50 instrument för γ -strålmätningar — därav 25 spridda någorlunda jämnt över hela landet samt övriga fördelade inom våra viktigare jordbruksområden och i eller invid våra största städer — samt ett mindre antal, exempelvis 10 instrument, för registrering av radioaktivt stoff.

På grund av det anförda hemställde Sievert, att 200 000 kronor måtte anvisas, därav 191 000 för registreringsinstrument samt 9 000 kronor till driftkostnader under det första årets registreringar.

I yttranden över det framlagda förslaget tillstyrkte medicinalstyrelsen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, försvarets forskningsanstalt, atomkommittén och civilförsvarsstyrelsen, att ett nät av mätstationer skulle upprättas i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget.

Försvarets forskningsanstalt och atomkommittén förordade dock, att tills vidare endast halva det föreslagna antalet stationer upprättades. Statskontoret föreslog, att framställningen ej skulle föranleda någon åtgärd i avvaktan på statsmakternas beslut i anledning av det av 1951 års strål-skyddskommitté framlagda förslaget om en strål-skyddsnämnd, varvid fram-ställningen — i händelse av att en sådan nämnd tillskapades — borde underställas denna.

Genom beslut den 28 juli 1958 har Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsens strål-skyddsnämnd att — med beaktande av vad härutinnan an-förts av föredragande departementschefen i propositionen nr 73/1958 och av statsutskottet i utlåtande nr B 41/1958 — överväga frågan om upprät-tande av ett ökat antal stationer för registrering av joniserande strålning och radioaktivt stoff utöver redan befintliga.

Med anledning härav har strål-skyddsnämnden uppdragit åt Sievert att jämte nämndens ledamot professorn K. Siegbahn överväga ifrågavarande spörsmål. I en av dem utarbetad promemoria anföres bl. a.

Det synes i hög grad önskvärlt, att det föreslagna nätet av 25 stationer för mätning av γ -strålning spridda över hela landet i första rummet kom-mer till utförande, under det att det tätare nätet i mellersta och södra Sverige bör ifrågakomma i en följande etapp. Stationernas exakta läge bör slutgiltigt fixeras genom förhandlingar med Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

Att i första hand inrätta det spridda nätet är motiverat av behovet att snarast erhålla en översikt över de normala variationerna i γ -strålningen i olika delar av landet. Det bör även förutsättas, att ett antal av 5—10 stationer under de första månaderna placeras på en och samma ort för att konstatera i vilken utsträckning variationer på grund av ojämn för-delning av aktiviteten förekommer.

Utöver detta nät bör 2 provstationer för mätning av radioaktivt stoff i luften inrättas för att snarast erhålla ytterligare erfarenhet rörande mät-metoder och mätresultat från mätningar av detta slag.

På grund av minskningen av antalet mätstationer blir kostnaderna per station något högre än vad som tidigare beräknats, vilket i all synnerhet gäller arbetskostnaderna och driftkostnaderna. Därtill kommer en ökning i kostnaderna per station genom att de avlägset belägna stationerna ingår i detta nät. Montage- och resekostnader för dessa blir större än för de centralt belägna. Totalkostnaderna för upprättandet och driften vid full utbyggnad torde dock icke väsentligt överstiga den ursprungligen angivna totalsumman. Kostnaderna för föreslagna 25 mätstationer blir:

Engångskostnader

28 instrument för mätning av γ -strålning från marken (3 st. i reserv):

Materialkostnader	75 000
-------------------------	--------

Arbetskostnad samt diverse omkostnader och oförutsett, varvid 1 ingenjör Ag 15 och	
--	--

1 instrumentmakare Ag 9 beräknas anställda cirka 2/3 år	25 000
---	--------

2 provinstrument för mätning av radioaktivt stoff i luften	9 000
--	-------

Driftkostnader för budgetåret 1959/60:

Ersättning till 25 meteorologiska stationer (50 kr. per kvartal)	5 000
--	-------

Central bearbetning och tillsyn samt omkostnader	6 000
--	-------

120 000

Under följande år, då stationerna är i normal drift, torde driftkostnaderna belöpa sig till cirka 22 000 kronor.

Strålskyddsnämnden ansluter sig till vad som anförts i promemorian och hemställer, att i förslagsanslagen till omkostnader och avlöningar för strålskyddsverksamhet m. m. för ändamålet upptages 120 000 kronor.

Departementschefen

I samband med riksdagsbehandlingen föregående år av det i propositionen nr 73/1958 framlagda, i statsverkspropositionen B (XI ht, p. 1) upprepade förslaget till omorganisation av radiofysiska institutionen m. m. yrkades motionsvis inrättande av tre tjänster för den klinisk-fysikaliska avdelningen — en fysikertjänst i Ag 23 och två förste assistenttjänster i Ae 19 resp. Ao 17 — i syfte att möjliggöra fortsatt anställning för viss med forskningsmedel avlönad personal. I sitt utlåtande nr B 41 anförde statsutskottet att, såvitt utskottet kunnat utröna, dessa tre tjänstemän fullgjorde rent sjukvårdande uppgifter. Fastän någon skarp gräns mellan forskningen och den löpande verksamheten icke kunde dragas, fann utskottet därför naturligt, att medel för verksamheten — efter prövning i vanlig ordning av här avsedda tjänster — av Kungl. Maj:t beräknades under strålskyddsanslaget fr. o. m. budgetåret 1959/60. Enligt vad jag inhämtat har forskningsmedel beviljats för avlönande av ifrågakommande personer för innevarande budgetår. Möjligheter torde också finnas att med forskningsmedel bestrida avlöningskostnaderna för en av dem under nästa budgetår. Med hänsyn härtill inskränker jag mig till att föreslå inrättande av två tjänster, nämligen en såsom fysiker i Ag 23 och en såsom assistent i Ae 17 vid avdelningen, den senare tjänsten personlig för ingenjören L. I. Jonsson.

Förslaget om ytterligare förstärkning av den klinisk-fysikaliska avdelningen med en fysiker, tillika biträdande avdelningsföreståndare, kan jag icke biträda. Då emellertid starkt behov föreligger av en kvalificerad befattningshavare, som kan avlasta avdelningsföreståndaren vissa mättnings- och utredningsuppgifter samt förestå det fysikaliska arbetet vid radiumhemmet vid avdelningsföreståndarens bortovaro, anser jag mig böra förorda, att en fysikertjänst i Ae 23 vid avdelningen utbytes mot en tjänst som förste fysiker i Ae 24, vilken tillika skall vara biträdande avdelningsföreståndare.

Vid anmälan av propositionen nr 73/1958 anförde jag, att atomkommittén förklarat sig villig att för innevarande budgetår svara för verksamheten vid radiofysiska institutionens mätlaboratorium för bl. a. undersökningar av radioaktivitet i luft, vätskor och fasta kroppar, varför jag icke ansåg mig ha anledning att då närmare pröva av 1951 års strålskyddskommitté framlagda personalförslag i denna del. Då radioaktivitetsmätningar av detta slag är av den största betydelse för strålskyddsverksamheten, anser jag mig nu böra förorda, att den härför anlitade personalen i viss omfattning överföres till statstjänst. Jag tillstyrker sålunda, att för ändamålet en fysi-

kertjänst i Ae 23 och en ingenjörstjänst i Ae 15 inrättas vid institutionen. Det bör enligt min mening övervägas att framdeles inordna berörda mätverksamhet under den kärnfysikaliska avdelningen. I nuvarande utvecklingsbetonade skede synes det emellertid lämpligt, att verksamheten ställes under institutionsföreståndarens direkta ledning. Detta hindrar givetvis icke, att tillsynsavdelningarna skall äga påkalla biträde med sådana mätningar som erfordras för deras uppgifter inom strålskyddsverksamheten.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordar jag, att assistenttjänsten i högst Ae 13 vid kärnfysikaliska avdelningen uppflyttas till Ae 15.

Övriga av strålskyddsnämnden i skrivelsen den 21 augusti 1958 begärda personalförstärkningar och löneregleringar finner jag mig icke kunna tillstyrka. Ej heller kan jag biträda nämndens förslag om anvisande av särskilda medel för ersättning till personal vid den klinisk-fysikaliska avdelningen för viss övertidstjänstgöring.

Vad härefter angår strålskyddsnämndens förslag rörande upprättande av ökat antal stationer för registrering av joniserande strålning och radioaktivt stoft vill jag erinra om att tidigare av föreståndaren för radiofysiska institutionen framfört förslag i ämnet berördes i propositionen nr 73/1958 och att jag därvid uttalade, att det borde ankomma på strålskyddsnämnden såsom samordnande organ för olika beredskapsåtgärder på strålskyddsområdet att överväga frågan ytterligare samt härvid undersöka bl. a. hur olika intressen på området kunde samordnas och hur tätt mätstationerna borde ligga. I anledning av väckta motioner i frågan anförde statsutskottet i sitt förenämnda utlåtande bl. a., att utskottet, som anslöt sig till departementschefens uttalande, förutsatte, att Kungl. Maj:t med hänsyn till frågans stora betydelse noga följde utvecklingen och, om så skulle visa sig nödvändigt, vidtog åtgärder för att riksdagen skulle kunna i särskild ordning besluta om erforderlig medelsanvisning.

Strålskyddsnämndens nu framförda förslag i ämnet innebär, att antalet stationer för mätning av γ -strålning i en första etapp begränsas till 25 spridda över hela landet, medan ett i det tidigare förslaget förordat tätare nät av sådana stationer inom våra viktigare jordbruksområden och i eller invid de största städerna bör ifrågakomma först i senare etapp. Härutöver föreslås två provstationer för registrering av radioaktivt stoft i luften mot tidigare föreslagna tio. I fråga om stationernas antal ansluter sig förslaget nära till vad som förordades av försvarets forskningsanstalt och atomkommittén i remissyttranden över den tidigare framställningen.

För egen del vill jag starkt framhålla angelägenheten av att systematiska mätningar av radioaktiviteten i landets olika delar med det snaraste kommer till stånd, så att erforderliga skyddsåtgärder kan vidtagas för den händelse en ur hälsosynpunkt riskabel ökning av strålnivån skulle uppstå

till följd av reaktorolyckor eller kärnvapenprov. I huvudsak kan jag också ansluta mig till det nu framlagda förslaget rörande varningsnätets utformning och omfattning. Det bör ankomma på strålskyddsnämnden att i samråd med Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut fatta beslut rörande mätstationernas placering i anslutning till institutets observationsstationer. Ett intimt samarbete bör också eftersträvas mellan radiofysiska institutionen samt försvarets forskningsanstalt och andra av frågan intresserade myndigheter i syfte att undvika dubbelarbete i fråga om registreringsverksamheten på området och för att berörda organ fortlöpande skall hållas orienterade om resultatet av verksamheten.

Strålskyddsnämndens beräkning av kostnaderna för tillverkning av mätinstrumenten, som avses äga rum vid radiofysiska institutionen, samt driftkostnaderna för budgetåret 1959/60, sammanlagt 120 000 kronor, anser jag mig böra godtaga. För arvodesanställning av personal för framställning av apparaturen samt för central bearbetning och tillsyn från institutionens sida under nästa budgetår beräknar jag under icke-ordinarieposten 25 000 kronor. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att jag förutsätter att personalen vid institutionens mätlaboratorier, för vilken jag i det föregående i viss omfattning föreslagit inrättande av tjänster, i varje fall sedan registreringsverksamheten mera allmänt kommit i gång skall medverka vid bearbetningen av materialet. Medel för materialkostnader och övriga med verksamheten förenade omkostnader beräknar jag under nästföljande punkt.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen under förevarande anslag för personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar m. m. med 127 600 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar m. m. med omkring 4 700 kronor. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag vidare 5 700 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (127 600 + 4 700 + 5 700) 138 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (840 000 + 138 000) 978 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anført och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för strålskyddsverksamhet m. m., som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för strålskyddsverksamhet m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	164 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	39 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	652 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	117 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	5 700

 Summa kronor 978 000;

c) till *Strålskyddsverksamhet m. m.*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 978 000 kronor.

[13] 10. Strålskyddsverksamhet m. m.: Omkostnader

	Anslag
1958/59 (statsliggaren s. 997)	145 000
1959/60 (förslag)	228 000

Yrkande

Medicinalstyrelsens strålskyddsnämnd (skr. 21/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 27 000 kronor.

	Anslag 1958/59	Förslag	Ökning
1. Inköp och underhåll av inventarier och instrument...	68 000	95 000	27 000
			27 000

Motiv

T. o. m. budgetåret 1957/58 har radiofysiska institutionens omkostnader bestritts från karolinska sjukhusets omkostnadsanslag och härunder icke redovisats särskilt. Hållpunkter för en säkrare beräkning av institutionens driftutgifter i dagens läge saknas. I avsaknad av närmare erfarenheter rörande medelsbehovet räknar strålskyddsnämnden beträffande flertalet anslagposter med oförändrad medelstildelning.

1) Nyanskaffningen av instrument till radiofysiska institutionen har, såsom strålskyddskommittén framhållit, under en följd av år varit otillräcklig för att hålla instrumentutrustningen på en tidsenlig nivå. För strålskyddsverksamheten erfordras i stigande omfattning tillgång till mätinstrument av olika slag. För att möjliggöra anskaffning av instrument beräknar nämnden 10 000 kronor för var och en av kontrollavdelningarna samt avdelningen för klinisk radiofysik eller tillhoppa 30 000 kronor. Till avdelningen för klinisk radiofysik erfordras en röntgenapparat för upp till 300 kV med två röntgenrör, av vilka åtminstone ett för 300 kV driftspänning. Strålskyddsnämnden beräknar 65 000 kronor för ändamålet.

Departementschefen

Radiofysiska institutionens omkostnadsmedel har i samband med den av 1958 års riksdag beslutade omorganisationen (prop. nr 73, statsverkspropositionen B, XI ht, p. 1, statsutsk. utl. nr B 41, riksd. skr. nr B 61) utbrutits ur karolinska sjukhusets omkostnadsstat. Då närmare erfarenheter saknas rörande medelsbehovet under de skilda anslagsposterna, bör flertalet av dessa uppföras med oförändrat belopp.

Under delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument har för innevarande budgetår beräknats 27 000 kronor för inköp av en röntgenapparat för 10—100 kV till den klinisk-fysikaliska avdelningen. Enligt vad jag under hand inhämtat, är det för avdelningens arbete mest angeläget, att den för nästa budgetår begärda röntgenapparaten för 300 kV anskaffas. Jag föreslår, att medel nu beräknas för anskaffande av den större apparaten, varvid beloppet å 27 000 kronor, som ännu icke disponerats, får utnyttjas för likviden av denna. Härvid erfordras för nästa budgetår (65 000 — 27 000) 38 000 kronor. För smärre nyanskaffningar och löpande underhåll förordar jag oförändrat belopp, 18 000 kronor. Posten bör alltså uppföras med (38 000 + 18 000) 56 000 kronor, innebärande en minskning med 12 000 kronor.

Vid anmälan under föregående punkt av avlöningsanslaget till strålskyddsverksamhet m. m. har jag förordat upprättande av ett nät av stationer för registrering av joniserande strålning och radioaktivt stoft och därvid förklarat mig kunna godtaga den beräknade totalkostnaden härför för nästa budgetår, 120 000 kronor. I enlighet med vad jag därvid anfört bör materialkostnader och övriga med verksamheten förenade omkostnader bestridas från förevarande anslag. Till materialkostnader för tillverkning av instrumenten samt löpande omkostnader för nästa budgetår beräknar jag i likhet med strålskyddsnämnden 90 000 kronor. Vidare bör från detta anslag bestridas ersättning till de meteorologiska stationer, till vilka mätverksamheten förlägges. Mot strålskyddsnämndens beräkning av kostnaderna härför, 5 000 kronor, har jag ej något att erinra.

På grund av vad jag sålunda föreslagit bör anslaget uppräknas med (— 12 000 + 90 000 + 5 000) 83 000 kronor och alltså bestämmas till (145 000 + 83 000) 228 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Strålskyddsverksamhet m. m.*: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 228 000 kronor.

[14] 11. Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	3 582 000	4 219 780
1958/59 (statsliggaren s. 998)	4 675 000	
1959/60 (förslag)	4 831 000	

Yrkande

Styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium (skr. 26/8 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 557 000 kronor.

1. Personalförstärkningar

	Ökning
a) <i>Föreståndarens avdelning</i>	
1 laboratorieassistent Ao 13.....	14 460
b) <i>Virusavdelningen</i>	
1 laboratoriebiträde Ae 9.....	11 772
3 djurskötare Ag 7.....	31 860
2 biträden Ag 4.....	18 168
c) <i>Epidemiologiska avdelningen</i>	
1 skriv/kontorsbiträde Af 1—Ae 5.....	9 576
d) <i>Kemiska laboratoriet</i>	
1 förste laboratoriebiträde Ae 10.....	12 396
e) <i>Ekonomiavdelningen, kameralsektionen</i>	
1 kanslibiträde Ae 7.....	10 620
f) <i>Ekonomiavdelningen, tekniska sektionen</i>	
1 instrumentmakare Ae 11.....	13 044
1 institutionsvaktmästare Ae 8.....	11 184
1 vaktmästare Ae 7.....	10 620
g) <i>Rörligt tillägg</i>	22 992
h) <i>Kompensation för höjda folkpensionsavgifter</i>	1 006
	167 698

2. Förändringar av tjänster

a) <i>Läkarpersonal</i>	
1 avdelningsföreståndare Bo 1 i st. f. Be 1.....	—
4 laboratorer Ae 26 i st. f. Ae 24.....	11 136
1 laborator Ae 26 i st. f. Ag 24.....	2 784
b) <i>Teknisk biträdespersonal</i>	
1 preparator Ao 9 i st. f. Ao 8.....	588
1 hantverkare Ae 8 i st. f. vaktmästare Ae 7.....	564
1 institutionsvaktmästare Ae 8 i st. f. biträde Ae 4.....	2 100
c) <i>Viss personal för framställning av poltiovaccin</i>	
3 laboratorieläkare Ae 23 i st. f. Ag 23.....	—
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål Af 1—Ae 5 i st. f. Ag 1—5.....	—
d) <i>Kontorspersonal</i>	
2 kontorsbiträden Ao 5 i st. f. Ae 5.....	—
e) <i>Övrig personal</i>	
1 hälsovårdskonsulent Ae 19 i st. f. hälsovårdsinspektör Ae 17.....	1 932
1 stalltillsynsman Ao 9 i st. f. stallförman Ao 8.....	588
f) <i>Rörligt tillägg</i>	3 151
g) <i>Kompensation för höjda folkpensionsavgifter</i>	138
	22 981

3. Vissa arvoden..... —**4. Vikariats- och övertidsersättningar m. m.**

a) Uppräkning för vikariats- och övertidsersättningar samt avrundning.....	205 677
b) Rörligt tillägg till dito.....	33 044
c) Vikariats- och övertidsersättningar hänförliga till föreslagna personalförstärkningar och lönegradsändringar.....	19 607
d) Rörligt tillägg till dito.....	3 137

261 465

5. Arvoden till personal i en immunologisk arbetsgrupp..... 75 000**6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter**..... 29 856**557 000**

Motiv

Allmänt. Verksamheten under budgetåret 1957/58 har i stort sett hållit sig vid tidigare nivå utom i fråga om tillverkningen av poliovaccin och influensavaccin, som båda visat en betydande volymmässig ökning. Ansvällningen av dessa båda arbetsuppgifter har lett till en avsevärd förbättring av det ekonomiska utbytet. Nettoinkomsterna för budgetåret visar en ökning med 613 000 kronor. Bl. a. har intäkterna av tillverkningen av bakteriologiska preparat utom poliovaccin ökat med 276 000 kronor, försäljningen av inköpta bakteriologiska preparat utom poliovaccin med 220 000 kronor och provavgifterna för diagnostiska undersökningar m. m. med 88 000 kronor.

Beträffande poliovaccinet har ansträngningarna att lösa med produktionen förenade vetenskapliga och tekniska problem under budgetåret burit frukt och resulterat i en jämnt fortlöpande produktion av poliovaccin med högt verkningsvärde. Produktionen under budgetåret 1957/58 uppgick till 1 655 liter. Sedan den 1 november 1957 har en produktionstakt kontinuerligt upprätthållits, som beräknas resultera i en årsproduktion av omkring 3 000 liter. Årets vaccinationsprogram har kunnat genomföras uteslutande med svenskt vaccin. Värdet av produktionen på basen av de samtida priserna för amerikanskt vaccin beräknas till nära 4,5 miljoner kronor.

Den under våren 1957 uppflammande influensaepidemien gav anledning till en forcerad produktion av vaccin mot denna virustyp. Vid laboratoriet tillverkades sålunda cirka 58 000 ml representerande ett försäljningsvärde av 320 000 kronor. Därutöver importerades 31 000 ml vaccin, motsvarande ett försäljningsvärde av cirka 175 000 kronor.

Värdet av laboratoriets gratisprestationer, poliovaccinet inräknat, har ökat med 3 961 400 kronor. Även poliovaccinet oräknat innebär resultatet en ökning med 68 600 kronor i förhållande till budgetåret 1956/57.

Den faktiska utgiftstäckningen för hela verksamheten i förhållande till budgetåret 1956/57 har ökat från 40,0 procent till 44,2 procent och från 48,7 procent till 52,7 procent, därest man exkluderar poliovaccinproduktionen. Inberäknar man värdet av poliovaccinet har den teoretiska utgiftstäckningen stigit från 71,9 procent till 125,1 procent. Även denna verksamhetsgren oräknad uppvisar resultatet en ökning från 81,2 procent till 82,6 procent.

För budgetåret 1959/60 kommer poliovaccinet alltså att vara en dominerande del av laboratoriets verksamhet. Med nuvarande produktionstakt av 3 000 liter per år är det nödvändigt att fullfölja tillverkningen under ytterligare 2 å 3 år för att kunna ympa årsklasserna fram till 45 års ålder. Personalen för poliovaccinproduktionen måste därför beräknas kvarstå under hela budgetåret 1959/60 och sannolikt även en viss tid därutöver.

I fråga om verksamheten inom andra områden kommer virussjukdomarnas diagnostik och förebyggande även i övrigt att kräva ökad uppmärksamhet. De knappa lokaltillgångarna medför dock, att en allsidig insats inte gärna är möjlig förrän virusnybygget kan tagas i bruk, vilket beräknas ske tidigast under år 1960.

1 a) Föregående år föreslogs en befattning som laboratorieassistent i Ao 13, avsedd att svara för en systematisk vidareutbildning av elever, som efter den allmänna grundkursen (laborantskola) önskar utbilda sig till

bakteriologiska laboratoriebiträden. Medicinalstyrelsen har numera överlämnat förslag rörande vidareutbildningen av laboratoriebiträdespersonal efter genomgång av laborantskola. Förslaget räknar med att utbildning av bakteriologiska laboranter bör anordnas vid bl. a. SBL och att en av laboratriserna vid respektive laboratorium bör ha överinseendet över eleverna. Det förutsattes, att denna uppgift på de största laboratorierna, när utbildningen blivit helt utbyggd, kan bli så omfattande, att en särskild tjänst härför behöver inrättas. Laborantskolan startar hösten 1958 vid flera yrkesskolor. Laboratoriet måste därför vara berett att budgetåret 1959/60 taga emot elever till vidareutbildningen.

1 b) Med poliovaccinproduktionens utvidgning har de med oskadlighetsprovningarna sammanhängande histologiska undersökningarna av hjärna och ryggmärg från apor starkt ökats. Det blev därför under våren 1958 oundgängligen nödvändigt att tillföra laboratoriet ytterligare en preparatrisutbildad befattningshavare. Laboratoriet har härför måst taga i anspråk en av virusavdelningens laboratoriebiträdestjänster i 9 lönegraden. Detta har slutligen gått ut över utbyggnaden av arbetet med diagnosticering av nya virussjukdomar, för vilken uppgift en laboratoriebiträdestjänst beviljats fr. o. m. budgetåret 1958/59. En tjänst som laboratoriebiträde i Ae 9 bör därför inrättas.

De tre djurskötarna ingår i den personal, som laboratoriet genom beslut den 17 juli 1958 medgivits rätt att anställa för tiden t. o. m. utgången av oktober 1958. Befattningarna, som erfordras för poliovaccinframställningen, motiveras dels med att importen av apor är så svårkontrollerbar att man måste hålla lagret av dessa på en relativt hög nivå, dels med att bestämningen av poliovaccinets verkningsvärde kräver ett mycket stort antal marsvin.

Även de två biträdena har laboratoriet medgivits ha anställda t. o. m. utgången av oktober 1958. Befattningshavarna utnyttjas för disk- och steriliseringsarbeten och erfordras för upprätthållande av nuvarande produktionstakt i fråga om poliovaccinet.

1 c) Behovet av ett kontorsbiträde vid den epidemiologiska avdelningen har gjort sig än mera gällande under det gångna året. Kontorsgöromål har måst belasta högre befattningshavare, i första hand hälsovårdsinspektören, till men för deras egentliga uppgifter.

1 d) En arbetsgrupp vid det kemiska laboratoriet betjänar samtliga fackavdelningar med uppgifter av serviceart. Dessa arbetsuppgifter har det sista året utökats betydligt. Personalen måste nu förstärkas för att icke fackavdelningarnas arbete skall bli lidande. En institutsingenjör med utbildning på kemisk linje bör tillföras arbetsenheten.

1 e) I skrivelse den 11 juni 1958 angående disposition av det belopp å 75 000 kronor under icke-ordinarieposten, vilket må disponeras först efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t, anförde styrelsen bl. a.

Beställningar och leverans av poliovaccinet har kraftigt påverkat arbetet å serumexpeditionen. Föreståndaren för denna expedition (kontorist) fungerar även som laboratoriets registrator. Även registratorsgöromålen har ökat under de senaste åren. Till följd härav synes det ofrånkomligt att skilja registraturet från serumexpeditionen och därigenom friställa kontoristen för den ökade arbetsbelastningen på serumexpeditionen. Försöksvis bör därför inrättas en kanslibiträdesbefattning som registrator.

Genom förenämnda beslut den 17 juli 1958 medgav Kungl. Maj:t emellertid endast anställande av tillfällig personal för framställning av polioympämne för tiden t. o. m. utgången av oktober 1958. Serumexpeditionens arbete kommer att öka betydligt under innevarande och kommande budgetår på grund av den successiva utbyggnaden av poliovaccinationsprogrammet. Det är oundgängligen nödvändigt att denna tjänst får inrättas, så att den planerade omorganisationen definitivt kan genomföras fr. o. m. nästa budgetår.

1 f) Verkstadspersonalens otillräckliga numerär utgör både ett allvarligt problem i fackavdelningarnas arbete och ett hinder för den fortsatta tekniska rationaliseringen. Kassationer till många gånger betydande värden vållas allt oftare av fel på grund av bristande service och tillsyn av apparatur. Driftsavbrott kan avhjälpas först efter långa väntetider. Årslånga förseningar har uppstått i fullföljandet av förbättring och rationalisering av den tekniska utrustningen, och något utrymme för fruktbärande konstruktions- och rationaliseringsverksamhet har icke funnits. En ny tjänst som instrumentmakare bör därför inrättas.

Föregående år framhöll styrelsen, att den arbetsenhet inom den tekniska sektionen, som svarar för filtrering, påfyllning på flaskor, etikettering och förpackning m. m., behövde förstärkas med en institutionsvaktmästartjänst på grund av den stegrade poliovaccinproduktionen. Sedan medel ställts till förfogande för tiden t. o. m. den 30 oktober 1958, ingår befattningshavaren redan i den personal som laboratoriet medgivits rätt att anställa.

Även vid centralförrådet har arbetet ökat, varför extra personal långa tider måst utnyttjas. Genomförandet av kostnadsbokföringen kräver vidare en fastare kontroll än som hittills medhunnits. För att materialförvaltaren skall hinna delta i mottagningskontrollen, svara för skötseln av inventarieförråd samt avsyna inkommande leveranser erfordras en permanent förstärkning med en vaktmästartjänst i Ae 7.

2 a) Det stadigvarande behovet av befattningen som avdelningsföreståndare vid virusavdelningen kan icke dragas i tvivelsmål, sett mot bakgrunden av det starkt expanderande verksamhetsfält som virologien erbjuder samt därav föranledda långsiktiga åtgärder, bl. a. nybyggnad för virusavdelningen.

Laboratorernas nyckelställning och särskilda betydelse för det vetenskapliga utvecklingsarbetet avspeglas i för befattningarna fastställda kom-

petenskrav och tillsättningsförfarande. Nuvarande lönesättning är i relation till lönegradsplaceringen av motsvarande universitetsbefattningar ett allvarligt hot mot laboratoriets möjligheter att förvärva och behålla personal med erforderliga kvalifikationer. Endast en lönegrad skiljer numera mellan laboratorstjänsterna och den lönegrad en laboratorieläkare automatiskt uppnår. Detta är orimligt med hänsyn till skillnaderna i kompetenskrav och arbetsuppgifter.

En laborator i Ag 24 vid den diagnostiska avdelningen ansvarar sedan flera år för antigensektionen, som bl. a. fungerar som nationell central för typbestämning av salmonella- och dysenteristammar. Då ett stadigvarande behov av tjänsten föreligger, bör den uppföras som extra ordinarie.

2 b) Förmannen i diagnostiska avdelningens stallar för mindre försöksdjur sorterar direkt under avdelningsföreståndaren och förestår en arbetsgrupp om sju personer. Han ansvarar även för hjärtpunktioner, andra blodavtappningar samt flera andra tekniskt krävande ingrepp. Såväl arbetsuppgifternas art som ansvaret motiverar en högre lönegradsplacering.

I snickeriverkstaden tjänstgör två vaktmästare i Ae 7 med mångårig yrkesvana. Då lönegradsplaceringen uppenbarligen icke ligger i nivå med de krav på yrkesutbildning som erfordras och är helt otillräcklig med hänsyn till löneläget på den öppna marknaden, bör en av tjänsterna ombildas till hantverkartjänst i Ae 8.

Arbetet vid den kemiska sektionen inom serologiska avdelningen kräver hantering av stora kärl och tyngre apparatur, varför en manlig befattningshavare behövs. En biträddestjänst bör därför utbytas mot en institutionsvaktmästarbefattning i Ae 8.

2 c) Styrelsen begränsar sin hemställan om extra ordinariesättning av vissa poliotjänster till tre av de fyra läkartjänsterna i Ag 23 samt till tjänsten som biträde för skriv- och kontorsgöromål i Ag 1—5. Med nuvarande brist på läkare och naturvetare har det visat sig svårt att rekrytera läkartjänsterna utan att kunna erbjuda extra ordinarie anställning.

2 d) Enligt grunderna för ordinariesättning av kontorsbiträddestjänster bör två dylika befattningar uppföras på ordinarie stat.

2 e) Tjänsten som hälsovårdsinspektör tillkom fr. o. m. budgetåret 1955/56 i samband med inrättandet av den epidemiologiska avdelningen. Motsvarande tjänster hos andra organ är placerade i högre lönegrad. I samband med epidemier upprätthåller hälsovårdsinspektören kontakter i form av rådgivning m. m. Hans löneställning bör vara minst densamma som gäller för de yrkeskolleger han lämnar råd och anvisningar.

Fr. o. m. den 1 juli 1958 har vid laboratoriet införts en foderförrådscentral. Dessförinnan har utöver stallförmannen, vilken fungerar som förman i de s. k. stora stallarna, funnits en särskild stalltillsynsman. Denna uppgift har åvilat preparatorn i tappningshallen. I samband med omläggningen har åt stallförmannen uppdragits att förestå foderförrådscentralen. Härjämte har preparatorn befriats från att vara tillsynsman för stallarna

och för de allmänna områdena, vilket uppdrag i stället tillagts stallförmannen. Till följd av de mera kvalificerade arbetsuppgifterna bör tjänsten placeras i Ao 9, varjämte titeln bör ändras till stalltillsynsman.

3) För budgetåret 1958/59 har beräknats ett arvodesbelopp om 21 000 kronor till en ingenjör, vilken bl. a. skulle biträda laboratorieingenjören vid planering av inredning och utrustning i samband med ny- och ombyggnaderna av lokaler. Trots upprepade annonseringar har befattningen ännu icke kunnat tillsättas. Enligt planerna för byggnationen kommer arbetena icke att vara avslutade förrän tidigast sommaren 1960. Ingenjören kommer därför att behövas även för budgetåret 1959/60.

4) Rent allmänt är den procentuella sjukligheten bland de anställda vid laboratoriet större än vad som genomsnittligt torde förekomma; bl. a. är risken för och antalet inträffade yrkessjukdomar större. Karaktären på arbetet motiverar också flera vikarier än som måhända erfordras i statliga verk av vanlig typ. Sålunda finns flera arbetsenheter, där arbetsuppgifterna icke kan förskjutas från den ena dagen eller veckan till den andra. Dessa förhållanden jämte den snäva medelstillsdelningen för vikariats- och övertidsersättningar förklara svårigheten att hålla icke-ordinarie posten inom angiven ram.

För att närmare utröna hur marginalen för vikariats- och övertidsersättningar m. m. bör avvägas har verkställts en utredning rörande antalet ledighetsdagar, sedda i relation till antalet anställningsdagar för hela laboratoriets personal, under budgetåret 1957/58. Undersökningen visar följande.

Antal anställningsdagar (127.307) omvandlat till helårsarbetskrafter.....		349
Antal tjänster enligt regleringsbrevet	299	
Antal tjänster enligt särskilda medgivanden för poliovacinframställningen	16	315
Antal övertaliga helårsarbetskrafter.....		34
Antal semesterdagar (8.916) omvandlat till helårsarbetskrafter		24,4
Antal övriga ledighetsdagar		
a) med oavkortad lön (3.371) omvandlat till helårsarbetskrafter.....	9,2	
b) med A-avdrag (4.538) omvandlat till helårsarbetskrafter	12,4	
c) med B-avdrag (2.774) omvandlat till helårsarbetskrafter	7,6	29,2
		(53,6)
Totala ledigheten omvandlad till helårsarbetskrafter.....		54

Den opåverkbara frånvaron, omvandlad till helårsarbetskrafter, överstiger således det totala antalet övertaliga med 20. Ehuru självfallet icke all frånvaro kräver anställning av vikarier, synes den angivna marginalen inte kunna ge anledning till erinran. Lönekostnaden för vikarier till följd av den faktiska ledigheten beräknar styrelsen därför genom att multiplicera antalet helårsövertaliga (34) med en genomsnittlig grundlön av 11 800 kronor till 400 000 kronor. Härtill måste läggas cirka 70 000 kronor för övertidsersättningar. Styrelsen beräknar därför 470 000 kronor för övertids- och vikariatsersättningar samt vikariekostnader, vilket motsvarar cirka 12 procent av det totala grundlönebeloppet för den ordinarie och icke ordinarie personalen.

5) Genom att medel för immunologisk tumörforskning vid radiumhemmet och laboratoriet ställdes till förfogande för budgetåren 1956/57 och

1957/58 av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse kunde laboratorn vid laboratoriet B. Björklund under tjänstledighet helt ägna sig åt denna forskning, biträdd av fyra medhjälpare. För budgetåret 1958/59 har forskningsanslag lämnats gemensamt av Riksföreningen mot cancer samt Wallenbergsstiftelsen. Det har emellertid i samband därmed konstaterats, att det för eventuell ytterligare medelstildelning torde vara av betydelse att statsmakterna också ger belägg för sitt intresse för ändamålet.

Genom SBL-utredningens tillsättande anser sig styrelsen icke kunna framlägga förslag beträffande tjänster och övriga kostnader för ett immunologiskt laboratorium. Å andra sidan anser styrelsen det oundgängligen nödvändigt, att statsmakterna visar sitt intresse för den immunologiska forskningen och de resultat som hittills nåtts. Björklund och hans medhjälpare har nyligen i fackpressen redovisat de senaste resultaten av sina forskningar och visat, att cancervävnaden innehåller kemiska strukturer, vilka ej kunnat påvisas i några normala vävnader hos människan. Betydelsen av dessa fynd belyses av att det tidigare inte varit möjligt att påvisa någon skillnad mellan normala och cancerceller som skulle kunna utnyttjas för selektiva angrepp på de senare. En bred insats erfordras för att pröva och tillvarataga de möjligheter, som dessa betydelsefulla iakttagelser fört med sig. För budgetåret 1959/60 föreslås 75 000 kronor för arvoden åt berörda personal.

Yttrande

Statens sakrevision anför.

Inom sakrevisionen har gjorts en överslagsberäkning av statsverkets totala kostnader för SBL och det totala värdet av laboratoriets prestationer budgetåren 1957/58 och 1959/60. Beräkningen framgår av följande tablå.

I. Kostnader	1957/58	1959/60
a. Avlöningar	4 220	5 232
b. Pensioneringskostnader (20 %)	844	1 046
c. Omkostnader	3 337	3 231
d. Portoavgifter	126	126
e. Kapitalkostnader	996	996
Summa	9 523	10 631
II. Inkomster och gratisprestationer		
a. Inkomster	3 343	3 200
b. Taxevärde av gratisprestationer	5 307	5 500
c. Värde av lagerhållning	802	800
Summa	9 452	9 500
Inkomster i procent av kostnader	99,3	89,4

För det gångna budgetåret grundar sig beräkningarna — med av sakrevisionen gjorda tillägg för pensionerings-, porto- och kapitalkostnader — på det verkliga utfallet av SBL:s verksamhet. I fråga om budgetåret 1959/60 har kostnaderna för avlöningar upptagits med det av laboratoriet äskade beloppet, medan omkostnaderna beräknats i enlighet med sakrevisionens under nästföljande punkt framlagda förslag. Inkomsterna för budgetåret 1959/60 har avvägs med utgångspunkt från motsvarande siffror budgetåret 1957/58. I det för sistnämnda budgetår angivna taxevärdet

av gratisprestationer ingår framställning av poliovaccin med ett tillverkningsvärde av 4,3 miljoner kronor. Produktionen av nämnda vaccin väntas under budgetåret 1959/60 stiga till ett värde av 4,5 miljoner kronor (3 000 liter à 1 krona 50 öre per ml). Importen och tillverkningen av influensavaccin beräknas nedgå med 100 000—200 000 kronor. Storleken av vissa poster är något osäker. Detta gäller främst kapitalkostnaderna. Beräkningen visar dock för budgetåret 1959/60 en inkomsttäckning med närmare 90 procent, vilket får anses tillfredsställande.

Vad gäller laboratoriets krav på personalförstärkningar och lönegradsuppflyttningar hänvisar sakrevisionen till det allmänna uttalandet i revisionens utlåtande över SBL:s anslagsäskanden för budgetåret 1957/58. Likaså återopas vad i nämnda utlåtande anförts angående förslaget att inrätta ett immunologiskt laboratorium. Revisionen vitsordar behovet av den föreslagna tjänsten som förste laboratoriebiträde vid det kemiska laboratoriet och förstärkningen av verkstadspersonalen med en tjänst som instrumentmakare. Vidare bör även för budgetåret 1959/60 medel anvisas för anställande av en ingenjör som biträde åt laboratorieingenjören. Enligt vad revisionen inhämtat har en sådan ingenjör anställts fr. o. m. den 1 november 1958.

Beträffande beräkningen av beloppet för övertids- och vikariatsersättningar fäster sakrevisionen uppmärksamheten vid att SBL medgivits inrätta 9 nya tjänster fr. o. m. den 1 juli 1958. Avsikten härmed var att minska behovet av tillgång till ständigt disponibla och med laboratoriets förhållanden allmänt förtrogna ersättare vid inträffade ledigheter. Det för budgetåret 1959/60 äskade beloppet synes med hänsyn härtill kunna reduceras avsevärt. Det kan även ifrågasättas, om enbart ett budgetår bör tagas som utgångspunkt för beräkningen av laboratoriets behov i förevarande hänseende.

Departementschefen

Laboratoriets tillverkning av poliovaccin har under budgetåret 1957/58 fortskridit programenligt. Produktionen uppgick för budgetåret till 1 655 liter, varigenom det blivit möjligt att genomföra samtliga polioympningar inom landet under år 1958 med inhemskt vaccin. Alltsedan den 1 november 1957 har laboratoriet upprätthållit en produktionstakt, motsvarande 3 000 liter vaccin per år. Med hänsyn till den berörda produktionsvolymen, som inneburit en stark press ej endast på de direkt för produktionen verk samma enheterna inom laboratoriet utan även på vissa serviceenheter, såsom diskavdelningen, påfyllningssektionen, serumexpeditionen och djurstallarna, har det blivit ofrånkomligt att under föregående och innevarande budgetår förstärka personalen på vissa avdelningar. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t för budgetåret 1957/58 medgav, att sammanlagt 110 000 kronor fick disponeras för anställande av tillfällig personal för framställning av polioympämne och att Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 17 juli och den 7 november 1958 bemyndigat laboratoriet att för sådant ändamål disponera det belopp å 75 000 kronor, som under icke-ordinarieposten för innevarande budgetår ställts till Kungl. Maj:ts förfogande för att möta uppkommande behov av personalförstärkningar.

I anslagsframställningen för nästa budgetår har laboratoriets styrelse

hemställt, att tjänster inrättas för bl. a. i huvudsak den personal som laboratoriet sålunda medgivits ha anställt för poliovaccinframställningen under innevarande budgetår. För egen del finner jag det önskvärt, att en sådan produktionstakt kan upprätthållas även under nästa budgetår, att vaccin kan tillhandahållas för att ympa ej endast dem som omfattas av det program för organiserade ympningar, varom jag framlägger förslag i det följande vid anmälan av anslaget till skyddsympning mot polio, utan i så stor utsträckning som möjligt även dem, som önskar enskilt undergå ympning. I detta sammanhang vill jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 18 april 1958 föreskrivit, att för ympning av personer, födda år 1940 eller tidigare, skall uttagas avgift för vaccinet i princip täckande framställningskostnaden. På grund av det anförda anser jag mig böra tillstyrka styrelsens förslag till personalförstärkningar i denna del och föreslår sålunda inrättande av tjänster för tre djurskötare i Ag 7 och två biträden i högst Ag 4 vid virusavdelningen samt en institutionsvaktmästare i Ae 8 och ett kansli-bitråde i Ag 7 vid ekonomiavdelningen, den sistnämnda befattningshavaren med uppgift att biträda med registratorsgöromål vid laboratoriet.

Jag anser mig ha anledning att räkna med att — genom den nu förordade förstärkningen av personalen och då poliovaccintillverkningen nu synes ha stabiliserats såväl i fråga om metodiken som till omfånget — ytterligare krav på personalökning för ändamålet ej kommer att aktualiseras för nästa budgetår. På grund härav synes det tillfyllest, att det belopp, som beräknas för att möta oförutsedda personalbehov och som må disponeras först efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t, upptages till 25 000 kronor.

Vad styrelsen anfört rörande arbetsbelastningen på kemiska laboratoriet har övertygat mig om nödvändigheten att förstärka den arbetsgrupp, som utför serviceuppgifter åt fackavdelningarna. Jag förordar, att en tjänst som laboratoriebitråde i högst Ae 9 inrättas för ändamålet.

Enär den arvodestjänst för en ingenjör, som inrättats för biträde med vissa planeringsuppgifter, kunnat besättas först fr. o. m. den 1 november 1958, tillstyrker jag, att tjänsten får bibehållas även under nästa budgetår.

Övriga förslag till personalförstärkningar finner jag mig icke kunna tillstyrka. Vad särskilt angår den begärda laboratorieassistenttjänsten å föreståndarens avdelning vill jag erinra om vad jag i det föregående under medicinalstyrelsens avlöningsanslag (p. 4) anfört rörande laborantutbildningen.

Beträffande förslagen till tjänsteförändringar förordar jag, att laboratorstjänsten i Ag 24 vid diagnostiska avdelningen extraordinariesättes samt att ett extra kontorsbitråde för poliovaccinframställningen anställs i reglerad befordringsgång. Härjämte bör i enlighet med grunderna för nämnda befordringsgång två kontorsbiträden i Ae 5 överföras på ordinarie stat.

Vidare föreslår jag, att vid serologiska avdelningens kemiska sektion inrättas en tjänst för vaktmästare i Ae 7 och att en tjänst för biträde i Ae 4 utgår.

I övrigt kan jag icke biträda förslagen om tjänsteförändringar.

Vad styrelsen anfört rörande den immunologiska tumörforskning, som med anslag från riksföreningen mot cancer och Wallenbergsstiftelsen bedrivs vid radiumhemmet och laboratoriet, ger mig anledning erinra om vad jag anförde vid anmälan av motsvarande anslag i 1958 års statsverksproposition. Ehuru jag anser det angeläget, att de pågående försöken kan fullföljas, måste jag alltjämt giva företräde åt sådana förslag, som avser upprätthållande av den löpande verksamheten vid laboratoriet. Jag utgår ifrån att forskningsmedel även i fortsättningen kommer att ställas till förfogande och kan icke tillstyrka, att medel nu anvisas för ändamålet under detta anslag.

Med hänsyn till av mig föreslagna personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar m. m. beräknar jag för vikariats- och övertidsersättningar en ökning av medelsanvisningen med 9 500 kronor.

Då enligt vad styrelsen påvisat sjukligheten bland laboratoriets personal är högre än vad som genomsnittligt torde förekomma vid andra institutioner och då de löpande arbetsuppgifternas karaktär nödvändiggör, att vikarier insättes i relativt stor omfattning vid personalens bortovaro, har de medel, som står till förfogande för vikariats- och övertidsersättningar, visat sig knappt tilltagna. För att undvika överskridanden bör anslaget därför uppräknas. I princip synes intet vara att erinra mot styrelsens beräkning av medelsbehovet härutinnan. Då emellertid medel fr. o. m. innevarande budgetår beräknats under anslaget för nio tjänstemän, som för budgetåret 1957/58 redovisats såsom övertaliga arbetskrafter, och den av styrelsen beräknade genomsnittliga grundlönen synes mig ligga alltför högt, föreslår jag, att uppräknningen begränsas till 70 000 kronor.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar och ändrad lönegradsplacering m. m. med i runt tal 128 000 kronor. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag vidare 28 000 kronor. Anslaget bör alltså uppräknas med $(128\,000 + 28\,000)$ 156 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till $(4\,675\,000 + 156\,000)$ 4 831 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens bakteriologiska laboratorium, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens bakteriologiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	689 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	85 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 380 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	649 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	28 000
Summa kronor 4 831 000;	

c) till *Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 4 831 000 kronor.

[15] 12. Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	2 603 000	3 364 259
1958/59 (statsliggaren s. 1 000)	3 108 000	
1959/60 (förslag)	3 244 000	

Yrkande

Styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium (skr. 26/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 229 000 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m.	22 653	20 000	23 000	+ 3 000
2. Reseersättningar.	10 281	16 000	16 000	—
3. Bränsle, lyse, gas och vatten.	255 588	250 000	250 000	—
4. Övriga expenser.	116 935	120 000	125 000	+ 5 000
5. Publikationstryck.	3 446	4 000	4 000	—
6. Kostnader för vetenskapliga arbeten.	9 666	12 000	12 000	—
7. Inköp av bakteriologiska preparat.	500 793	300 000	350 000	+ 50 000
8. Inköp av apor för tillverkning av polio-vaccin.	489 500	450 000	500 000	+ 50 000
9. Inköp av blod för tillverkning av kon-valescentsera.	121 476	100 000	100 000	—
10. Frystorkning av sera.	37 800	40 000	40 000	—
11. Inköp och underhåll av inventarier och instrument.	309 871	300 000	381 000	+ 81 000
12. Inköp och underhåll av djur.	345 468	400 000	375 000	— 25 000
13. Inköp av förbrukningsartiklar.	922 948	900 000	950 000	+ 50 000
14. Tjänstedräkt m. m.	17 029	30 000	30 000	—
15. Tvätt och inre renhållning.	129 205	135 000	150 000	+ 15 000
16. Yttre renhållning m. m.	5 805	9 500	9 500	—
17. Bilar och transporter.	20 124	20 000	20 000	—
18. Diverse utgifter.	316	1 500	1 500	—
				+ 229 000

Motiv

1) På grund av medelsförbrukningen bör anslagsposten uppräknas med 3 000 kronor.

2) Anslagsposten är svårberäknad genom att resekostnaderna huvudsakligen orsakas av det epidemiologiska fältarbetet, vilket är direkt avhängigt av det epidemiologiska läget i landet.

3) Med hänsyn till svårigheten att överblicka verkningarna på anslagsposten av de omfattande om- och nybyggnadsarbetena, bl. a. ny värme-central och utökade lokaler, synes skäl icke föreligga att nu justera anslagsbeloppet.

4) Delposten bör uppräknas, bl. a. för att möta kostnader för ökat antal samtalsmarkeringar samt med hänsyn till att kostnaderna för lösen- m. fl. brevöversändelser numera belastar denna post i stället för delposten till diverse utgifter.

7) Budgetåret 1957/58 utvisar en kraftig överbelastning på anslagsposten. Ökningen beror väsentligen på att utländskt vaccin mot influensa inköpts för cirka 125 000 kronor. Då denna import kan betraktas som en engångsföreteelse, bör en uppräkning till 350 000 kronor vara tillräcklig.

8) Laboratoriets behov av en tryggad tillgång på apor för poliovaccinproduktionen — drygt 200 per månad — nödvändiggör en relativt stor lagerhållning. Priser och kvalitet på djuren fluktuerar, och vid leveranssvårigheter måste skyndsamt ordnas specialflyg. En uppräkning föreslås med 50 000 kronor med hänsyn till att full produktionstakt satte in först den 1 november 1957.

9) Den ökade användningen av immunglobuliner torde även nästa budgetår kräva en relativt omfattande blodinsamling. Ytterligare erfarenhet bör dock avvaktas, innan anslagsposten ånyo uppräknas.

10) Frystorkning medför på längre sikt betydande kostnadsbesparingar genom att serumlagret för beredskapsändamål får praktiskt taget obegränsad hållbarhet. Till dess erforderliga lager av frystorkade sera uppbyggts, bör anslagsposten upptagas till oförändrat belopp.

11) Medlen för nyanskaffning, återanskaffning och underhåll har under en lång följd av år legat väsentligt under de beräknade avskrivningsbeloppen. Av för innevarande budgetår beviljade 300 000 kronor utgjorde 50 000 kronor medel för utrustning till tuberkulin- och tuberkulosektionerna. Ett uppdämt behov av inventarier och instrument kommer alltså att föreligga vid nästa budgetårs ingång. Medelsbehovet beräknas sålunda:

Löpande utgifter för inköp och underhåll av smärre inventarier oförändrat 60 000 kronor.

Diagnostiska avdelningen. En stor specialcentrifug (tuberkulosektionen) 13 100 kronor. Ett forskningsmikroskop med anordning för fluorescens (avdelningsföreståndarens laboratorium) 6 000 kronor. Tre centrifuger (tuberkulos- och serologiska sektionerna) 3 600 kronor. Plattmikroskop

3 000 kronor. Två kylskåp (avdelningsföreståndarens laboratorium och fagsektionen) 3 000 kronor. Två frysskåp (antigensektionen och avdelningsföreståndarens laboratorium) 4 500 kronor. En skakmaskin (serologiska sektionen) 1 000 kronor. Tre termostatskåp (två för tuberkulosektionen och ett för odlingssektionen m. fl.) 2 800 kronor. Marsvinsburar 10 000 kronor. Obduktionsbord för marsvin (tuberkulosektionen) 20 000 kronor. Vattenbad (mykologi- och toxoplasmasektionerna) 2 000 kronor.

Serologiska avdelningen. Två centrifuger (tuberkulinsektionen) 5 000 kronor. Ett plattmikroskop 2 200 kronor. Ett kylskåp (pyrogensektionen) 2 600 kronor. En stockcentrifug (ympämnesektionen) 16 000 kronor. Kåpor till separator (ympämnesektionen) 4 500 kronor. Apparatur för filltrering och koncentrerering av tuberkulin 14 000 kronor, vakuumpump 1 500 kronor, ställ för provrör 1 000 kronor, marsvinsburar 5 000 kronor (allt för tuberkulinsektionen). Två frysskåp (humanserumsektionen) 5 000 kronor.

Virusavdelningen. Två frysskåp (animalvaccinsektionen) 5 000 kronor. Ett kylskåp (poliokontrollen) 1 500 kronor. Ett torrsteriliseringsskåp inkl. montage (Polio I) 7 000 kronor. En högfrekvenssvetsapparat (animalvaccinsektionen) 4 000 kronor. En pH-meter med tillbehör (Polio I) 2 000 kronor. En kylkompressor till Sharplescentrifug (ägg- och antigensektionen) 3 100 kronor.

Epidemiologiska avdelningen. Fortsatt utrustning. Från början beräknat belopp 110 000 kronor; återstår 57 000 kronor; härav beräknas för 1959/60 30 000 kronor.

Kemiska laboratoriet. En frysbox 2 000 kronor. En universaltermostat 1 500 kronor. En kulkvarn med frysanordning 4 000 kronor. Ett kylskåp 2 000 kronor. En vattendestillationsapparat 2 500 kronor. En elektrokromatografikolonn 4 000 kronor. Diverse kemisk apparatur 5 000 kronor.

Ekonomiavdelningen. Ett kylskåp (serumexpeditionen) 3 500 kronor. Substratkorgar (substrattillverkningen) 1 500 kronor. Två reduceringsventiler till autoklaver 2 500 kronor. En handbandputsmaskin (snickarverkstaden) 1 000 kronor. En snabbkopieringsmaskin (kameralsektionen) 3 000 kronor.

Diverse. Fläktar och regleringsinstrument för termostatrum 15 000 kronor. Regleringsinstrument för autoklaver och instrument 10 000 kronor. Rostfria Seitz-filter 10 000 kronor.

Belopp i reserv att disponeras efter särskild framställning hos Kungl. Maj:t 75 000 kronor.

12) Belastningen på delposten, exklusive kostnaden för inköp av apor, var budgetåret 1956/57 327 000 kronor. Med hänsyn till den ökade belastningen — orsakad av den allmänna prisutvecklingen och den ökande förbrukningen av marsvin för poliovaccinkontrollen — bör delposten upptagas till 375 000 kronor.

13) Under hänvisning *dels* till den allmänna prisfördyringen, *dels* till den ökade verksamheten inklusive framställningen av poliovaccin, *dels* till belastningen föreslås en uppräknings med 50 000 kronor.

14) Under de närmaste åren erfordras en icke obetydlig engångsökning av beståndet av skyddskläder. Med hänsyn till de allvarliga risker för både personalen och arbetsresultaten, som vållas av nedsmutsade skyddskläder,

är det nödvändigt att föreskriva tätare byten vid vissa arbetsenheter. Allt flera befattningshavare måste också utrustas med två eller flera ställ skyddskläder per omgång.

15) För att undvika att automatiska utgiftsökningar leder till överskridande bör delposten uppräknas. Enligt byggnadsplanerna kommer vidare mässbyggnaden att stå färdig sommaren 1959, varför en utökning av städningssområdena då kommer att ske, motsvarande en ökad städningsskostnad av 12 000 kronor.

16) Med hänsyn till den ökade trafiken i samband med de omfattande ny- och tillbyggnaderna är det icke tillrådligt att nedräkna delposten.

18) Ehuru belastningen minskat genom överflyttningen till expensposten av kostnaderna för lösen- m. fl. brevöfsändelser, hemställes om oförändrat belopp. Delposten utnyttjas i huvudsak för att bestrida ersättningar till befattningshavare, som vid missöde i arbetet åsamkats sakskador av mindre omfattning.

Yttrande

Statens sakrevision yttrar.

Delposten till bränsle, lyse, gas och vatten bör med hänsyn till belastningen uppräknas till minst 255 000 kronor. Till övriga expenser bör anvisas oförändrat 120 000 kronor, ungefärligen motsvarande belastningen. De kostnader för lösen- m. fl. brevöfsändelser, som skulle motivera en uppräkning, torde med beaktande av belastningen å delposten till diverse utgifter vara av mindre betydelse i detta sammanhang. Enligt sakrevisionens mening bör posten till inköp och underhåll av inventarier och instrument uppföras med oförändrat belopp, 300 000 kronor, varav — liksom för innevarande budgetår — 75 000 kronor bör få disponeras först efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t. Posten till inköp av förbrukningsartiklar bör på grund av belastningssiffrorna icke uppföras med högre belopp än 925 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med styrelsens förslag bör anslagsposten till sjukvård m. m. uppräknas med 3 000 kronor till 23 000 kronor.

Under anslagsposten till expenser förordar jag, att delposten till bränsle, lyse, gas och vatten på grund av belastningen höjes med 5 000 kronor till 255 000 kronor och att delposten till övriga expenser på av styrelsen anförda skäl uppräknas med likaledes 5 000 kronor till 125 000 kronor.

Styrelsens beräkning av medelsbehovet under anslagsposterna till inköp av bakteriologiska preparat och till inköp av apor för tillverkning av poliovaccin, innebärande höjning i båda fallen med 50 000 kronor till 350 000 resp. 500 000 kronor, anser jag mig böra biträda. Jag vill härvid erinra om att utgifterna under den förstnämnda anslagsposten motsvaras av inkomster för laboratoriet vid preparatens försäljning och att den ökade kostnaden för inköp av apor är en följd av den stegrade poliovaccinproduktionen.

Då någon minskning av blodinsamlingen för framställning av konvallescentsera icke torde vara att vänta under nästa budgetår, föreslår jag, att anslagsposten till inköp av blod för tillverkning av konvallescentsera i anslutning till belastningen föregående budgetår uppföres med 120 000 (+ 20 000) kronor.

Vad härefter angår delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument vill jag erinra om att under delposten för innevarande budgetår beräknats 50 000 kronor för i särskild ordning begärd utrustning till tuberkulin- och tuberkulosektionerna. Laboratoriets styrelse har vidare framhållit, att de under posten i övrigt anvisade medlen icke täcker normal avskrivning. Under beaktande av båda dessa omständigheter anser jag mig böra förorda, att delposten för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 300 000 kronor. Härav bör liksom för innevarande budgetår 60 000 kronor beräknas för löpande inventariiekostnader samt 75 000 kronor få disponeras först efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Delposten till inköp och underhåll av djur synes med hänsyn till belastningen kunna nedräknas med 30 000 kronor och sålunda uppföras med 370 000 kronor.

I likhet med statens sakrevision förordar jag under delposten till inköp av förbrukningsartiklar en till 25 000 kronor begränsad höjning av medelsanvisningen, varför posten bör upptagas till 925 000 kronor.

Såsom jag anförde vid anmälan av motsvarande anslag i 1958 års statsverksproposition har jag i och för sig icke någon erinran mot att den vid laboratoriet anställda städtillsynsmannen fortsättningsvis bibehålles. Den av utökade städningsområden föranledda uppräknningen av delposten till tvätt och inre renhållning torde likväl böra inskränkas till 10 000 kronor. Posten bör således beräknas till 145 000 kronor.

Den låga belastningen under delposterna till yttre renhållning, underhåll av vägar och planteringar m. m. och till diverse utgifter motiverar enligt min mening en nedräkning av posterna med 1 500 resp. 500 kronor till 8 000 resp. 1 000 kronor.

Vid bifall till vad nu förordats bör anslaget uppräknas med (3 000 + 5 000 + 5 000 + 50 000 + 50 000 + 20 000 — 30 000 + 25 000 + 10 000 — 1 500 — 500) 136 000 kronor och sålunda bestämmas till (3 108 000 + 136 000) 3 244 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 244 000 kronor.

[16] 13. Inredning och utrustning av virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	800 000	50 000
1957/58	100	100 000
1958/59 (statsliggaren s. 1001)	100	
1959/60 (förslag)	300 000	

Yrkande

1954 års utrustningskommitté (skr. 10/9 1958) föreslår, att anslaget uppföres med 640 000 kronor.

Motiv

Den godkända kostnadsramen för utrustning av virusavdelningen vid statens bakteriologiska laboratorium utgör 1 440 000 kronor, varav hittills anvisats 800 200 kronor. Nybyggnaden har av byggnadsstyrelsen beräknats vara färdig i juni 1960. Slutanslag bör därför beviljas för budgetåret 1959/60, dock att det torde vara möjligt att skjuta över någon del av anslagsbeviljningen till 1960/61, under förutsättning att motsvarande beställningsbemyndigande lämnas för budgetåret 1959/60.

Den relativt långa tid, som förflutit sedan utrustningsförslaget upprättats, gör det möjligt — med hänsyn till inträffade prisstegringar, ny-tillkommen vetenskaplig apparatur m. m. — att den beräknade kostnadsramen visar sig ej hållbar. Detta är f. n. ej möjligt överblicka.

Departementschefen

Nybyggnaden för virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium och virusinstitution vid karolinska institutet beräknas bli färdig i juni 1960. För inredning och utrustning av virusavdelningen har i 1956 års statsverksproposition (XI ht, p. 15) beräknats en totalkostnad av 1 440 000 kronor. Kungl. Maj:t har den 13 januari 1956 uppdragit åt 1954 års utrustningskommitté, som bl. a. omhänderhar motsvarande frågor för virusinstitutionens del, att jämväl handha inredning och utrustning av virusavdelningen, varvid kommittén ålagts att tillvarata alla möjligheter till besparingar.

Hittills har för utrustningen anvisats tillhoppa 800 200 kronor, varjämte Kungl. Maj:t bemyndigats att sedan utrustningsgranskningen avslutats medgiva utläggande av beställningar inom ramen för en totalsumma av 1 440 000 kronor. Det återstående medelsbehovet utgör sålunda omkring 640 000 kronor. Med hänsyn till tidpunkten för byggnadens färdigställande torde icke hela detta belopp behöva anvisas för nästa budgetår. För egen del anser jag det tillfyllest, om anslaget uppföres med 300 000 kronor.

Utrustningskommittén har i anslagsframställningen för nästa budgetår reserverat sig för möjligheten, att den beräknade kostnadsramen på grund

av inträffade prisstegringar m. m. kommer att visa sig ej hållbar. Med anledning härav vill jag framhålla angelägenheten av att utrustningsanskaffningen planläggas och dimensioneras på sådant sätt, att den nuvarande kostnadsramen hålles.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inredning och utrustning av virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[17] 14. Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	900 000	844 743
1958/59 (statsliggaren s. 1001)	1 037 000	
1959/60 (förslag)	1 081 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår att anslaget uppräknas med 111 600 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Personalförstärkningar</i>	
a) <i>Kliniska sektionen</i>	
1 förste laboratoriebiträde Ag 10	+ 12 924
1 laboratoriebiträde Ag 7	+ 11 076
1 kontorsbiträde Ag 5	+ 9 972
b) <i>Rättsserologiska sektionen</i>	
1 förste laboratoriebiträde Ae 10	+ 12 924
1 laboratoriebiträde Ae 9	+ 12 264
1 laboratoriebiträde Ag 7	+ 11 076
c) <i>Experter för handläggning av vissa alkoholärenden</i>	+ 15 000
2. <i>Löneregleringar</i>	
a) 1 förste laboratorieassistent Ae 13 i st. f. laboratorieassistent Ag 12	+ 888
b) 1 kemist Ae 21 i st. f. Ag 21	—
3. <i>Vikariatsersättningar</i>	+ 8 535
4. <i>Kompensation för höjda folkpensionsavgifter</i>	+ 6 840
5. <i>Omräkning</i>	
Löneklassuppflyttningar	+ 10 158
Avrundning	— 57
	+ 111 600

Motiv

Vid blodgruppsserologiska avdelningens kliniska sektion har arbetsmängden ökat främst genom det ökade antalet mera komplicerade utredningar. Arbetets växande omfattning har medfört ökad risk för att undersökning av inkomna prov försenas. Skulle tiderna ej kunna hållas, kan avsevärda olägenheter uppstå för sjukvårdsarbetet landet runt och även ökade risker för patienterna. Metodstudier och upptagande av nya metoder

der har icke kunnat ske i tillräcklig omfattning. I avvaktan på att förutsättningarna för en ökad decentralisering av den kliniska sektionens verksamhet blir närmare klarlagda, bör viss försiktighet iakttagas beträffande sektionens utbyggande, varför allenast föreslås en begränsad utökning å extra stat.

Den normala tiden för ett ärendes behandling vid rättsserologiska sektionen har under många år varit cirka 2 månader. Under senare år har den genomsnittliga vänteliden ökat till 3—4 månader. Även för rättsserologiska sektionens del föreligger behov av metodutvidgningar.

1 a) Å kliniska sektionen bedrivs undersökning av förekomsten av olika Rh-antigen, antikroppar m. m. i två serier. Undersökningen utföres för varje serie av en arbetsgrupp, vars ledare bör åtminstone vara förste laboratoriebiträde. Då uppdelningen i två serier blev nödvändig, måste förste laboratorieassistenten leda den ena gruppen. Dennes tjänst inrättades emellertid för att biträda vid undervisning av blivande läkare, sjuksköterskor och laboratriser samt deltaga i speciella forskningsuppgifter och annat särskilt kvalificerat arbete. På grund av förste laboratorieassistentens ianspråktagande såsom ledare för en arbetsgrupp har bl. a. undervisningsverksamheten måst överlastas på läkarpersonalen. Då detta icke kan anses rationellt, bör sektionen förstärkas med ett förste laboratoriebiträde i Ag 10.

Det föreligger ett starkt behov av att vid sektionen upptaga vissa nya diagnostiska undersökningsmetoder till prövning. För detta ändamål föreslås ett laboratoriebiträde i Ag 7.

På grund av arbetsbelastningen blev det under föregående budgetår nödvändigt att anställa ytterligare en arbetskraft för laboratoriebiträdesarbete. För att få en billig arbetskraft anställdes på prov ett extra kontorsbiträde med uppgift att arbeta tillsammans med laboratoriebiträdena och anteckna de av dem avlästa resultaten. Försöket har visat sig lovande. Då försöket bör fortsätta, föreslås att medel anvisas för ett kontorsbiträde i Ag 5.

1 b) I faderskapsärenden sker numera beräkning av den s. k. relativa faderskapssannolikheten i samtliga fall. Allt bedömande av undersökningsresultaten sker gemensamt av två tjänstemän å rättsserologiska sektionen — överassistenten eller laboratorieassistenten jämte förste laboratoriebiträdet. För att minska eftersläpningen i behandlingen av faderskapsärenden är det angeläget, att bedömningen kan ske av två arbetsgrupper. Överassistenten och laboratorieassistenten böra leda var sin grupp, och i varje grupp bör ingå ett förste laboratoriebiträde. För detta ändamål bör sektionen utökas med ett förste laboratoriebiträde i Ae 10.

Ett laboratoriebiträde i Ae 9 med viss kemisk utbildning erfordras för att få till stånd rutinmässiga haptoglobininundersökningar vid fastställande av faderskap. Metoden har visat sig ge sådant utbyte och sådan säkerhet, att den måste anses såsom ett värdefullt komplement till det blodgrupps-serologiska faderskapsbedömandet.

I alla fall av faderskapsuteslutningar liksom vid blodgruppsstatistiskt starkt minskad eller ökad faderskapssannolikhet sker bedömningen på grund av två olika blodprov. I övriga fall undersökes endast ett blodprov för varje person. För att utreda riskerna för oriktigt resultat i sådana fall, där endast ett blodprov undersökes, bör under ett år undersökas dubbla blodprov i samtliga ärenden. Härför erfordras ett laboratoriebiträde i Ag 7.

1 c) Genom beslut den 28 mars 1958 medgav Kungl. Maj:t medicinalstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med av styrelsen framlagt förslag disponera högst 18 000 kronor av rättskemiska laboratoriets icke-ordinariepost för budgetåret 1957/58 för ersättning åt experter, som anlitats vid handläggning inom laboratoriet av vissa alkoholärenden. Handläggning av alkoholärendena med hjälp av experter har nu pågått under snart ett år. Anordningen har visat sig vara en lyckad kombination mellan forskare, kliniker, rättsläkare och juridisk expertis. Utlåtandena har varit till stor nytta för domstolarna och besparat åklagarna onödigt arbete. Handläggning av alkoholärendena på detta sätt bör fortsätta.

Antalet alkoholärenden, som 1956 utgjorde 660, steg 1957 till 767 och antages nästa budgetår uppgå till cirka 1 000. I cirka 600 av dessa beräknas föreståndaren behöva biträde av en rättsmedicinsk eller annan medicinsk expert och i cirka 200 ärenden av två medicinska eller juridiska experter. Ersättningen för experthjälpen bör bestämmas till 15 kronor per expert och ärende. I enlighet härmed skulle totalkostnaden uppgå till $(600 \times 15 + 2 \times 200 \times 15)$ 15 000 kronor.

2 a) Laboratorieassistenten å rättsserologiska sektionen är överassistentens närmaste man och den ende inom sektionen, som kan vikariera för denne. Hans arbete är kvalificerat och förenat med stort ansvar.

2 b) Fr. o. m. budgetåret 1956/57 inrättades vid toxikologiska sektionen en extra tjänst såsom kemist med lönegradsplacering enligt bestämmelserna för vetenskapligt utbildade laboratorieläkare och assistenter vid bl. a. rättskemiska laboratoriet. Enär tvekan ej råder rörande det stadigvarande behovet av tjänsten, hemställes att den blir pensionsberättigande.

Yttrande

Statskontoret framhåller, att det trots den omorganisation, för vilken laboratoriet nyligen varit föremål, samt därefter genomförda rationaliseringar och tekniska förbättringar allttjämt föreligger en viss brist på arbetskraft vid den blodgruppsserologiska avdelningen. Otillräckliga resurser har bl. a. i en del fall lett till att högt kvalificerad personal måst tagas i anspråk för rutingöromål till förfång för mer kvalificerade uppgifter. Rådande förhållanden påkallar därför enligt statskontorets mening en viss utökning av personalen. Med hänsyn till den ökade decentralisering, som kan förväntas beträffande den kliniska sektionens verksamhet, lär emellertid en viss försiktighet beträffande en utbyggnad av personalorganisationen å denna sektion vara motiverad. För ett rationellt utnyttjande av

de personella krafterna synes erforderligt, att den kliniska sektionen tillföres en tjänst som förste laboratoriebiträde i Ag 10. Statskontoret har vidare med beaktande av de erfarenheter, som vunnits i fråga om den omförmälda försöksverksamheten, icke något att erinra mot inrättandet av en befattning som kontorsbiträde. Härvid bör det för tillfällig personal avsedda beloppet, 18 000 kronor, nedräknas i motsvarande mån.

Med hänsyn till den betydande eftersläpningen av faderskapsärenden bör i vart fall övergångsvis medgivas en utökning av personalen vid rätts-serologiska sektionen med ett förste laboratoriebiträde. Statskontoret vill med beaktande av kravet på rättssäkerhet heller icke motsätta sig, att ett laboratoriebiträde i Ag 7 anställs för ett år för att möjliggöra dubbelkontroll i samtliga faderskapsärenden. Ämbetsverket har vidare icke något att erinra mot medelsanvisning till arvoden till experter i vissa alkoholärenden. Övriga yrkanden om personalförstärkningar kan statskontoret icke biträda.

Departementschefen

På grund av den starkt ökade arbetsbelastningen vid den blodgrupps-serologiska avdelningen föreligger risk för att undersökningar av de inkomna proven vid såväl den kliniska som den rättsserologiska sektionen i menlig grad försenas. Innan förutsättningarna klarlagts för att i enlighet med de förslag, som framlagts i det nyligen avgivna betänkandet angående regionsjukvården (SOU 1958: 26), genom blodgivarcentraler vid regionsjukhus få till stånd en ökad decentralisering av den kliniska sektionens verksamhet, är jag dock endast beredd att föreslå en begränsad personalförstärkning vid nämnda sektion.

För att förste laboratorieassistenten vid den kliniska sektionen skall avlastas arbetet med löpande blodundersökningar och beredas möjlighet att i större utsträckning biträda vid undervisningen vid sektionen, förordar jag, att denna förstärkes med en laboratoriebiträdestjänst i högst Ag 9.

I och för sig har jag intet att erinra mot att ett kontorsbiträde i Ag 5 försöksvis bibehålles för att biträda laboratoriebiträdena vid sektionen med enklare göromål. Då kostnaderna härför hittills bestritts inom ramen för anvisade medel, kan jag emellertid icke tillstyrka någon uppräknings av anslaget för ändamålet.

För den rättsserologiska sektionens del anser jag mig, med hänsyn till angelägenheten av att domstolarnas handläggning av faderskapsärenden icke oskäligt fördröjes i väntan på laboratoriets utlåtanden i sådana ärenden, böra förordas en förstärkning med ett laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Övriga förslag till personalförstärkningar å den blodgruppsserologiska avdelningen kan jag icke tillstyrka.

Under senare år har domstolar och åklagare i stigande omfattning hänvänt sig till laboratoriet med begäran om yttrande rörande för rattfylleri misstänkta personers alkoholpåverkan i vissa fall. För handläggning av

dessa ärenden åtnjuter avdelningsföreståndaren för kemiska avdelningen i egenskap av expert åt medicinalstyrelsens rättsmedicinska nämnd enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 juni 1957 särskild ersättning med högst 6 000 kronor för år från styrelsens avlöningsanslag. På grund av de ofta mycket vanskliga ställningstaganden, som bedömningen av dessa frågor medför, har emellertid avdelningsföreståndaren hemställt att där så påfordras få anlita ytterligare expertis. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t med anledning härav den 28 mars 1958 medgivit, att högst 18 000 kronor av laboratoriets icke-ordinariepost för budgetåret 1957/58 finge disponeras för ersättning åt dylik expertis för tiden den 1 september 1957—den 30 juni 1958, samt att Kungl. Maj:t den 14 november 1958 ställt högst 15 000 kronor till förfogande för budgetåret 1958/59 för samma ändamål. Ersättningen har bestämts till högst 15 kronor för varje ärende, i vars handläggning experten deltagit. Då jag delar medicinalstyrelsens uppfattning, att handläggningen av ifrågavarande ärenden fortsättningsvis bör få bedrivas på samma sätt som hittills, tillstyrker jag, att experternas ersättning även framdeles får bestridas från anslaget. Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår, 15 000 kronor, har jag i och för sig ingen erinran. Eftersom kostnaderna hittills rymts inom ramen för icke-ordinarieposten, anser jag mig dock icke böra föreslå någon uppräknings av denna.

Beträffande kemisttjänsten i Ag 21 vid den toxikologiska sektionen föreslår jag, att tjänstebestämmelsen ändras till assistent och att för tjänsten i fråga om inplacering såsom extra ordinarie skall gälla vad som föreskrivits i Kungl. Maj:ts bestämmelser den 5 juni 1953 angående lönegradsplacering av assistenter vid bl. a. rättskemiska laboratoriet.

I övrigt finner jag mig icke kunna tillstyrka medicinalstyrelsens förslag till personalförstärkningar och lönereglering.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar med i runt tal 27 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar med 10 600 kronor. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag 6 400 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med $(27\,000 + 10\,600 + 6\,400)$ 44 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till $(1\,037\,000 + 44\,000)$ 1 081 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas den ändring, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens rättskemiska laboratorium, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens rättskemiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	78 500
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	853 900
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	142 200
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	6 400
Summa kronor 1 081 000;	

c) till *Statens rättskemiska laboratorium*: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 081 000 kronor.

[18] 15. Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	339 500	408 321
1958/59 (statsliggaren s. 1 002)	305 000	
1959/60 (förslag)	402 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget höjes med 105 500 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökning
1. Sjukvård m. m.....	945	2 000	2 000	—
2. Bränsle, lyse, gas och vatten.....	23 347	21 000	23 500	+ 2 500
3. Inköp av provtagningsmateriel.....	58 116	50 000	58 000	+ 8 000
4. Ersättning åt blodgivare.....	81 161	20 000	85 000	+ 65 000
5. Inköp och underhåll av inventarier och instrument.....	104 158	50 000	74 000	+ 24 000
6. Städning samt inre och yttre renhållning	21 000	21 000	27 000	+ 6 000
				+ 105 500

Motiv

1) Utgifterna har under de senaste två budgetåren varit låga i förhållande till personalens storlek. Den låga belastningen torde vara tillfällig.

2) Med hänsyn till belastningen bör delposten höjas.

3) Kostnaden för inköp av provtagningsmateriel har beräknats efter det förmodade antalet insända alkoholprov. Med hänsyn till belastningen bör posten uppräknas med 8 000 kronor.

4) Från denna post bestrides förutom ersättning åt blodgivare kostnaden för inköp av testsera. Blodgruppsserologiska avdelningens arbete bygger helt på tillgång till testsera, och förbrukningen därav betingas direkt av arbetsmängden. Styrelsen har den 14 april 1958 med hänsyn till de ökade kostnaderna fastställt ny taxa för undersökningar av blodprov m. m. Taxeändringen, som trätt i kraft den 1 juli 1958, beräknas giva en merinkomst av 60 000 kronor per år.

5) 1955 års utredning rörande rättskemiska laboratoriets organisation m. m. framhöll, att laboratoriets apparatutrustning behövde kompletteras för att fylla rimliga anspråk såväl ur vetenskaplig synpunkt som med hänsyn till en rationell och personalbesparande arbetsgång. I första hand borde enligt utredningen anskaffas bl. a. en självregistrerande spektrofotometer. Föreståndaren för kemiska avdelningen har hemställt om 55 000 kronor för inköp av en dylik. En stor del av avdelningens laboratoriearbete består av registrering av olika isolerade gifters absorptionsspektra. För detta mycket tidsödande arbete skulle en självregistrerande spektrofotometer vara i hög grad arbetsbesparande. För statens farmaceutiska laboratorium har styrelsen föreslagit inköp av en självregistrerande spektrofotometer av samma modell. Styrelsen har undersökt möjligheten att gemensamt använda samma instrument men funnit detta icke vara praktiskt med hänsyn till att instrumentet skulle få så stor användning.

Styrelsen föreslår vidare oförändrat 14 000 kronor för löpande underhåll och smärre inköp samt 5 000 kronor för att tillgodose oförutsedda behov av instrumentanskaffning m. m. efter Kungl. Maj:ts medgivande.

6) Ombyggnad av laboratoriets lokaler, innebärande utvidgning av arbetslokalerna, beräknas bli färdig i början av nästa budgetår. Detta medför ökade kostnader för städning.

Yttrande

Statskontoret vill icke motsätta sig, att medel ställes till rättskemiska laboratoriets förfogande för anskaffande av en självregistrerande spektrofotometer, samt förutsätter därvid, att uppmärksamhet ägnas möjligheterna till personalminskning. Ämbetsverket anser det böra anstå med prövning av frågan om anskaffning av en självregistrerande spektrofotometer jämväl för farmaceutiska laboratoriets räkning, till dess praktisk erfarenhet vunnits rörande möjligheterna till sambruk mellan de båda laboratorierna. Statskontoret har icke något att erinra mot medelsberäkningen i övrigt under posten till inköp och underhåll av inventarier och instrument.

Departementschefen

I likhet med medicinalstyrelsen föreslår jag, att anslagsposten till sjukvård m. m. upptages med oförändrat belopp, 2 000 kronor.

Likaså biträder jag förslagen om höjning av delposten till bränsle, lyse, gas och vatten och anslagsposten till inköp av provtagningsmateriel för alkoholblodprov åt polismyndigheterna med 2 500 resp. 8 000 kronor till 23 500 resp. 58 000 kronor.

Den markant stegrade belastningen under anslagsposten till ersättning åt blodgivare sammanhänger med den ökade arbetsmängden vid blodgruppsserologiska avdelningen och därav betingad förbrukning av testsera. Jag tillstyrker, att anslagsposten uppräknas med 65 000 kronor till 85 000 kronor, och vill i samband härmed erinra om att laboratoriets inkomster av undersökningar av blodprov m. m. efter nyligen företagen taxerändring beräknas öka med 60 000 kronor för år.

Medicinalstyrelsen har för såväl rättskemiska som farmaceutiska laboratoriets del hemställt om anvisande av medel för inköp av en självregistrerande spektrofotometer. Beträffande rättskemiska laboratoriet föreslogs anskaffande av en sådan apparat av 1955 års utredning rörande laboratoriets organisation m. m. i dess år 1956 avgivna betänkande. För egen del anser jag mig med hänsyn till den rationalisering av arbetet, som härigenom kan förväntas, kunna tillstyrka, att en självregistrerande spektrofotometer får inköpas för gemensamt bruk vid de båda laboratorierna. Härför beräknar jag 55 000 kronor under förevarande anslag. Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument, innebärande oförändrat 14 000 kronor till löpande kostnader samt 5 000 kronor att disponeras efter särskilt medgivande, har jag ej någon erinran. Delposten bör således uppföras med $(55\,000 + 14\,000 + 5\,000)$ 74 000 (+ 24 000) kronor.

Med hänsyn till den låga belastningen under delposten till inköp av förbrukningsartiklar m. m. för de senaste två budgetåren (94 844 resp. 88 311 kronor) föreslår jag, att posten nedräknas med 8 500 till 100 000 kronor.

Vid anmälan senare av medelsbehovet å kapitalbudgeten för nästa budgetår ämnar jag föreslå anvisande av medel för vissa byggnadsarbeten i den nuvarande laboratoriebyggnaden. På grund av den utvidgning av lokalerna, som härigenom beräknas komma till stånd, har jag intet att erinra mot styrelsens uppskattning av medelsbehovet under delposten till städning samt inre och yttre renhållning, innebärande en uppräkning med 6 000 kronor till 27 000 kronor.

I enlighet med det anförda bör anslaget höjas med $(2\,500 + 8\,000 + 65\,000 + 24\,000 - 8\,500 + 6\,000)$ 97 000 kronor och sålunda uppföras med $(305\,000 + 97\,000)$ 402 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens rättskemiska laboratorium*: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 402 000 kronor.

[19] 16. Statens farmaceutiska laboratorium: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	543 000	573 632
1958/59 (statsliggaren s. 1003)	618 000	
1959/60 (förslag)	632 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget ökas med 50 500 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Personalförstärkningar</i>	
a) 1 assistent Ae 19.....	+ 20 568
b) 1 laboratorieassistent Ag 12.....	+ 14 328
c) 1 laboratoriebiträde Ag 7.....	—
2. <i>Personalminskning</i>	
1 laboratoriebiträde.....	— 11 076
3. <i>Löneregleringar</i>	
a) 1 förste kemist Ae 23 i st. f. assistent Ae 21.....	+ 2 904
b) Ändrad löneställning för assistenterna.....	+ 8 964
c) 1 förste laboratoriebiträde Ao 10 i st. f. laboratoriebiträde Ao 9.....	+ 660
4. <i>Vikariatsersättning</i>	+ 1 286
5. <i>Kompensation för höjda folkpensionsavgifter</i>	+ 4 053
6. <i>Omräkning</i>	
a) Löneklassuppflyttningar.....	+ 5 739
b) Uppräkning med hänsyn till beräknad belastning.....	+ 3 023
c) Avrundning.....	+ 51
	+ 50 500

Motiv

1 a) Anställandet av en assistent för apoteksinspektörernas räkning anses som laboratoriets angelägnaste önskemål. Sedan 1950 har en av kemiska avdelningens assistenter på halvtid handhaft den direkta ledningen av inspektionens analysarbete, varvid dock möjligheterna att undersöka mera svåranalyserade preparat varit ringa. Då en utökning av provtagningen i fråga om dessa icke längre kan undvikas, är hans anställande på heltid nödvändigt. Den kemiska avdelningen har kommit alltmera på efterkälken med specialitetskontrollen och är därför i stort behov av att återfå sin assistent på heltid. F. n. beräknas minst 2 000 efterkontrollundersökningar balanseras för i handeln varande preparat.

1 b) och 2) För bedömning av resultaten vid den djurexperimentella läkemedelskontrollen har den biologiska statistiken under senare år fått en dominant betydelse. Detta komplicerade räknearbete måste anförtros en arbetskraft med specialutbildning i statistik. Med hjälp av nya statistiska metoder har man också kunnat minska antalet djur vid analyserna

och förkorta undersökningstiden. En tjänst som laboratorieassistent i Ag 12 bör därför inrättas, samtidigt som en laboratoriebiträdets tjänst i Ag 7 indrages.

1 c) För att avarbeta balansen av analyser i ärenden rörande inregistrering som farmaceutiska specialiteter har 8 000 kronor anvisats för anställande av tillfällig laboratoriebiträdeshjälp. Erfarenheten har visat, att ett laboratoriebiträde genom att anlitas som vikarie vid sjukdom och andra ledigheter för dessa medel kan anställas under helt år. Emellertid har det varit svårt att förvärva laboratoriebiträden, då en relativt stadigvarande anställning icke kunnat utlovas. En laboratoriebiträdets tjänst i Ag 7 bör därför inrättas utan kostnad för statsverket genom att dels indraga beloppet å 8 000 kronor och dels minska beloppet till vikariatsersättningar.

3 a) Å kemiska avdelningen utför en assistent i Ae 21 analyser på mer eller mindre okända läkemedel, vilka är föremål för rättsliga eller eljest polisiära undersökningar. Han bearbetar även avdelningens analysmetoder samt utför vissa typer av svårare specialanalyser. Arbetsuppgifterna är synnerligen kvalificerade samt kräver stora kunskaper och omfattande erfarenhet.

3 b) Av assistenterna måste fordras kännedom om de olika läkemedelsformernas egenskaper och framställning samt kunskap om läkemedlens användning. De måste ha avlagt apotekarexamen och dessutom helst äga en vetenskaplig utbildning, motsvarande farmacie licentiatexamen. Sedan mer än tio år har endast anställts personer med apotekarexamen på dessa tjänster, och f. n. har två av de tre assistenterna dessutom licentiatkompetens.

Bestämmelserna angående lönegradsplacering av vetenskapligt utbildade assistenter vid laboratoriet medför emellertid en viss svårighet att anställa och behålla apotekare å dessa tjänster. En jämförelse med lönerna till apotekare, som tjänstgör å apotek, visar, att lönen för dessa ofta är förmånligare. För att laboratoriet skall kunna till sig knyta erfarna och skickliga apotekare som assistenter, bör assistenternas löner icke vara lägre än vid tjänstgöring å enskilt apotek eller i annan statlig tjänst. Lönen bör därför utgå enligt den löneklass, vari lönen motsvarar minst de löneförmåner, vederbörande styrker sig skola ha ägt uppbära vid tjänstgöring såsom farmaceut å enskilt apotek å 5-ort, vid sådant apotek utgående förtroendemannaarvode icke medräknat, och med avdrag för vad som skolat utgå i personliga, obligatoriska pensionsavgifter.

3 c) Analysarbetet å kemiska avdelningen kräver, att även laboratoriebiträdena i viss utsträckning kan välja metod och modifiera utförandet efter omständigheterna. Behovet av personal med god utbildning har ökat med den tekniska utvecklingen och tillkomsten av nya komplicerade analysmetoder. Laboratoriebiträdet i Ao 9 å kemiska avdelningen, som utför

ett självständigt och relativt kvalificerat analysarbete, föreslås därför skola uppflyttas till förste laboratoriebiträde i Ao 10.

Yttrande

Statens lönenämnd kan icke tillstyrka utbyte av en tjänst som assistent mot en som förste kemist under annan förutsättning än att förste kemisten i organisationshänseende direkt underställes föreståndaren för kemiska avdelningen. Därest en sådan organisationsändring anses påkallad, har nämnden icke något att erinra mot den föreslagna lönegradsplaceringen för förste kemisttjänsten. Förslaget om ändrad löneställning för assistenterna har icke givit nämnden anledning till erinran.

Departementschefen

Mot medicinalstyrelsens förslag att med anlitande av medel, som står till förfogande för anställande av tillfällig laboratoriebiträdeshjälp och för vikariatsersättningar, inrätta en laboratoriebiträdestjänst i Ag 7 finnes från min sida intet att erinra.

Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter som åvilar en assistent i Ae 21 vid kemiska avdelningen och då denne enligt vad jag inhämtat i organisatoriskt hänseende redan f. n. är direkt underställd avdelningens föreståndare, biträder jag styrelsens förslag, att tjänsten uppflyttas till Ae 23 och benämnes förste kemist.

Övriga förslag till personaländringar och löneregleringar finner jag mig icke kunna tillstyrka.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen med 3 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar samt för beslutad reglering av vissa befattningsarvoden med i runt tal 7 000 kronor. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag vidare 4 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med $(3\,000 + 7\,000 + 4\,000)$ 14 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till $(618\,000 + 14\,000)$ 632 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas den ändring, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens farmaceutiska laboratorium, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens farmaceutiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	97 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	450 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	76 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 000
Summa kronor	632 000;

c) till *Statens farmaceutiska laboratorium*: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 632 000 kronor.

[20] 17. Statens farmaceutiska laboratorium: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	169 000	174 849
1958/59 (statsliggaren s. 1004)	195 000	
1959/60 (förslag)	185 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget höjes med 50 300 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m.m.	1 251	1 600	1 600	—
2. Bränsle, lyse, gas och vatten	39 753	34 900	40 000	+
3. Övriga expenser	16 800	16 600	17 800	+
4. Inköp och underhåll av inventarier och instrument	18 677	31 000	80 000	+
5. Inköp och underhåll av djur	20 649	25 000	25 000	—
6. Inköp av förbrukningsartiklar	26 501	32 900	27 900	—
			+	50 300

Motiv

2) Belastningen kan icke väntas bli lägre än under budgetåret 1957/58.

3) Utgifterna för telefon, telegram och annonser ökade föregående budgetår med 1 200 kronor. Då delposten visat sig knappt tilltagen, föreslås en höjning med detta belopp.

4) Spektrofotometri hör numera till den analytiska kemins viktigaste hjälpmedel. Emellertid är de apparater, som kemiska avdelningen förfogar över för ändamålet, tidsödande att använda och upptager inte spektra i erforderlig utsträckning. I handeln finns nu automatiska instrument, som för upptagande och utritande av spektra kräver ett minimum av tid och arbete. Med ett dylikt instrument skulle avdelningen kunna medhinna